

Středověká vesnice

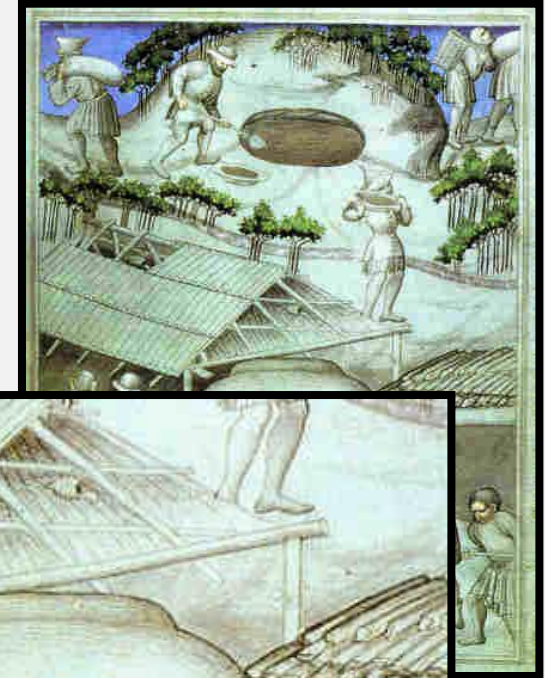
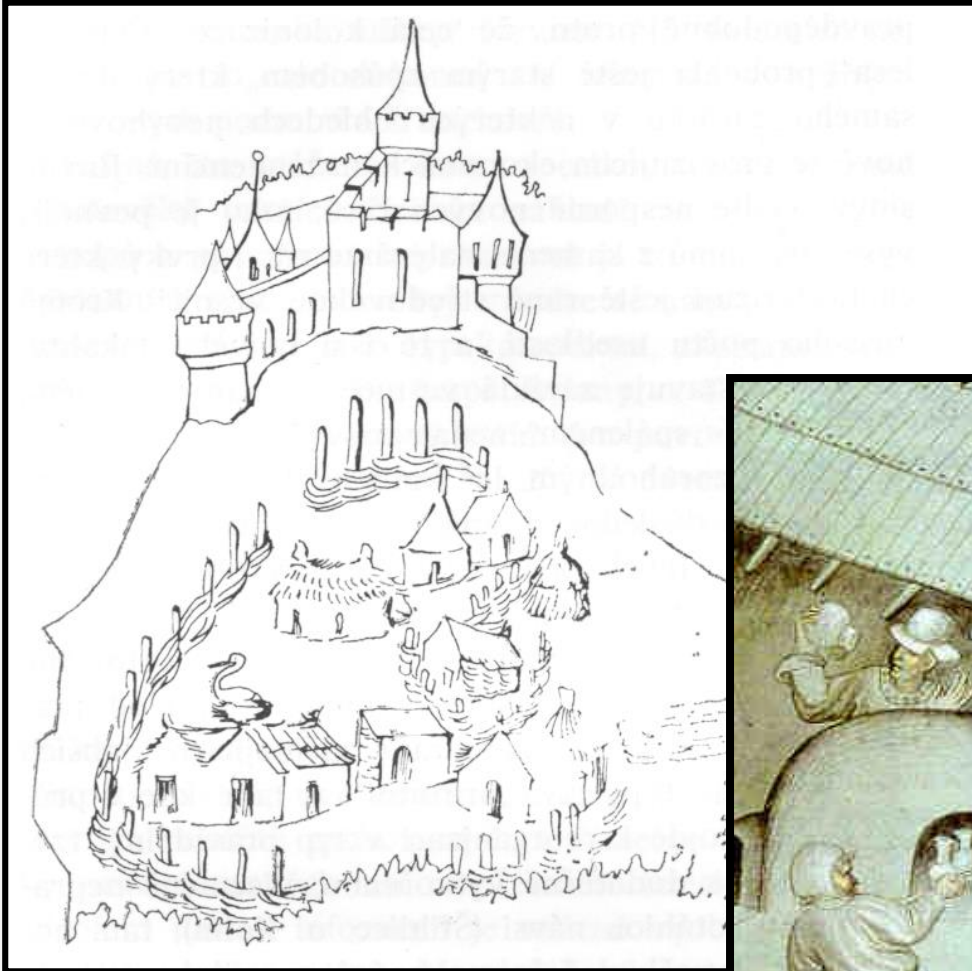

zástavba

plužina

ikonografie

John Mandeville, kolem 1420

Bible Václava IV.
Okrajová zástavba u městských
hradeb
14./15. století

ZSV na Moravě

ZSV

Arch. výzkum, sběry, povrchová prospekce Value

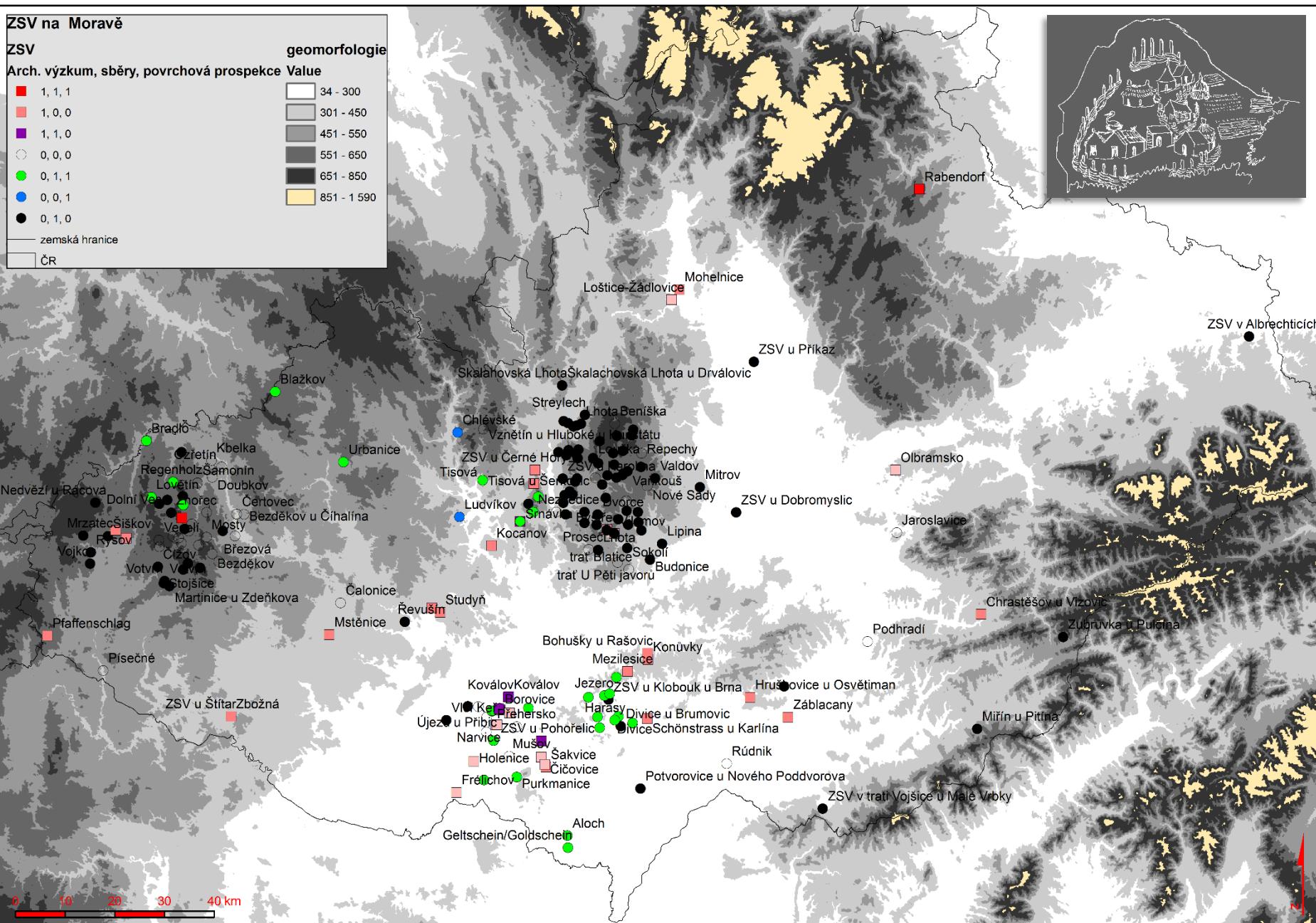
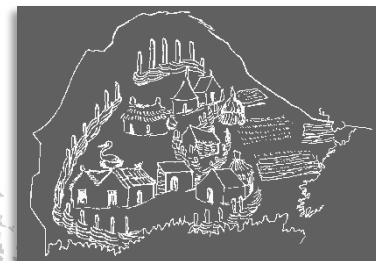
- 1, 1, 1
- 1, 0, 0
- 1, 1, 0
- 0, 0, 0
- 0, 1, 1
- 0, 0, 1
- 0, 1, 0

geomorfologie

- 34 - 300
- 301 - 450
- 451 - 550
- 551 - 650
- 651 - 850
- 851 - 1 590

— zemská hranice

□ ČR

KONŮVKY

2/2.13. – 1/2. 15.st

33 domů – 10 Ae zkoumáno

Opevněná sídla

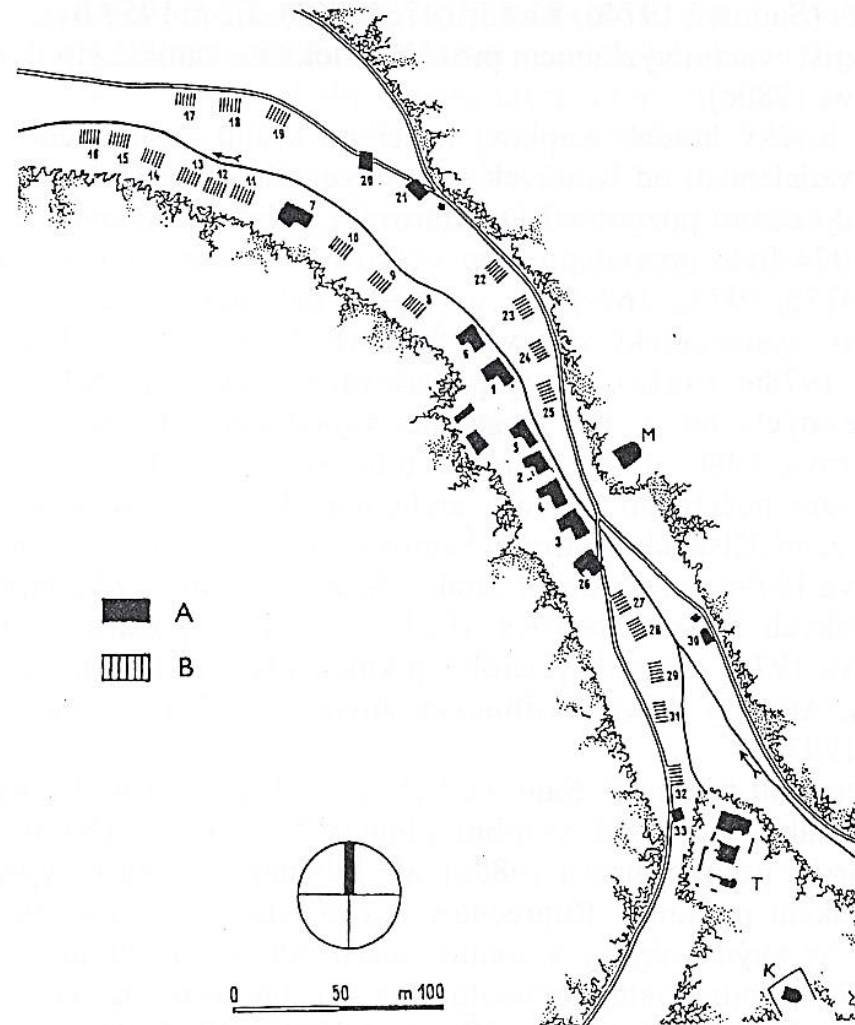
Starší - motte

Mladší - tvrz

Kostel – hřbitov

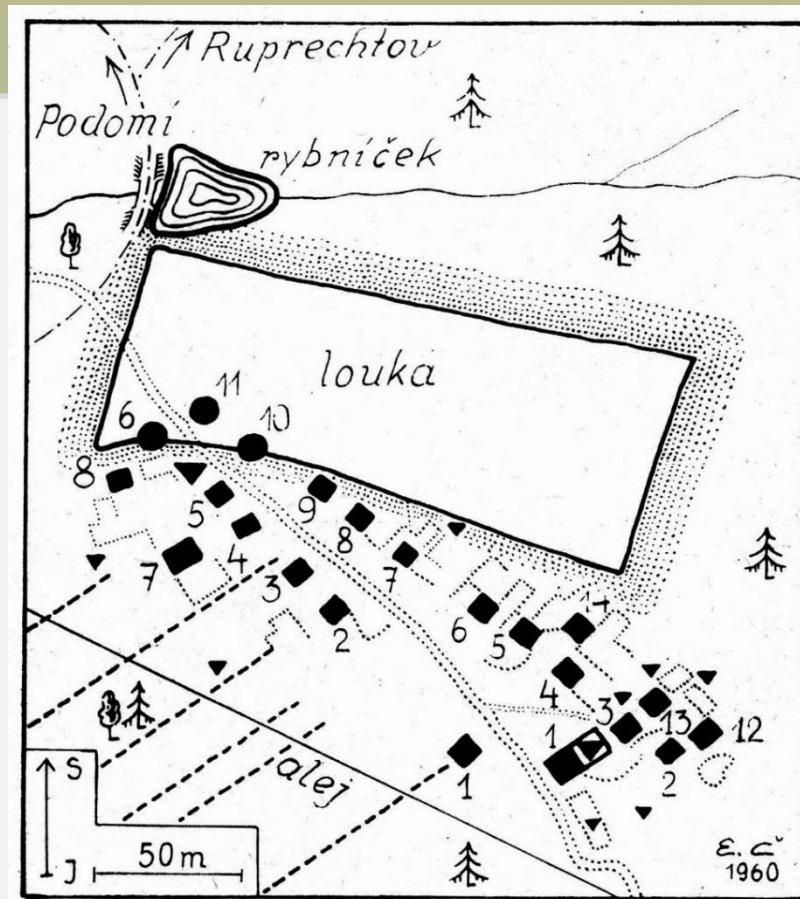
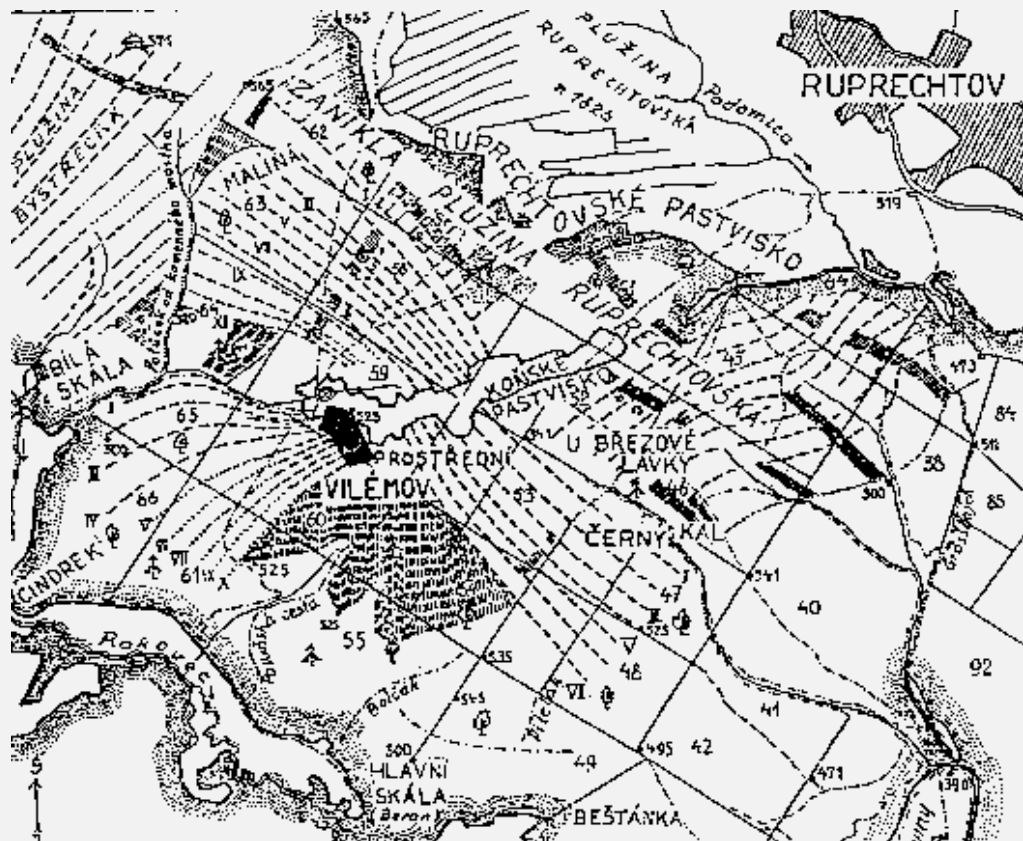
9 – půdorysů 3-dílného domu

kam. podezdívky, roubené stěny

VILÉMOV

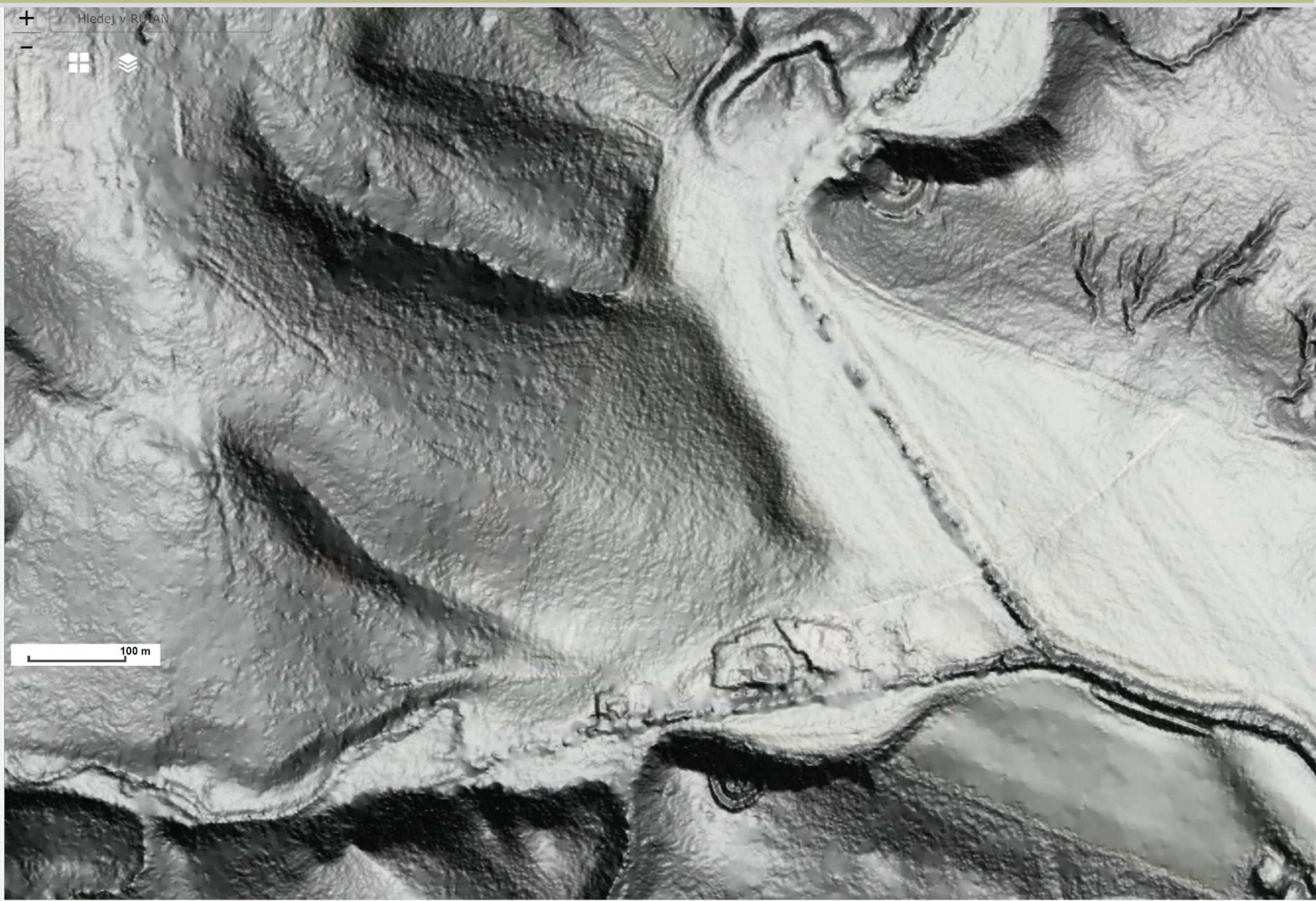

■ ●	Obytná stavení	▼	Studna
□	Hospodář. stavení	⋯	Zaniklá cesta
▼	Rotundovitý sklep	- - -	Mezní pás

ZANIKLÁ VES VILÉMOV

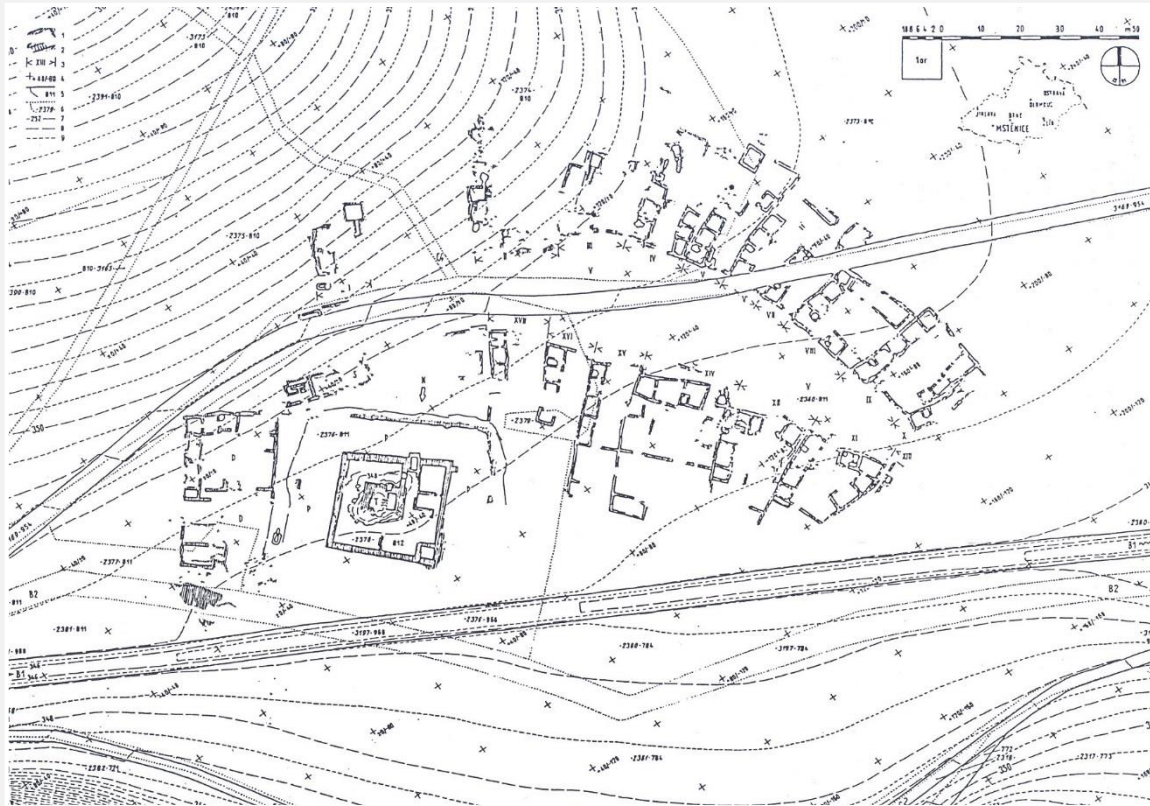

MSTĚNICE

MSTĚNICE

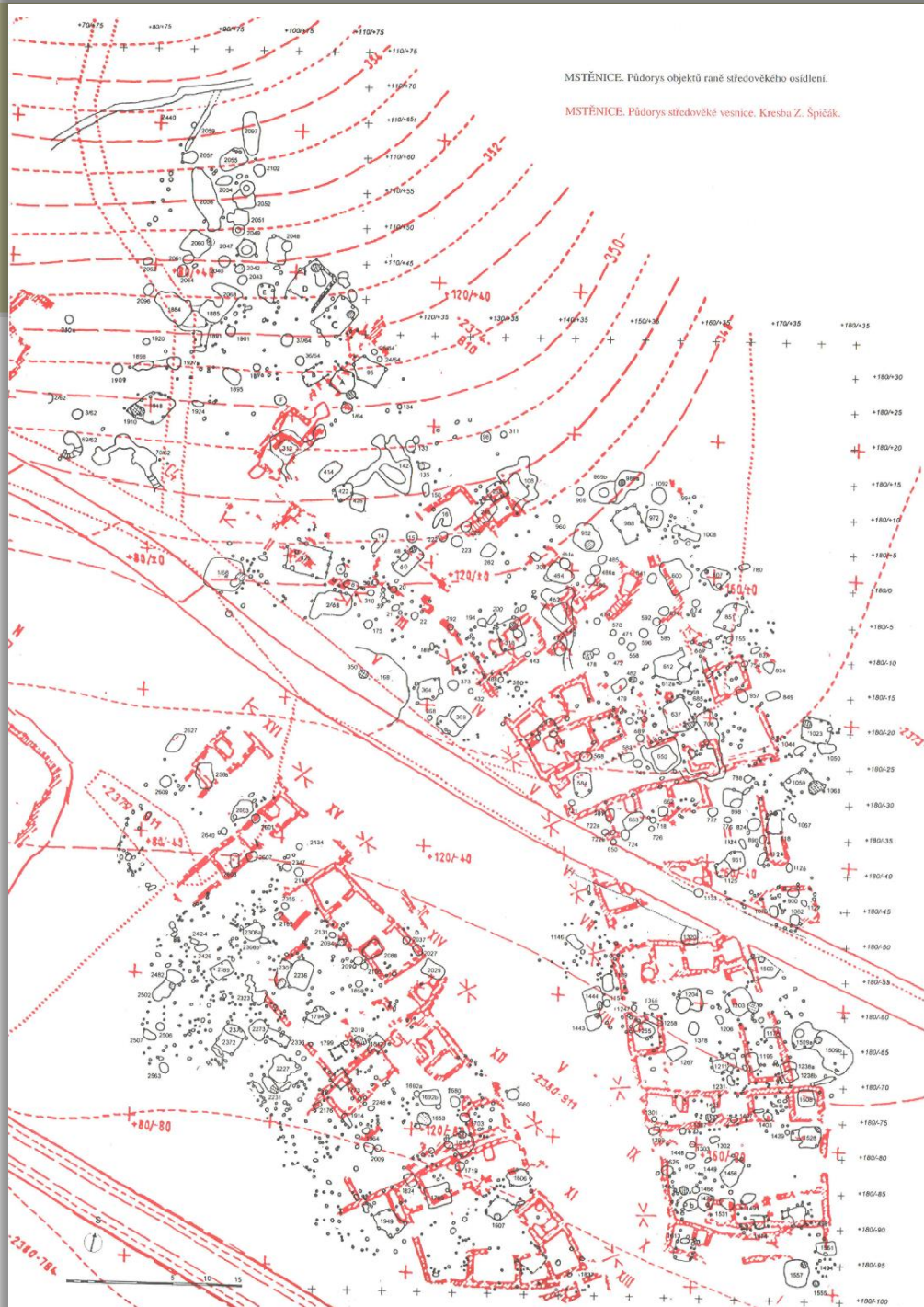
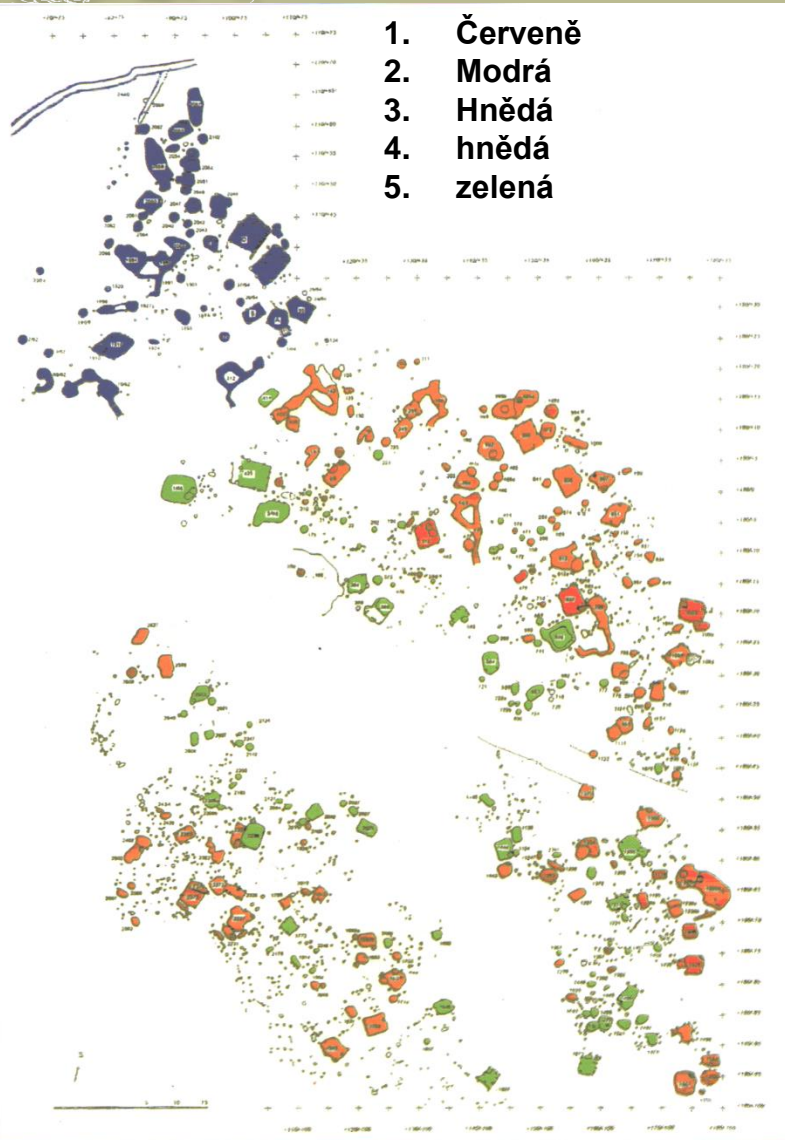

- **od 10. – 1. polovina 13. století**
 - nepravidelné uspořádání
 - 60 jednoduchých – pec nebo ohniště v rohu
 - lochy
 - dvoudílný objekt C/64
 - opevněné sídlo (konec 12. – 1. polovina 13. století)
- **od 2. poloviny 13. – 15. století**
 - 17 usedlostí – trojdílné komorové domy
 - usedlost XIV – jediná orientována okapově
 - 1x: využití lochu
 - tvrz, poplužní dvůr
 - předsunuté opevnění – 2 fortifikace
 - kam. podezdívky, roubené

MSTĚNICE

1. Červeně
2. Modrá
3. Hnědá
4. hnědá
5. zelená

Pfaffenschlag

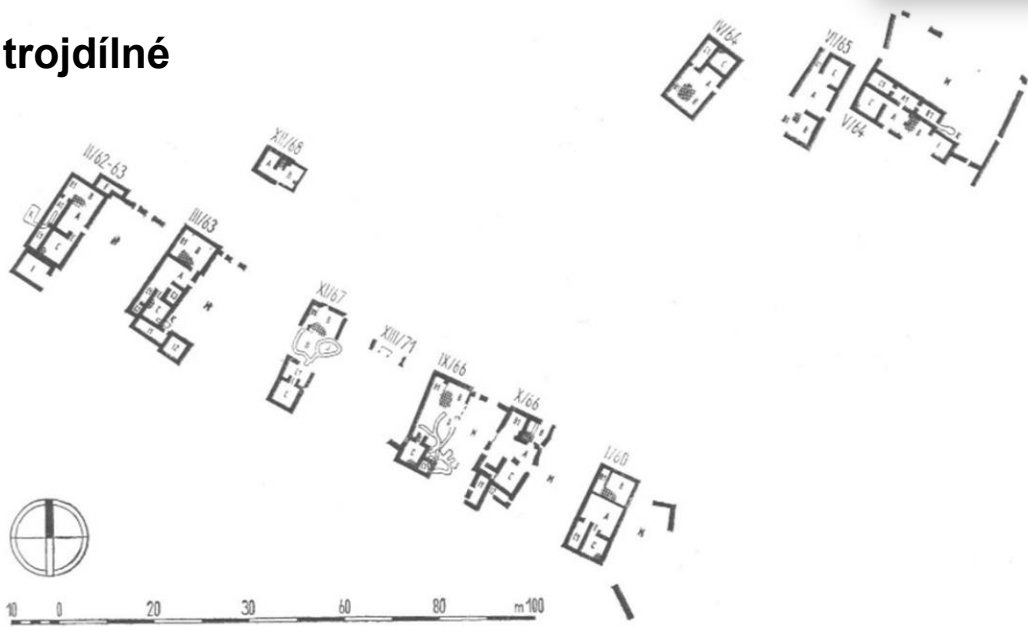
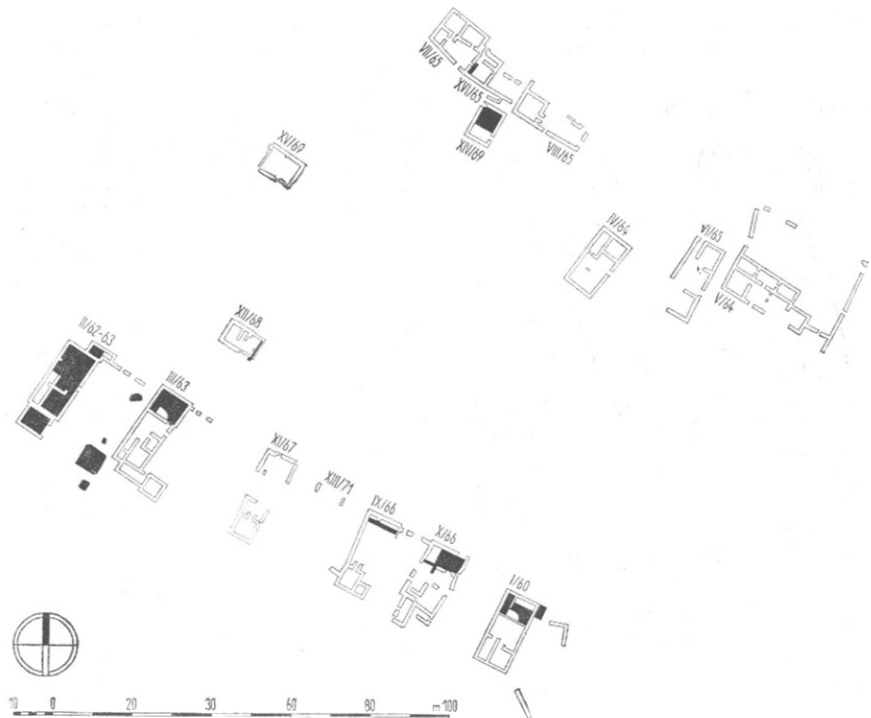
ZSV spojena s označením z písemných pramenů

• 2 fáze :

- konec 11. – polovina 12. století
- 2. polovina 13. – 1. polovina 15. století

• VS-PS: domy

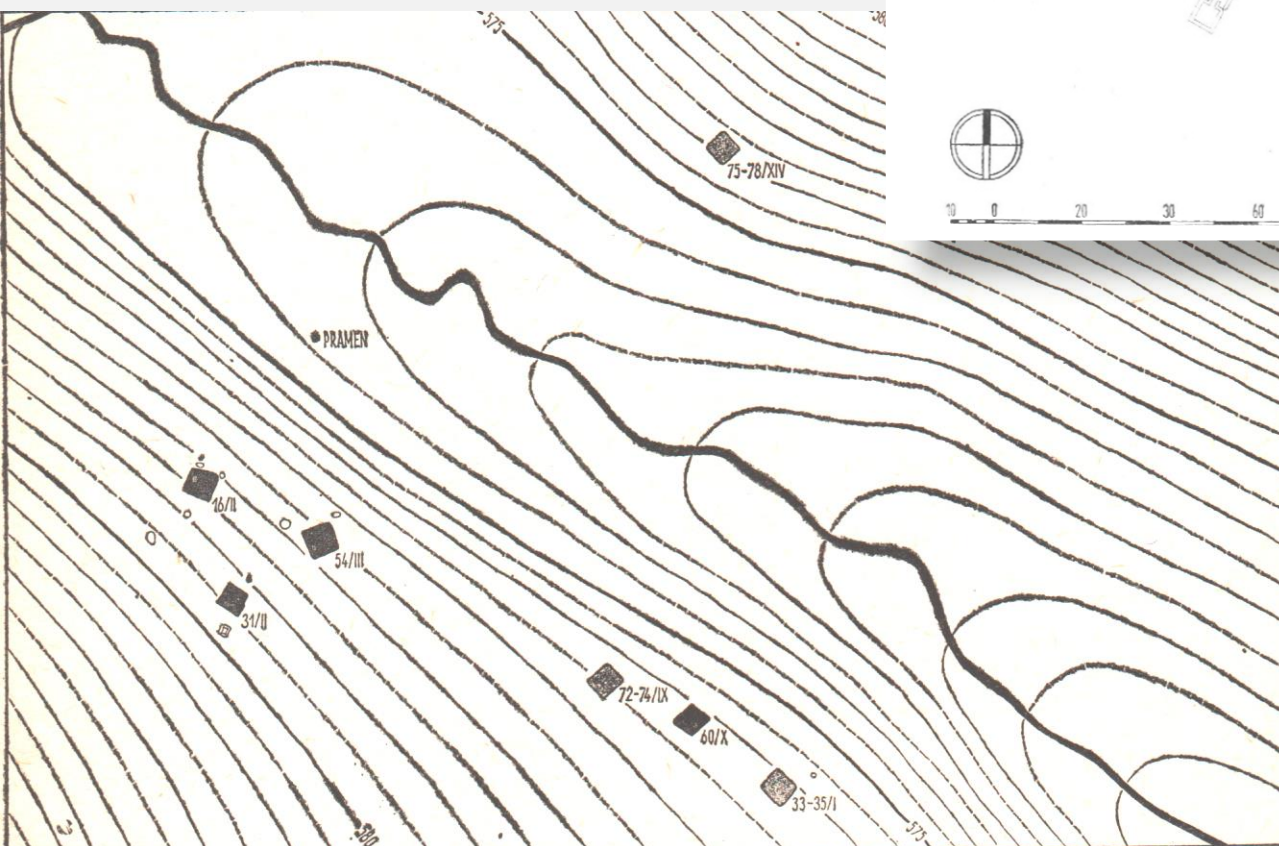
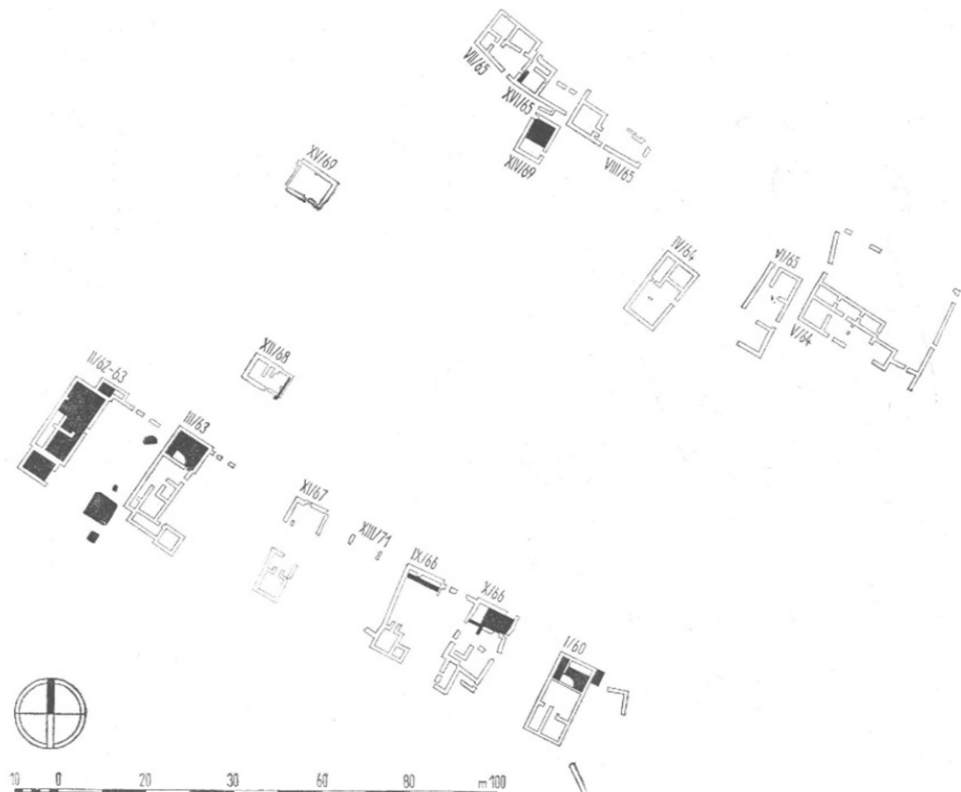
- dvoudílné
- trojdílné

Pfaffenschlag

Mladohradištní fáze osídlení

33UWQ

522050

522150

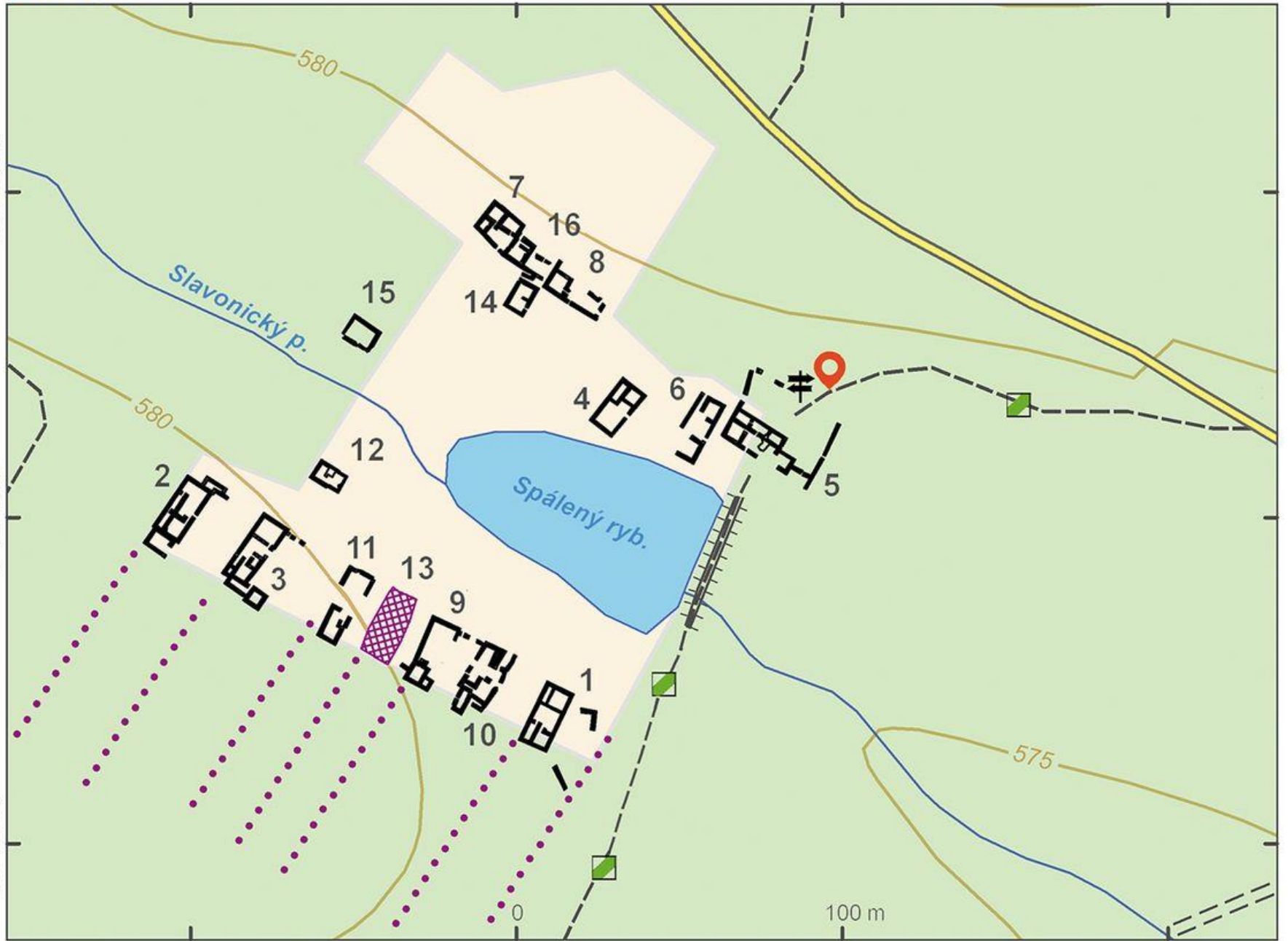
522250

522350

5429300

5429200

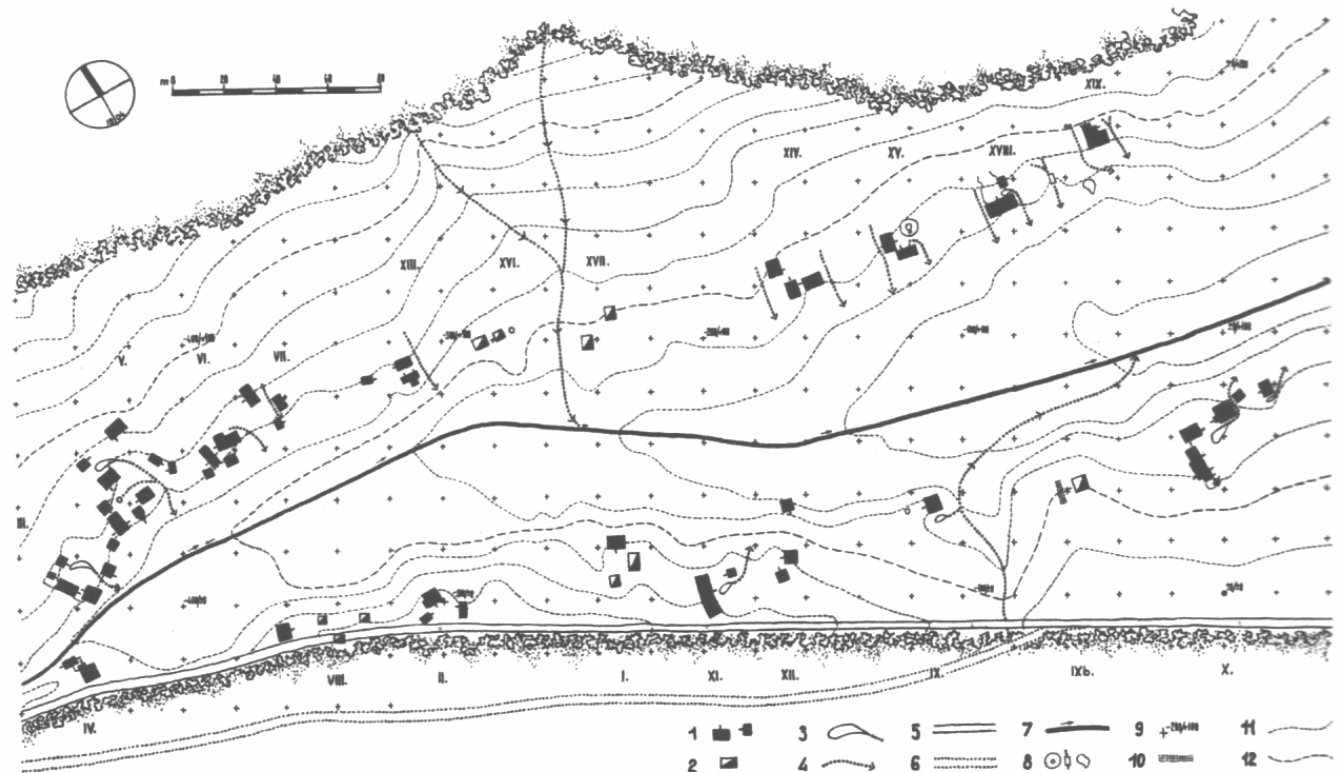
5429100

BYSTŘEC

- 2. polovina 13. - 1. polovina 15. století
- 2 sídelní fáze
- jen usedlost XI. má třetí fázi (po zničení vesnice na počátku 15. století)
- lokace - 7 usedlostí – š = 70 m
- Další výstavba

Konečná situace zástavby s vyznačením jednotlivých usedlostí a jejich vstupů, 1-doložené stavební objekty, 2-pravděpodobné situování objektů, 3-hnojiště, 4-odtokové rigoly, 5-stávající cesta, 6-původní trasa cesty, 7-potok, 8-funkční plochy a objekty, 9-body 20 m čtverečové sítě, 10-zachovaný zbytek dlážděné komunikace, 11-vrstevnice po 1 m, 12-vrstevnice po 5 m.

BYSTŘEC

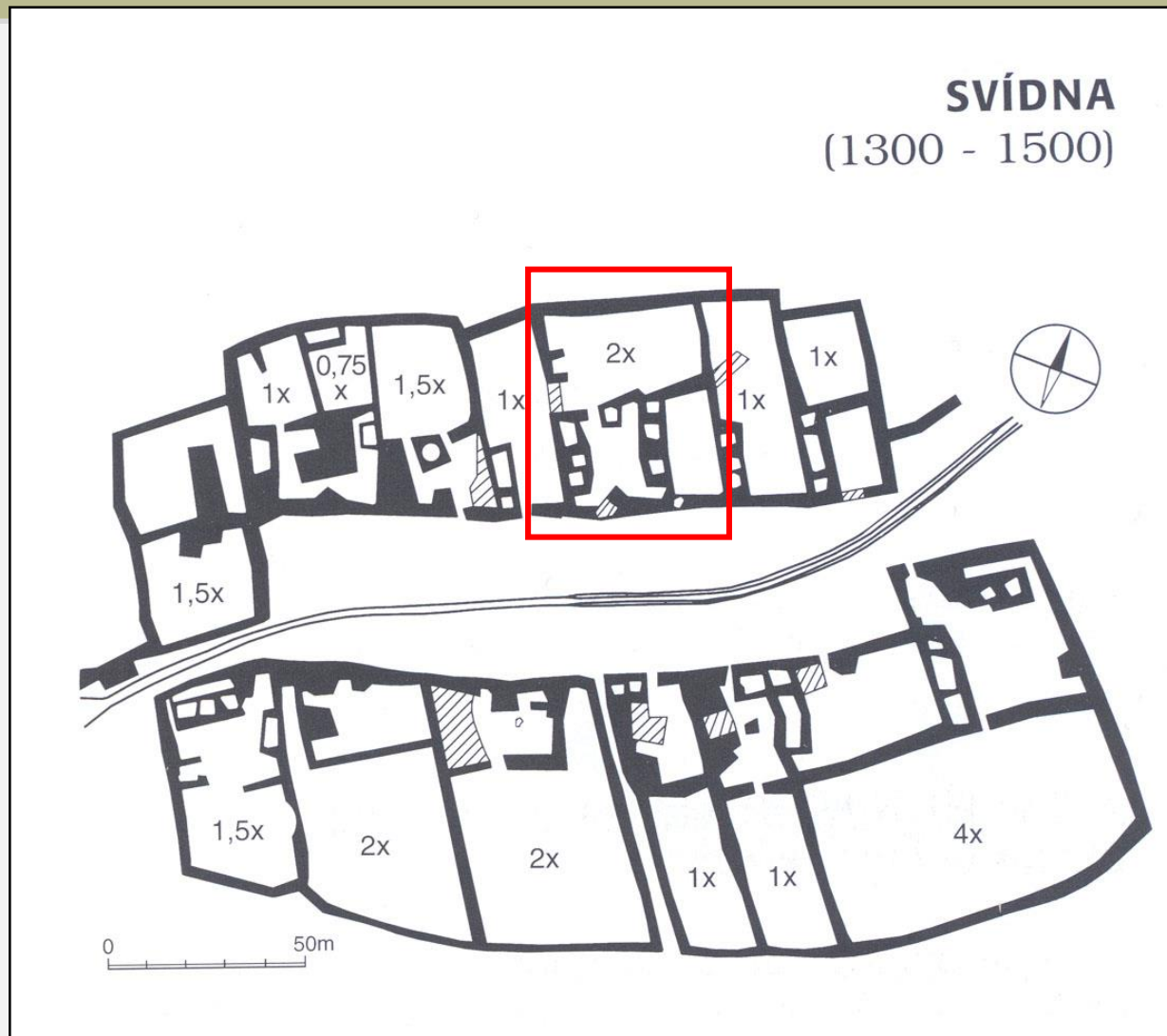

SVÍDNA

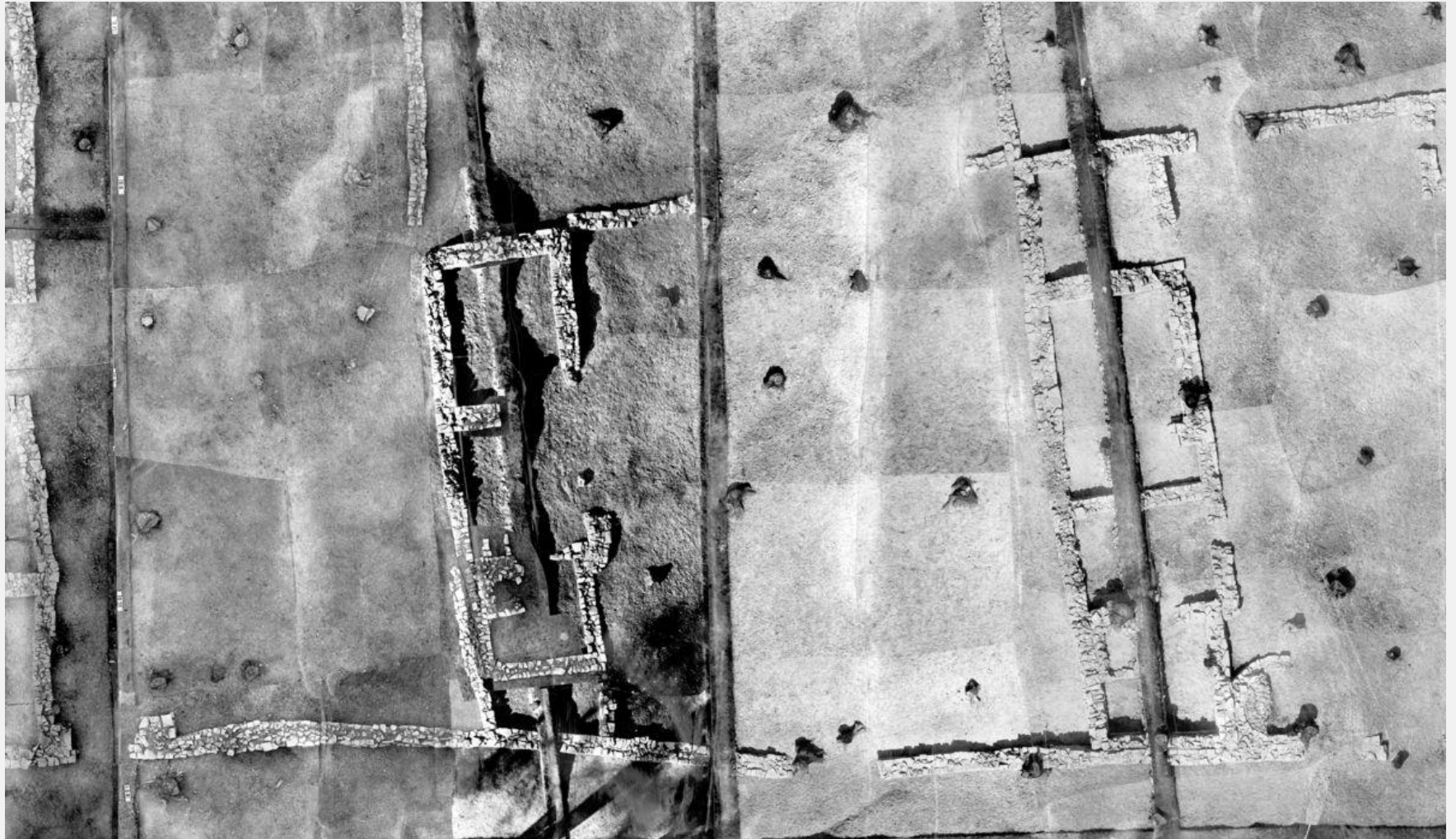

Výzkum západní části usedlosti č. 3. (1969)
Obytný dům (sklep, komora, sin, jizba, stáj),
vlevo roh sycky. Pohled od SV.

SVÍDNA

SVÍDNA

13./14. – 2. polovina 15. století
13 usedlostí a poplužní dvůr
usedlosti 1 – 3 odkryty
hospodářské budovy: mj.
špýchar, kůlna, stodola

S=4,1ha

rybník

Ae – 3 usedlosti

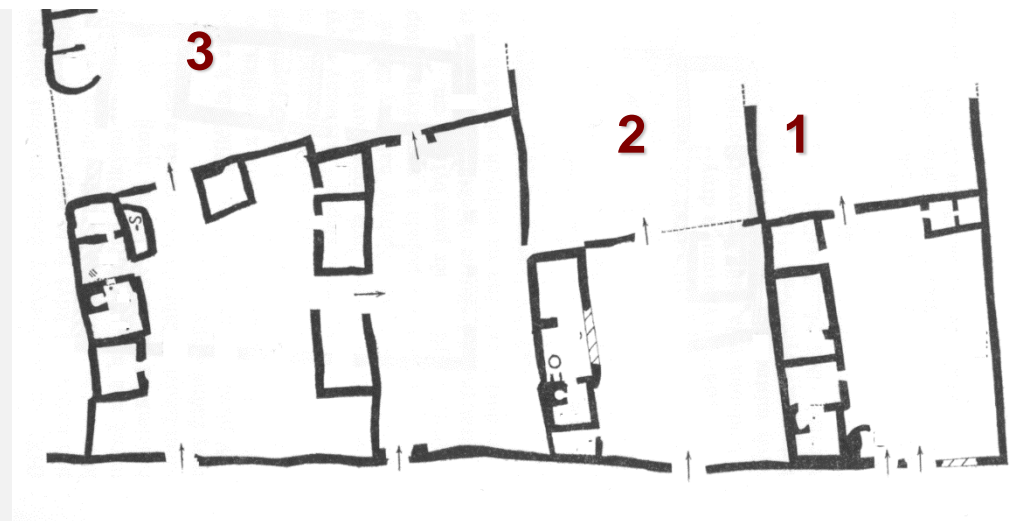
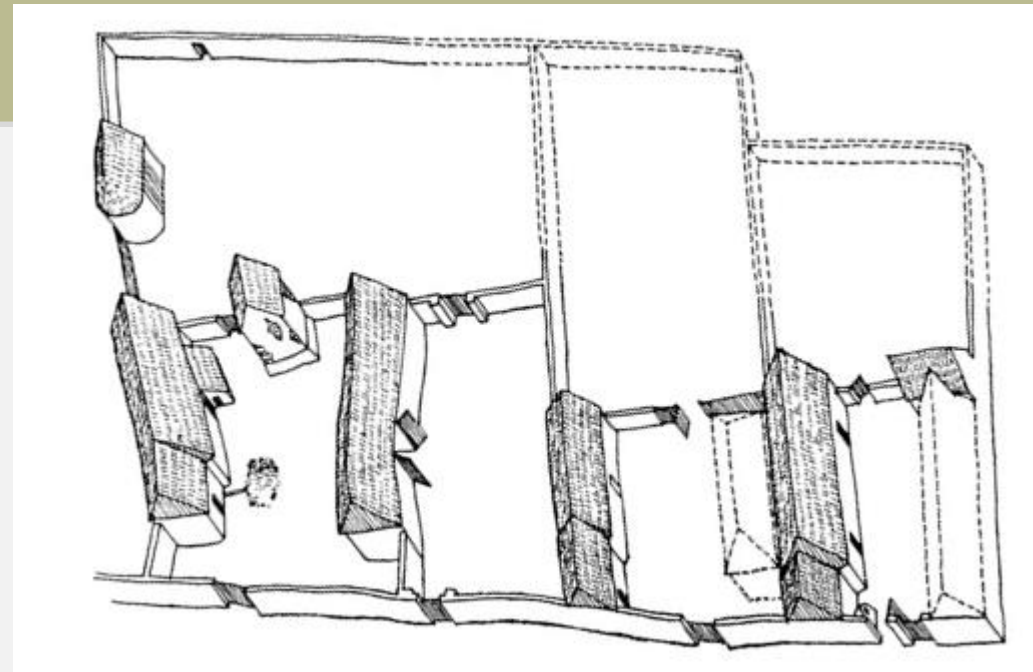
od nejstarší fáze 3-dílný

dům

bez základového vkopu a

malty

rekonstrukce v zdiva =2m

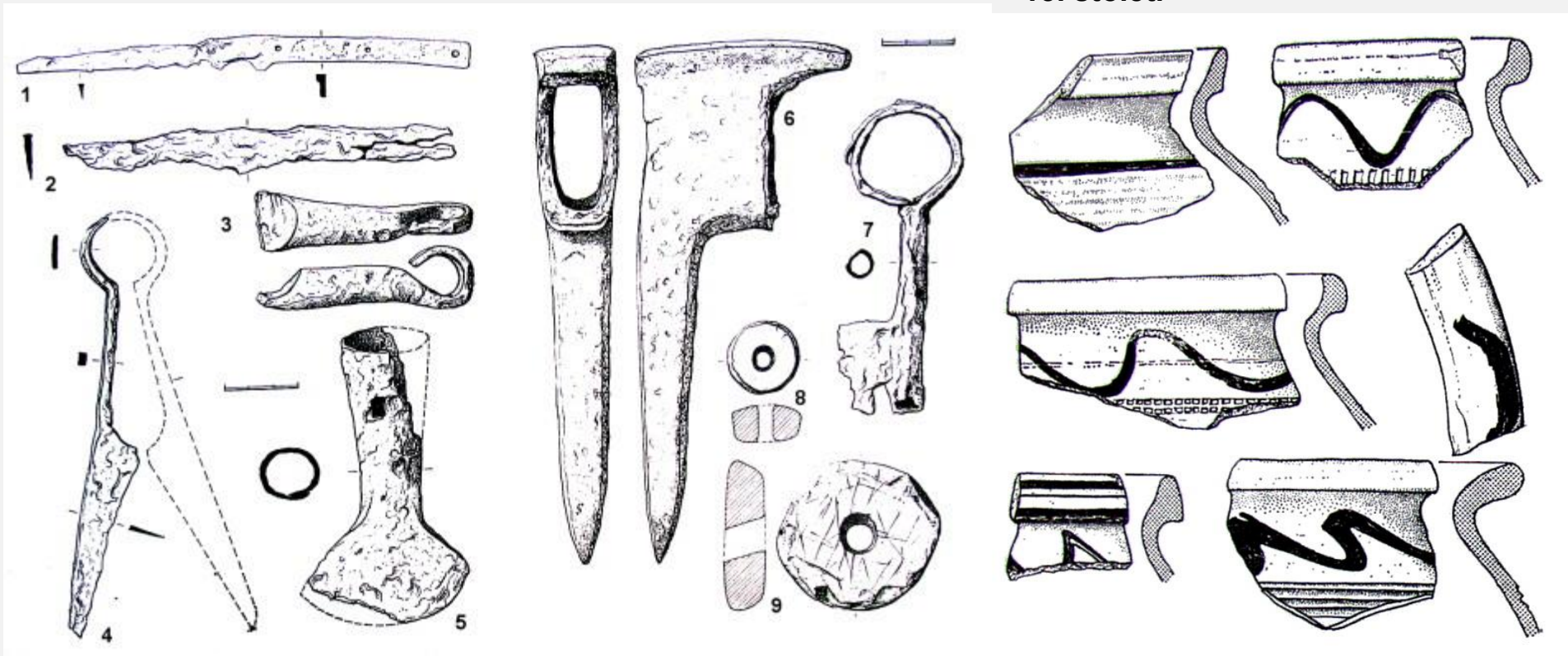

SVÍDNA

VYBAVENÍ USEDLOSTI

světlá keramika červeně
malovaná severočeského typu,
15. století

33UVR

425100

425200

425300

425400

425500

5561900

5561800

5561700

5561600

zaniklá středověká
vesnice Svídna

100 m

USEDLOST

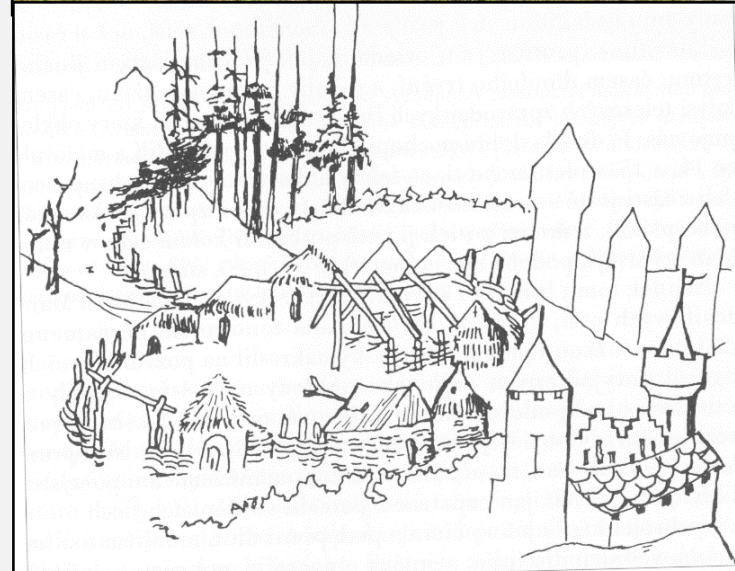
obytná zástavba: dům (otopné zařízení) ± podsklepení, lochy

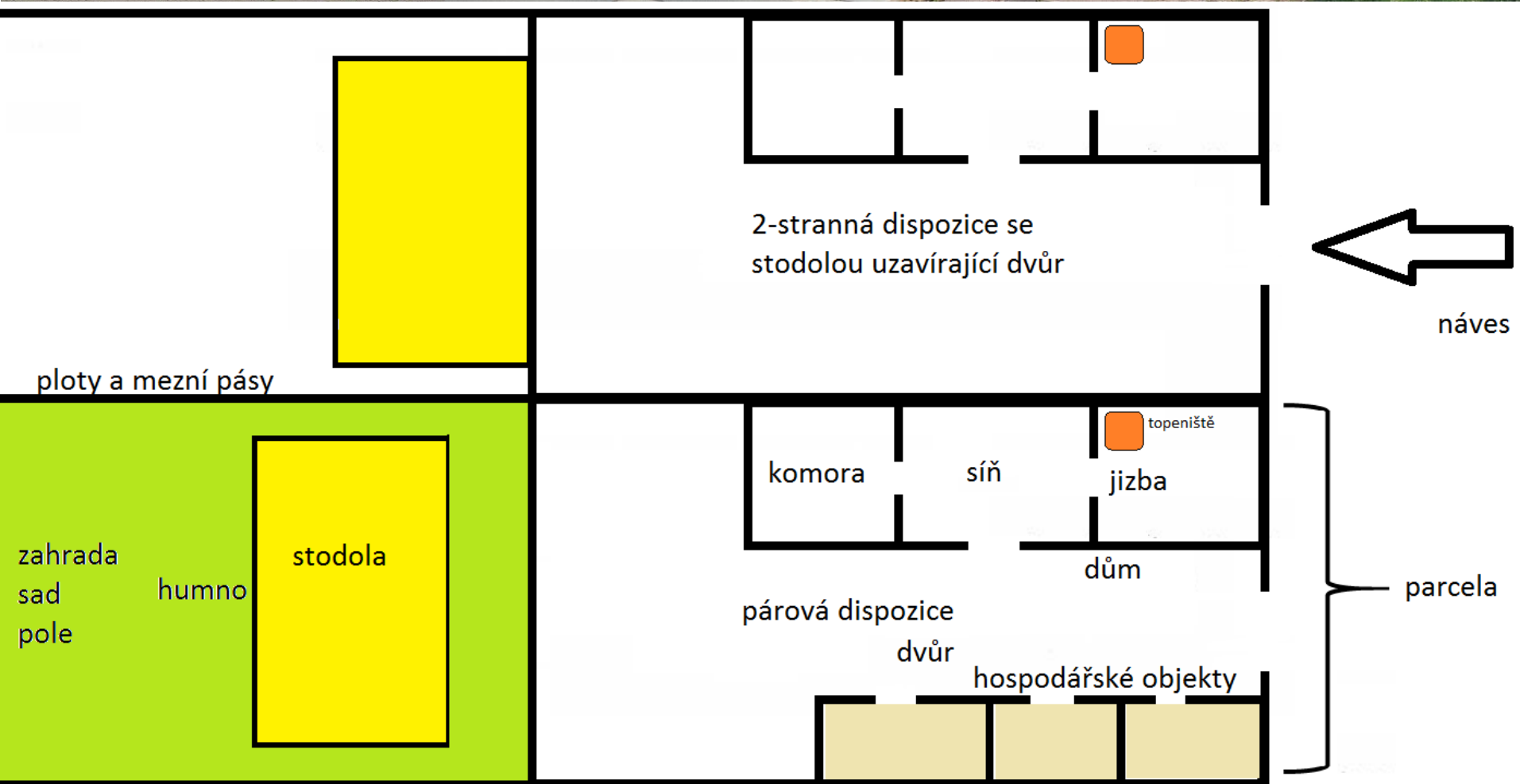
hospodářská zástavba: chlév, stodola, špýchar

výrobní objekty: pece (různé druhy), kovárna – výheň (kovárna)

Inventáře dvorů: svobodné, farní,

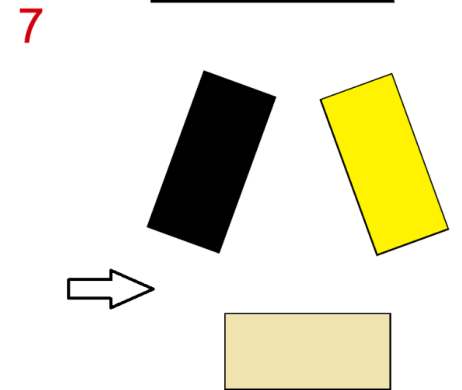
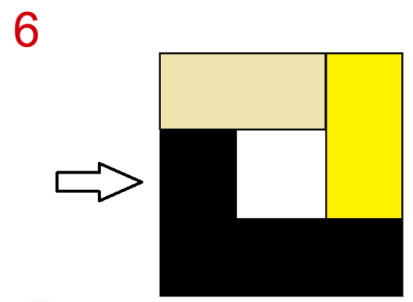
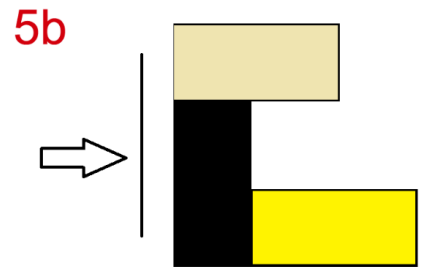
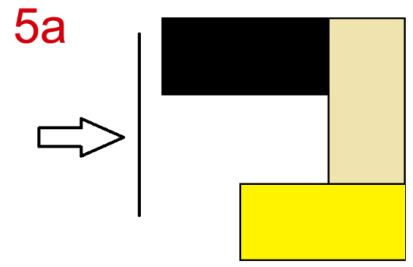
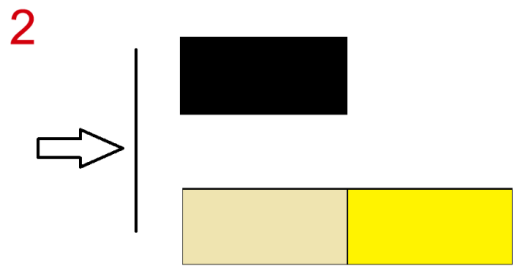
- především pro hospodářství far (pronajímání far – soupisy)
- poddanské – minimálně: 1404 – majetky sirotků Petra řečeného Lapruss z Tochovic – dvůr s domem – 10 strychů žita, 1 strych ječmene, 2 strychy ovsa, 1 slad, 4 krávy, 1 3-letý vůl, 32 ovcí, 12 jehňat, 6 sviní, 2 koně (cena 13 kop grošů), 14 hus, 15 slepic (Emler DRC, 83-84)
 - 1414: po smrti Smecha z Libně rozprodáno hospodářství na důchod sirotkům: prodej nářadí (1 kopa), prodej koně a ječmene (3 kopy), ječmen (1 kopa), oves a vikev (2 kopy) oves a žito (2 kopy) , svině (1 kopa), žito (2,5 kopy), ječmen (2 kopy), dům (12 kop); (Emler DRC, 76-77)
 - 1224: 2 popluží v Těškově (dáno Ratimírovi) – 12 krav a 60 ovcí (CDB II, 248, č. 258)
 - 1396: Topolany – svobodný dvůr – 12 koní, 6 ovcí
- **PLODINY:** pšenice, žito, ječmen, oves, proso, hrách, chmel, mák, konopí, vikev, kroupy, slad
- **ZVÍŘATA:** koně, hřibata, býci, voli, krávy, telata, kanec, prasata, podsvinčata, ovce, jehňata, kozy, slepice, husy, kachny
- **NÁŘADÍ:** orba (součásti pluhu – radlice), motyky, vozy (i kované), kosy na seno, vidle, sekery, lopaty, klíny, kolečka

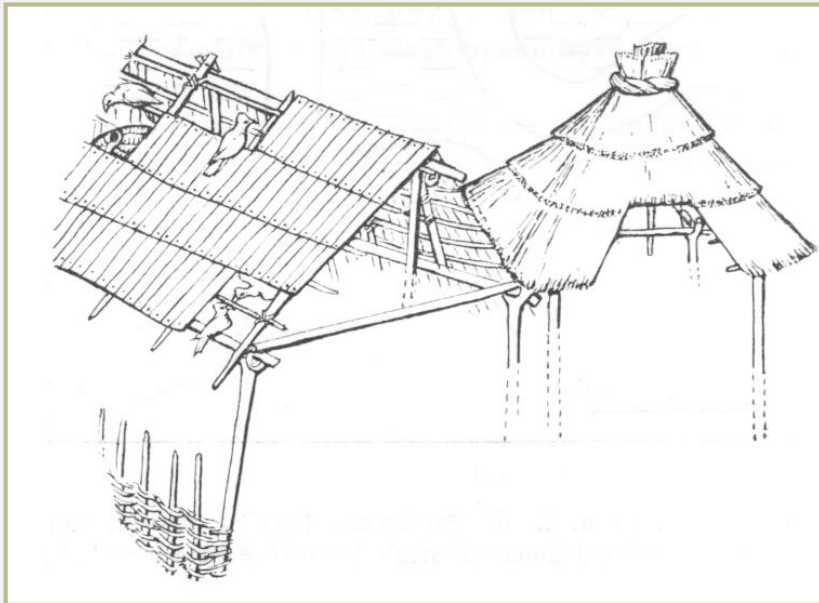
- 1. 1-straná usedlost
- 2. párový nebo paralelní dvůr
- 3. párový dvůr se stodolou v humnech,
- 4. 2-stranná usedlost (háková)
- 5. 3-stranná (podkovovitá)
 - a. štítová strana do návsi
 - b. okapová strana do návsi
- 6. uzavřený dvůr (4-stranná usedlost)
- 7. usedlost rozptýlená, hromadný dvůr

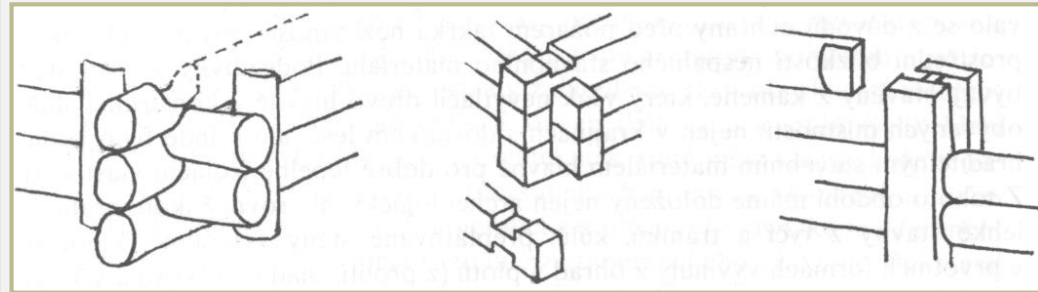

USEDLOST

- **dřevo**
- **hlína** → **mazanice**
- **kámen**
- **cihly**

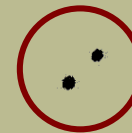
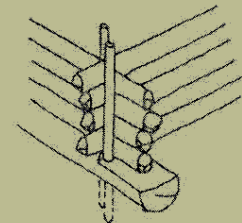
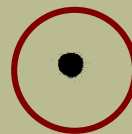
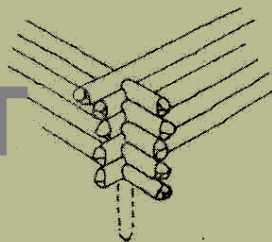

- **pozůstatky**
 - konstrukční
 - komunikační
 - otopných zařízení
- **dochování**
 - Přímé: in situ a materiál v původní kvalitě
 - nepřímé - negativy
 - nic

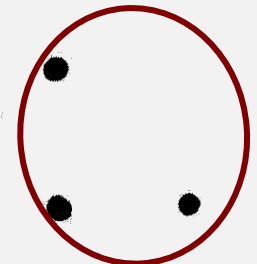
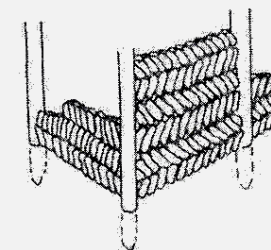
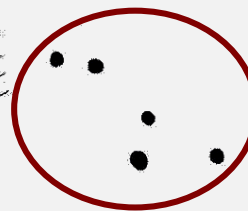
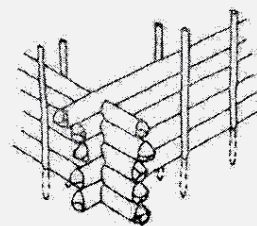
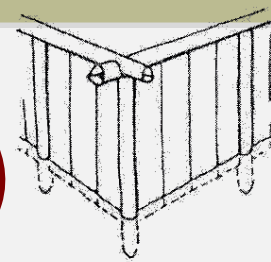
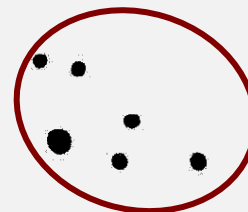
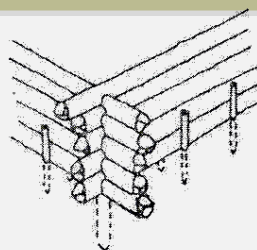

USEDLOST

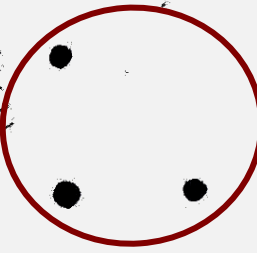
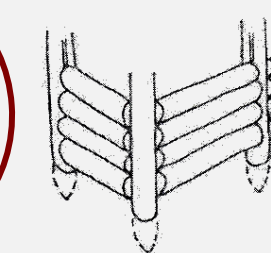
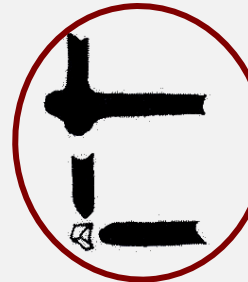
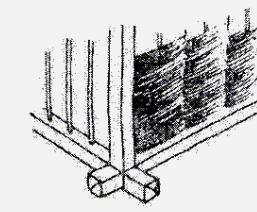
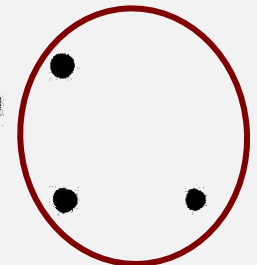
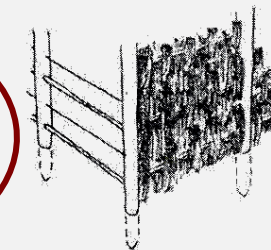
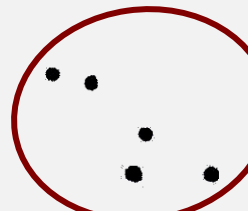
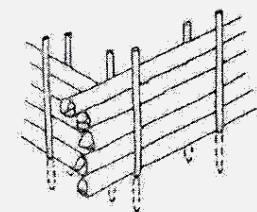
- **Nadzemní stavby**

- konstrukce stěn a jejich projev v archeologické situaci – negativní otisky
- (možnosti interpretace)

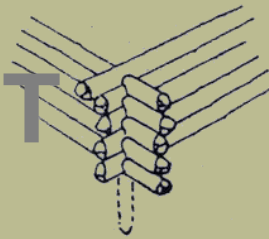
- **Zemnice/polozemnice**

- výdřeva – KJ + kuláče, půlkuláče, prkna
- Loštice, Bruntál, Hradištko u Davle

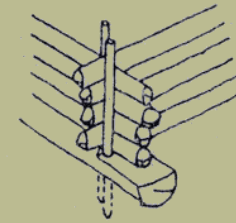

USEDLOST

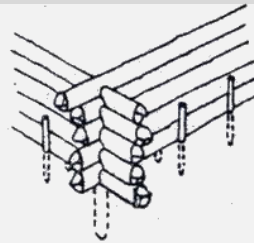

1

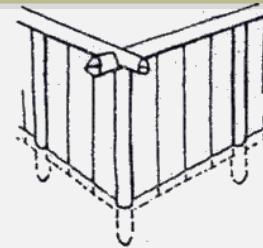

6

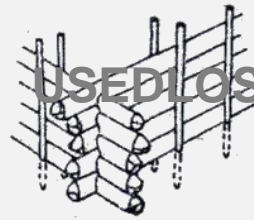
1. roubená konstrukce v rohu nasedá na kůl
2. roubená konstrukce spodní kuláče zajištěny kolíky
3. roubená konstrukce kůly zajišťují celé stěny
4. mezisloupová konstrukce
5. pletená konstrukce zasazená do prahů
6. jařmová konstrukce
7. kůlová kostra stěn vyplněna prkny
8. válková konstrukce
9. pletená konstrukce
10. drážková konstrukce

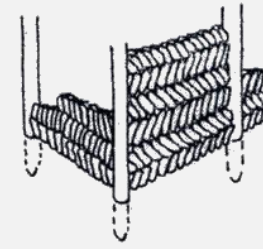
2

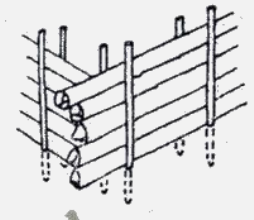
7

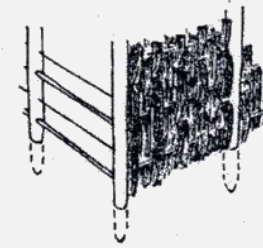
3

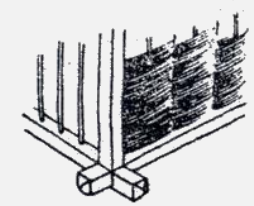
8

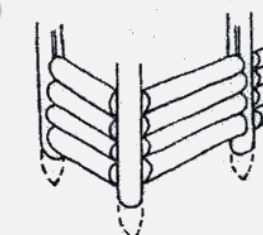
4

9

5

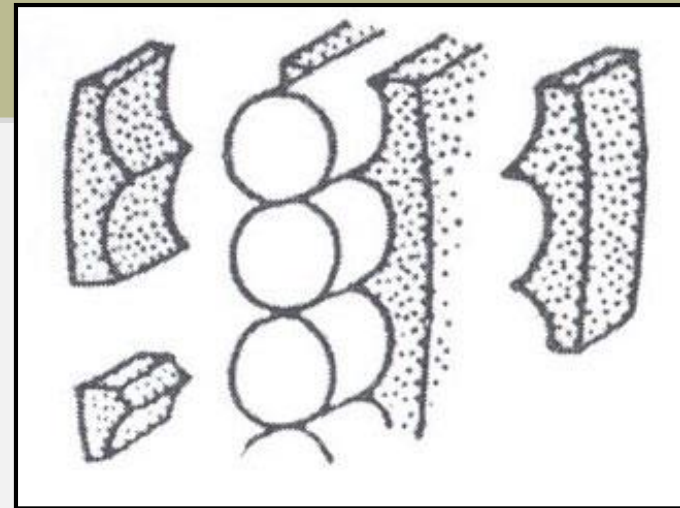
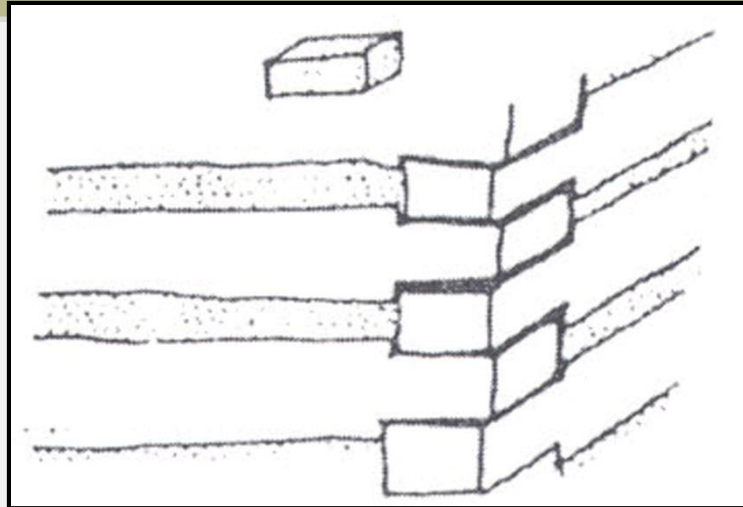
10

USEDLOST

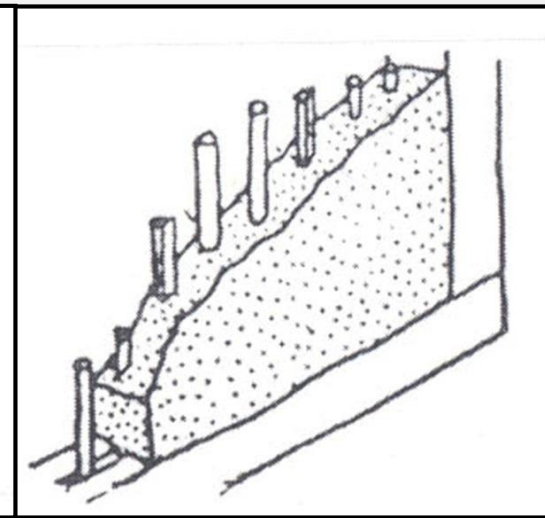
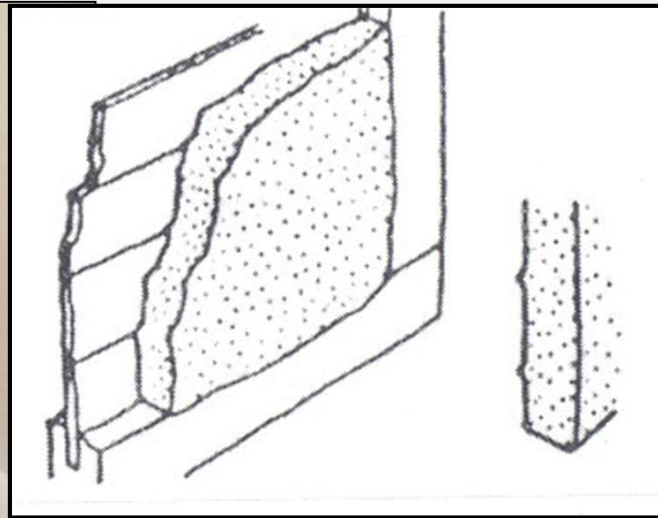
roubená s omazem

roubená

drážková

hrázděná

USEDLOST

Omítání stěn

Omítky třídění podle druhu pojiva, druhu a struktury plniva, způsobu aplikace, povrchové úpravy apod.

Vlastnosti: mechanických, odolnost proti degradaci a s tím související životností, vzhled a estetika Omítky:

- podle použití: interiérové a exteriérové
- podle druhu pojiva: hliněné, sádrové, sádrovápenné, hořečnaté, vápenné ze vzdušného vápna, ...
- podle plniva: jemnozrnné, hrubozrnné, s vláknitou výztuží, s organickým plnivem
- podle technologie aplikace: ručně nanášené (hlazené, utahované, s nerovným povrchem), strukturovaným povrchem, za použití speciálních technik (sgrafito, umělý mramor), strojně nanášené
- podle funkce: estetická, tepelně izolační
- podle postavení vrstvy: vyrovnávací, jádrová, štuková
- podle počtu vrstev: jednovrstvé, vícevrstvé
- podle barevnosti: probarvené, neprobarvené.

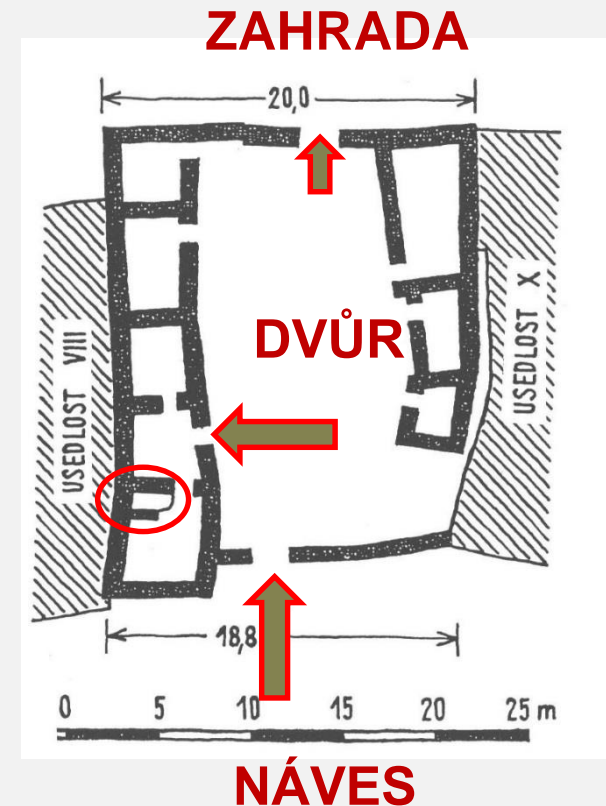
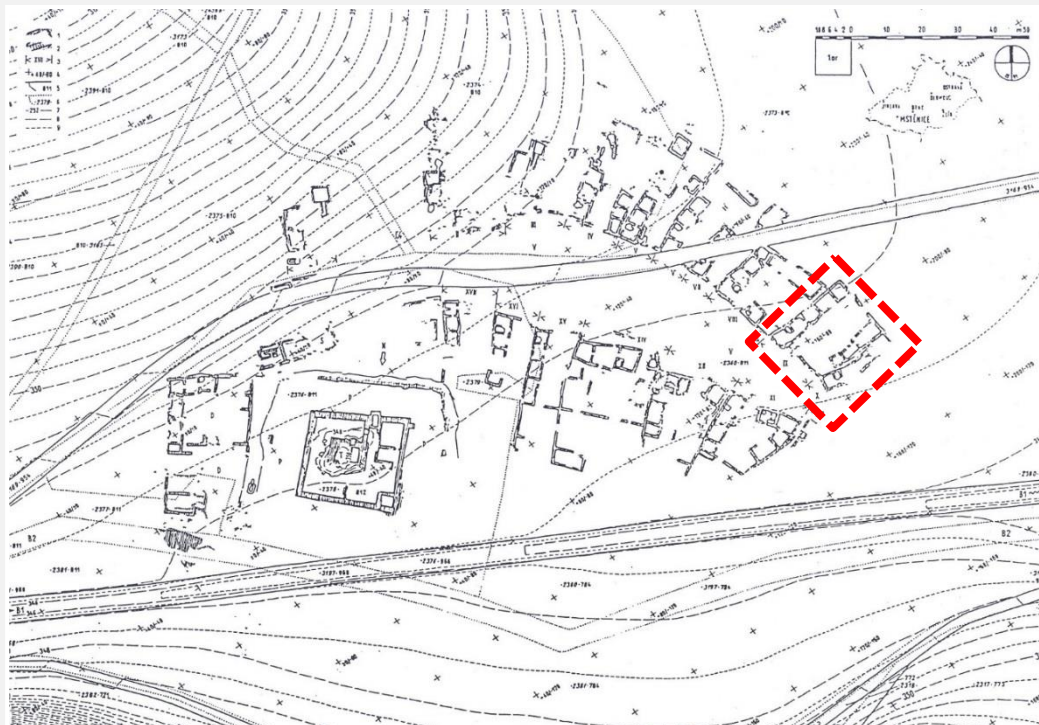

USEDLOST

ZSV Mstěnice: půdorys archeologicky odkryté pozdně středověké vesnice (návesní ulicovka) s tvrzí; dvůr 1-stranná a párová dispozice, dům orientace většinou štítovou stranou do návsi; datace: 2/2.13- 60.léta 15.st.

**usedlost IX: dům s připojeným chlévem, možným výminkem a párovými hospodářskými stavbami a ohrazeným dvorem, rozměry domu: 15,6x5,65 m
ŠÍŘK PARCELY: 18,8-20 m**

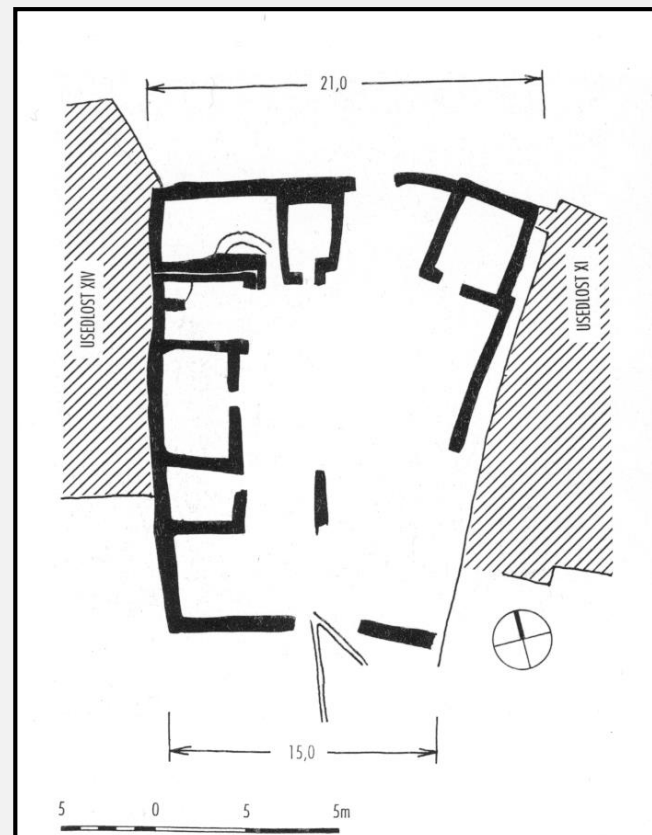
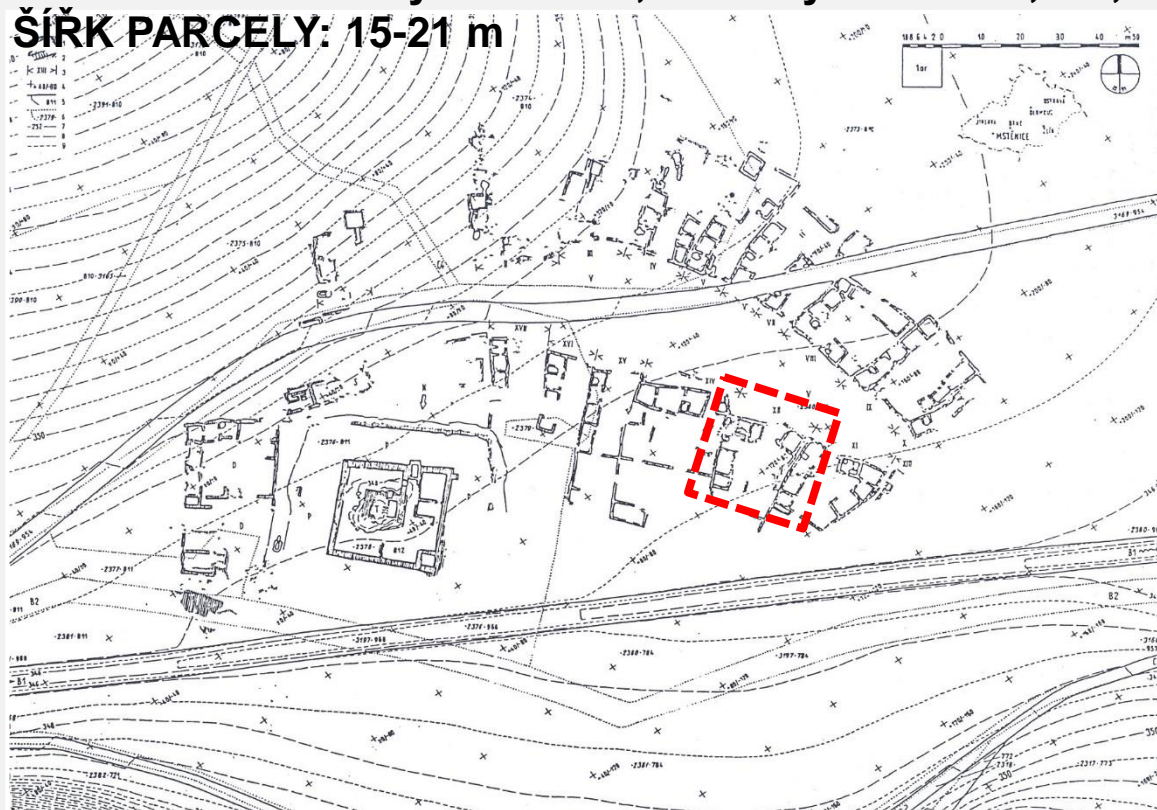

USEDLOST

ZSV Mstěnice: půdorys archeologicky odkryté pozdně středověké vesnice (návesní ulicovka) s tvrzí; dvůr 1-stranná a párová dispozice, dům orientace většinou štítovou stranou do návsi; datace: 2/2.13- 60.léta 15.st.

usedlost XII: dům s připojeným chlévem, možným výminkem a párovými hospodářskými stavbami a ohrazeným dvorem, rozměry domu: 15,6x5,65 m

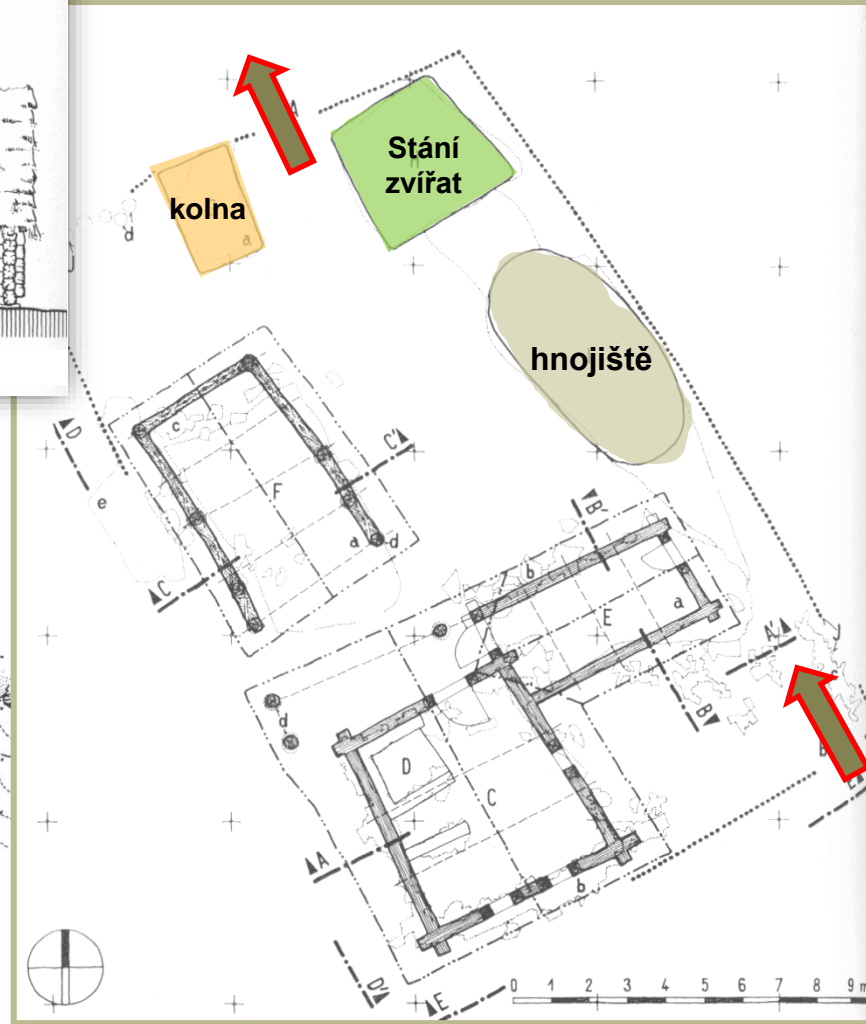
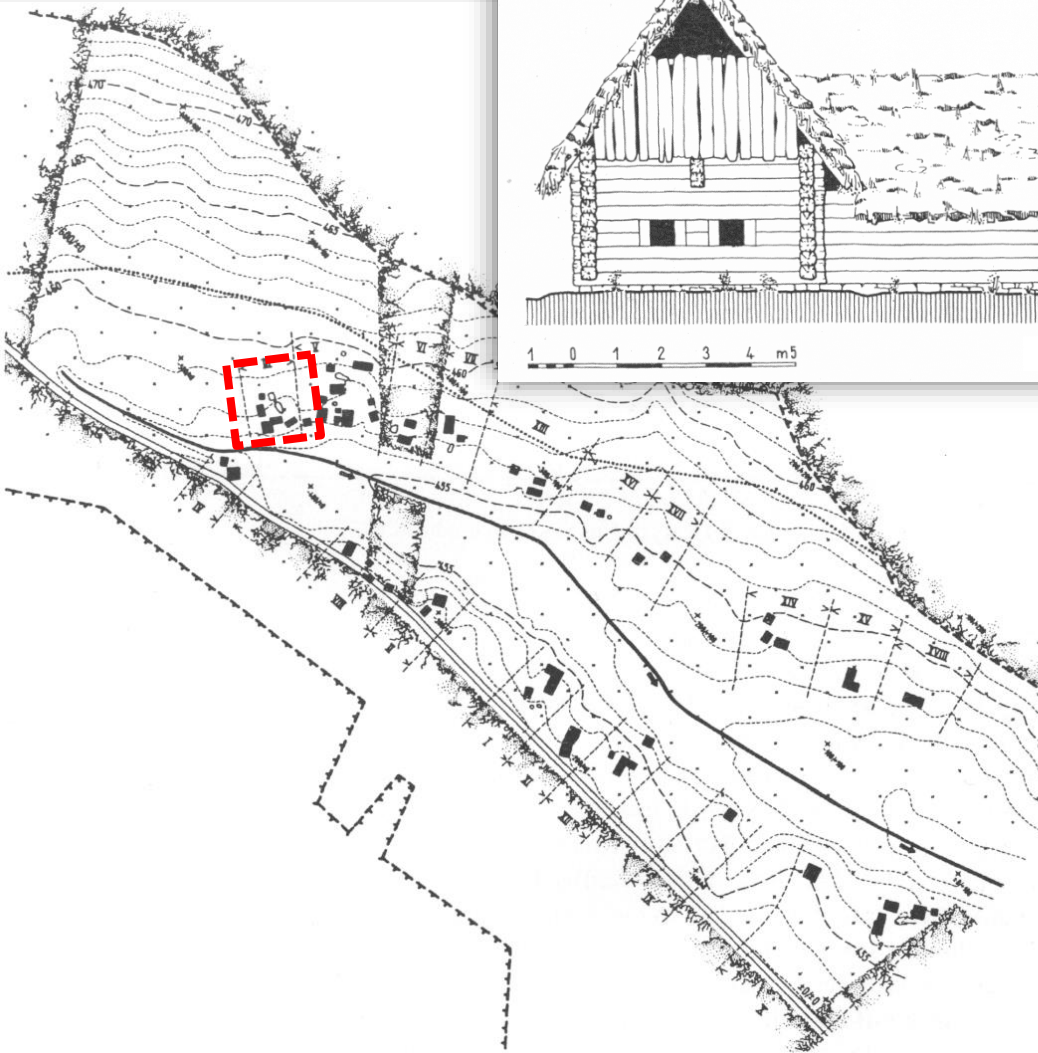
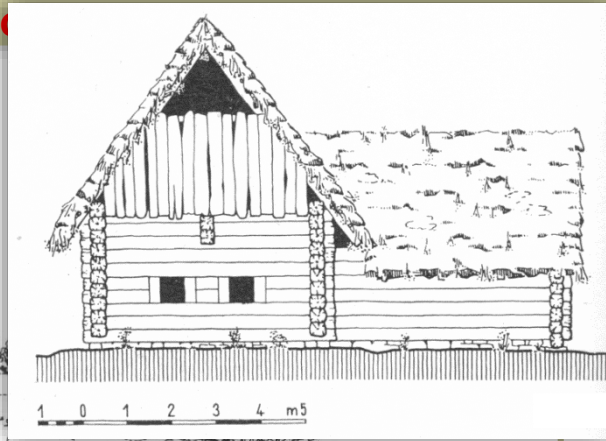
ŠÍŘK PARCELY: 15-21 m

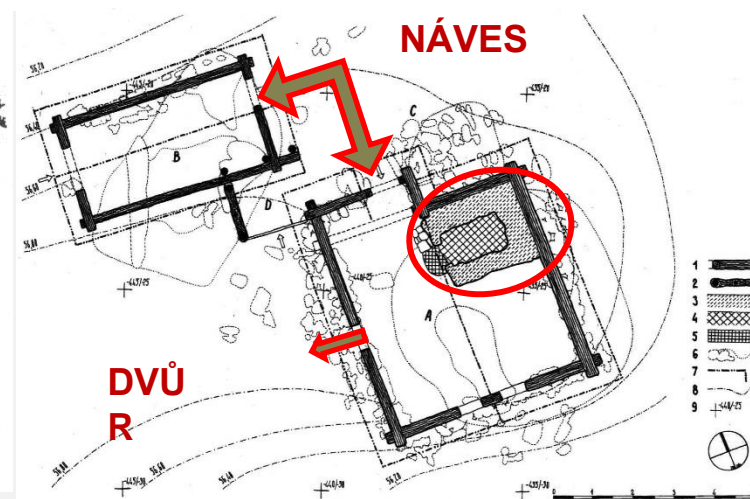
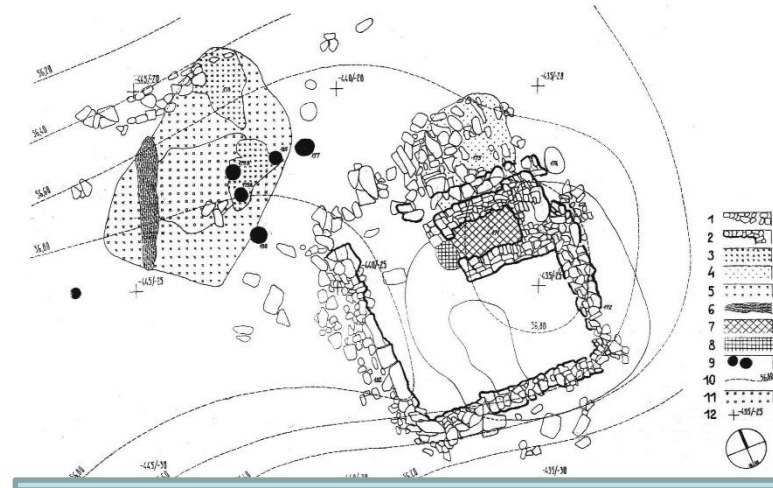
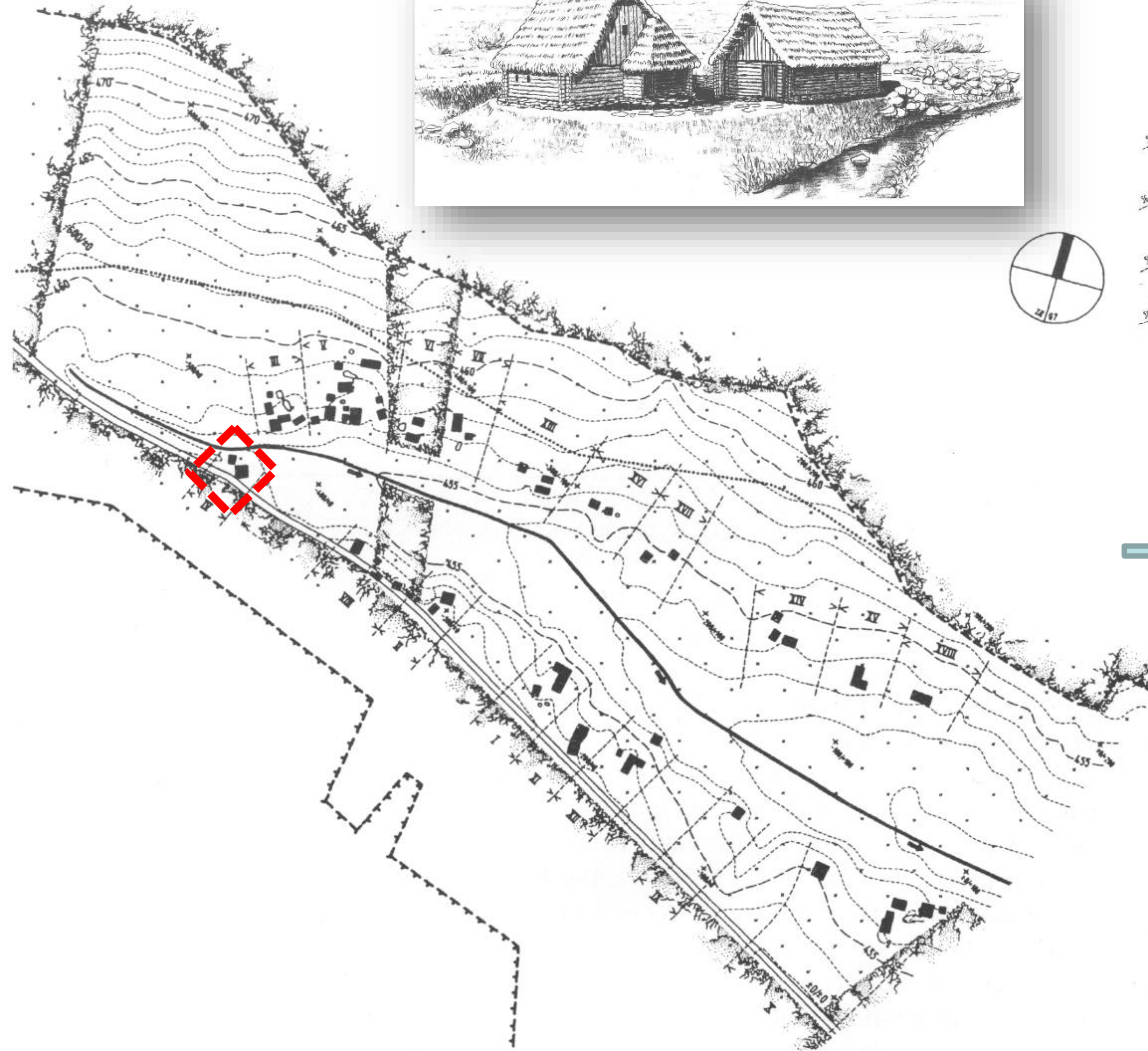
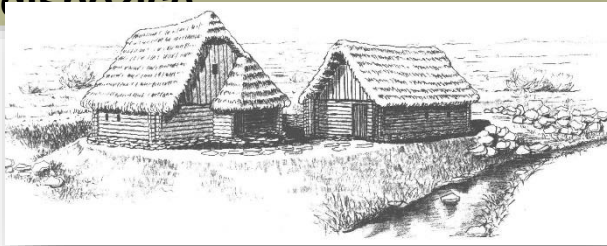
ZSV Bystřec: půdorys archeologicky odkryté vrcholně pozdně středověké vesnice: lesní lánová ves, datace: 2/2. 13.-poč. 15.st.)

usedlost III: 1-prostorový dům – jizba 1. fáze: kůlová konstrukce, 2 . fáze: roubená konstrukce na kamenné podezdívce, samostatně stojící komora (roubená, kam. základ), jizba: 6X6 m, dvůr: 6X6 m -2-stranná dispo

ZSV Bystřec: půdorys archeologicky odkryté vrcholně pozdně středověké vesnice: lesní lánová ves, datace: 2/2. 13.-poč. 15.st.)
usedlost IV: 1-prostorový dům – jizba 1. fáze: kůlová konstrukce, 2. fáze: roubená konstrukce na kamenné podezdívce, samostatně stojící komora (roubená, kam. základ), jizba: 6X6 m, dvůr: 6X6 m -2-stranná dispozice

USEDLOST

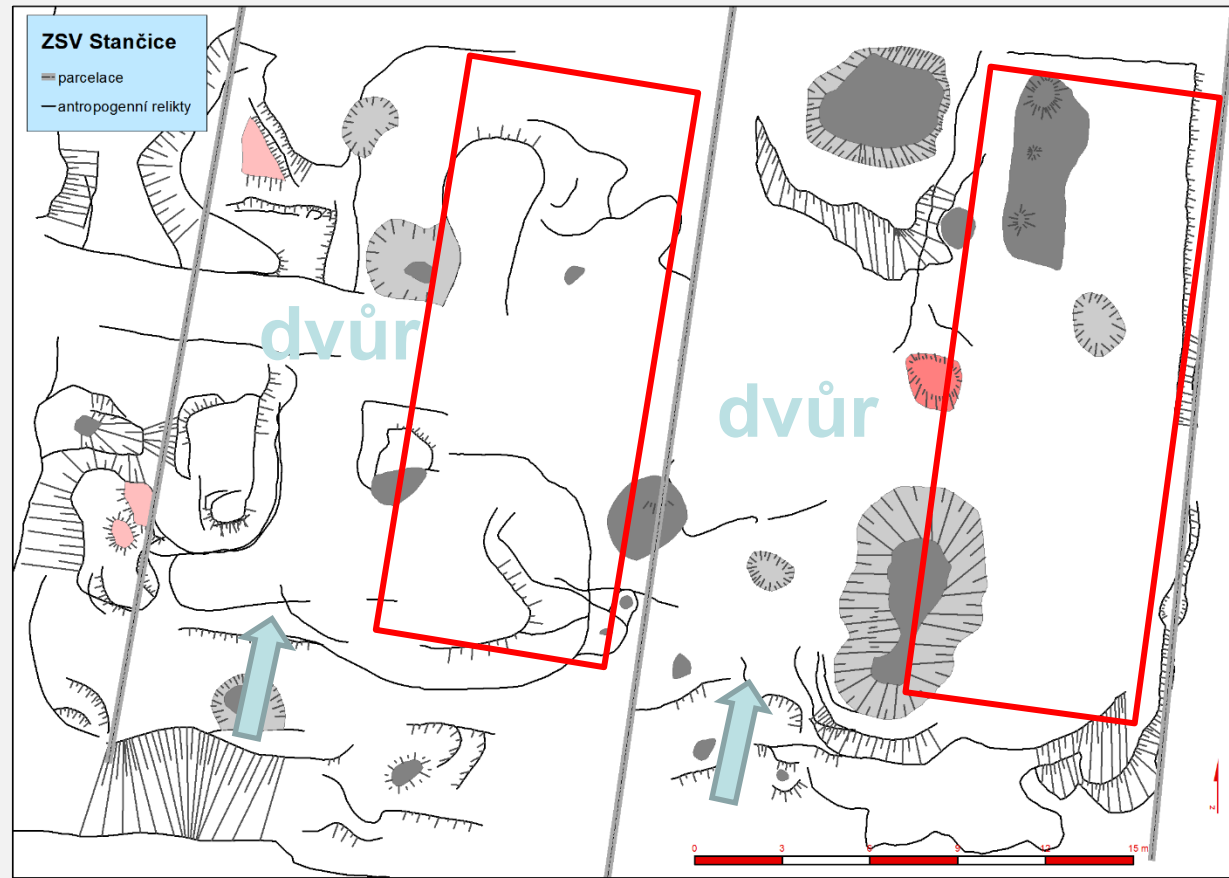
ZSV Stančice:

sonda 1/11 – zánik vesnice
silným požárem: vrstva
mazanice

konstrukce: omazaná –
roubená, min. kamenné
podezdívky

rozměry domu: relikty
8X20 m (zdivo: 5/6X17/18
m)

subrecentní těžba kamene
– především z míst
bývalých komor → lze
předpokládat 2-podlažní
kamenné komory nebo
kamennou suterénní část
komory; datace: 14.-
15 století

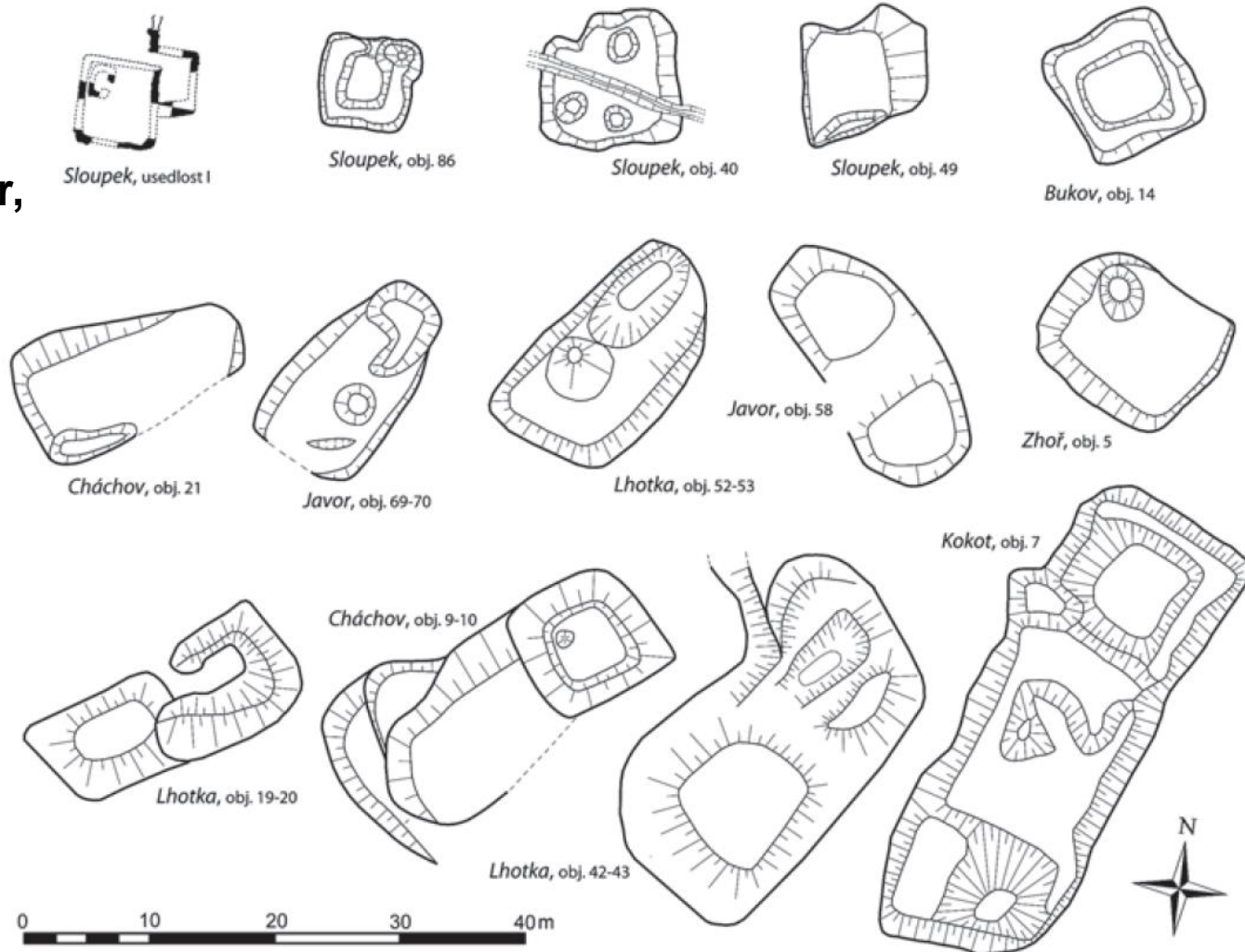

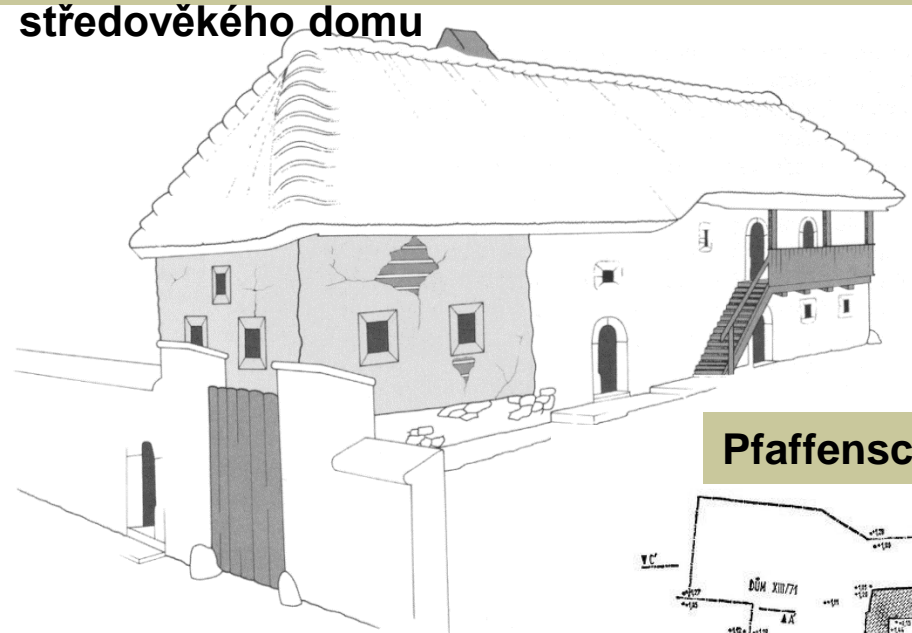
USEDLOST

Relikty jednodílných a
vícedílných domů

Bukov, Cháchov, Javor,
Kokot, Lhotka,
Sloupek, Zhoř

Černuc: rekonstrukce pozdně středověkého domu

USEDLOST: DŮM

Pfaffenschlag: usedlosti IX a X

62a. Pfaffenschlag. Půdorys domů IX a X

Zachované vesnické domy

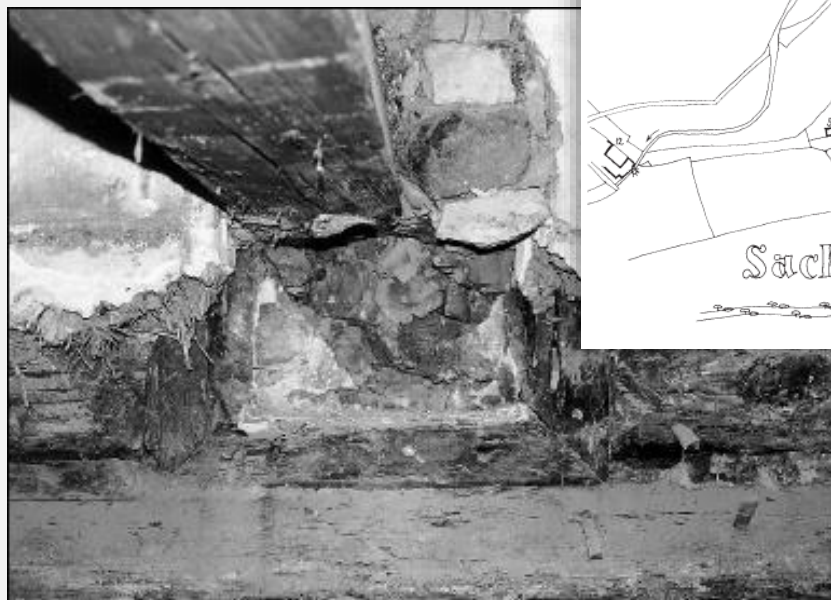
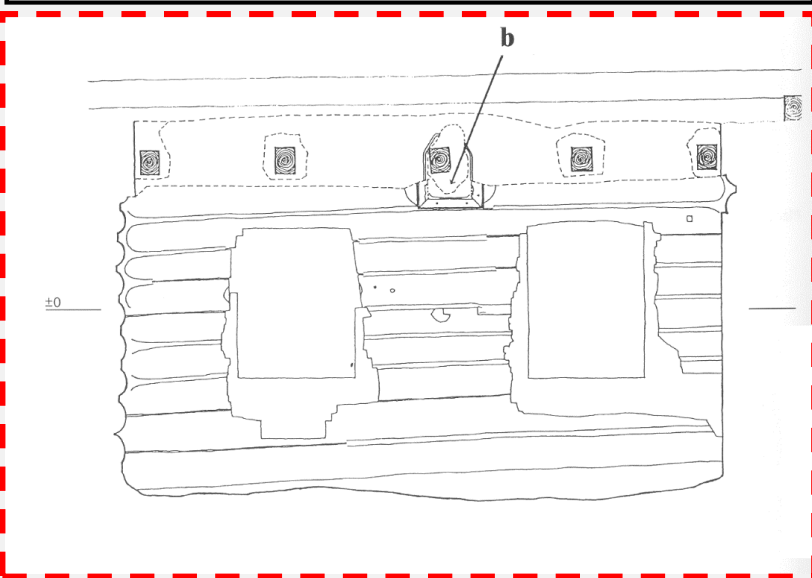
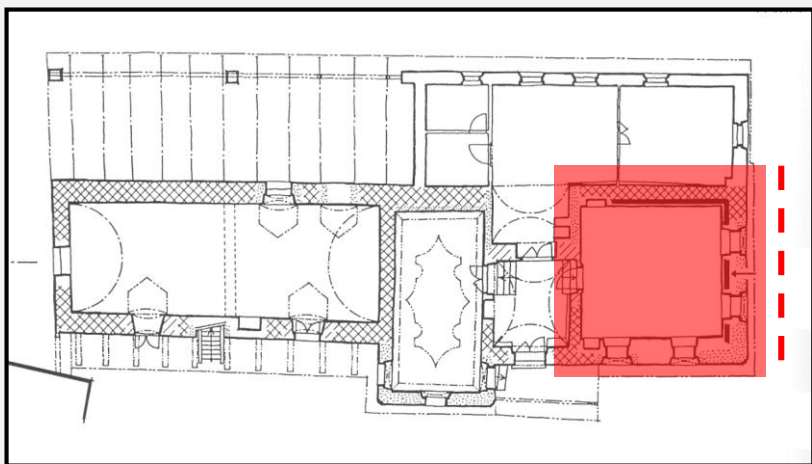
Německo:

- Höfsetten (1384; Franky)
- Untergrombach (1420; Bádensko)
- Bauschlott (1440; Bádensko)

Švýcarsko: datovány 13. – 15. století

Čechy: Saky (1496; Slánsko)

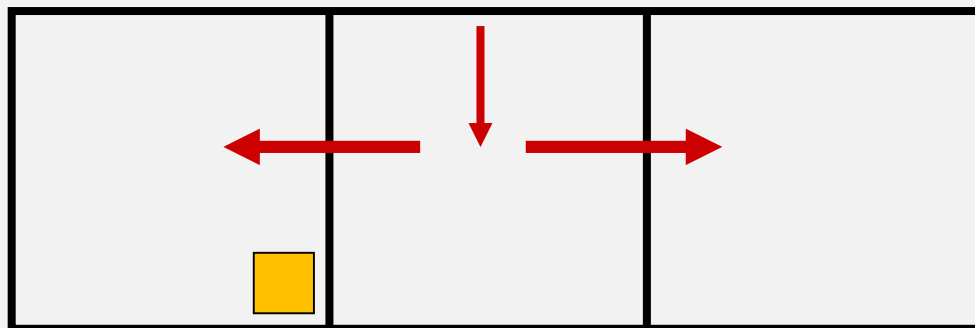
- <http://www.dendrochronologie.cz/databaze>

USEDLOST: TROJDÍLNÝ DŮM

- **jizba**
- **síň**
- **komora**

- **od konce 13. století**

stavební materiál:

- **kámen**
- **dřevo**
- **hlína: i pálená (cihla)**

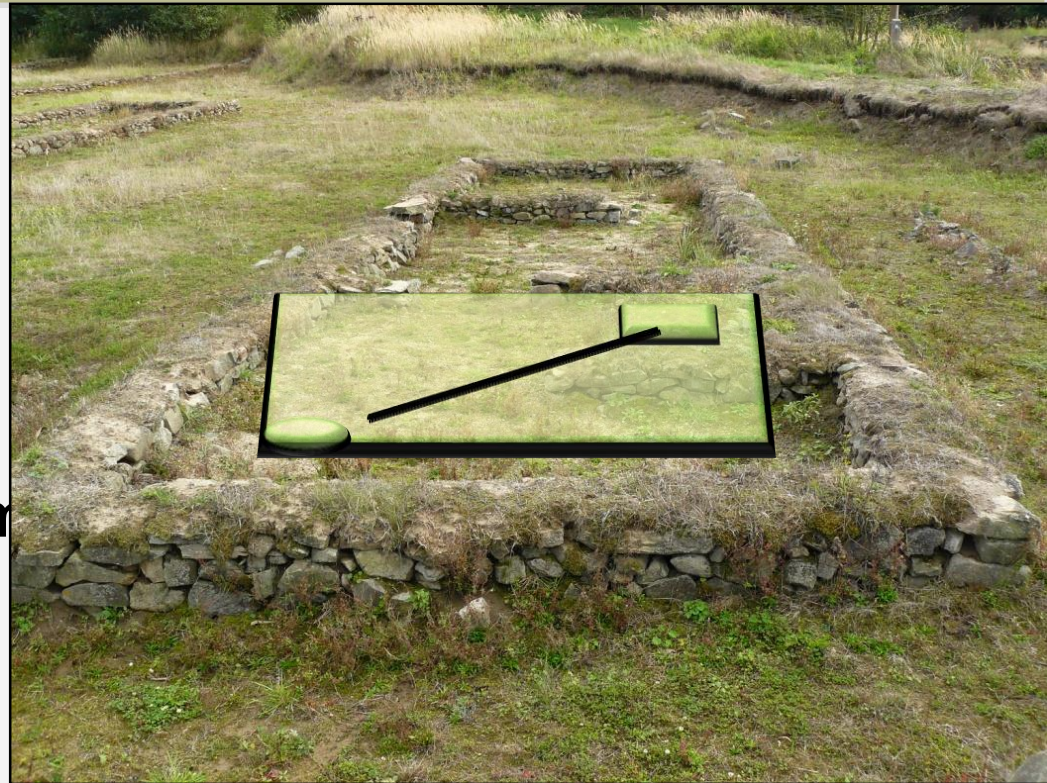
USEDLOST

STAVEBNÍ OBĚTI

- základ domu
- pod prahem
- pod nárožím
- ve vazbě prvního trámu
- v nadzemní konstrukci domu
- jizba: svatý kout

Bystřec – měděná sekerka

Hradištko u Davle - keramika

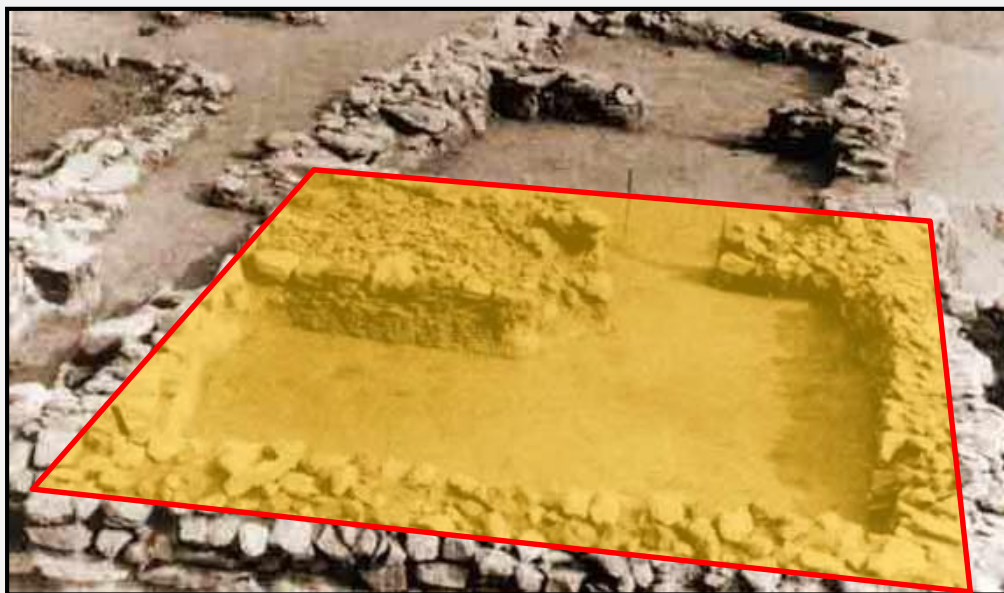

USEDLOST: TROJDÍLNÝ DŮM

JIZB A

- **otopné zařízení v rohu**
 - pec X otevřené ohniště
 - **±dymník** – pletený z proutí – omazán hlínou
- **přístup:**
 - z venku
 - ze síně
- **funkce: obytná**

TROJDÍLNÝ DŮM: otopné zařízení

- **otopné zařízení v rohu**
 - **pec: klenba**
 - založené na zemi
 - na soklu
 - **otevřené ohniště na soklu s dymníkem**

Mstěnice: kamenný sokl

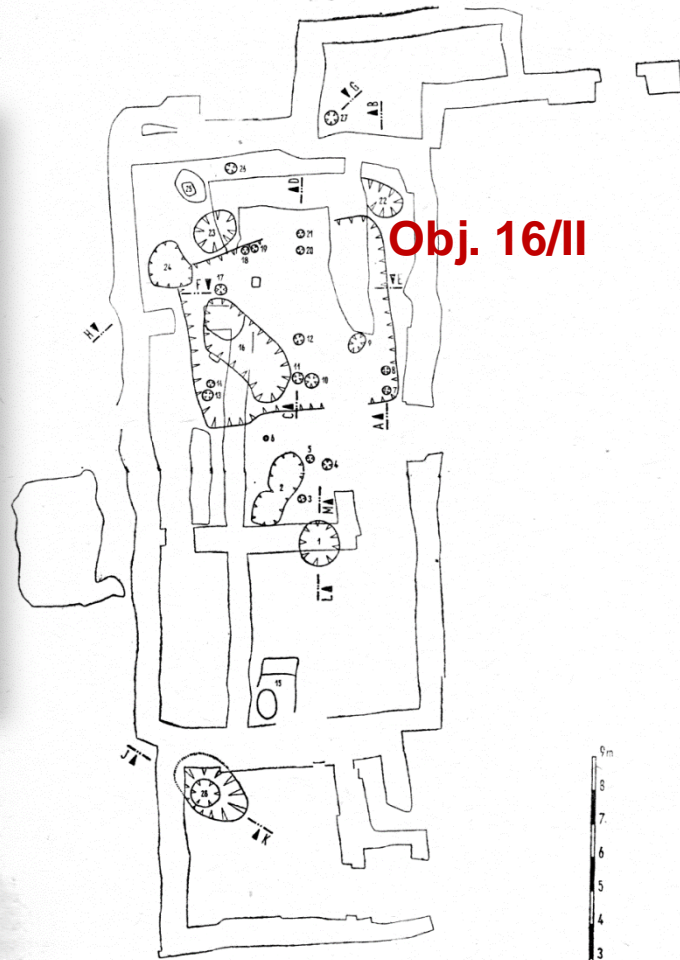
Svídna: kamenný základ pece

Pfaffenschlag

g

Pfaffenschlag. Pádorys objektů č. 1—32

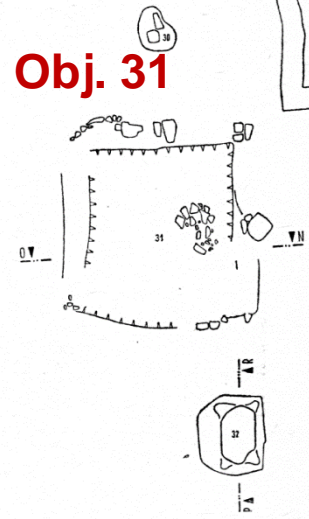

Obj. 16/II

Usedlost II/62-63

Obj. 31

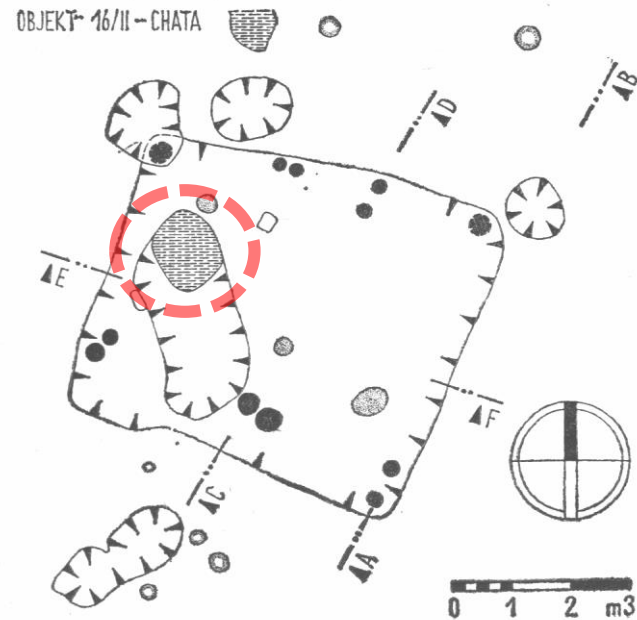

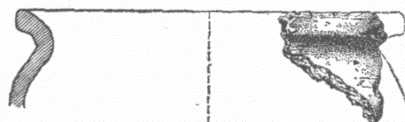
Pfaffenschlag

Objekt 16/II - Púdorys: 5,5x4,5 m
Kúľová stavba
Zahloubení do podloží 30 cm
Ohnišťa: dno pečľivě vyložené kameny
Keramika obsah tuhy

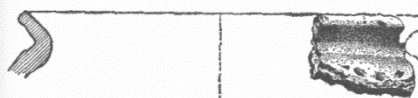
Pfaffenschlag. Púdorys a řezy objektem č. 16/II

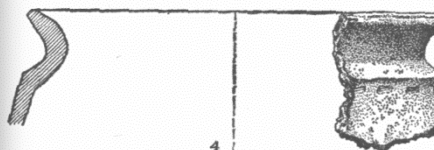
1

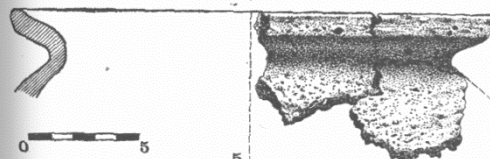
2

3

4

5

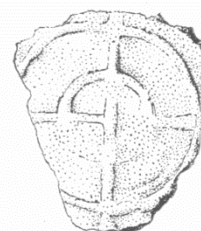
ŘEZ C-D

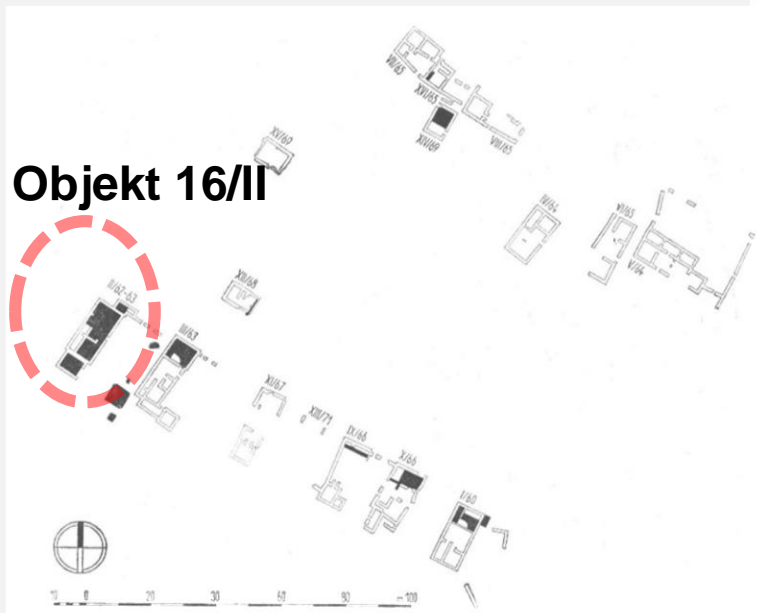
ŘEZ A-B

ŘEZ E-F

Objekt 16/II

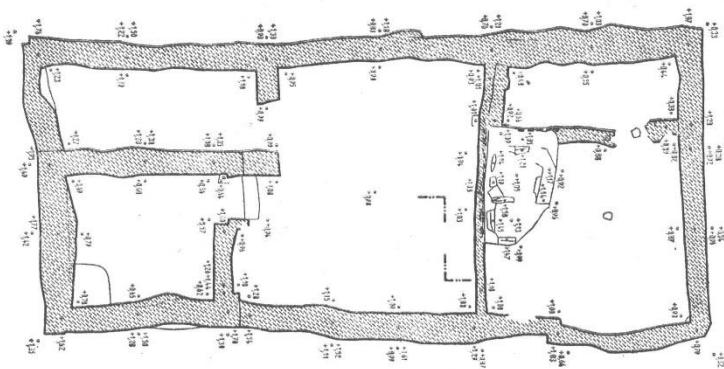
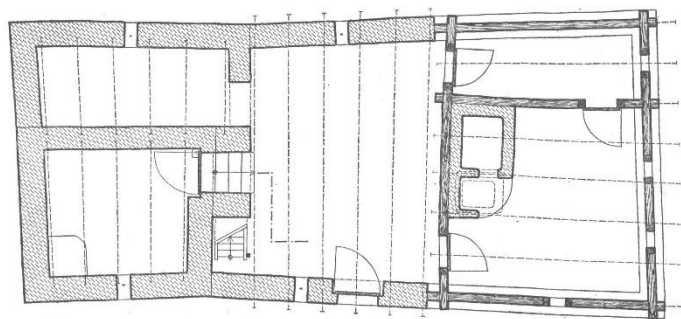
Pfaffenschla g

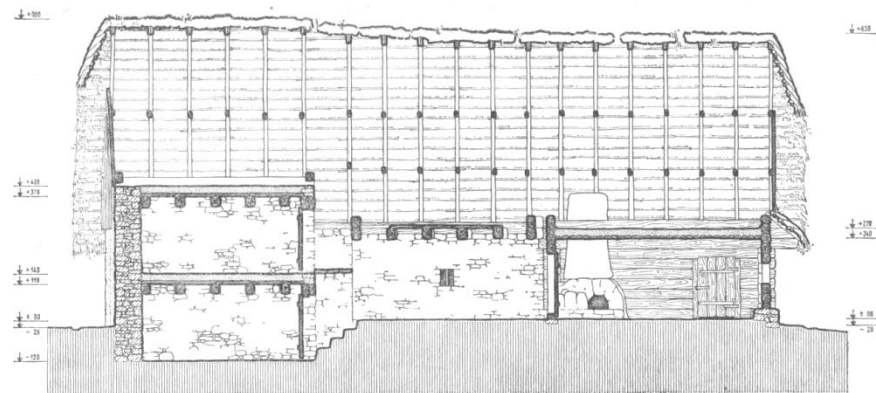

Pfaffenschlag

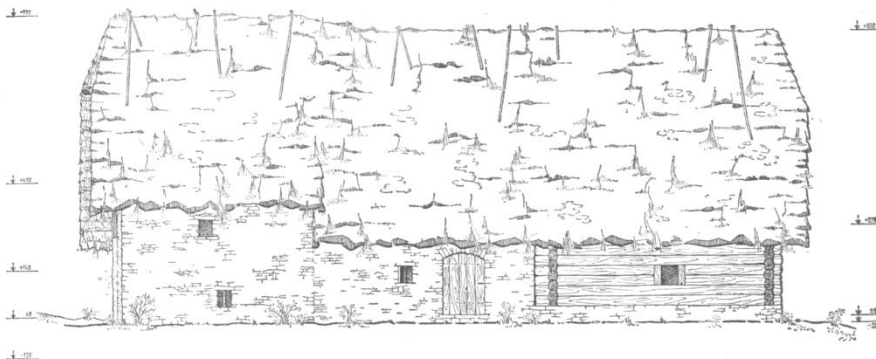
usedlost I/60

0 5 m

PODÉLNÝ ŘEZ IV-IV

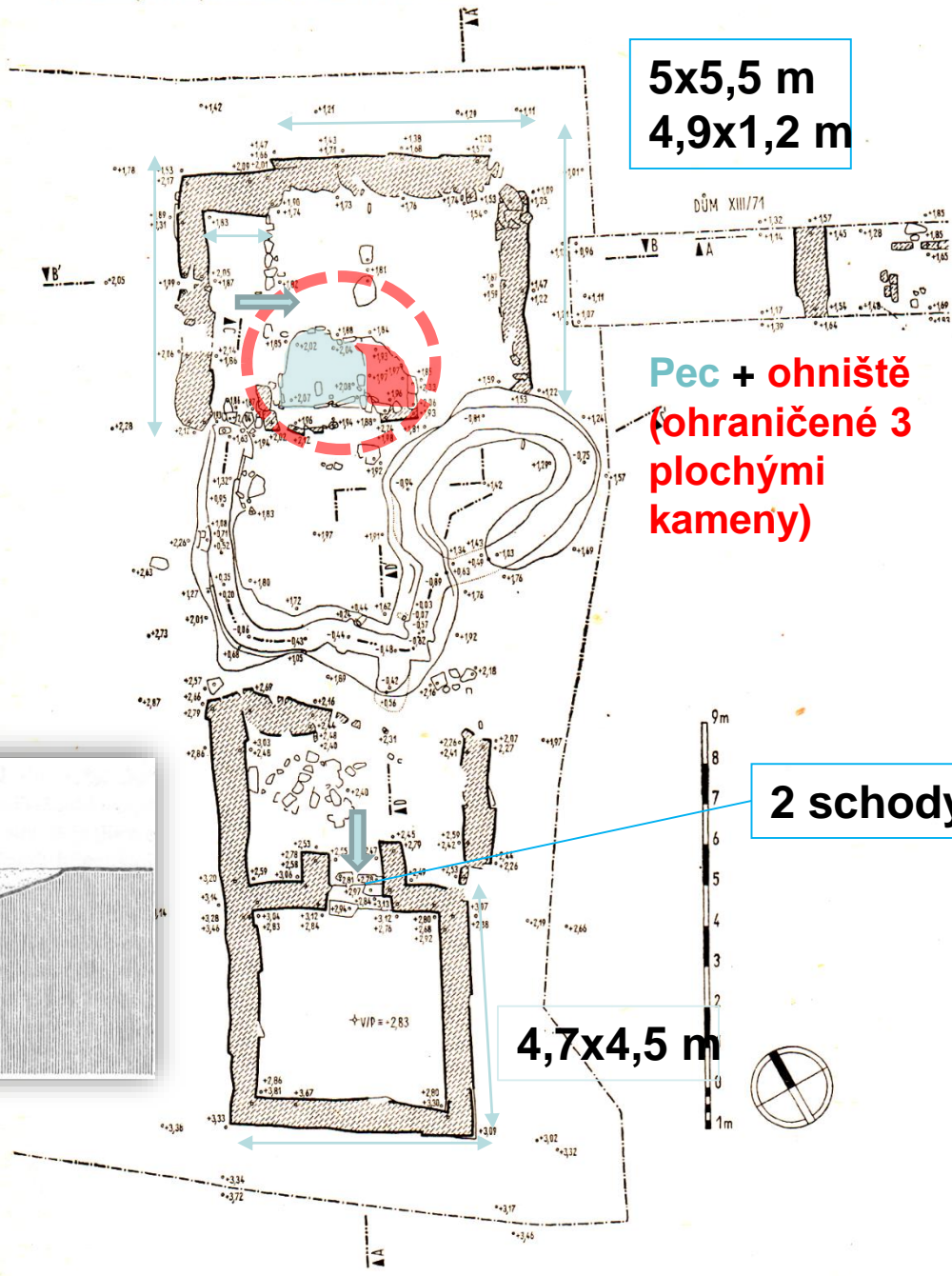

Pfaffenschlag

Pfaffenschlag. Púdorys domu XI/67 a hospodárskych budov

5x5,5 m
4,9x1,2 m

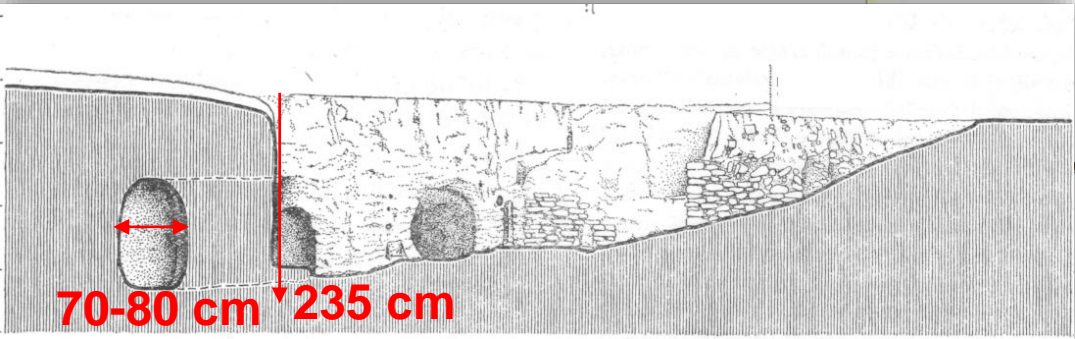

Pec + ohnišťa
(ohraničené 3
plochými
kameny)

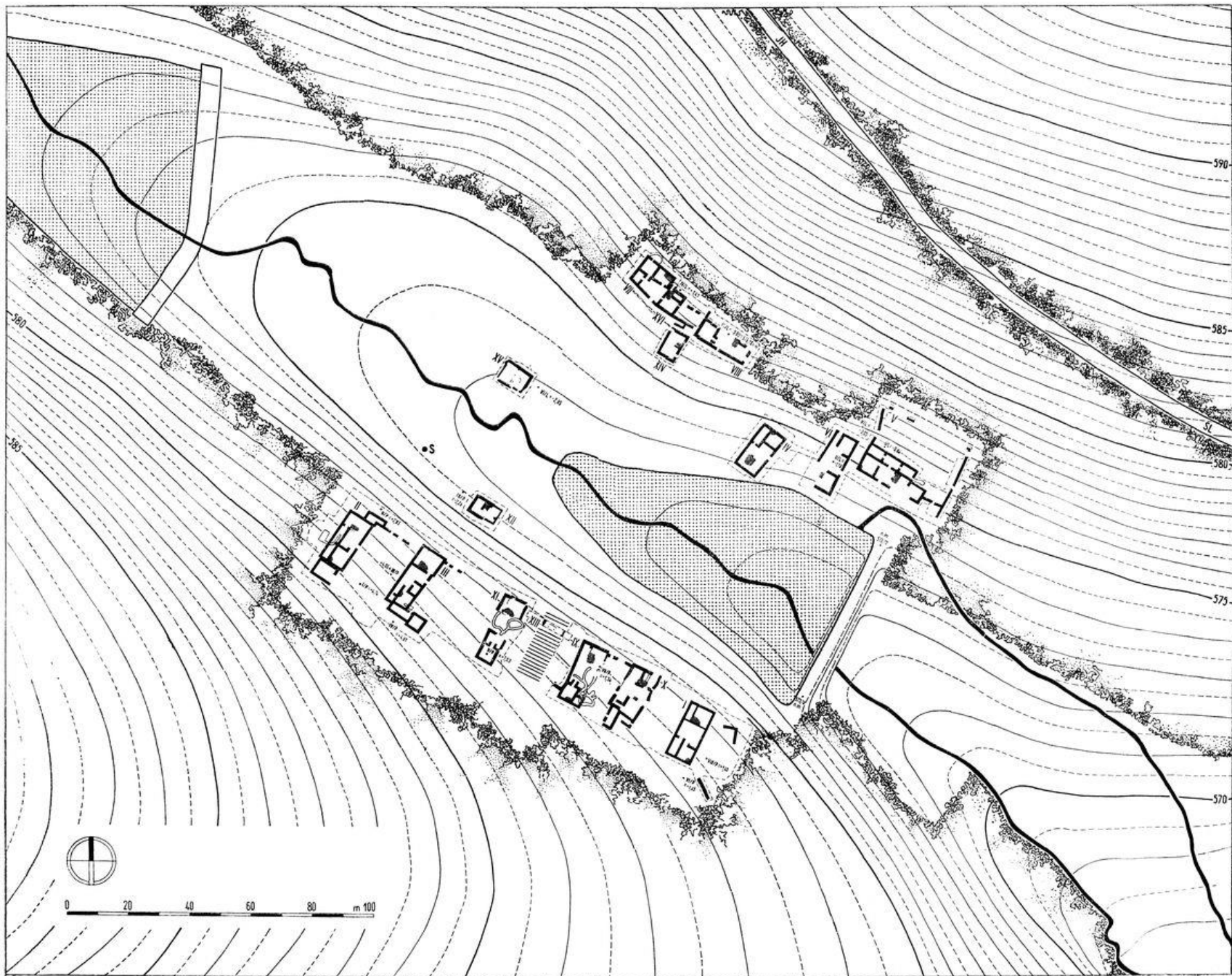
2 schody

4,7x4,5 m

loch usedlosti XI/66

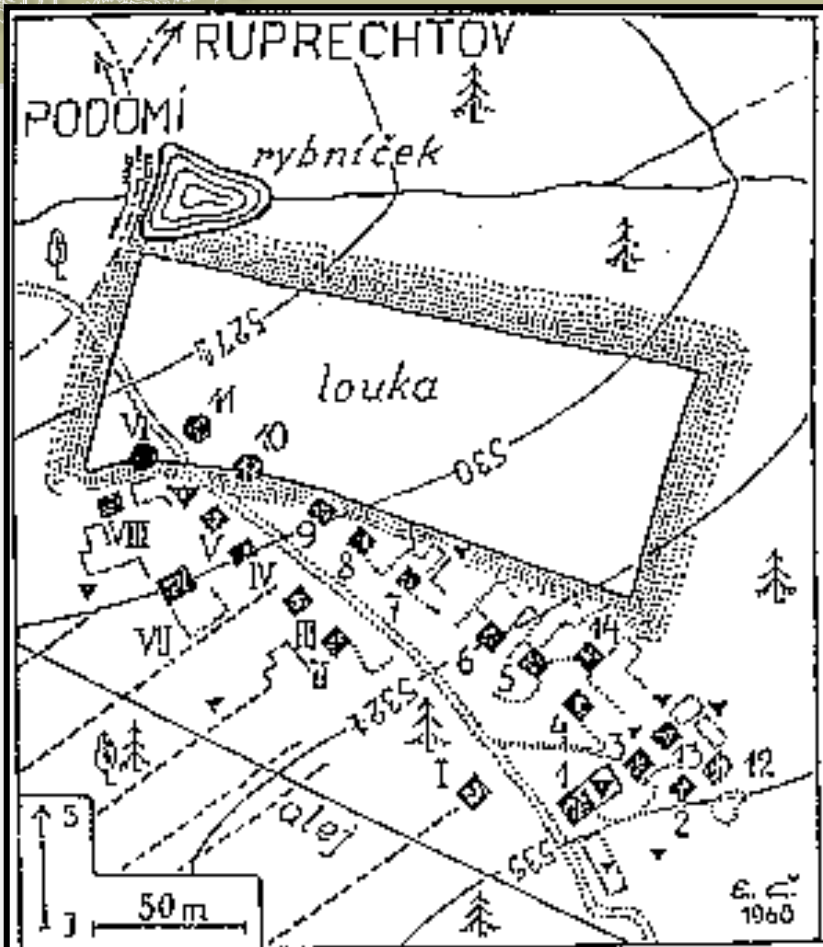

70-80 cm 235 cm

154a. Pfaffenschlag. Půdorys středověké vesnice

Vilémov

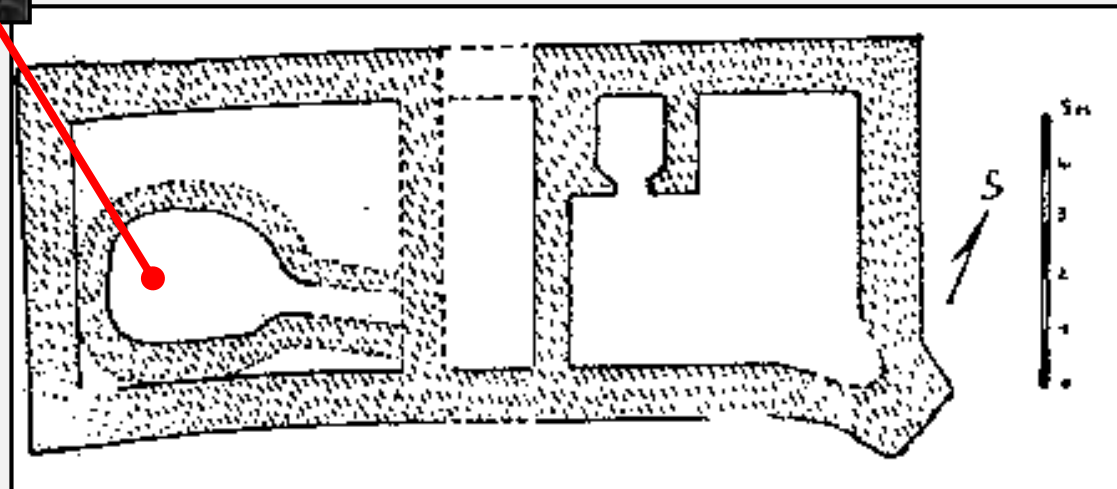
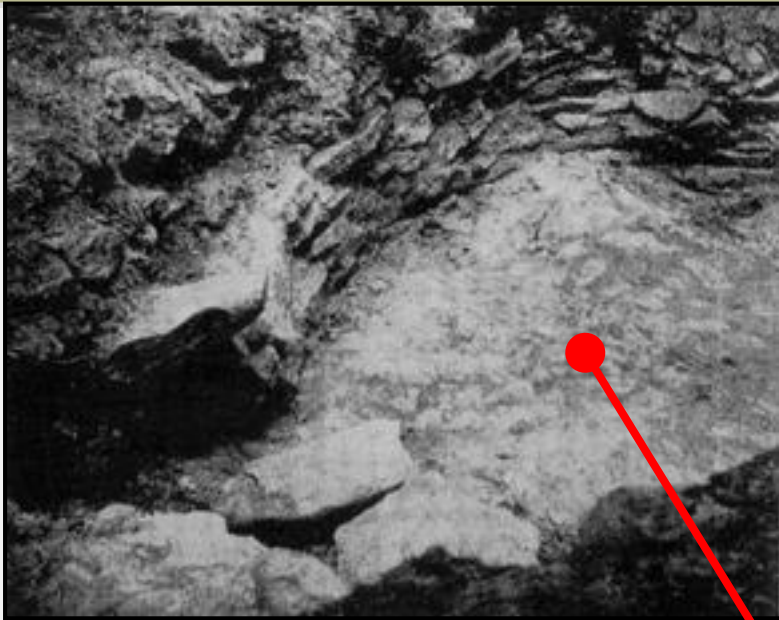

	<i>Obytná stavení</i>		<i>Studna</i>
	<i>Hospodář. stavení</i>		<i>Zaniklá cesta</i>
	<i>Rotundovitý sklep</i>		<i>Mezní pás</i>

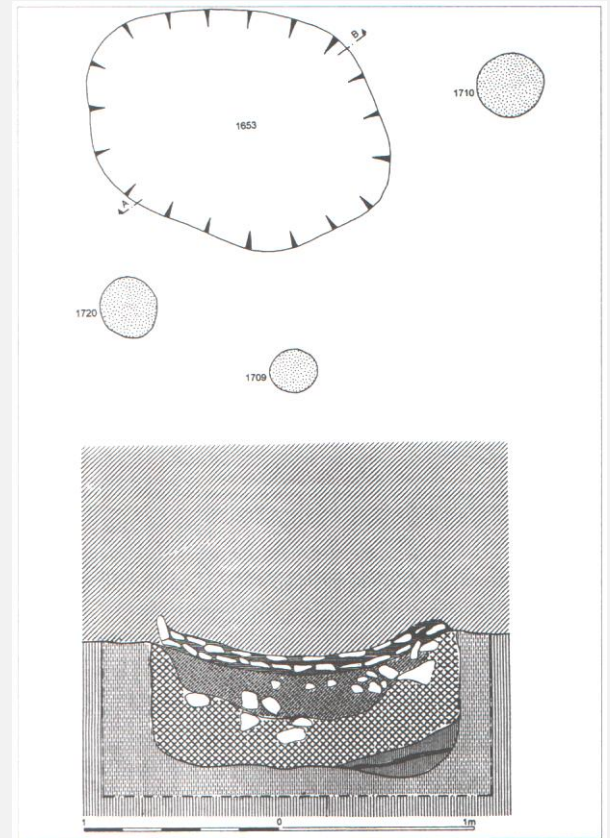
Vilémov

**Vilémov:
dům**

**Mstěnice
Pec
Obj. 1653**

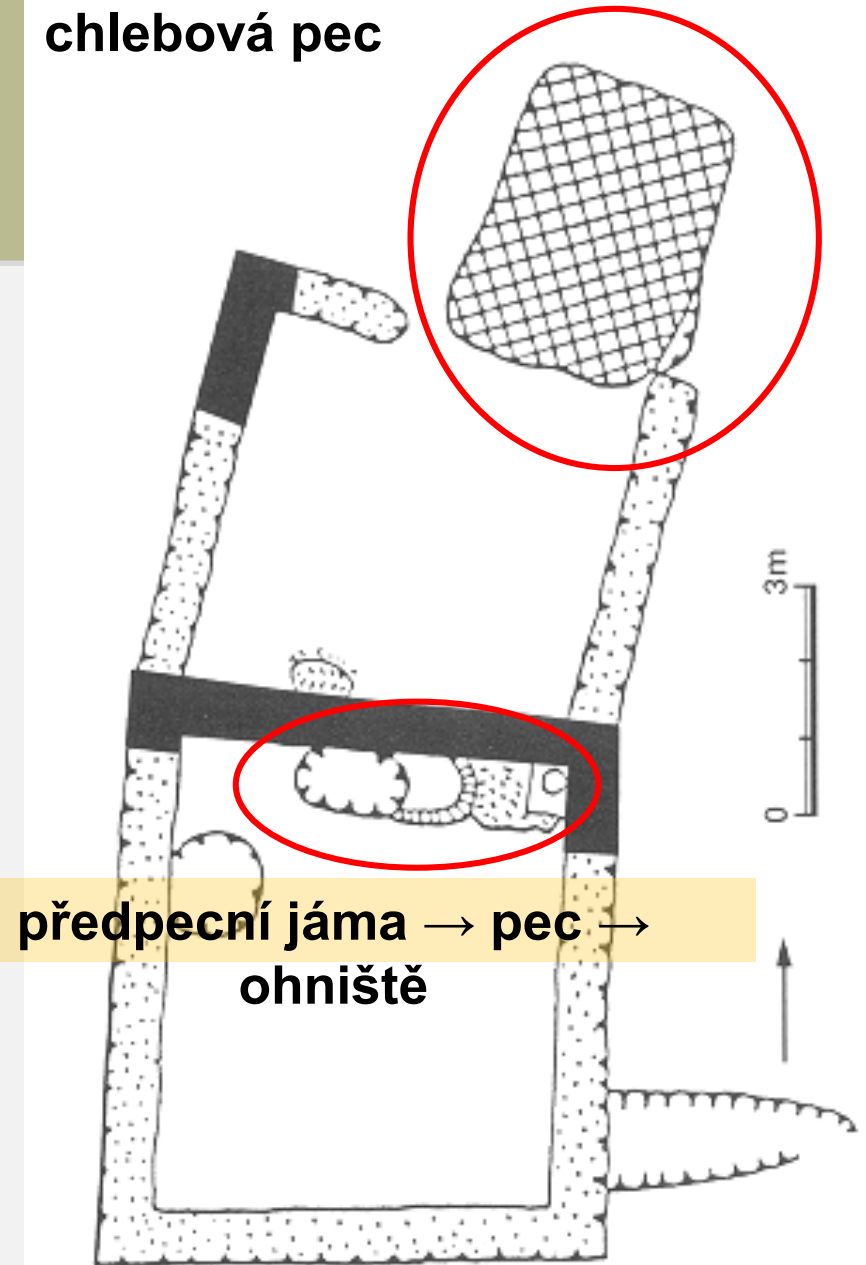
Kravín

doklady osídlení od konce 13. století
opuštěna po r. 1420, katastr Turovec)
vícedílné otopné zařízení PEC, ohniště,
kamnovec

největší zahloubená stavba v českém
vesnickém prostředí $S = 50\text{m}^2$
zbylé 3 stavby – jednoduché

Malý zjišťovací archeologický výzkum
1965-67

chlebová pec

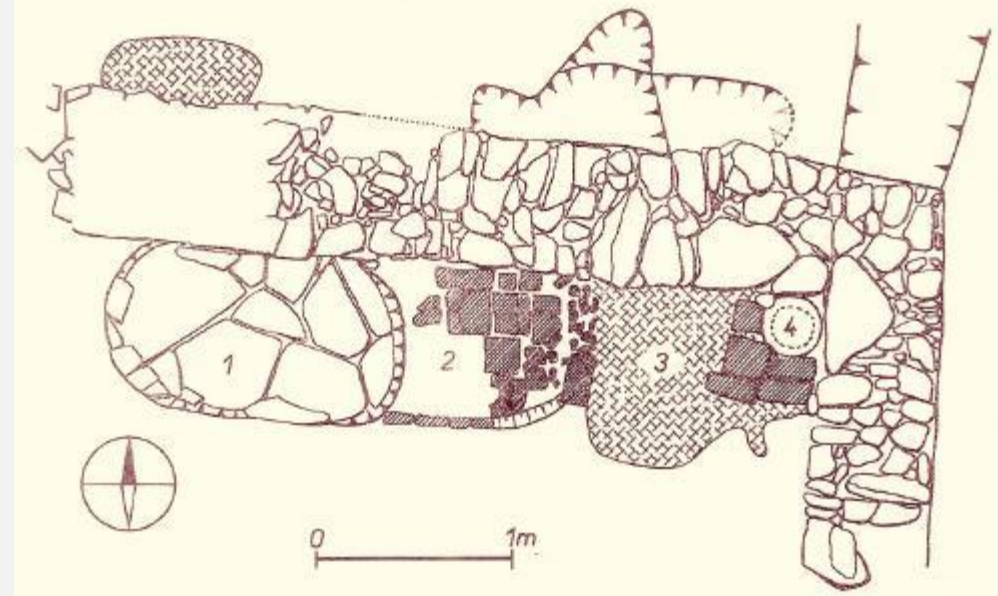

Kravín

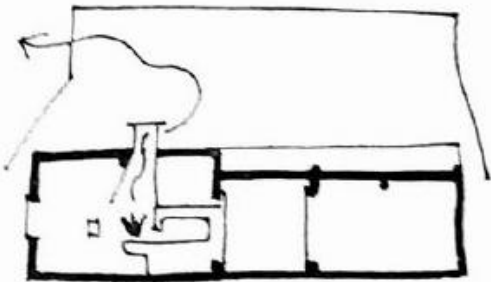
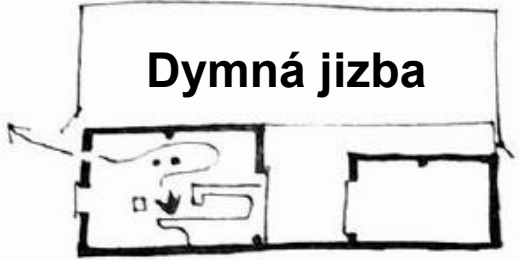
Otopné zařízení/pyrotechnologické zařízení

1. plochými kameny vydlážděná nehluboká předpeční jáma
2. dno pece - vyložené hliněnými dlaždicemi destruovaná klenba
3. Za pecí - přiřazeno otevřené ohniště sloužící k vaření v hliněných nádobách, přistavovaných do řeřavých uhlíků.
4. v rohu - pevně usazená zásobnice (zřejmě plná samovolně ohříváné vody) – „praforma“ kamnovce

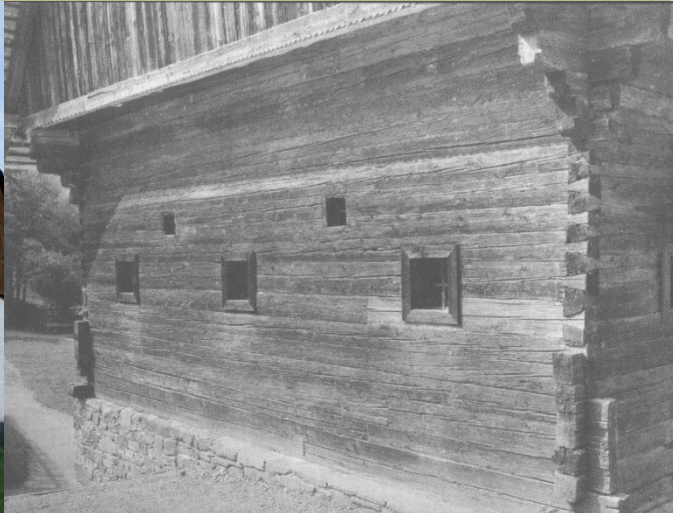
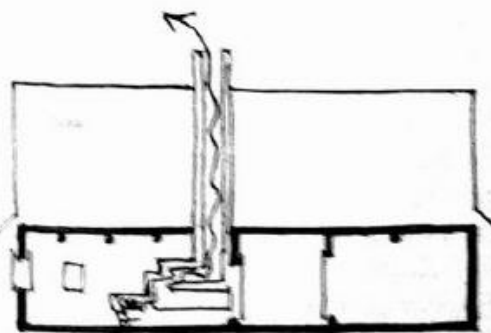
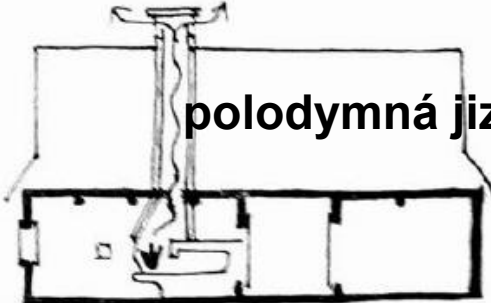

TROJDÍLNÝ DŮM: otopné zařízení

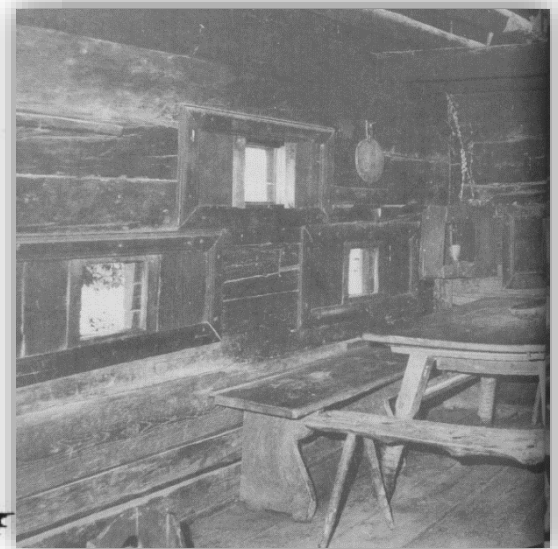
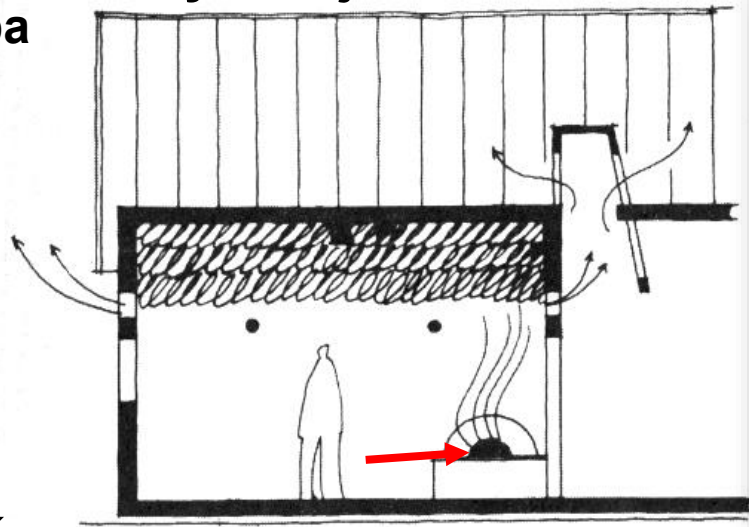
Dymná jizba

polodymná jizba

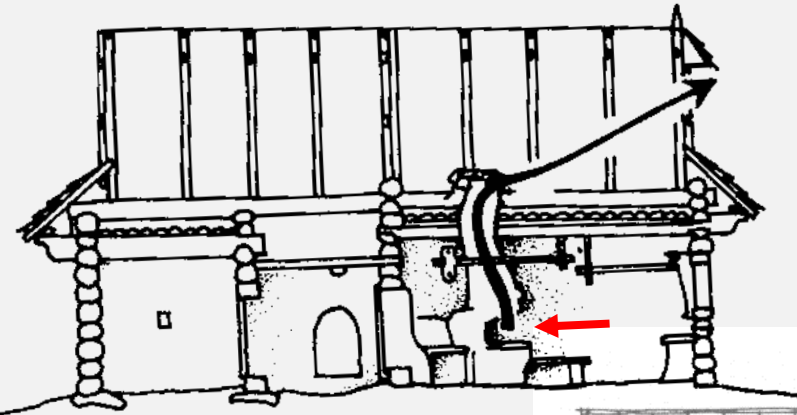
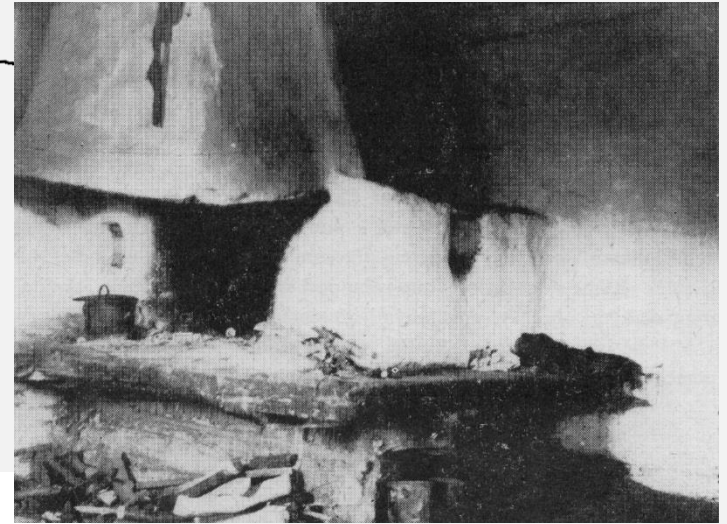
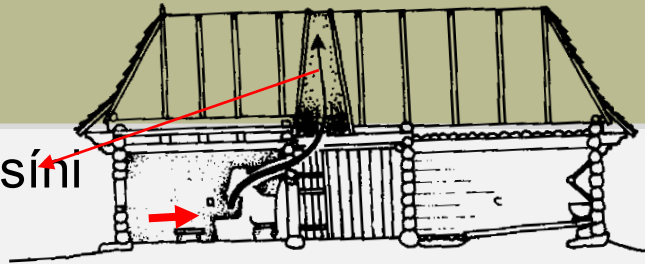
Dymná jizba

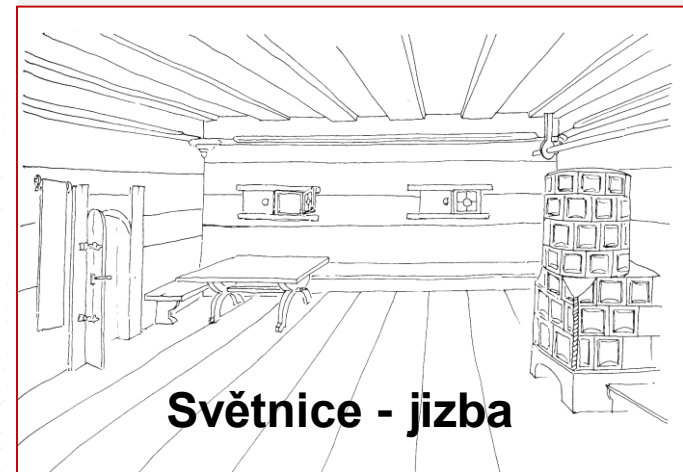
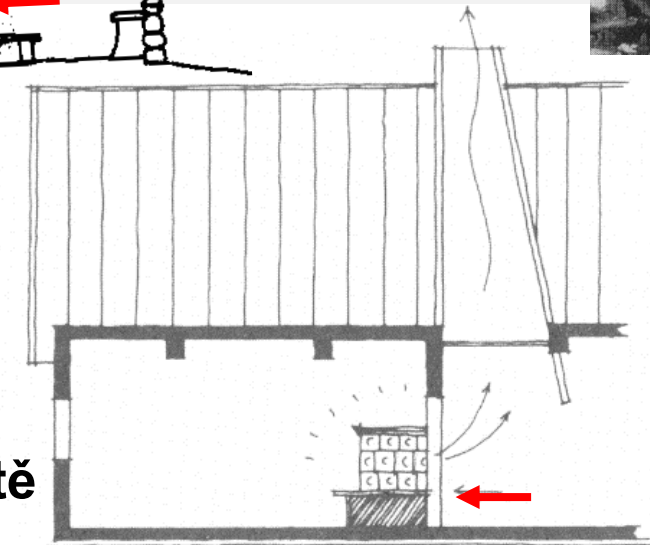

TROJDÍLNÝ DŮM: otopné zařízení

Vyplétaný komín v síni
Polodymná jizba

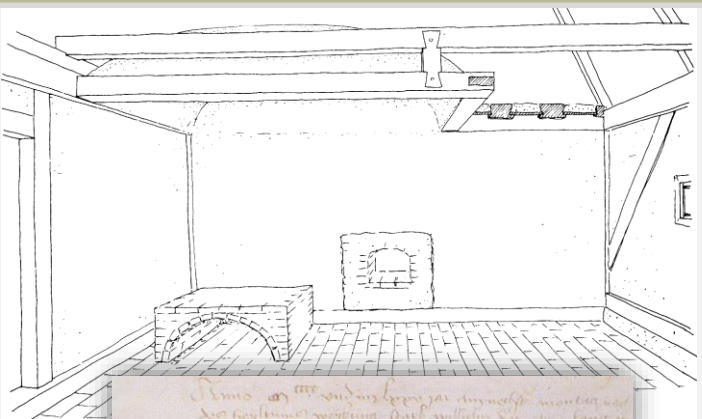
Otočené topeniště

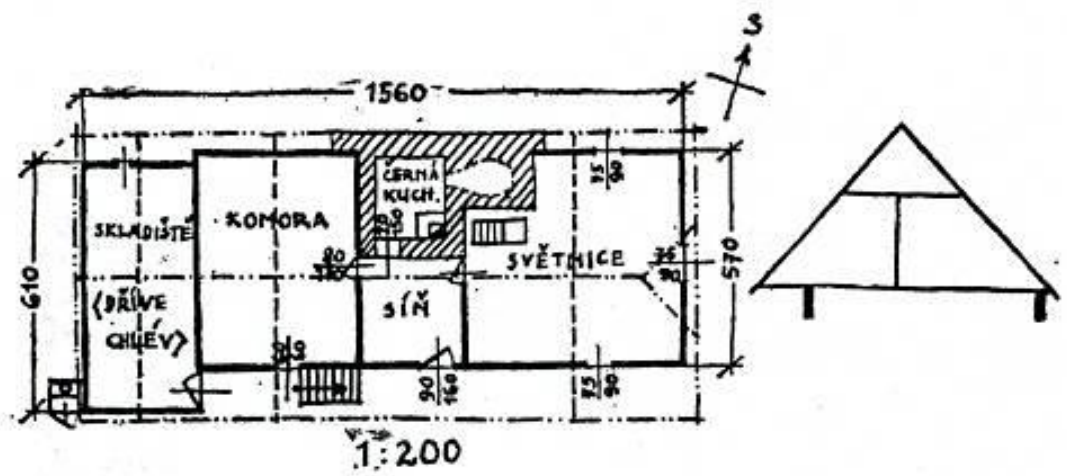
Světnice - jizba

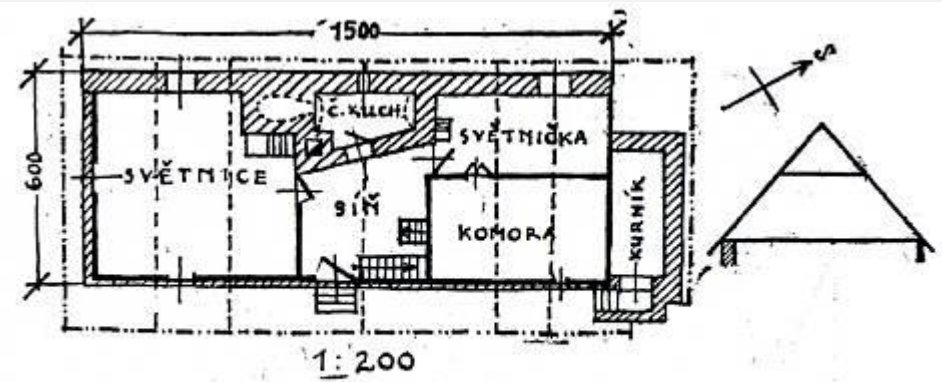
TROJDÍLNÝ DŮM: otopné zařízení X černá kuchyň

Handwritten text in a historical script, likely a manuscript or archival record, partially obscured by the stove drawing.

Vrchotovy Janovice, osada Janovice, okr. Votice — půdorys roubené chalupy čp. 26 s nedělenou světnicí a komorou.

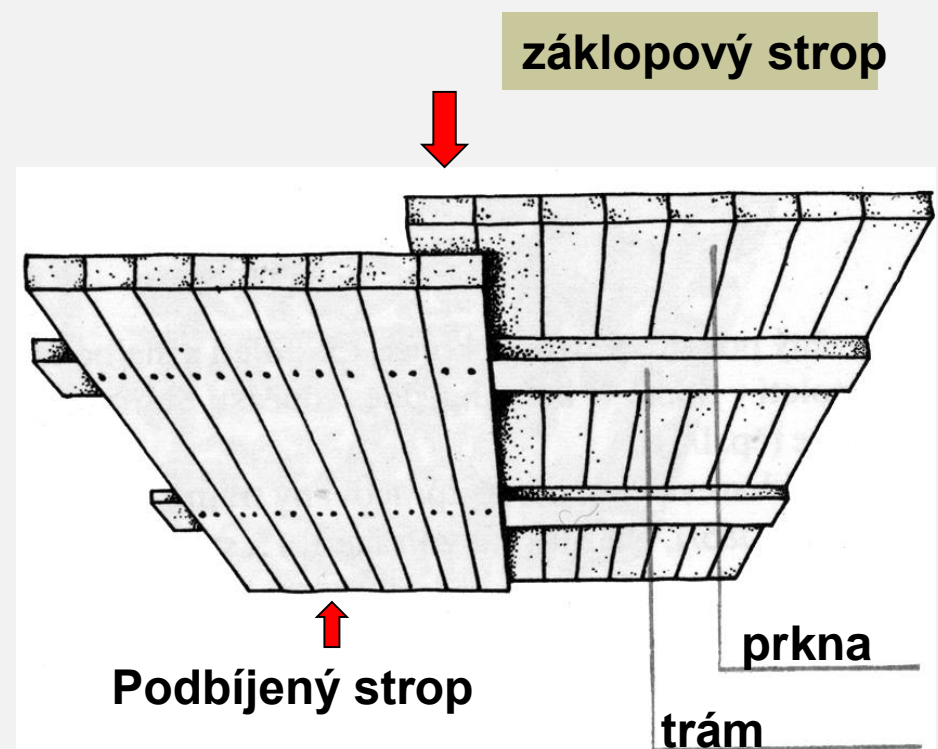
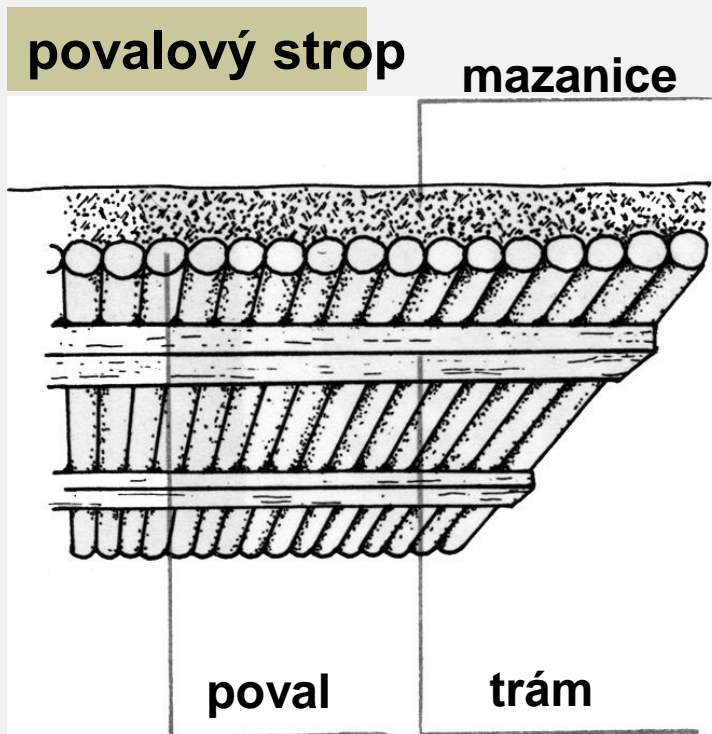

Srbice, okr. Votice — půdorys pův. celé roubené chalupy čp. 6 s předělenou komorou na světničku a komoru.

TROJDÍLNÝ DŮM: strop

zachované požárové destrukce z 15. století prokázaly povalový strop v jizbě a komoře

USEDLOST: TROJDÍLNÝ DŮM

SÍŇ

- komunikační schémata
- vstup z okapové strany domu
- ± černé kuchyně

USEDLOST: TROJDÍLNÝ DŮM

KOMO RA

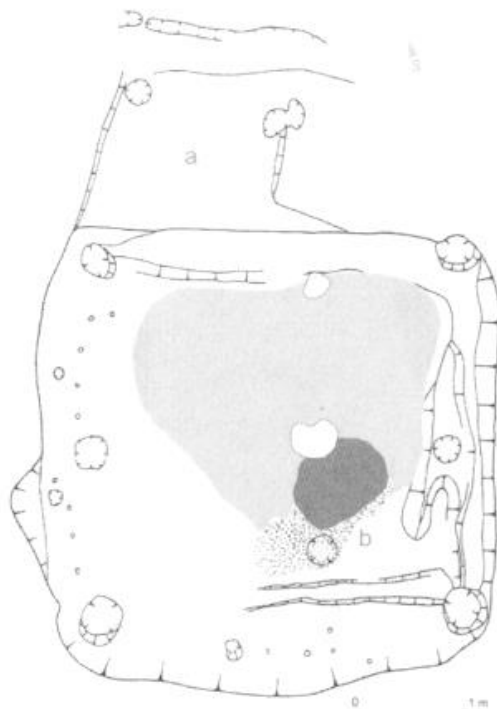
- uzavřená
- pevná
- chladná (bez otopného zařízení)
- sloužila:
 - ke skladování
 - K přespání
- zapuštění do země **nebo** zvýšení o patro (špýchar)

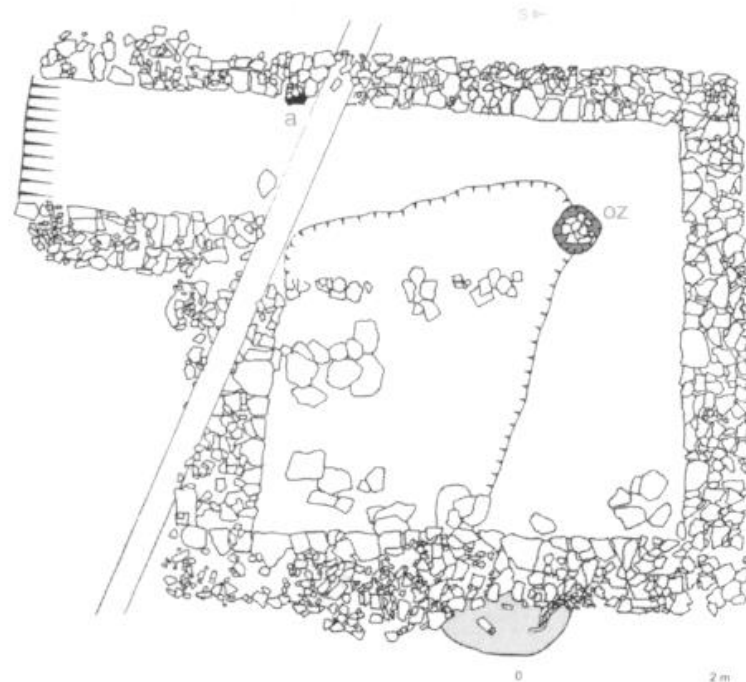

PS: zahloubená
komora se šíjovým
vstupem

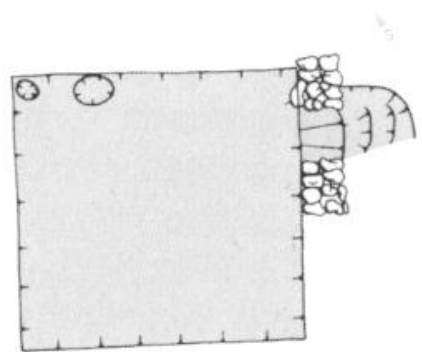
X špýchary
(samostatné)

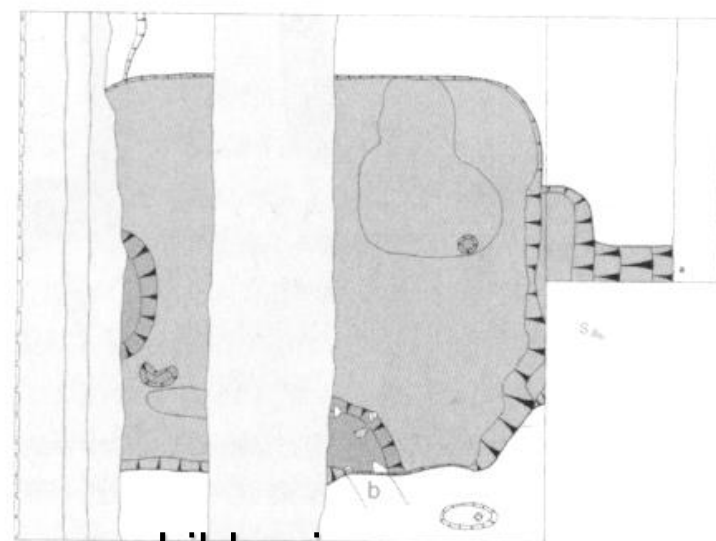
Bratronice

Mutěnice

Prosetice

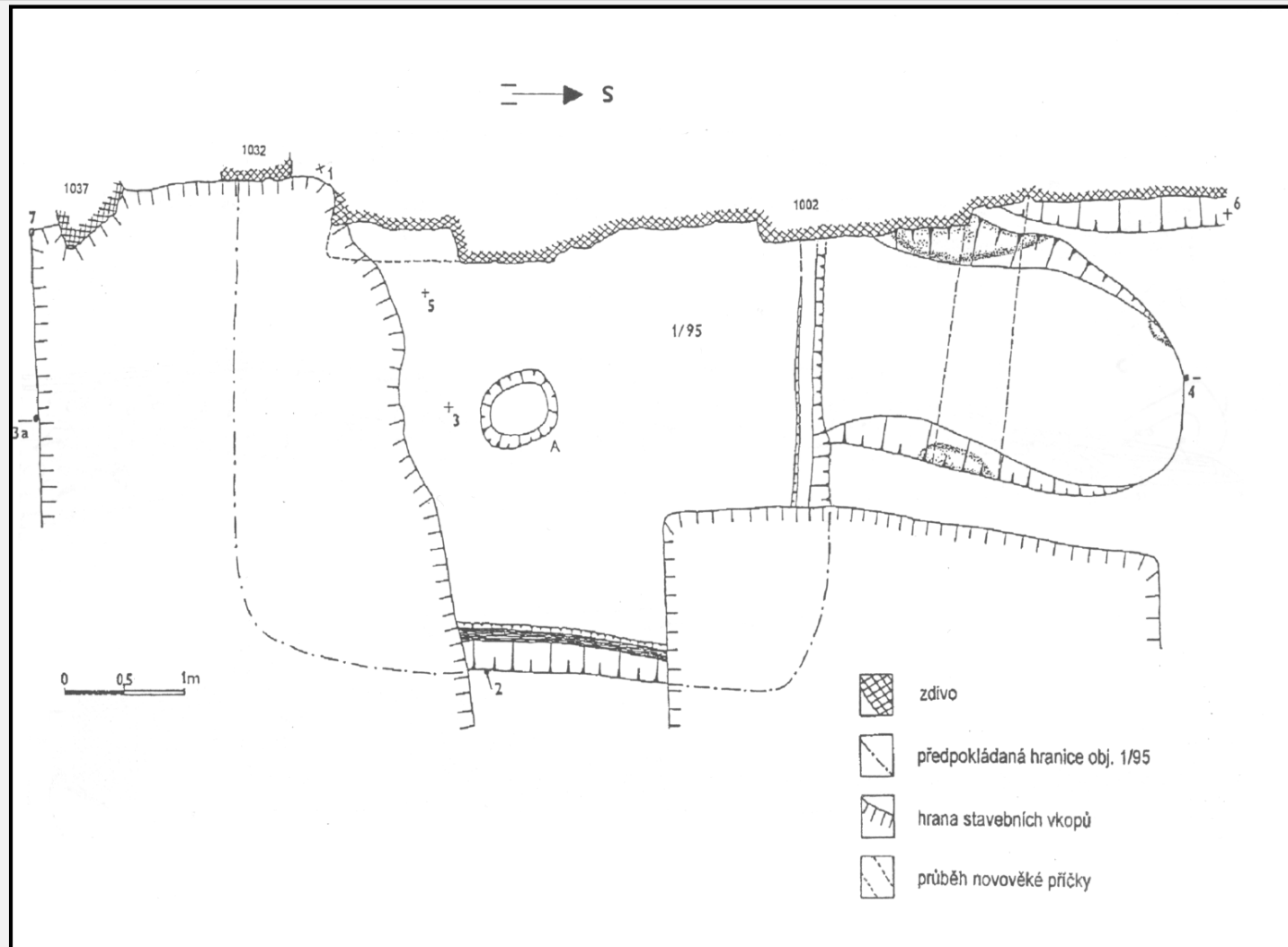
Libkovicce

USEDLOST: TROJDÍLNÝ DŮM

Češňovice

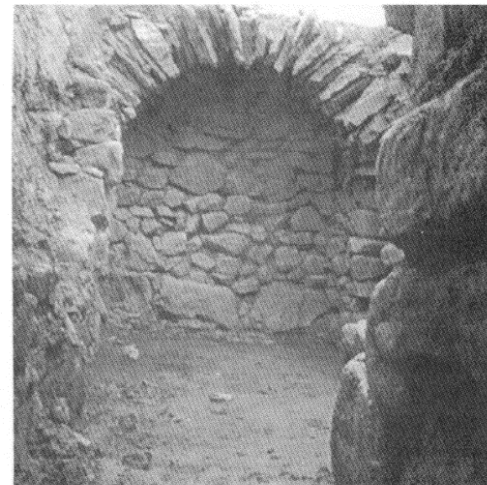
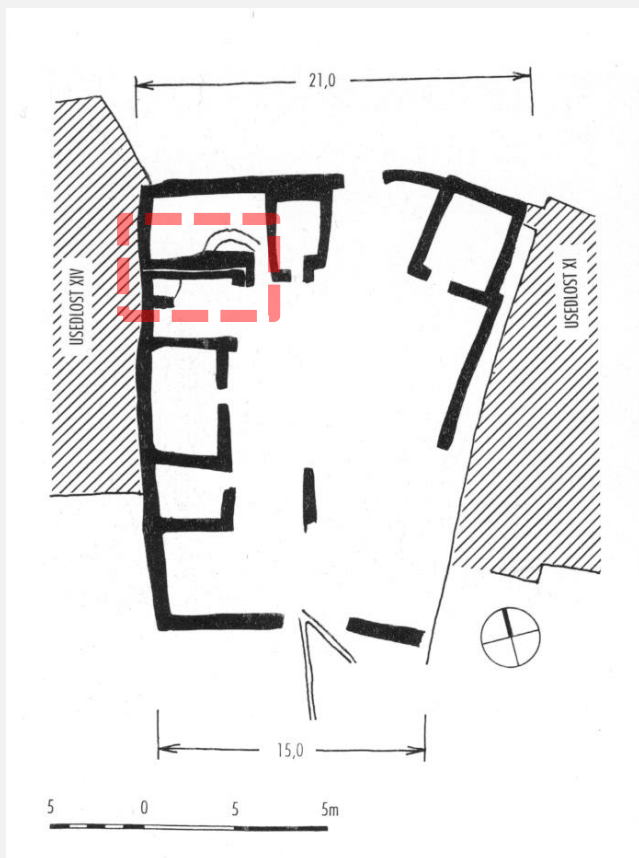
- zahloubená komora se vstupní šíjí
- 2. polovina 15. století

USEDLOST: TROJDÍLNÝ DŮM

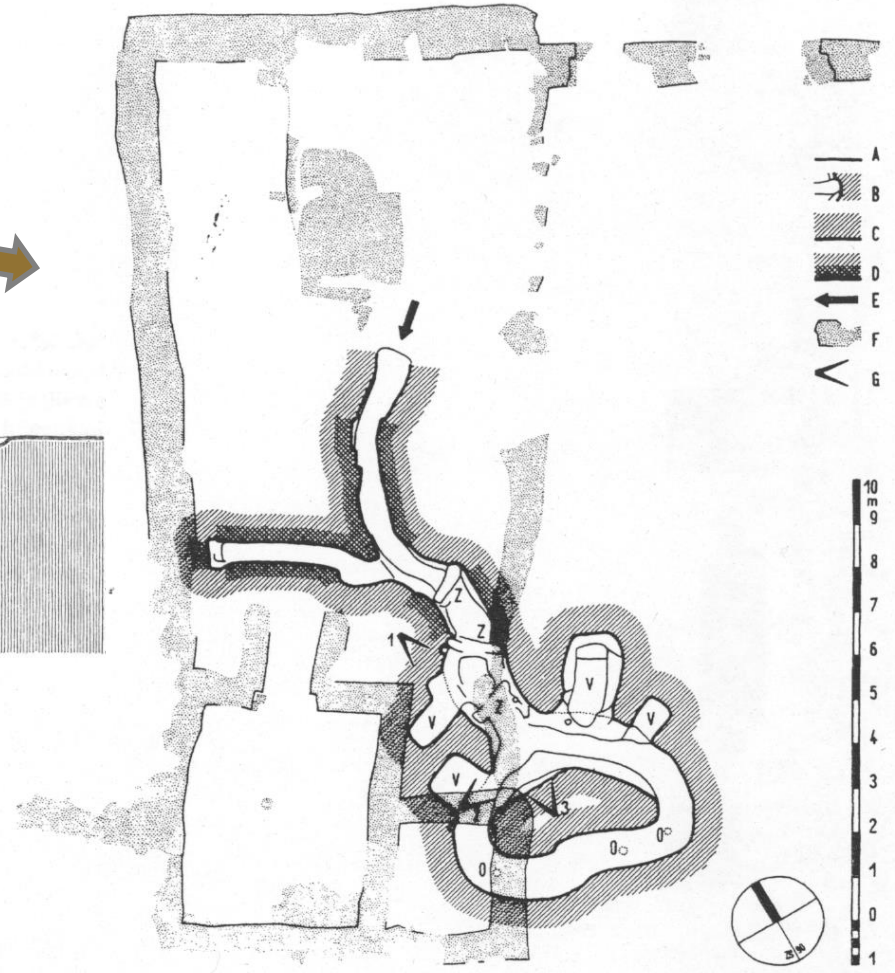
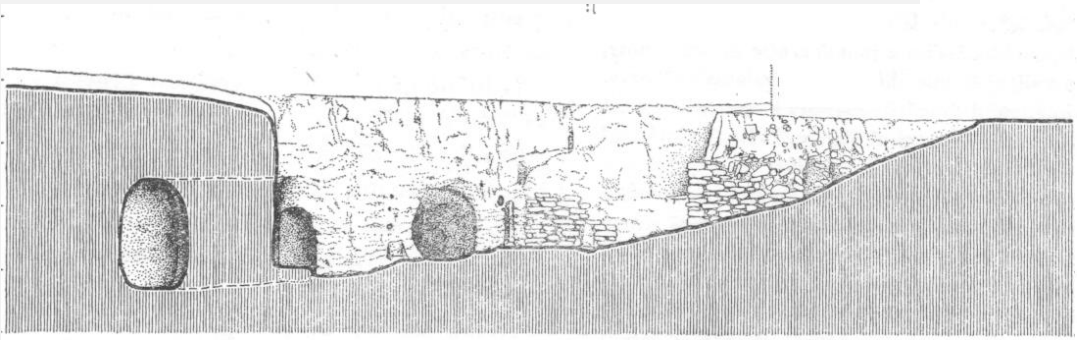
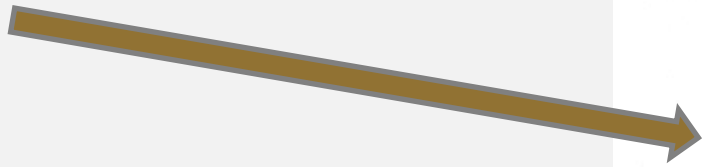
**Mstěnice:
usedlost XII a její**

USEDLOST: TROJDÍLNÝ DŮM

Pfaffenschlag: LOCHY
usedlost IX/66
usedlost XI /66

USEDLOST: TROJDÍLNÝ DŮM

VÝVOJ

1. transfer trojdílného domu do Čech a na Moravu v období RS – VS –
již jako hotového nebo téměř hotového

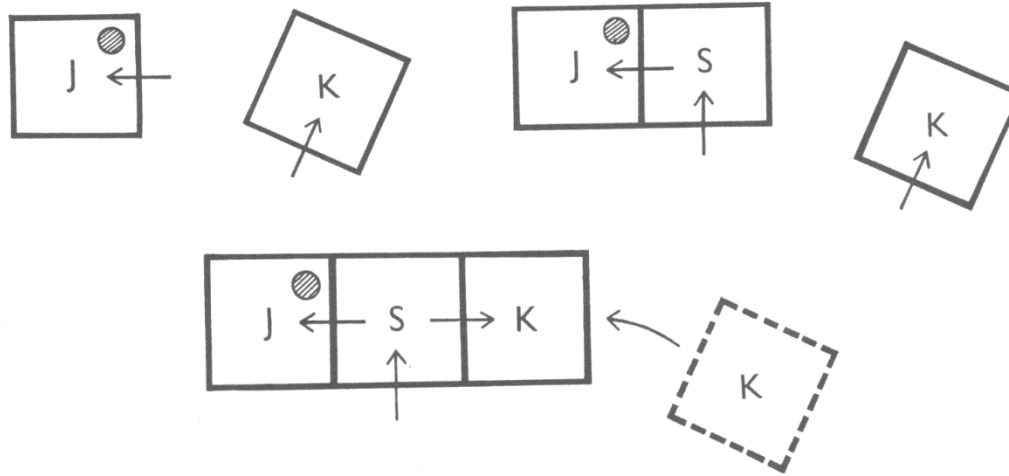
- ❖ vyšší sociální prostředí
- ❖ nižší sociální prostředí
- ❖ původ slovanský, v Podunají v obd. Velké Moravy
- ❖ německá kolonizace

2. autonomní vývoj → síň → klet'

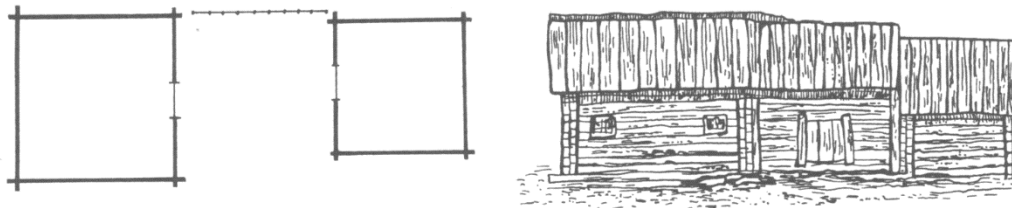
- ❖ L: Niedrle: jizba
- ❖ klet' – hospodářská budova

do 15. století se udržuje dvou- i jednodílná dispozice domu

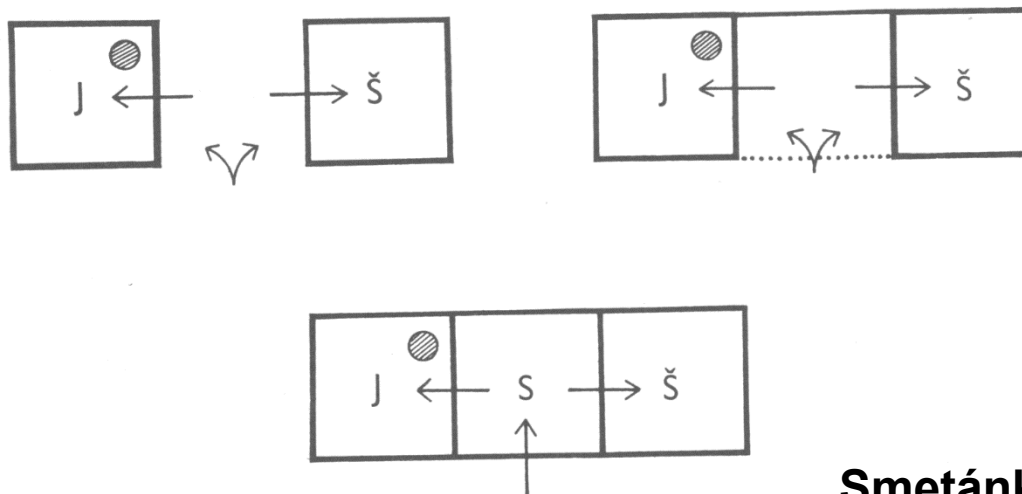
NIEDRLE

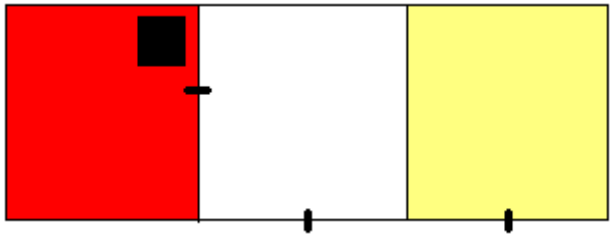

MOSZYŃSKI

MOSZYŃSKI

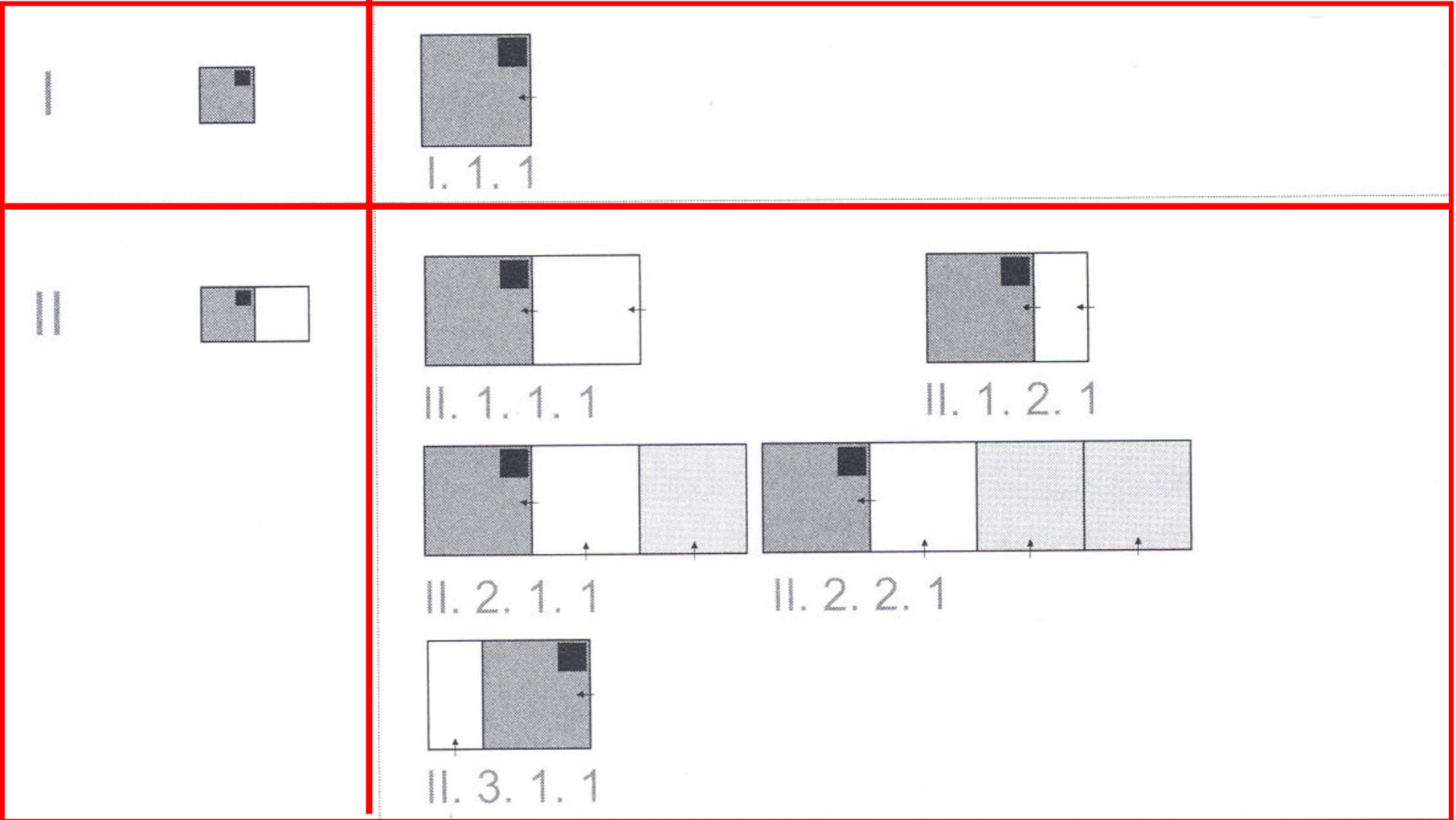

Typ II.2.1.1.

JIZBA
KOMORA
CHLÉV

Typologie půdorysu vesnického domu podle P. Vařeky 2004

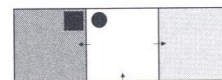
III. 1

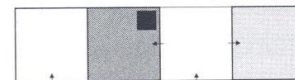
III. 1. 1. 1

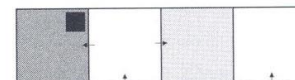
III. 1. 1. 2

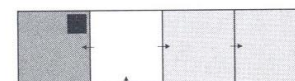
III. 1. 1. 3

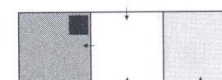
III. 1. 2. 1

III. 1. 2. 2

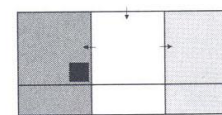
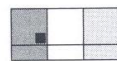

III. 1. 2. 3

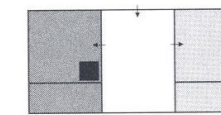

III. 1. 2. 4

III. 2

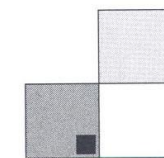

III. 2. 1. 1

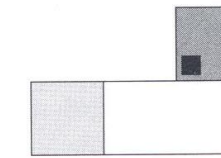

III. 2. 2. 1

III. 3

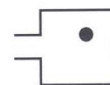

III. 3. 1. 1

III. 3. 2. 1

IV ?

USEDLOST: HOSPODÁŘSKÉ OBJEKTY

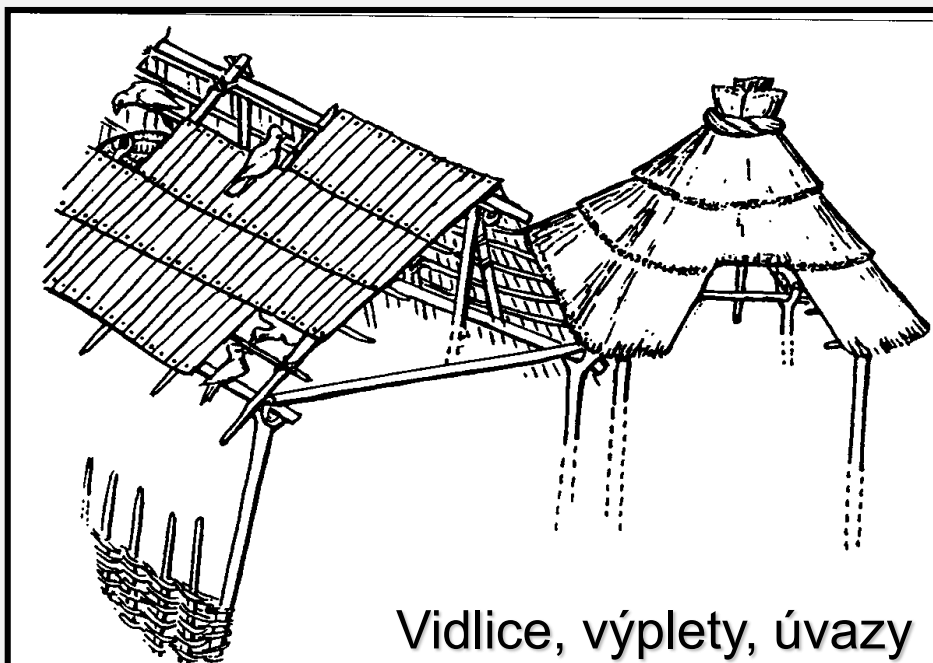

Velislavova bible

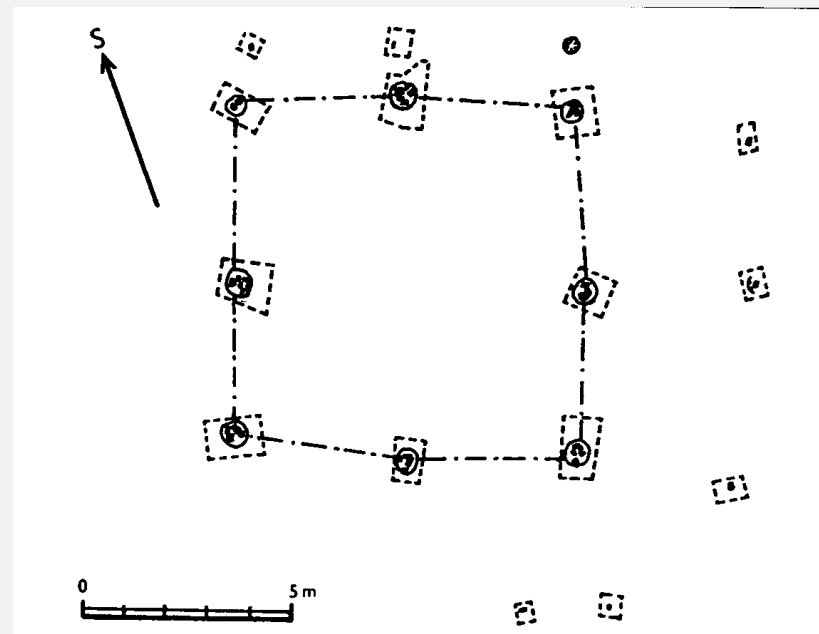
Bible boskovická

stodola
oboroh
špýchar
Přístřešky – kotce, kůlny

Bylany, KH

Vidlice, výplety, úvazy

vodní mlýn: MLÝNICE → MLÝN

větrný mlýn – Konůvky

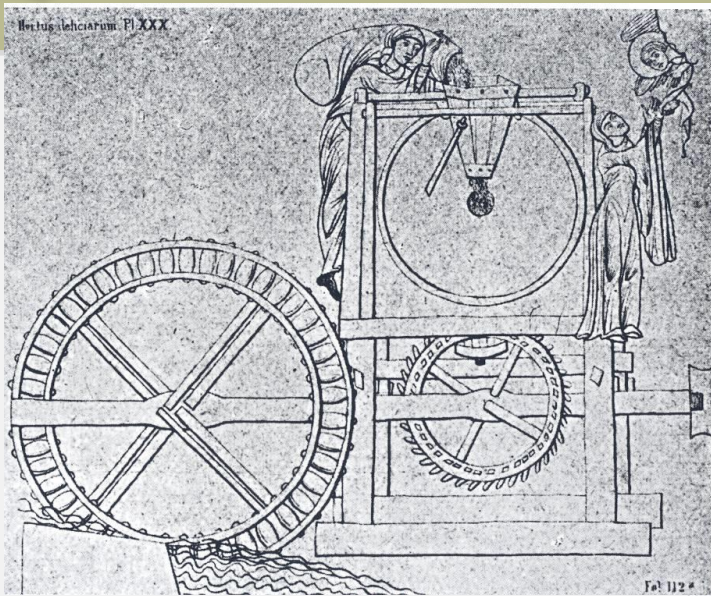
vodní mlýn – na vodu
vrchní

spodní voda: Vyžlovka: 13.- 14. století,
vodní nádrž, náhon

RYBNÍK
haltýř

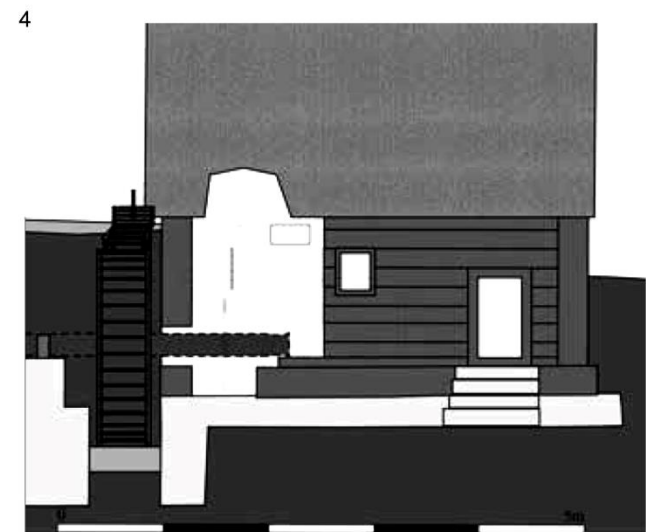
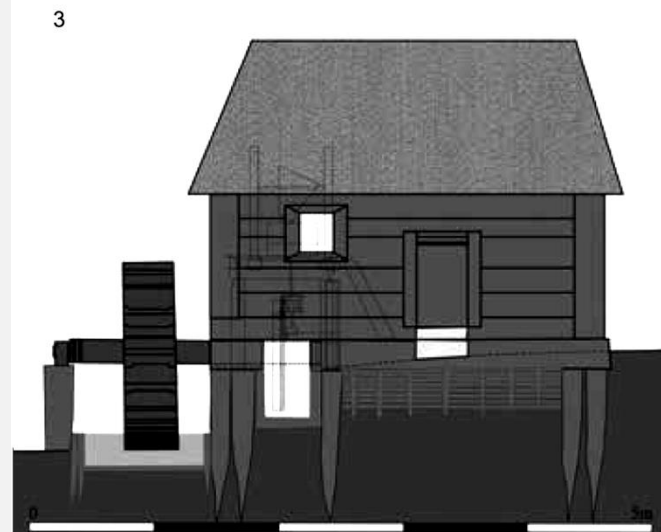
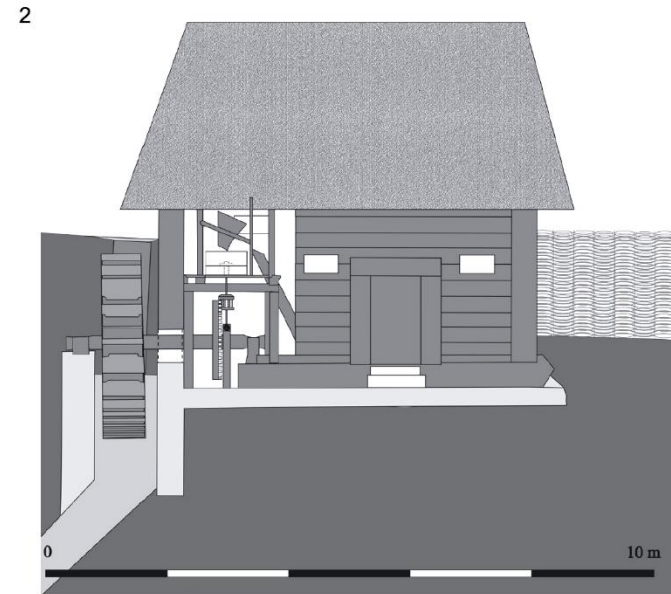
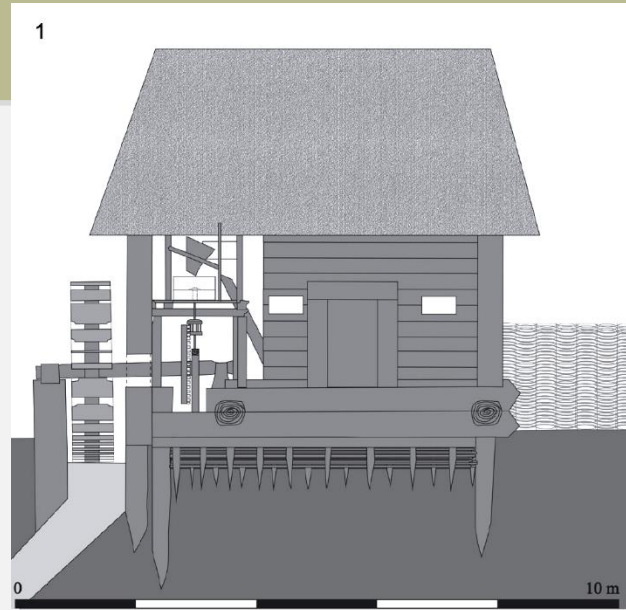

Vodní mlýn: MLÝNICE → MLÝN

Vodní mlýn: MLÝNICE → MLÝN

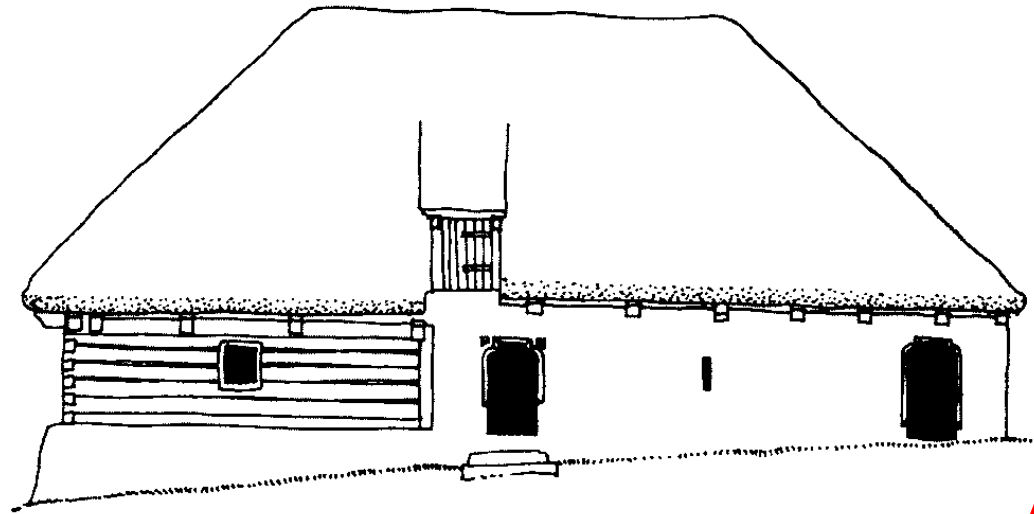

USEDLOST: MLÝN

Bláhova Lhota, č.p. 5

- Mlýn na dolní vodu
- Pozdněgotické sedlové portály do síně a mlýnice

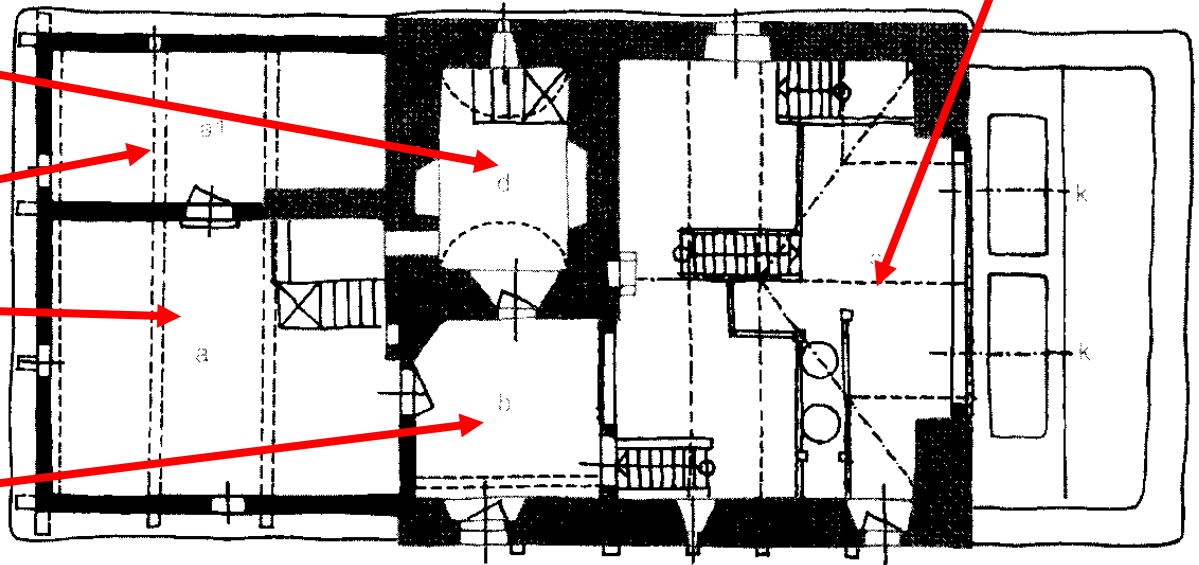

mlýnice

černá kuchyně

**roubená světnička
a světnice**

síň

VĚTRNÝ MLÝN VE VELKÝCH TĚŠANECH

větrný MLÝN

2 patra; sedlová střecha

zavěšené na konstrukci z trámů

Základ - tvoří kříž - do nějž je nasazen středový vertikální sloup "otec", podepřený čtyřmi vzpěrami.

Pod podlahou prvního patra je na středovém sloupu zavěšeno "sedlo" z trámů, jehož pomocí se celý mlýn otáčí podle směru větru.

1. patro - moučnice se sítý, na něž padá rozemleté zrna z mlýnských kamenů v druhém patře.

2. Patro - „zanáška“ - mlecí kameny a násypka pro zrna

„šalanda“ místnost pro mlynáře a pomocníky

K otáčení mlýnem sloužil trámec, dosahující k zemi, později se používal hever nebo žentour.

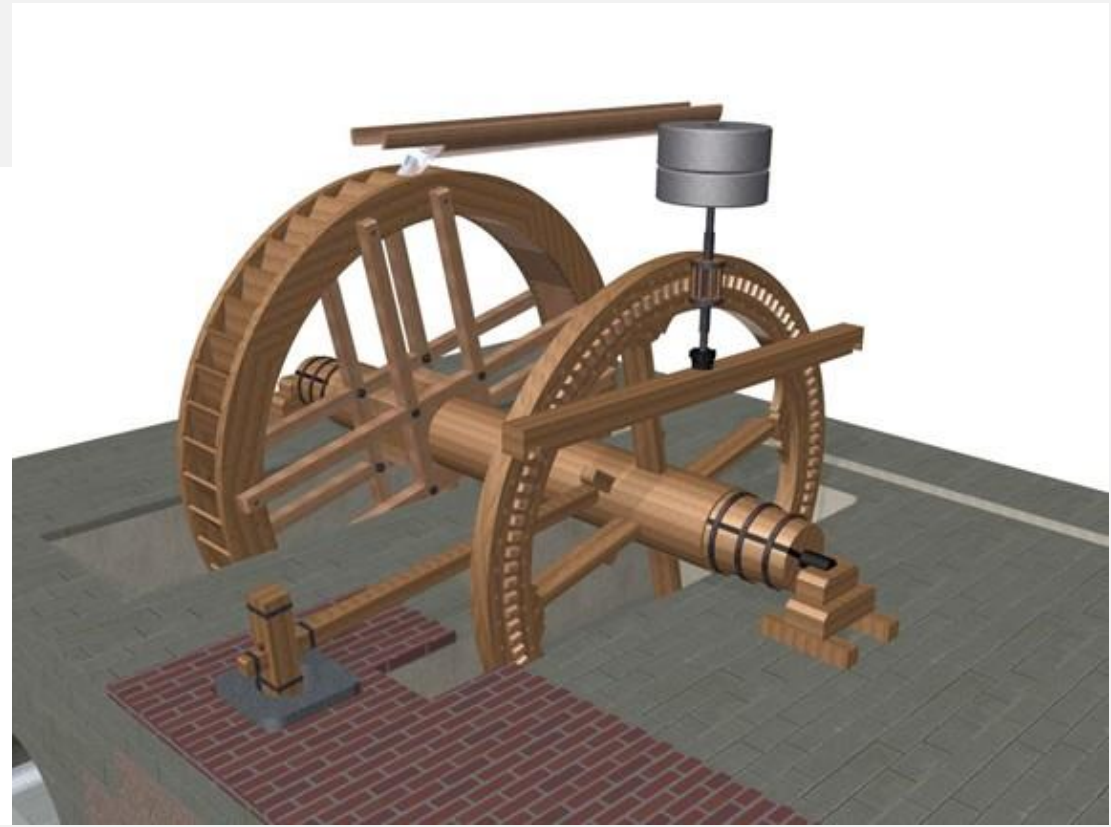
Mlýn se natáčel po větru tak, aby hřídel větrných lopat stála kolmo po směru větru.

Síle větru se přizpůsoboval také počet "plachet" na lopatách.

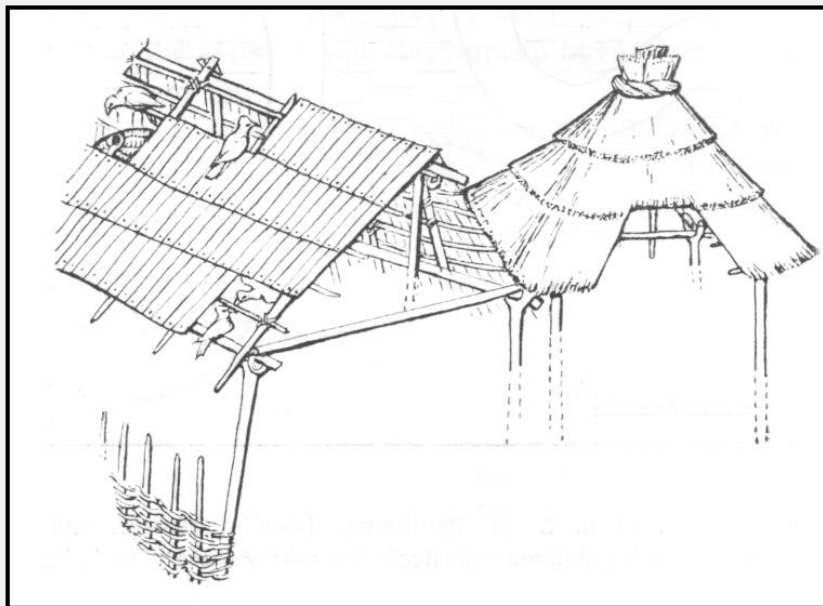
MLÝNICE → MLÝN

- MLECÍ ZAŘÍZENÍ
 - převodované
 - ležák, běhoun

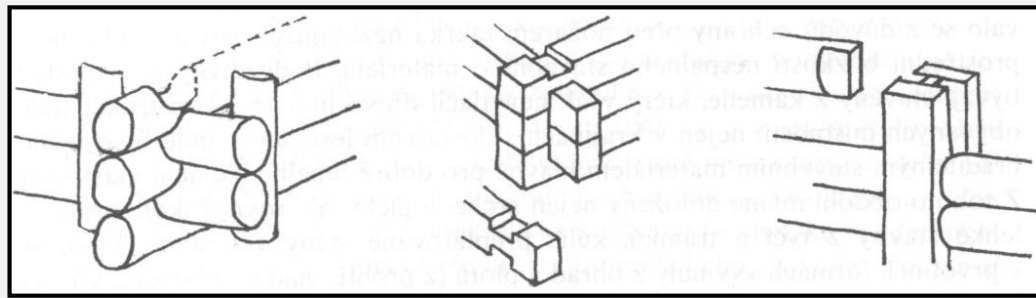

Stavební materiál a konstrukční prvky

- **dřevo**
- **hlína → mazanice**
- **kámen**
- **cihly**

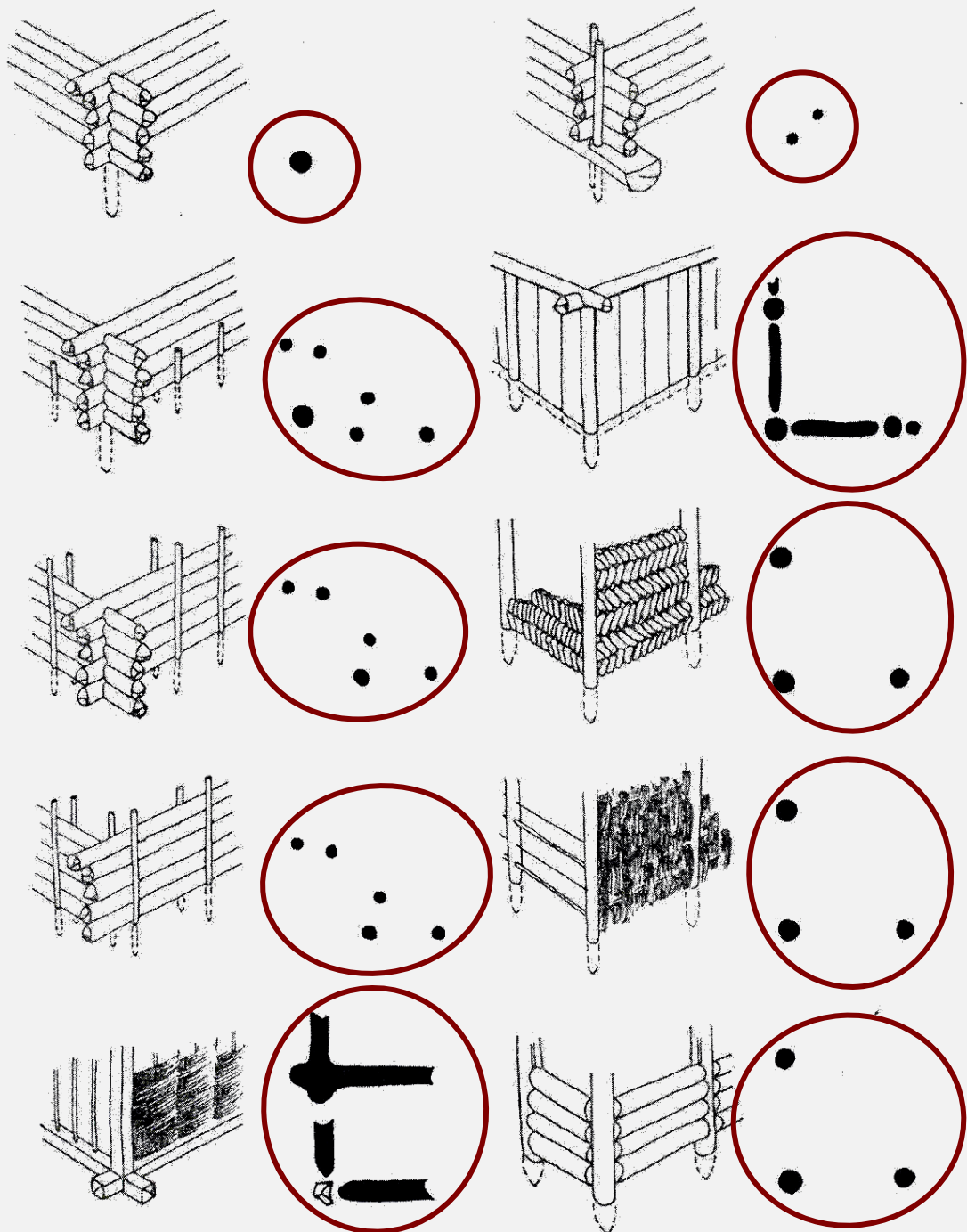

- **pozůstatky**
 - konstrukční
 - komunikační
 - otopných zařízení
- **dochování**
 - **Přímé**: in situ a materiál v původní kvalitě
 - nepřímé - negativy
 - nic

• **Nadzemní stavby**

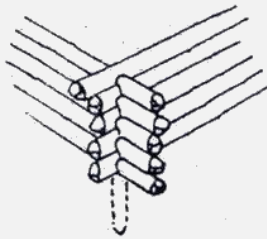
- **konstrukce stěn** a jejich projev v archeologické situaci – negativní otisky
- (možnosti interpretace)

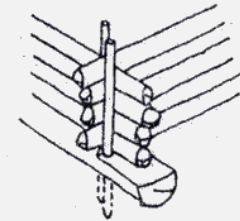
• **Zemnice/polozemnice**

- výdřeva – KJ + kuláče, půlkuláče, prkna
- Loštice, Bruntál, Hradištko u Davle

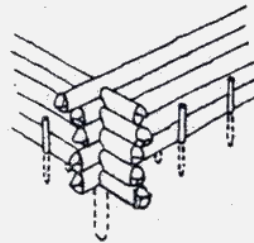
1. roubená konstrukce v rohu nasedá na kůl
2. roubená konstrukce spodní kuláče zajištěny kolíky
3. roubená konstrukce kůly zajišťují celé stěny
4. mezisloupová konstrukce
5. pletená konstrukce zasazená do prahů
6. jařmová konstrukce
7. kúlová kostra stěn vyplněna prkny
8. válková konstrukce
9. pletená konstrukce
10. drážková konstrukce

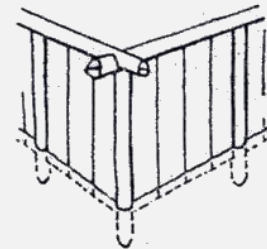
1

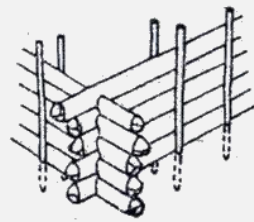
6

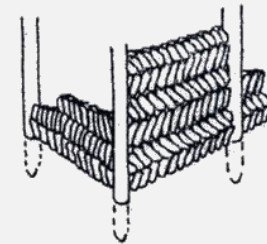
2

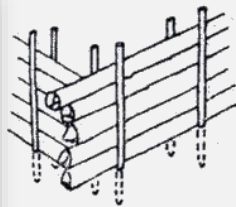
7

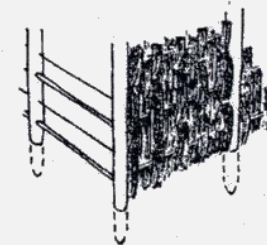
3

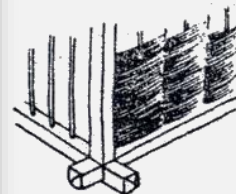
8

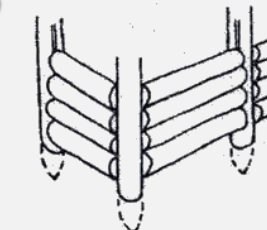
4

9

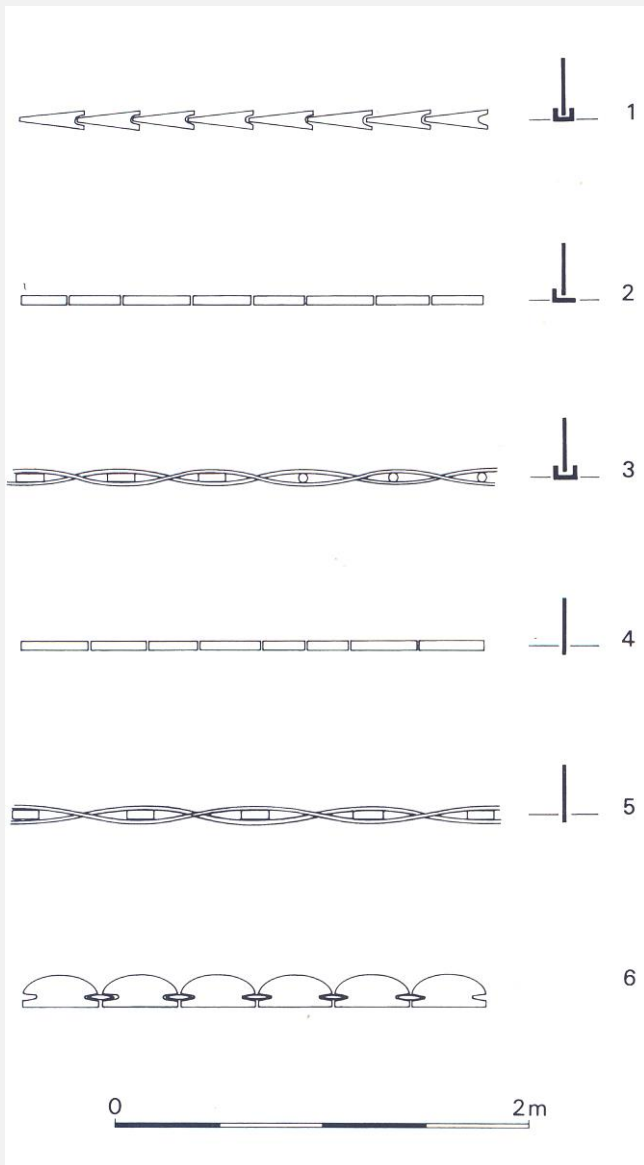
5

10

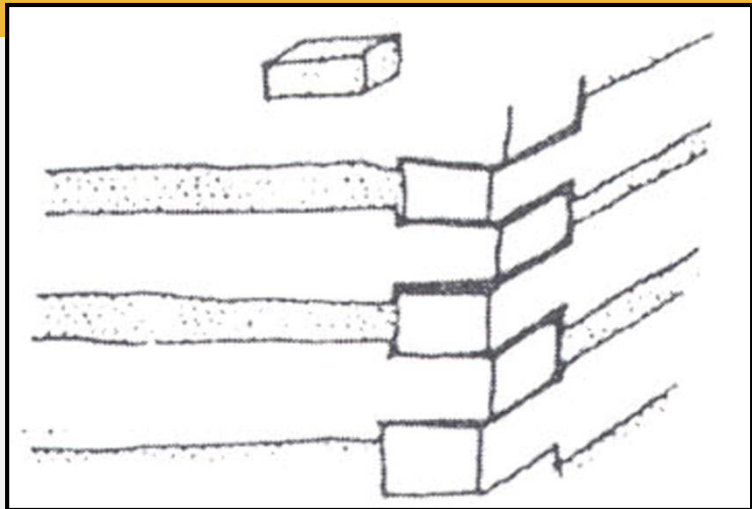

Hrázděné zdivo

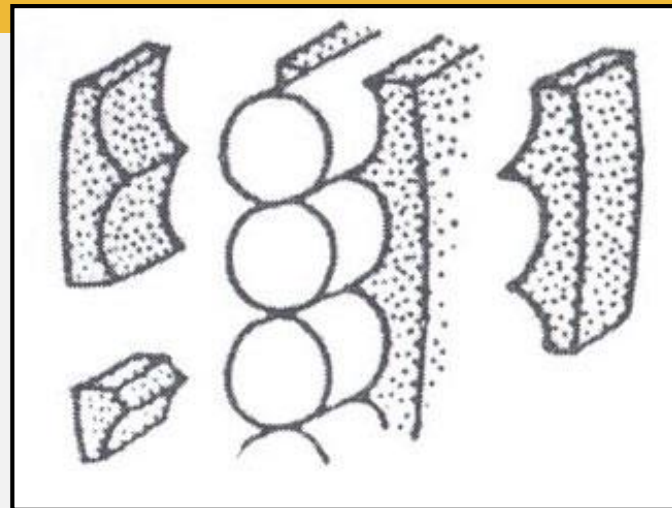

**konstrukce (Šlésvicko-Holštýnsko)
11.- poč.13. století**

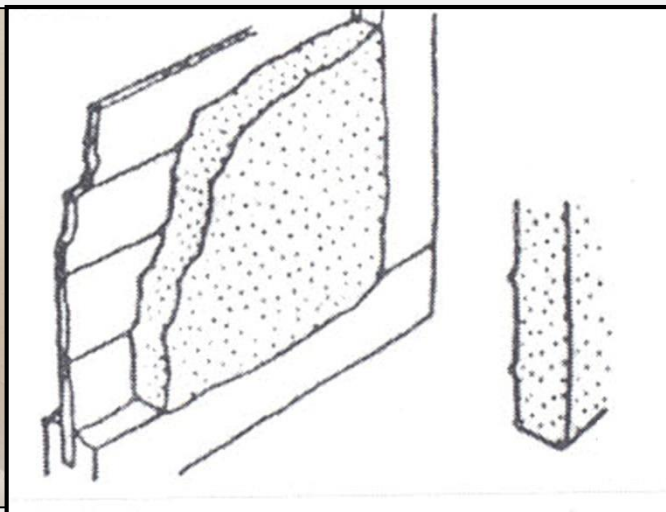
roubená

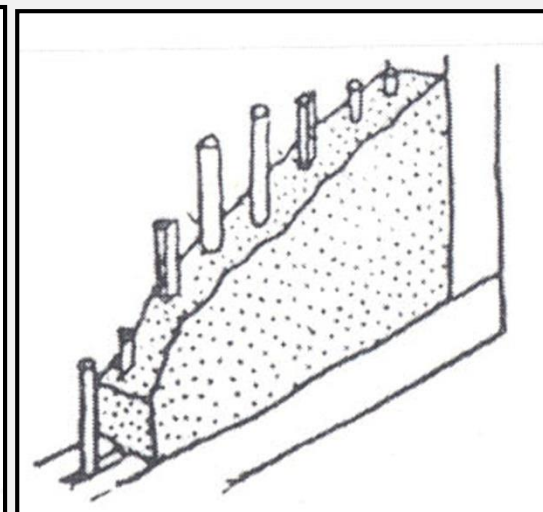
roubená s omazem

drážková

hrázděná

Omítání stěn

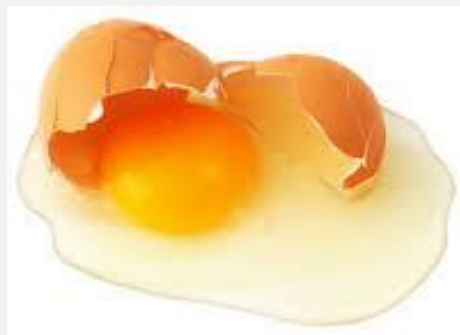
Omítky třídění podle druhu pojiva, druhu a struktury plniva, způsobu aplikace, povrchové úpravy apod. Vlastnosti: mechanických, odolnost proti degradaci a s tím související životnosti, vzhled a estetika

Omítky:

- podle použití: interiérové a exteriérové
- podle druhu pojiva: hliněné, sádrové, sádrovápenné, hořečnaté, vápenné ze vzdušného vápna, ...
- podle plniva: jemnozrnné, hrubozrnné, s vláknitou výztuží, s organickým plnivem
- podle technologie aplikace: ručně nanášené (hlazené, utahované, s nerovným povrchem), strukturovaným povrchem, za použití speciálních technik (sgrafito, umělý mramor), strojně nanášené
- podle funkce: estetická, tepelně izolační
- podle postavení vrstvy: vyrovnávací, jádrová, štuková
- podle počtu vrstev: jednovrstvé, vícevrstvé
- podle barevnosti: probarvené, neprobarvené.

Organické přísady: zlepšení vlastností jak čerstvých, tak i zatvrdlých omítek. Použití: cílené X nahodilé.

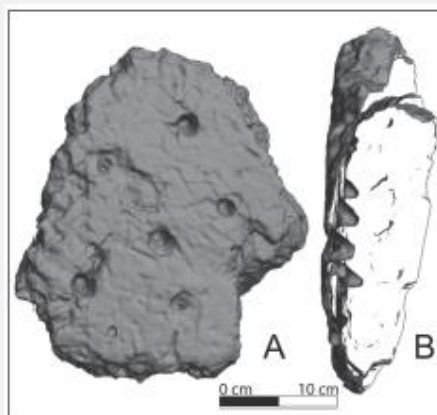
Účinek organických přísad ve vápenných maltách

Typ přísady	Přírodní látka
Urychlovače	Bílek, volská krev, cukr, sádlo, tvaroh, škrob
Zpomalovače	Cukr, ovocné šťávy, lepek, volská krev, bílek, melasa
Plastifikátory	Mléko, bílek, tuky, cukr, kalafuna
Provzdušňovače	Slad, pivo, moč
Těsnící a hydrofobní přísady	Tuky, oleje, vosky, asfalt, cukerné materiály
Adhesiva	Kalafuna, kasein, kliš, želatina
Zpevňovače	Melasa, cukr, tuky, ovocné šťávy, žitné těsto, lepek, sražené mléko, bílek, rostlinné gummy, kasein, sýr, krev

• mazanice

- stavba zanikla požárem **X** výmaz otopného zařízení (pece, dymníky)
- rozlišení mezi **výmazy** a **omazy**
- omazání – protipožární ochrana (omazání stěn „na kabát“ nebo „do kožichu“)
- otisky konstrukcí

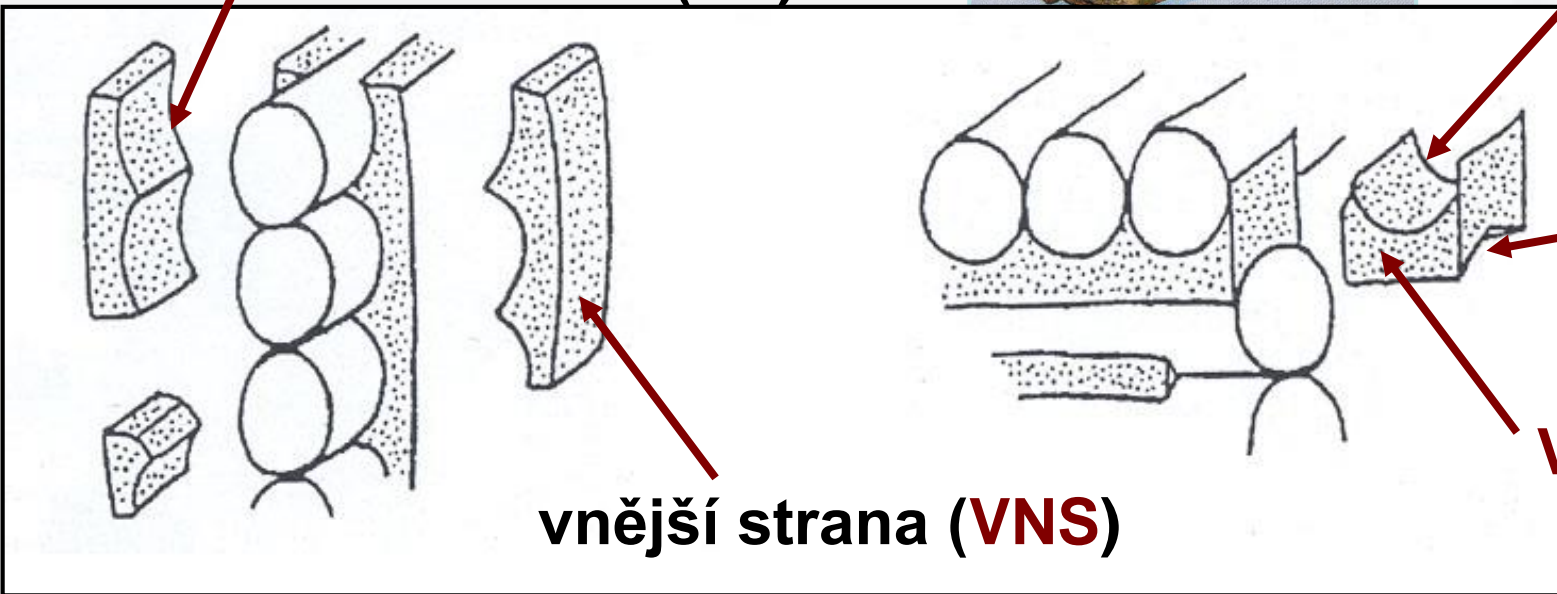
vnitřní strana (VS)

VS

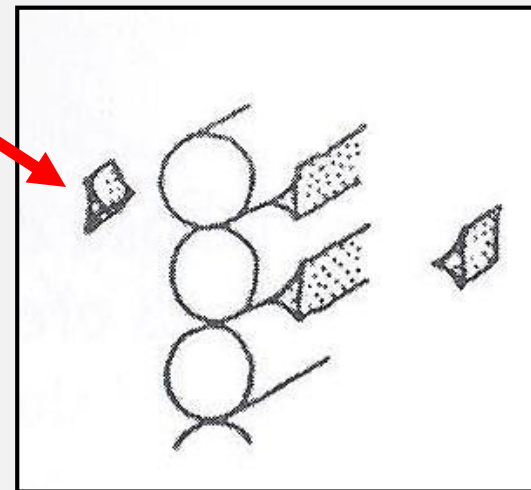
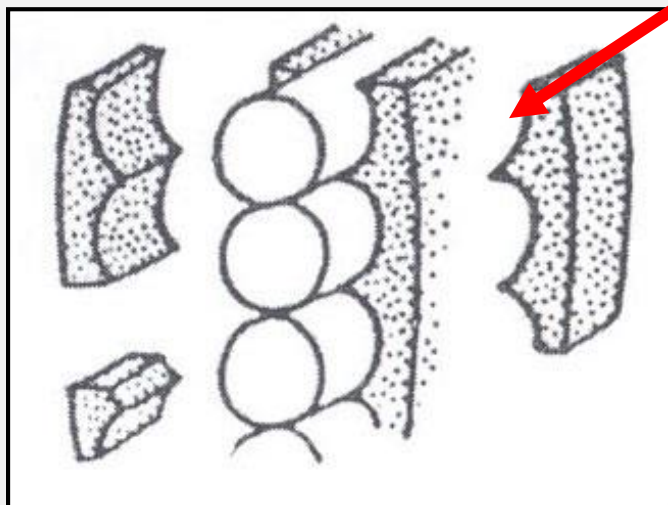
VS

VNS

vnější strana (VNS)

omaz X výmaz

Hořovice (okres Beroun), Palackého nám. čp. 253. Na blavním průčelí bývalého hospícu kajetánů ze 17. stol. byl odbalen pozůstatek srubové komory, zachované i s jejím povalovým stropem (řada čel trámů) a mladší roubenou „nadezdívkou“ (foto V. Jesenský).

Mazanice: deskripce z vlastnosti dřevěných a hliněných konstrukcí ↔ fragment mazanice.

P. Vařeka - formalizovaný popis – 5-místný alfanumerický kód

1) skupin podle druhu konstrukčního prvku otištěného v mazanici (kuláč, trám, prut atd.; *označeny velkými písmeny*) nebo podle druhu hliněné konstrukce (v případě absence negativů dřevěných konstrukcí);

2) podskupin (*malé písmeno*) představují druh otisku, např. jednostranný (zlomek pochází z jedné stěny), dvoustranný (relikt dvou kolmých přiléhajících nebo protínajících se stěn) apod.;

3) typů (*číslice*), které určují charakteristiku otisku (otisk jednoho či více konstrukčních prvků, otisk celého prvku nebo jeho části);

4) variant (*číslice*)

5) subvariant (*číslice*), které vyjadřují zejména tvar zlomku.

12 skupin podle konstrukčních prvků a jejich kombinací otisků: kuláčů (označovány A), otisky tesaných prvků (B), otisky prutů (H), fragmenty mazanice bez otisků dřevěných konstrukcí - dochována pouze hliněná konstrukce (J).

Amorfní zlomky mazanice bez otisků a bez zachovaného povrchu hliněné konstrukce označujeme 0.

b) Dále popisujeme vnitřní a vnější stranu zlomku. Vnitřní stranou (**VS**) rozumíme část zlomku, na které se zachovaly otisky konstrukčních prvků (v případě otisků na dvou a více stranách jsou tyto označeny VS 1 - VS x). Konstrukční prvky označujeme alfabetickým a alfanumerickým kódem, z nichž prvky doložené ve sledovaném souboru zahrnují:

a - kuláč (> 2,0 cm); **b - tesaný prvek** (trám, trámeček, prkno atd.); **c - prut** (< 2,0 cm)

a, c, k uvádíme průměr

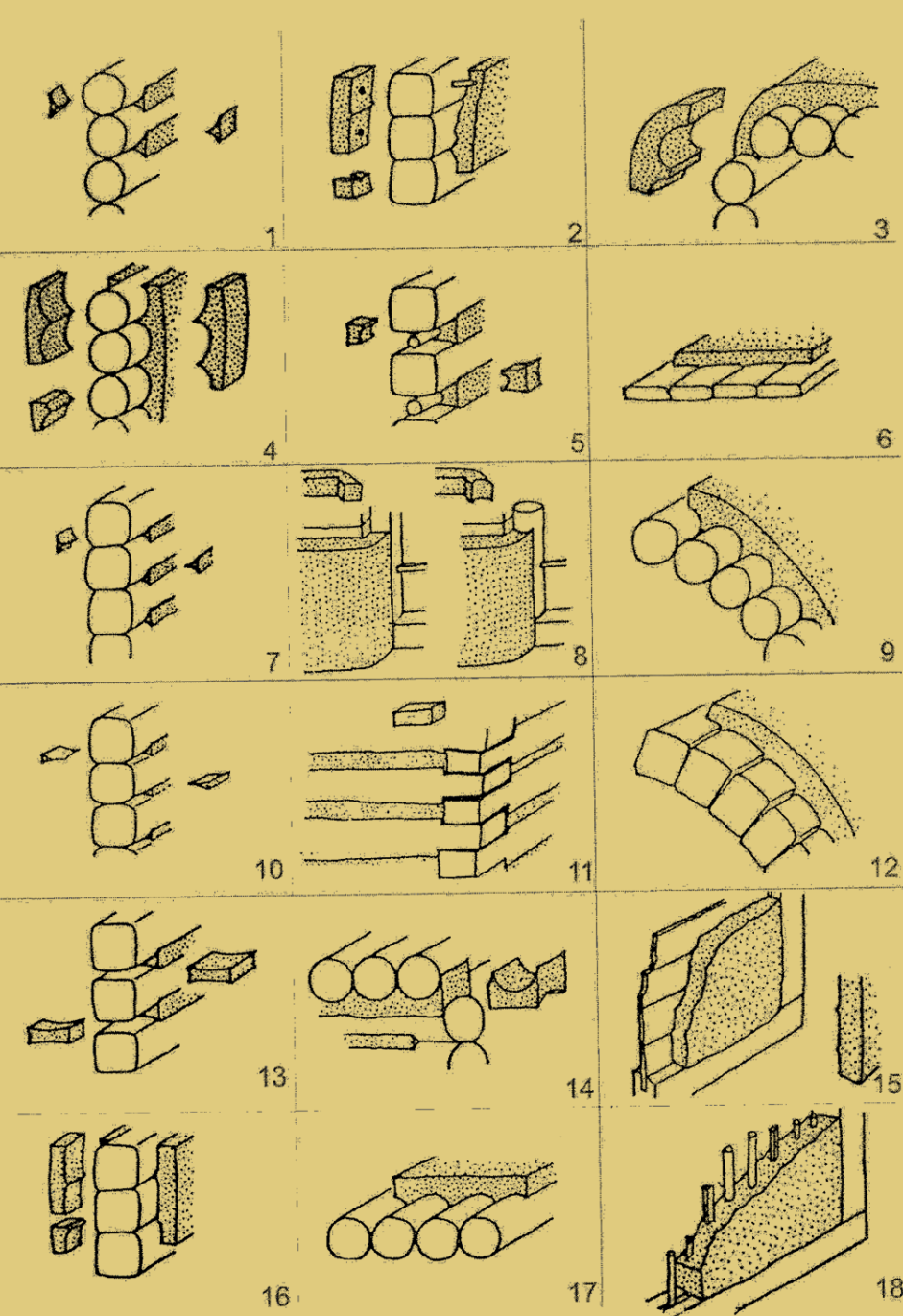
b: šířku (š), (je-li dochovaná pouze částečně, označujeme ji d. š.), případně uvádíme 2 rozměry v řezu X x Y.

c) **VNS** - vnější strana: ovrch omazu konstrukce (např. u stěny vnější či vnitřní líc), u které lze pozorovat úpravy povrchu

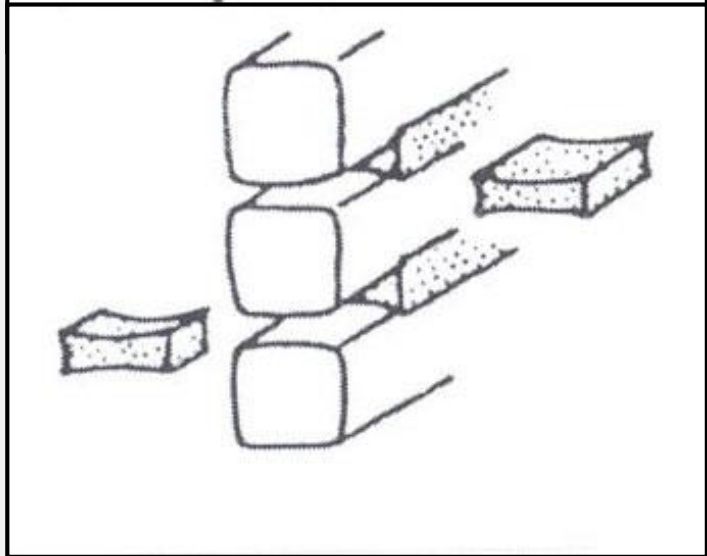
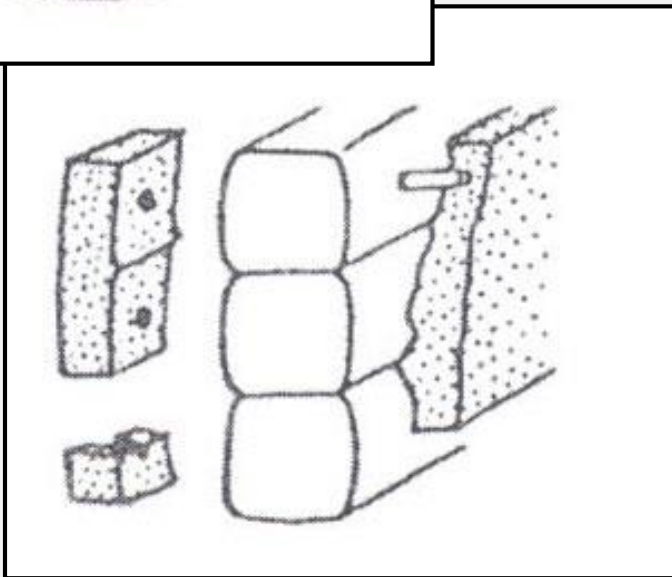
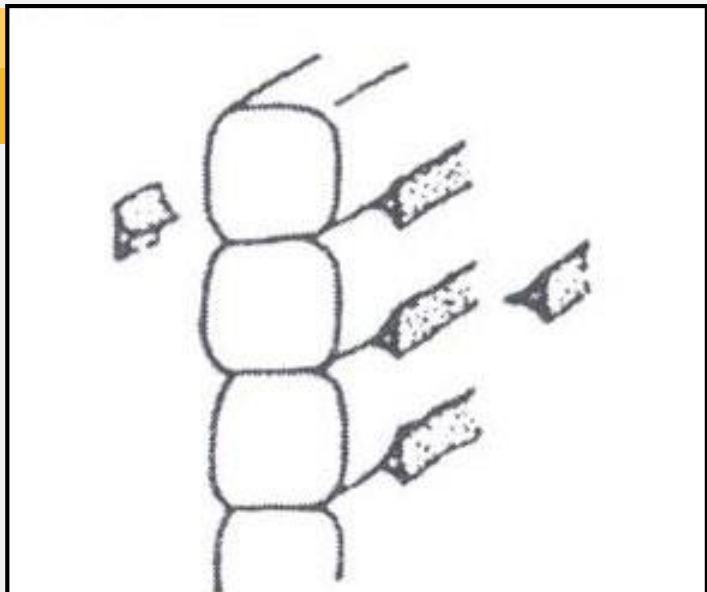
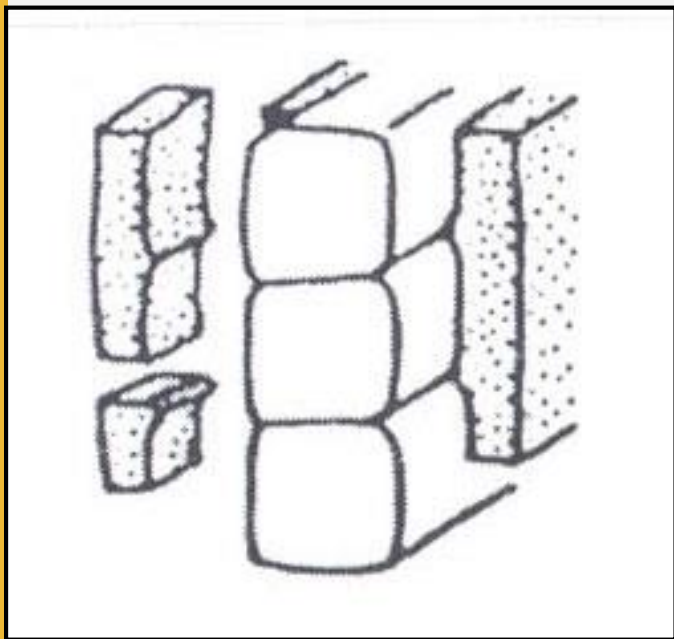
1 – jemně vyhlazený povrch

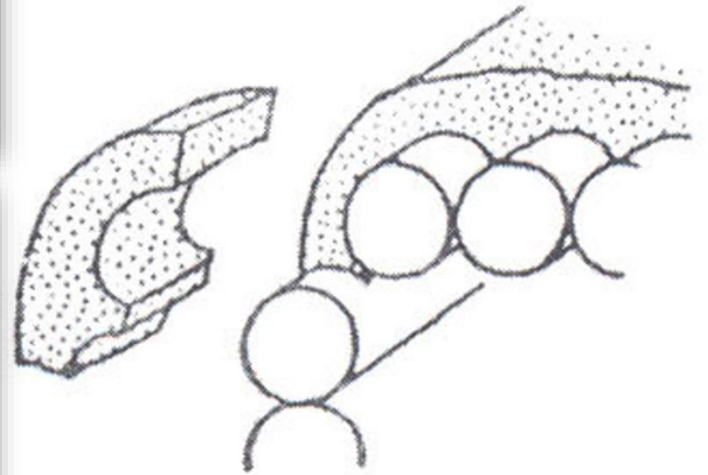
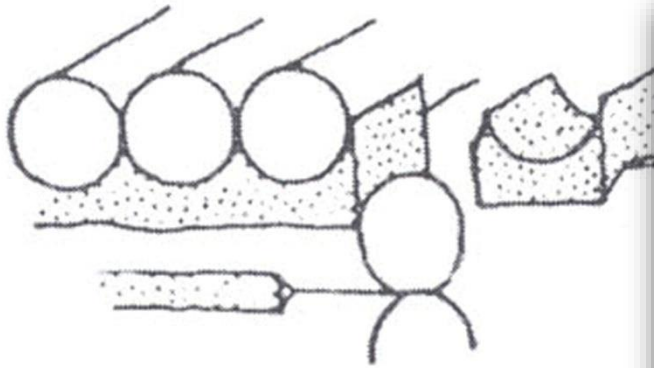
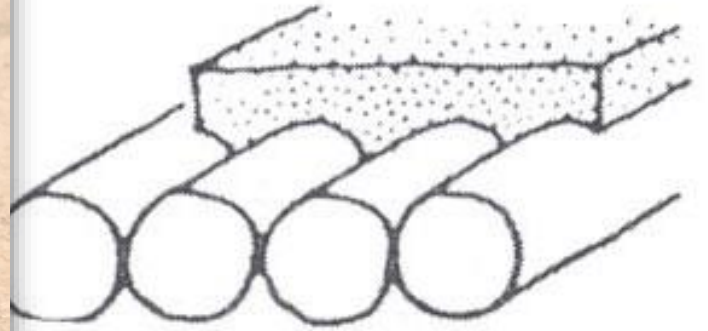
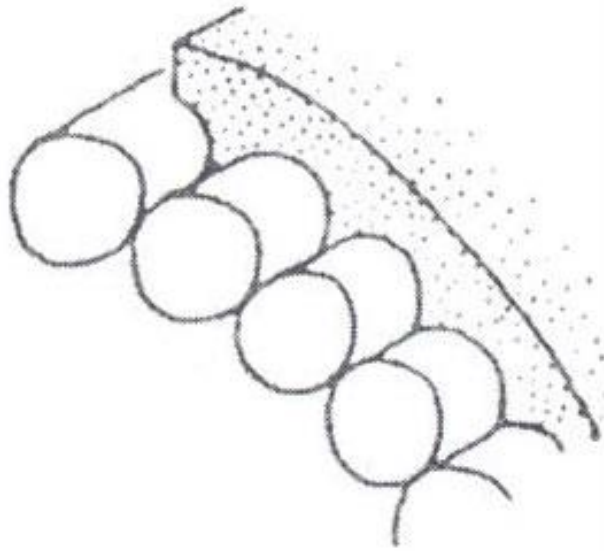
2 - hlazený povrch

3 - hrubý povrch (mazanice hrubě nahozená na konstrukci a ponechaná bez zvláštní úpravy).

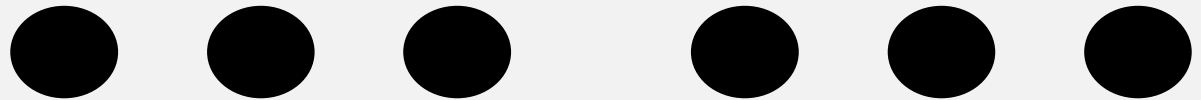
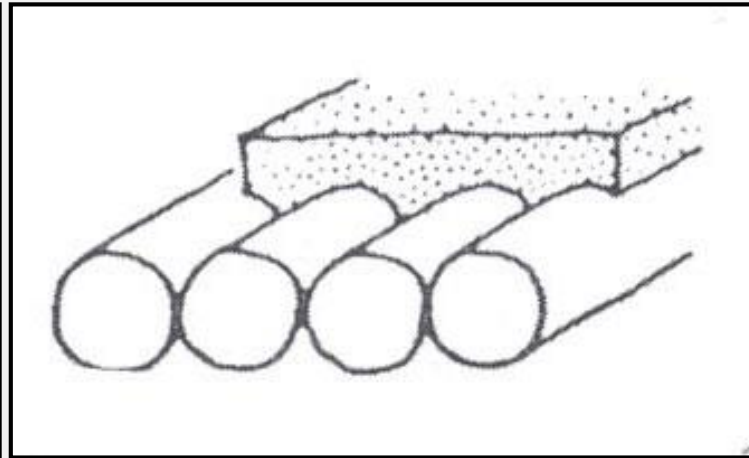
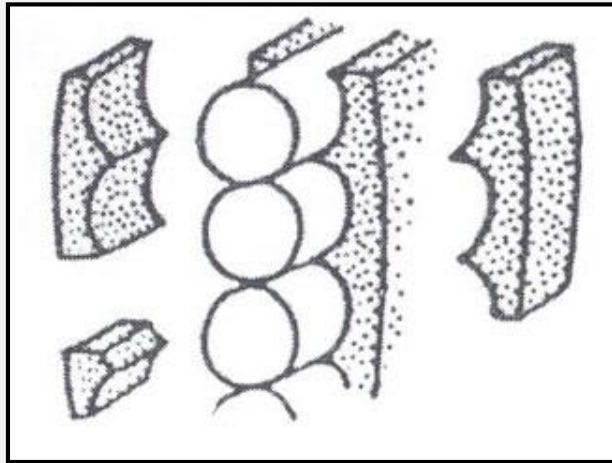
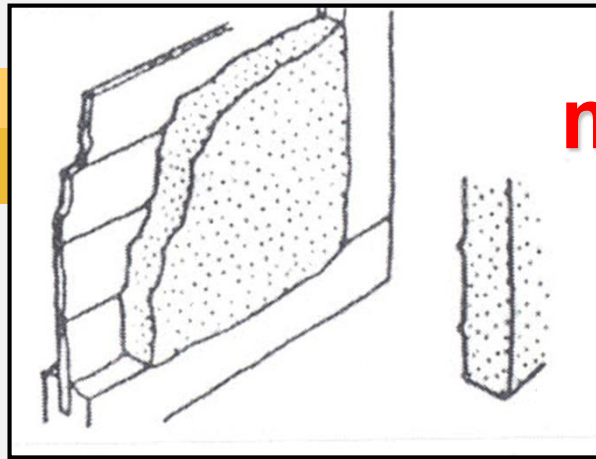
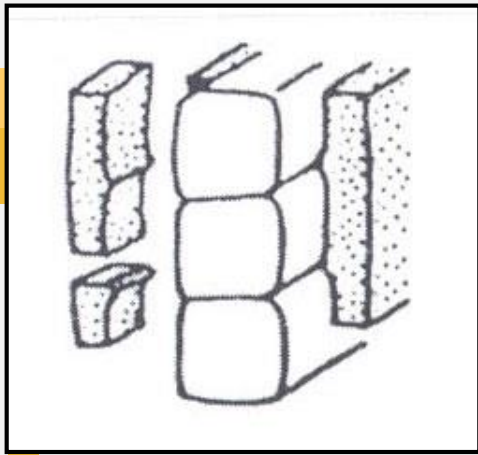

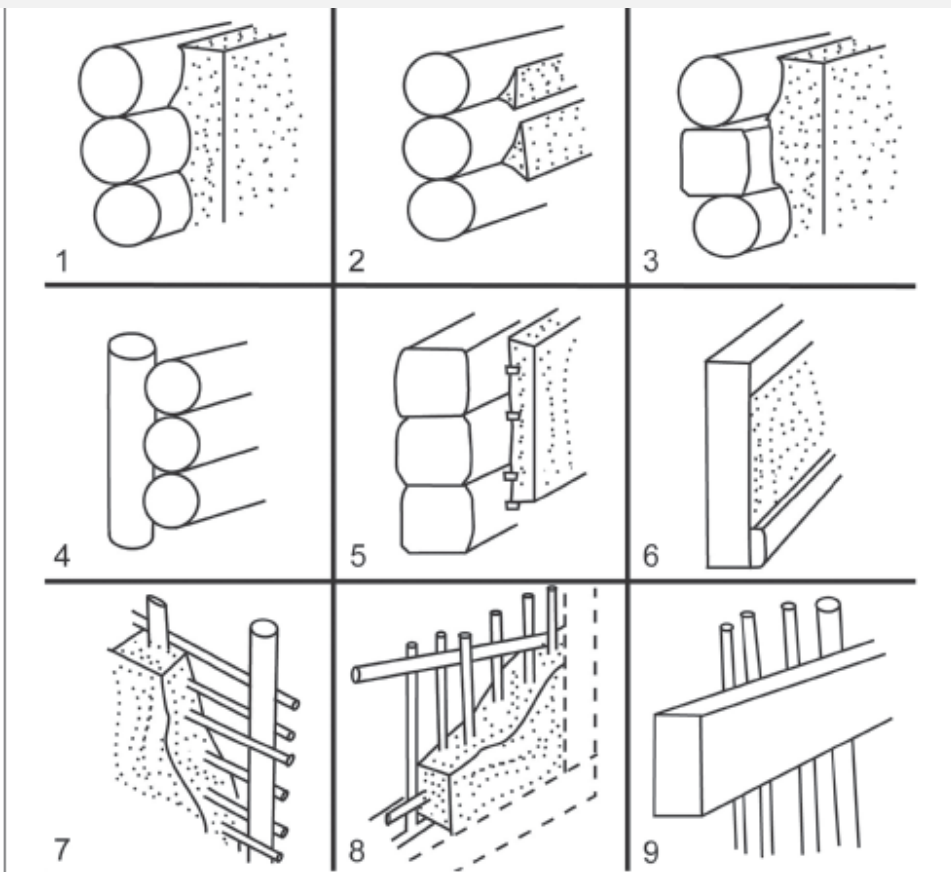
- **rekonstrukce použitého tvaru dřeva**
 - kuláč
 - půlkuláč
 - kulatiny – zlomky
 - tyčovinu – pruty
 - složitější tvary – opracované
 - pravoúhlé
 - osmiúhelník
- **otisky** - konstrukce
 - roubená
 - rámová - drážková
 - hrázděná

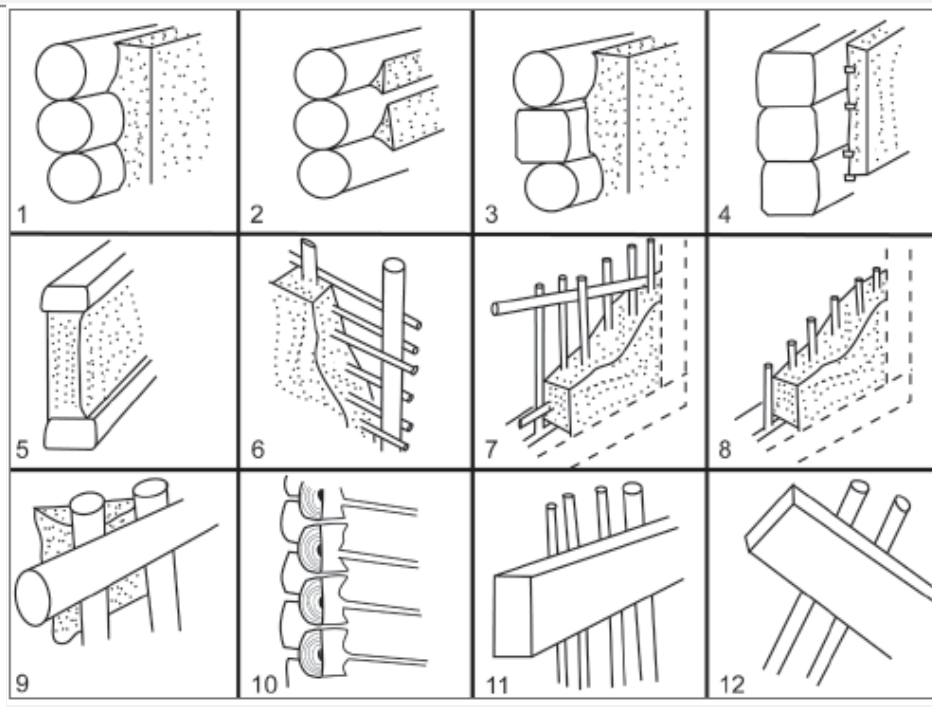
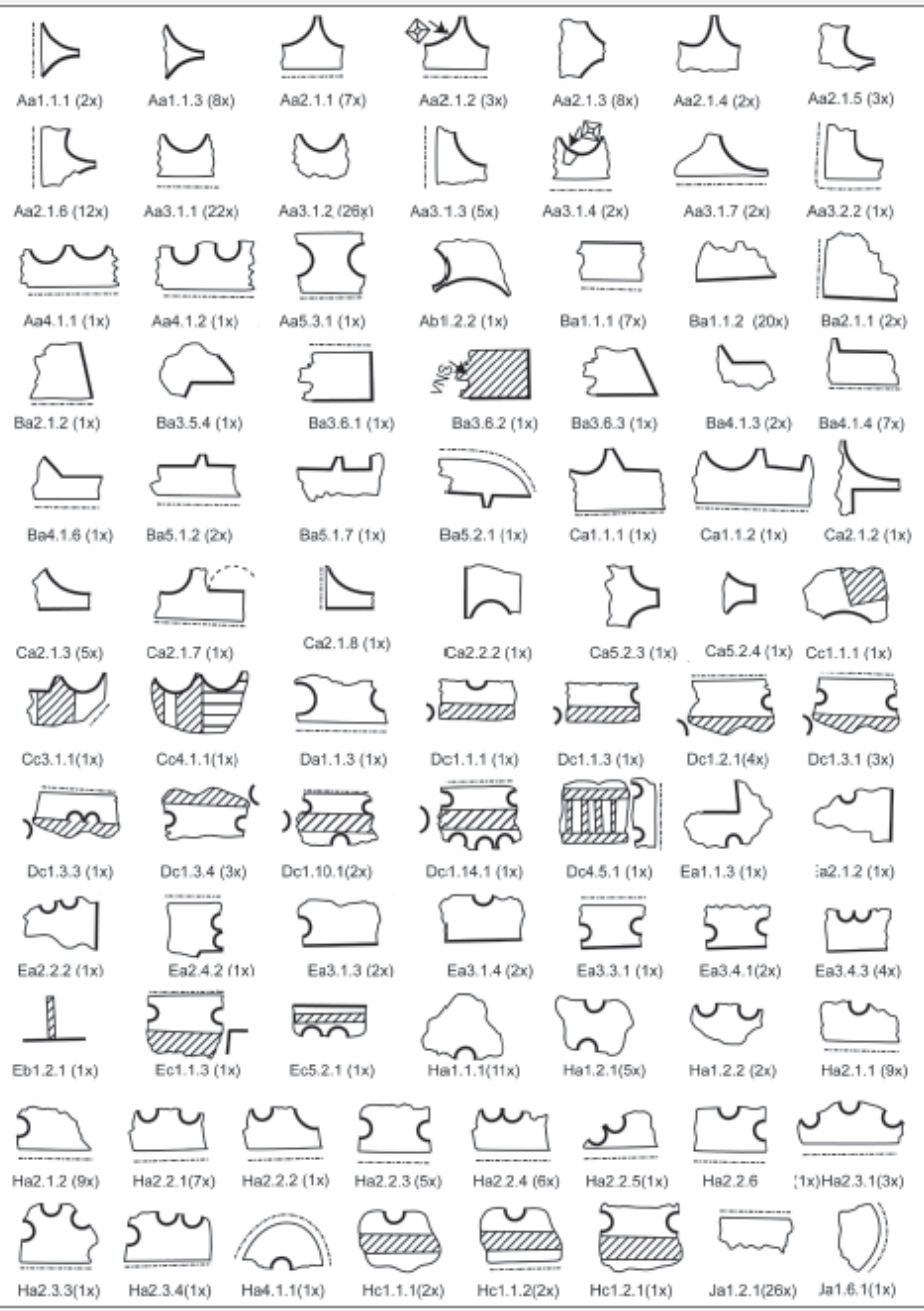

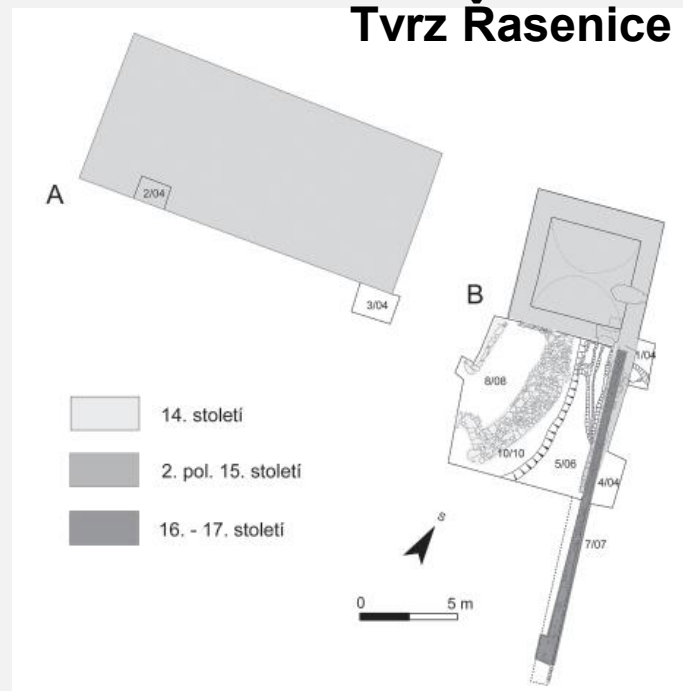
meze interpretace - záměna

Tvrz Āasence

zachované vesnické domy

dendrochronologické datování

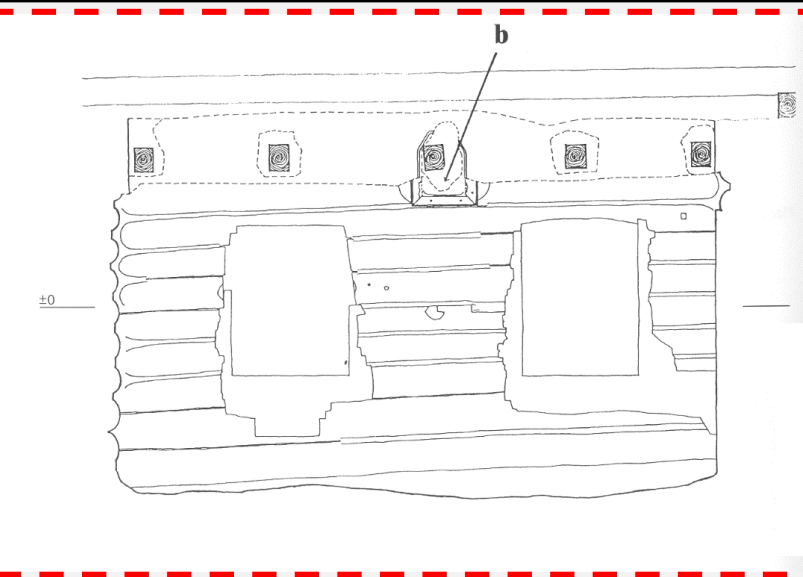
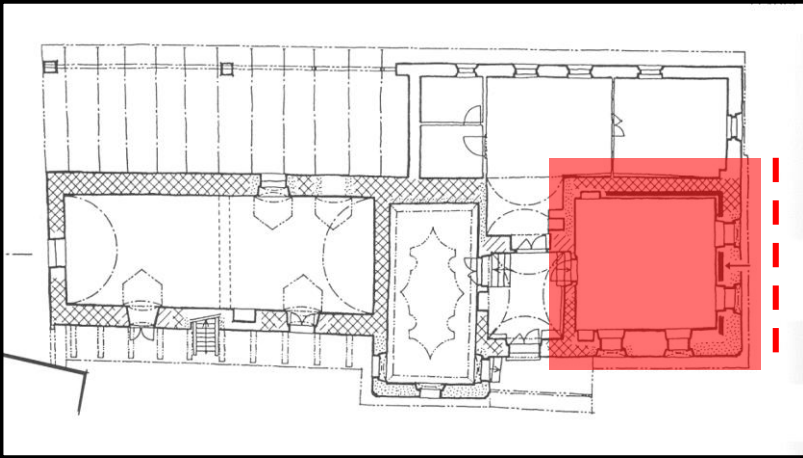
Německo:

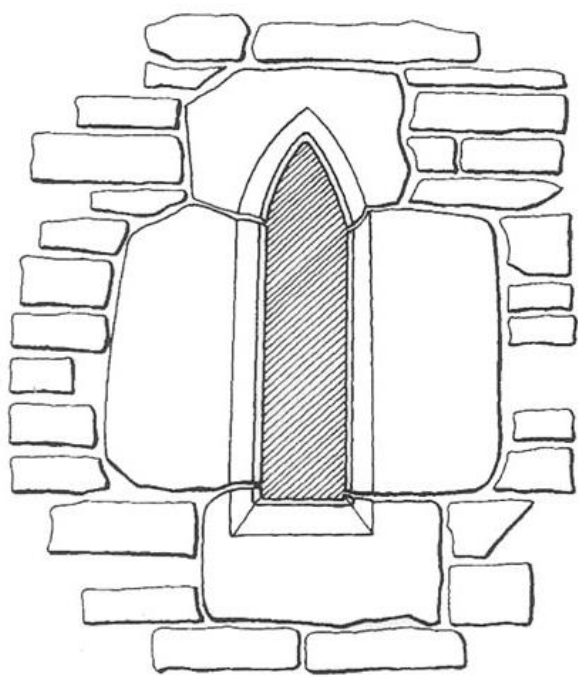
- Höfstetten (1384; Franky)
- Untergrombach (1420; Bádensko)
- Bauschlott (1440; Bádensko)

Švýcarsko: datovány 13. – 15. století

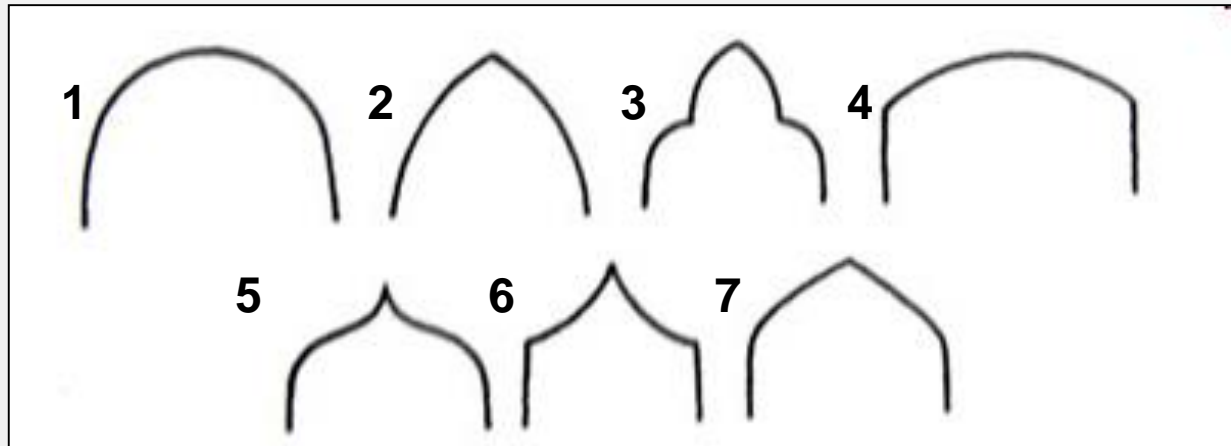
Čechy: Saky (1496; Slánsko)

- <http://www.dendrochronologie.cz/databaze>

Ostění okna s okosem, lomený oblouk

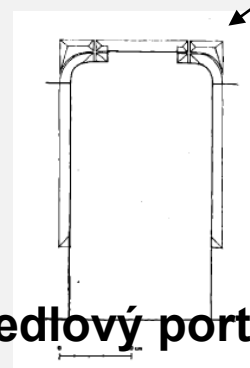
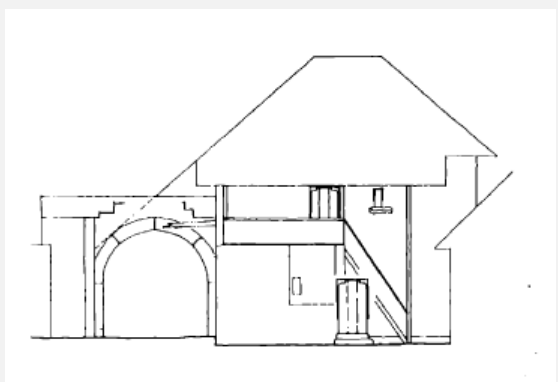
Formy oblouků: 1. půlkruhový, 2. gotický lomený, 3. mniška, 4. segmentový, 5. oslí hřbet, 6. záclonový, 7. tudorovský

Bražná, 2-podlažní sýpka, pozdněgotické portály

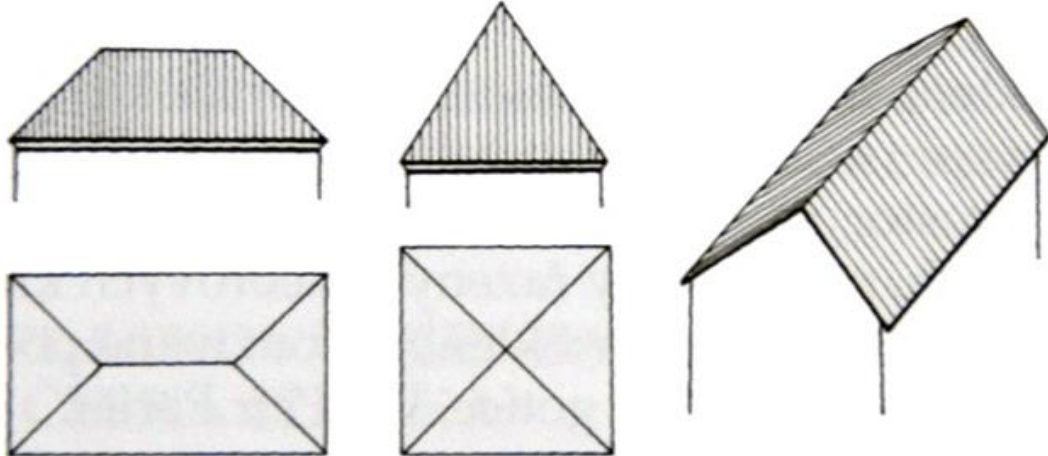
Kamenické prvky v rámci usedlosti:

kamenná ostění: oken

Formy portálů: vjezd do dvora: vrata X dveře

sedlový portál

STŘECHA

vrcholová konstrukce stavby, tvořená krovem a krytinou.

Valbovou střechu tvoří dva obdélníky a na kratších stranách dvě šikmá trojúhelníková zkosení (valby).

Jehlancová či stanová střecha má tvar jehlanu nad čtvercem či polygonem. Viz též helmice, mansardová střecha.

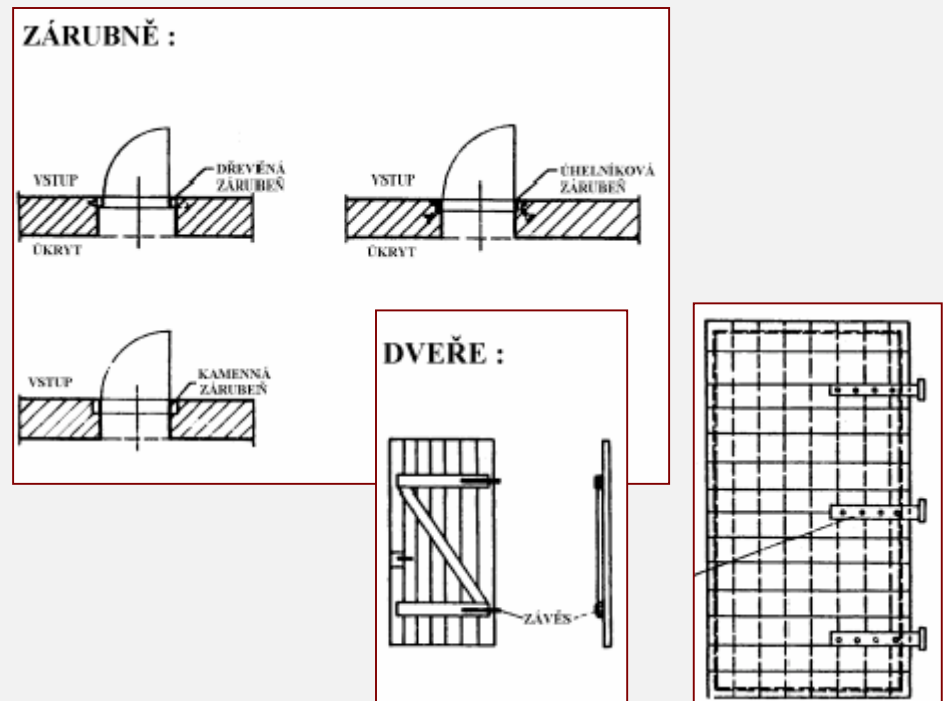
Sedlová střecha se skládá ze dvou obdélníkových ploch, stýkajících se v hřebeni, a dvou trojúhelníkových štítů.

Pultová střecha je polovinou sedlové.

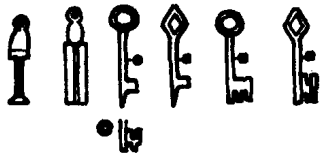

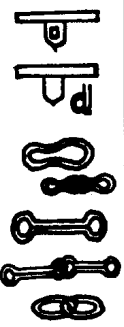

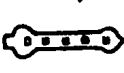

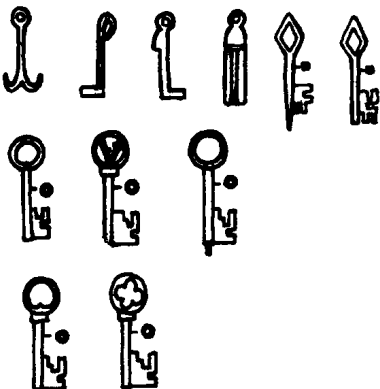

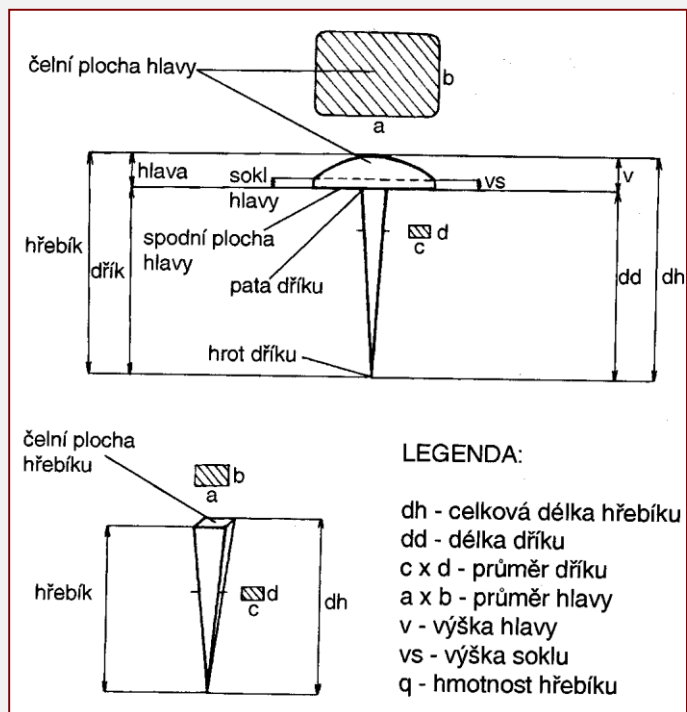
STAVEBNÍ KOVÁNÍ

- hřebík
 - oko s trnem
 - petlice – řetěz
 - kotva řetězu
 - skoba
 - dvouramenná
 - jednoramenná
 - svorka
 - závěs – pant
 - objímka dveří
 - pant dvouramenný s kloubem
 - kování dveří
 - zámek
 - klíč
 - závora
 - petlice
- Dveře - opatřeny železným kováním s panty a nechybí ani doklady dveří svlakových.
 - zamykání nálezy klíčů a zámků (zejména v komorách).

SEZIMOVO ÚSTÍ

	OKO S TRNEM	PETLICE ŘETÉZ	KOTVA	SKOBA DVOURAMEN.	SKOBA JEDNORAM.	ZÁVĚS. PANT	KLOUB. PANT	OBJÍMKA DVEŘÍ	ZÁMKY	KLÍČE
2/2 13.										
1/2 14.				 						
2/2 14. -p. 15.				 	 	 			 	

Hřebíky s hlavou – všechny typy hřebíků, které mají na konci protilehlém hrotu vědomě vykovanou hlavu.

Hřebíky bez hlavy – hřebíky, které hlavu nemají. Někdy nazývány - „klíny, klínce, klínky“.

KATEGORIE:

SK:

HŘEBÍKY

A: s hlavou

B: bez hlavy

I - IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

CH:

horizontální hlava

vertikální hlava

hranolová hlava

hraněný \emptyset

hraněný a kruhový \emptyset

výrazně kónický tvar

I

II

III

IV

V

VI

VII

VIII

IX

X

XI

CH:

plochá hl.

vy-pou-klá hl.

kří-dla-tá hl.

jedno-stranná hl.

verti-kální hl.

hrano-lová hl.

hraněný \emptyset

hraněný a kruhový \emptyset

výrazně zúžený

TYP:

Ia Ib Ic

IIa IIb

IIIa IIIb

IV

Va Vb Vc

VI

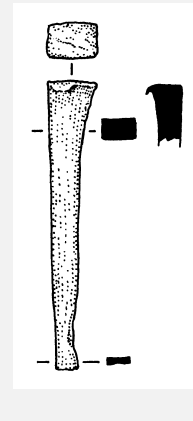
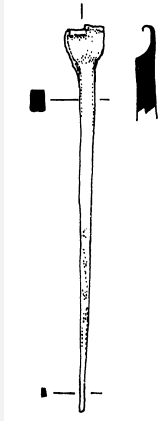
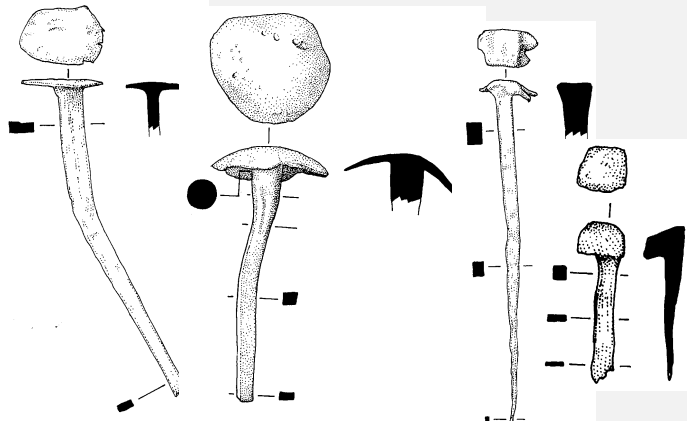
VII

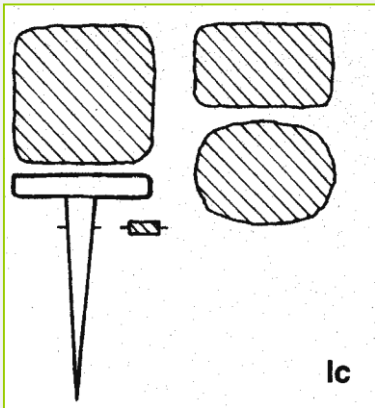
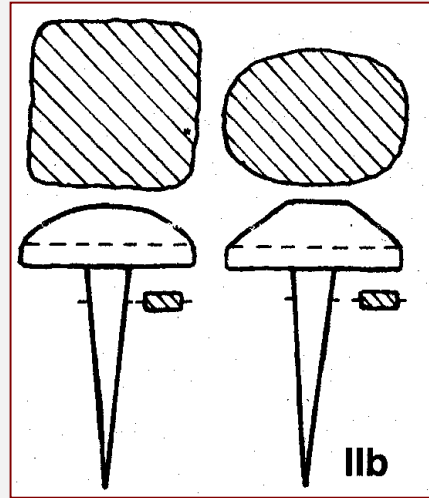
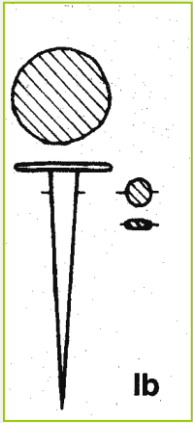
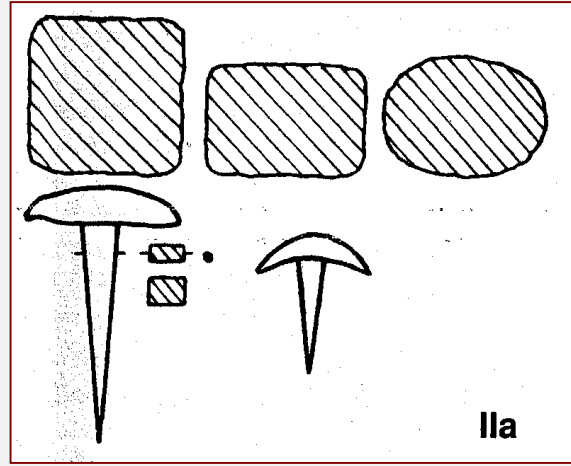
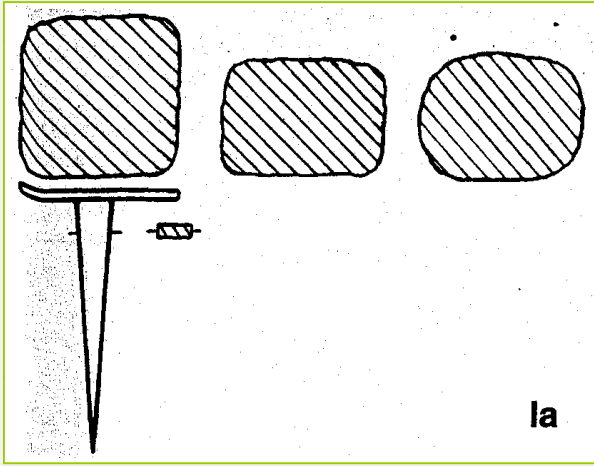
VIIIa VIIIb VIIIc

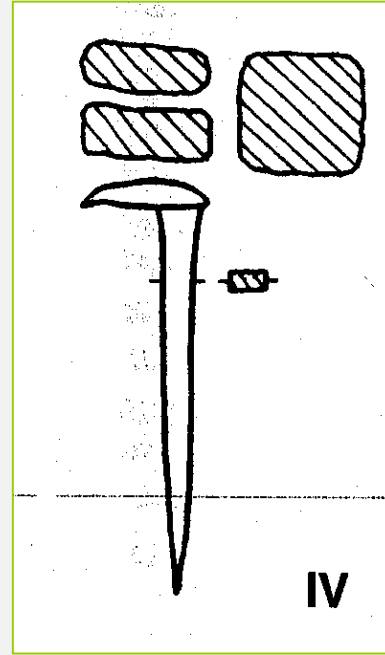
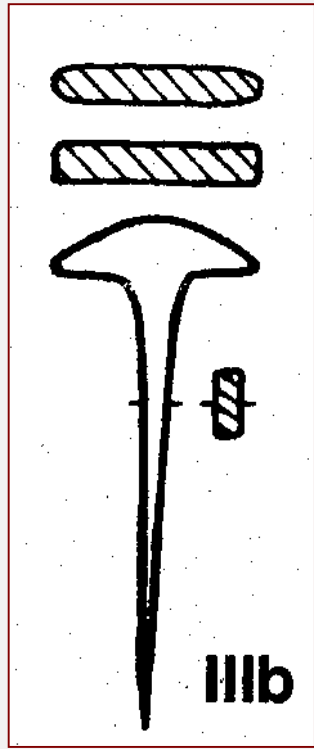
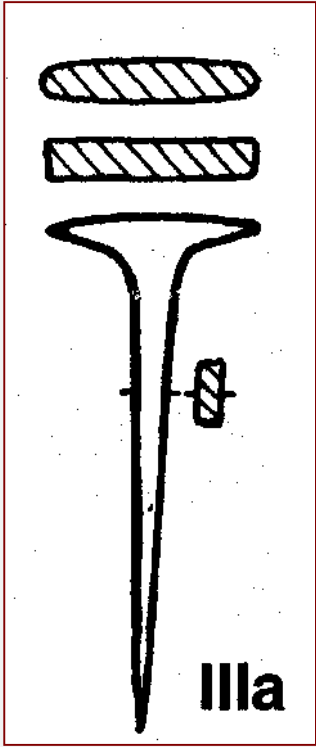
IX

Xa Xb

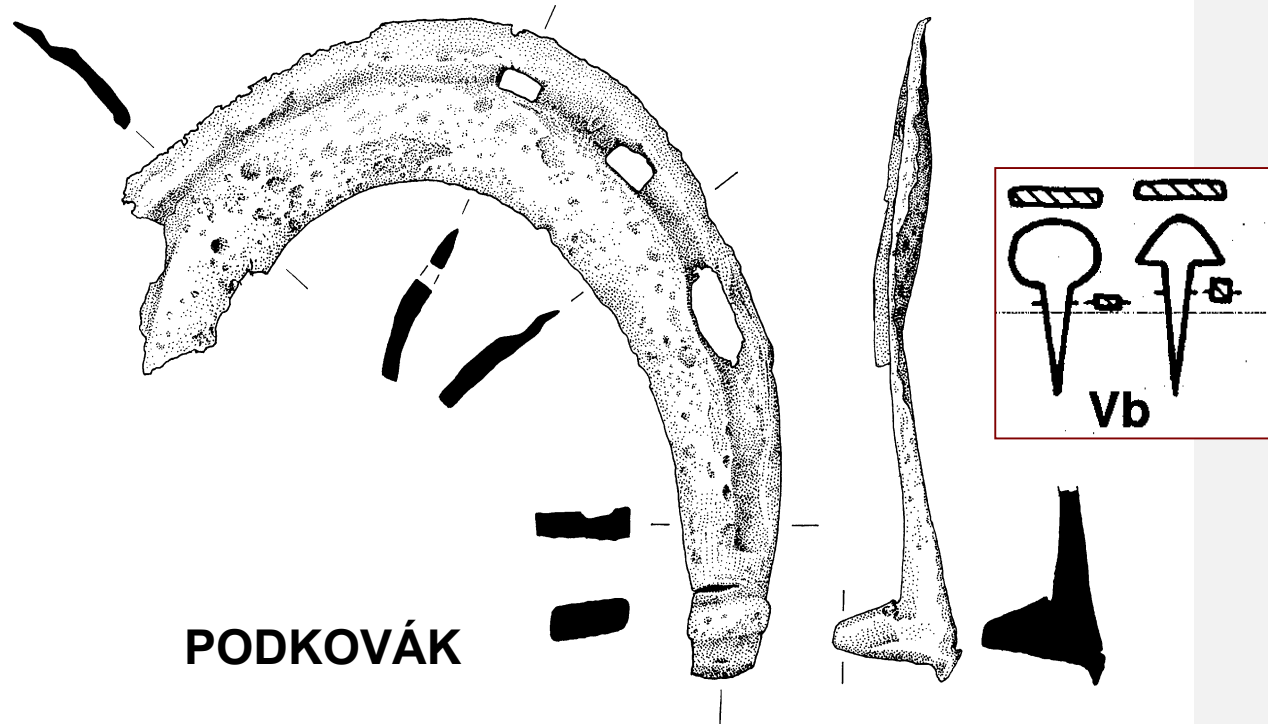
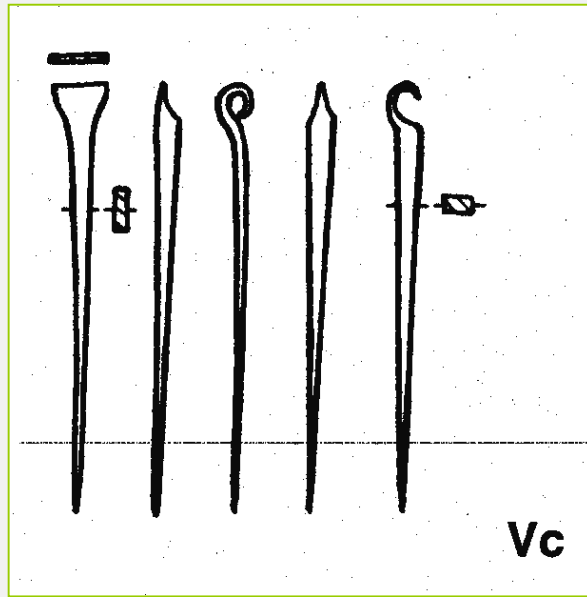
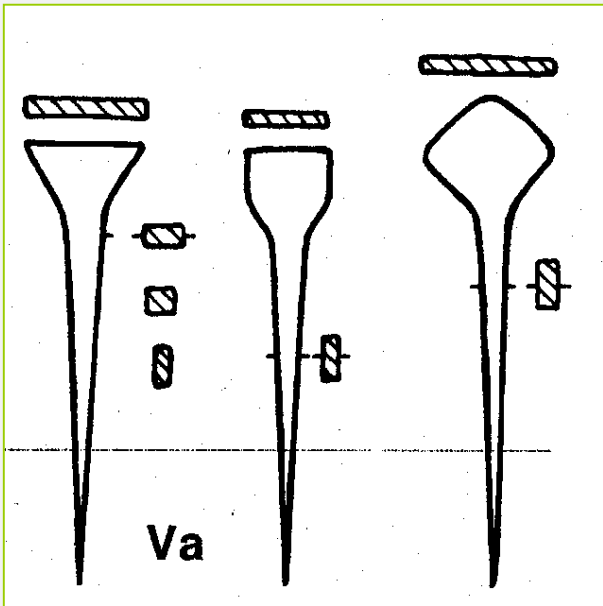
XI

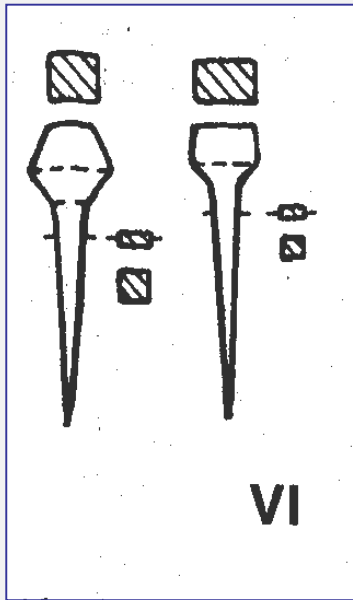

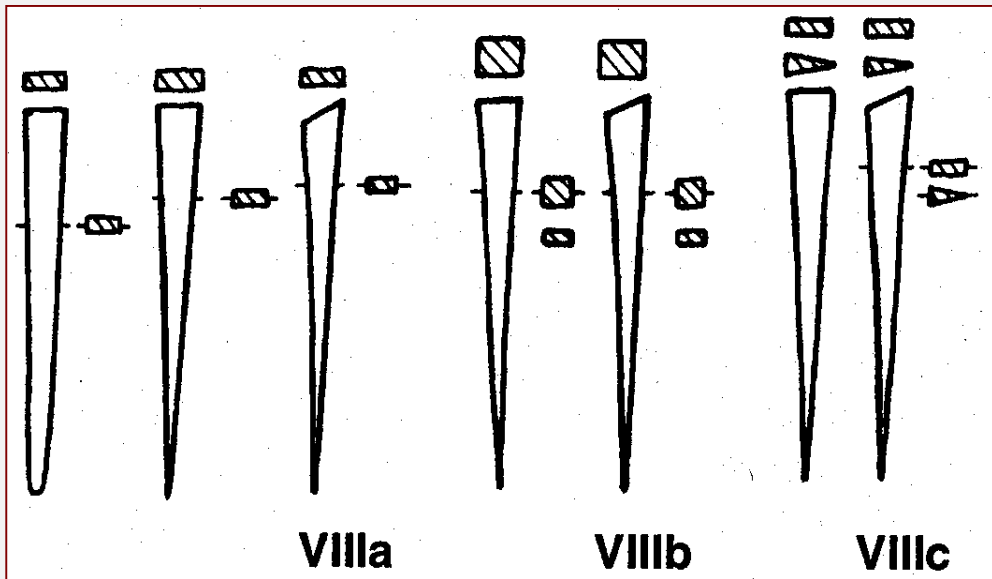
ŠINDELÁK

PODKOVÁK

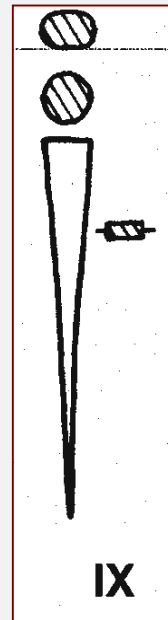
VI

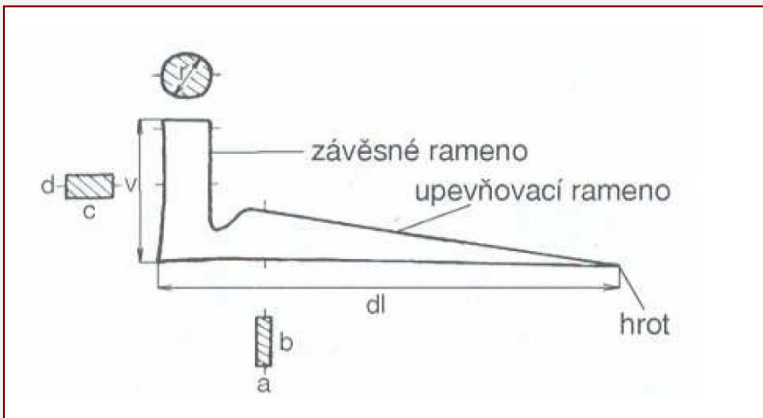
VIIIa

VIIIb

VIIIc

IX

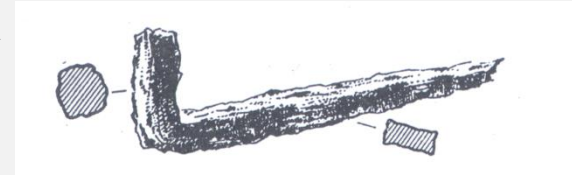
typ I s nosičem kruhového \emptyset	typ II s nosičem hraněného \emptyset
<p>I/1</p>	<p>II/1</p>
<p>I/2</p>	<p>II/2</p>
<p>I/3</p>	<p>II/3</p>

**1 dlouhé (upevňovací) rameno ukončené hrotem
upevňovací rameno se směrem k hrotu zužuje
(zplošťuje) a mívá obdélný průřez.**

**1 krátké (závěsné) rameno - čep nebo nosič
kolmé k upevňovacímu
kruhový nebo hraněný průřez
po úpravě fce hřebíku**

Polyfunkční

Typ I: masivní skoby - ZÁVĚSOVÉ (styčné hrany závěsového a upevňovacího ramene na němž jsou patrné stopy po opotřebování, způsobené pohybem oka závěsu).

Typ II: „L“ skoba - různé rozměry: součást vybavení domu nebo k zavěšování různých předmětů.

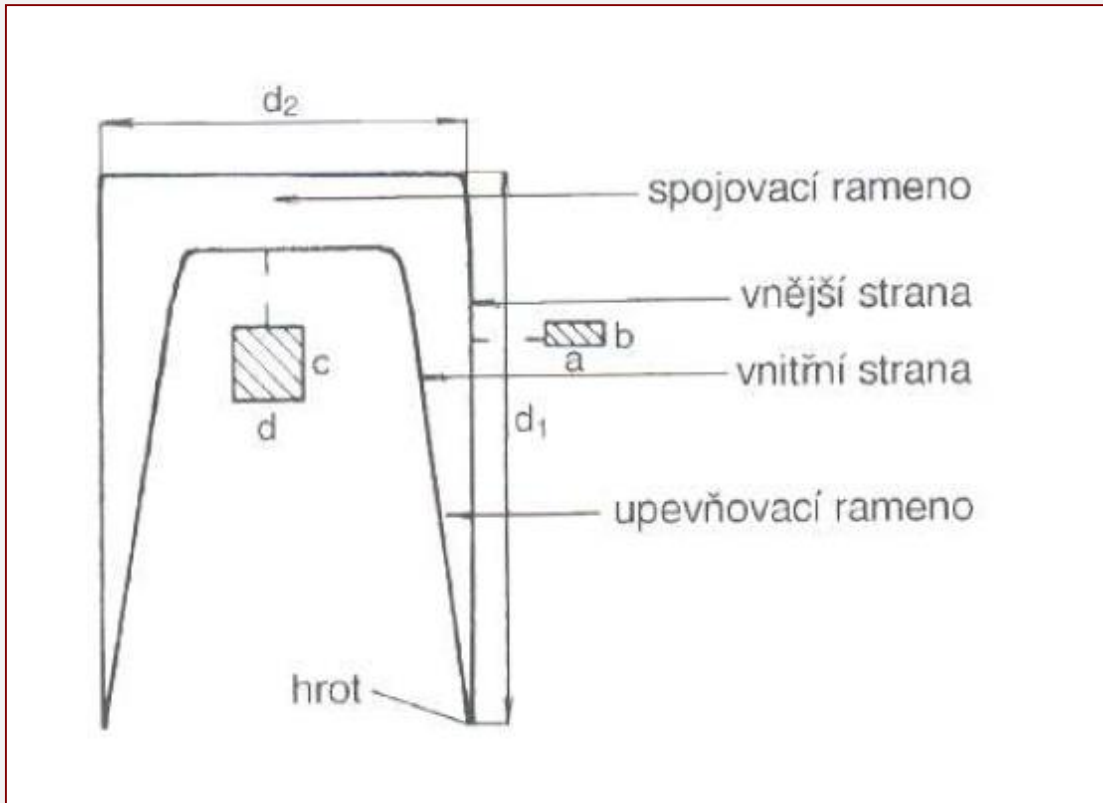
Upevnění: zaražení hrotu do dřeva nebo zaldění např na maltu, nebo do kovového pouzdra.

Ekvivalenty:

„skoby zapuštěné v ostění“(UNGER 1974, 197, 198)

„dveřní skoby“(BURIAN 1964, 4)

„skoby na závěs“(SLIVKA 1981, 243, 269)

spojovací rameno, 2 obvykle rovnoběžná upevňovací ramena s hroty po stranách
TVAR

písmeno „U“, rozdíl bývá patrný jen ve hmotnosti a ve velikosti. „

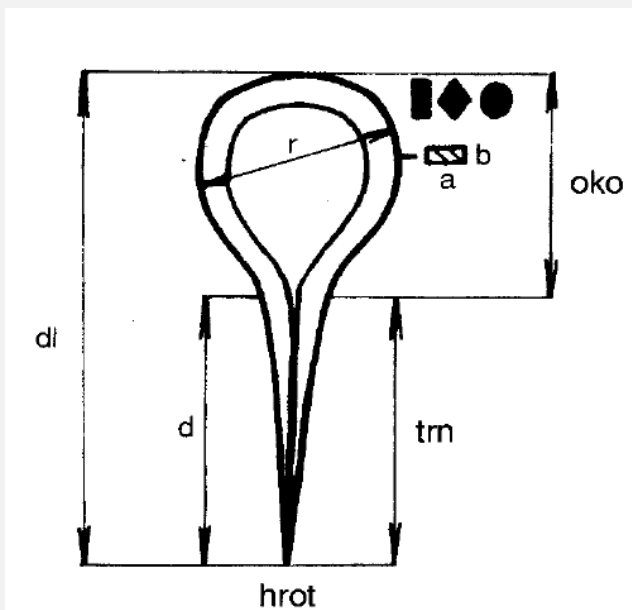
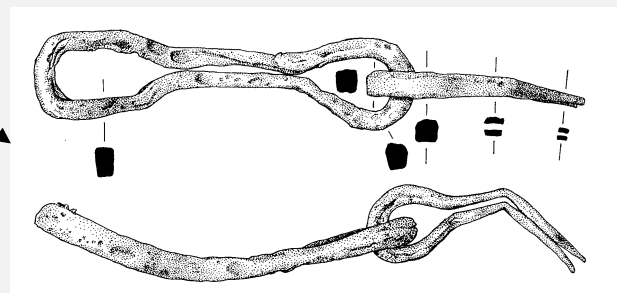
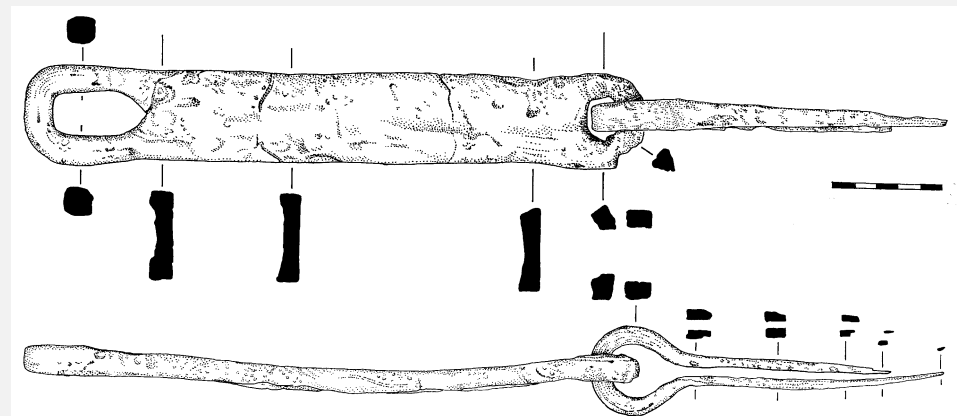
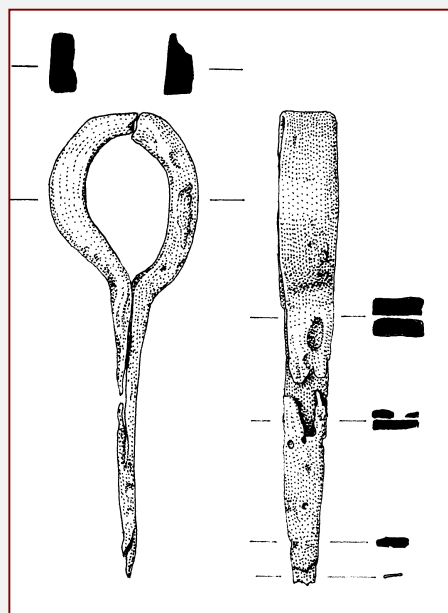
Skoby dlouhé (tzv. „U“ skoby) s postranními rameny delšími než byla délka ramene spojovacího,

Skoby široké (tzv. „kramlovité“ skoby) s dlouhým spojovacím ramenem a kratšími rameny postranními“

Skoby – asymetrické: 1 postranní rameno kratší bez hrotu

OKO S TRNEM

**Kombinováno s jinými uzavíracími prvky -
jednoduchý zabezpečovací systém.**

obdélná nebo osmičkovitá petlice

kruh

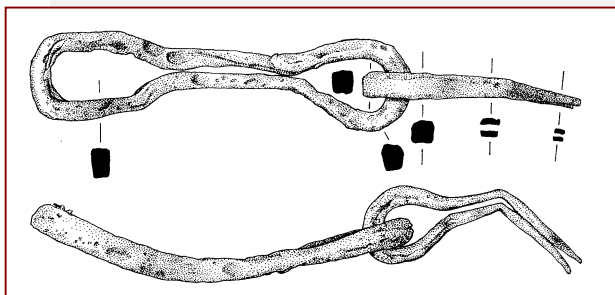
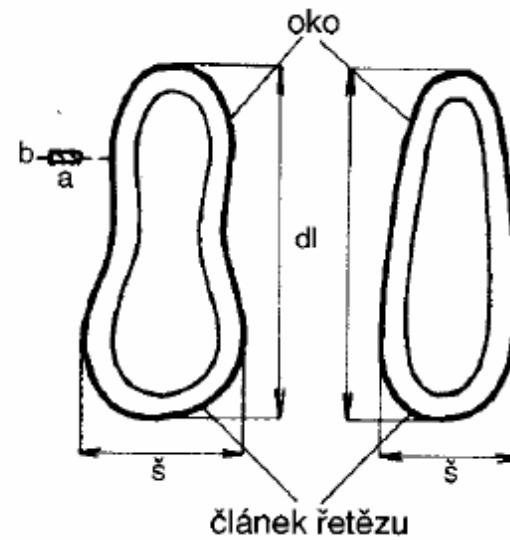
řetěz

další oko s trnem

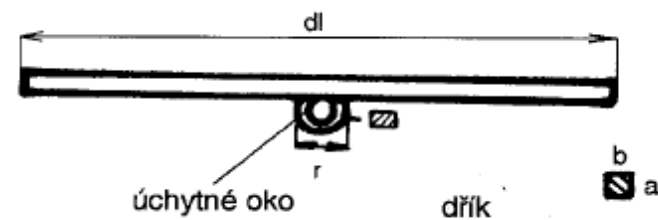
závěsný svorníkový zámek

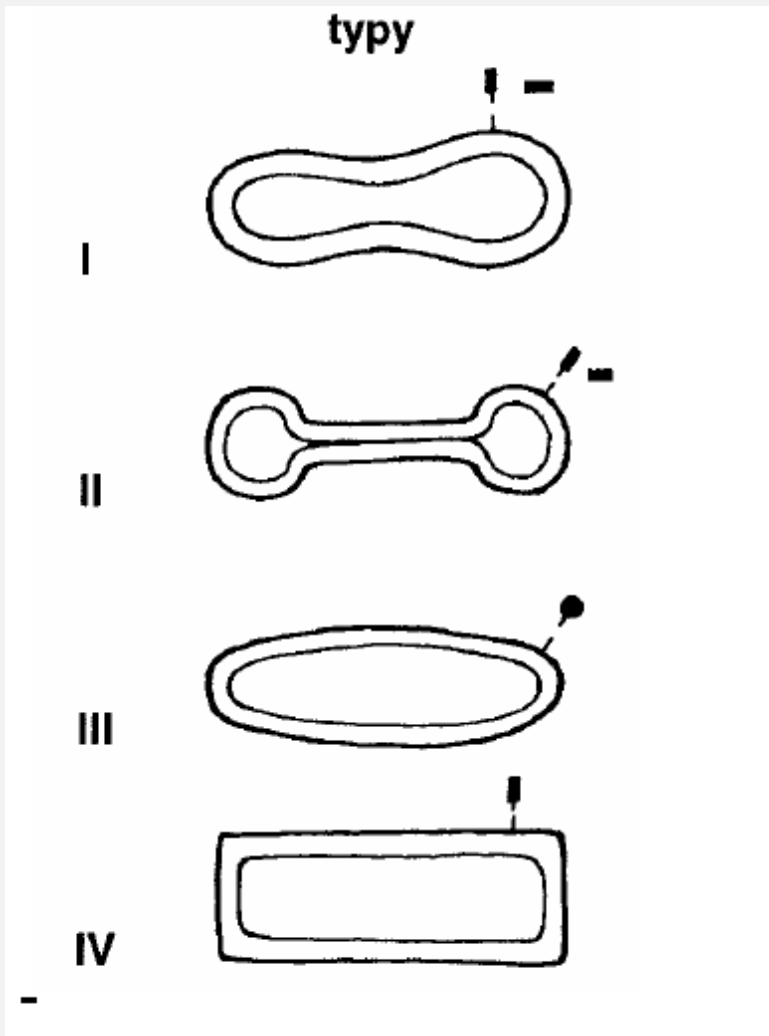
PETLICE

typy

KOTVA ŘETĚZU

Typ I:

osmičkovitá petlice, obdélný průřez, delší ramena prohnutá přibližně uprostřed - nedosedají

výjimečně se dotýkají v minimální ploše

oddělení ok: naznačeno **X** oka na sebe přímo navazují

Typ II:

osmičkovitá petlice, obdélný průřez prohnutá delší ramena na sebe dosedají a vytvářejí styčnou plochu, která odděluje postraní oka

Typ III:

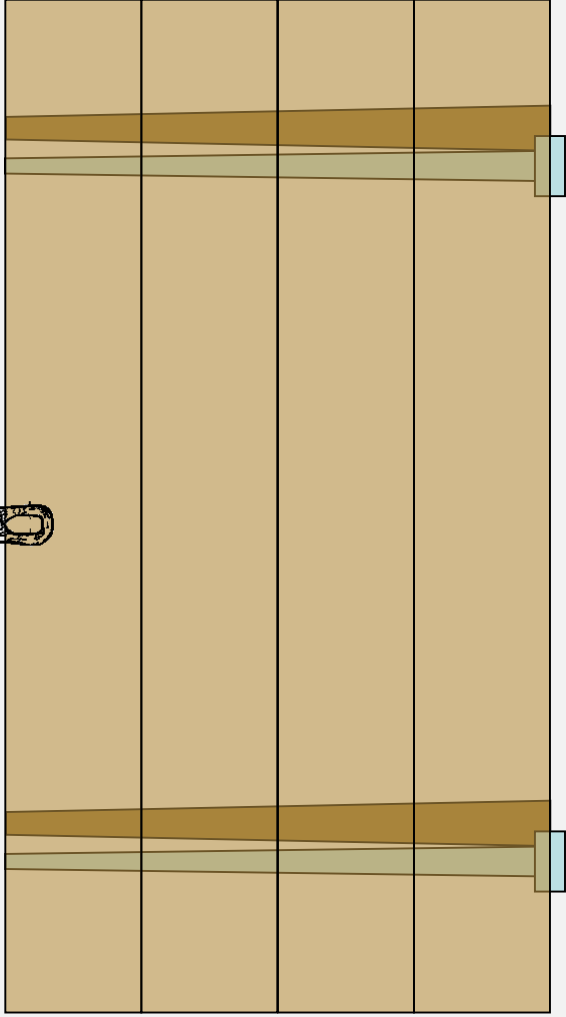
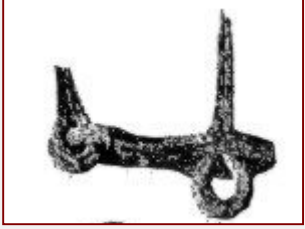
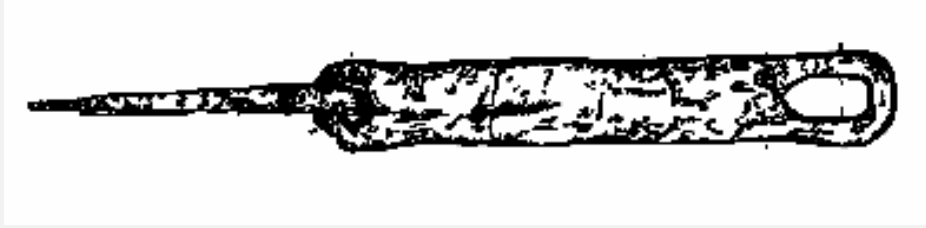
petlice oválného tvaru, kruhový průřez

Typ IV:

petlice obdélného tvaru, obdélný průřez

Typ V :

obdélníkový plát, na jehož obou stranách jsou buďto odsazením a zpětným otočením, nebo proražením vytvořeny otvory pro spojení s dalšími prvky.

12.století

13.století

14.století

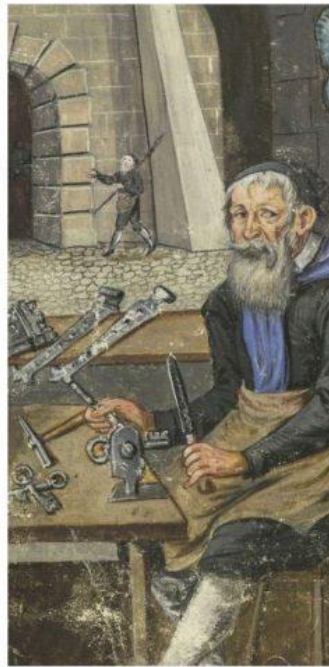
druhá polovina 15. století

1451

1528

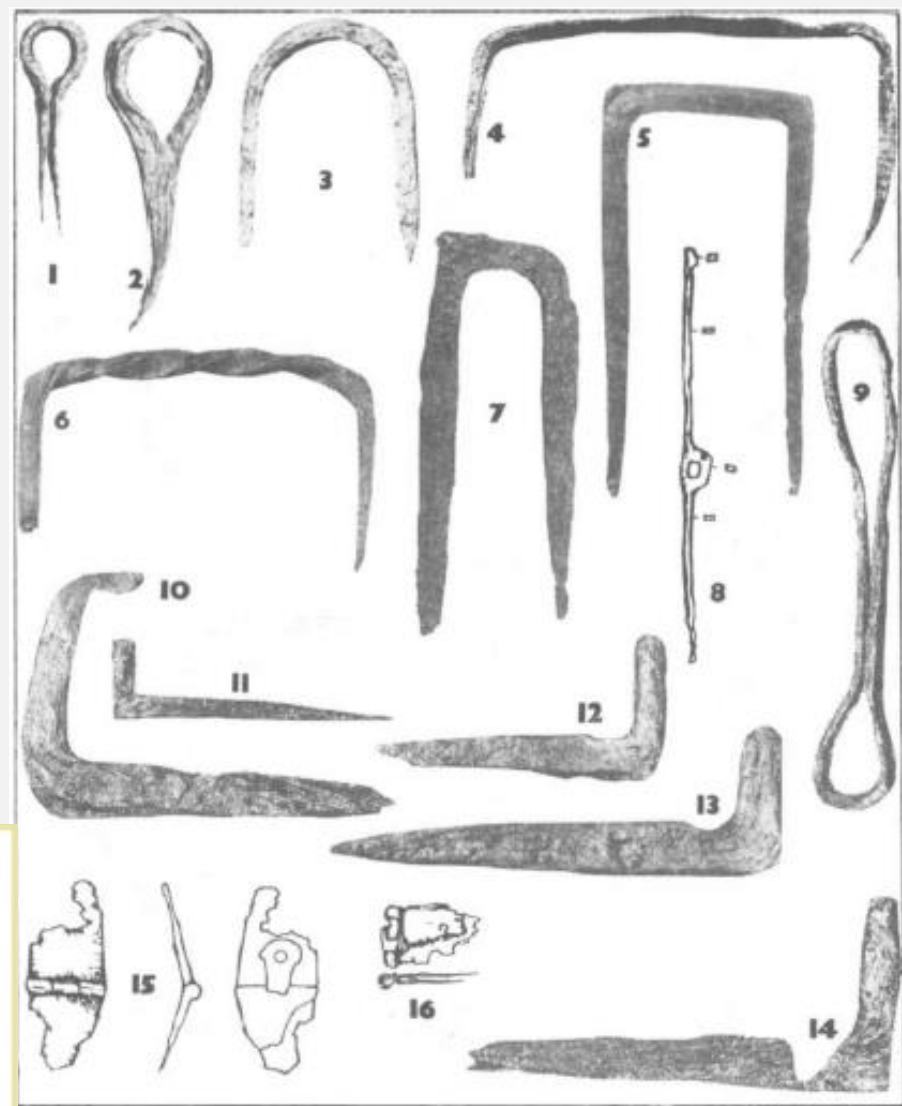

1637

1651

Kategorie	Název	Užší vymezení
I	hřebík	s hlavou bez hlavy
II	oko s trnem	—
III	petlice	— petlice
IV	kotva řetězu	řetěz
V	skoba dvouramenná	—
VI	skoba jednoramenná	—
VII	závis — pant	—
VIII	objímka dveří	—
IX	kloubový pant	—
X	zámek	—
XI	klíč	závislý nepřenosný hákovitý
XII	kování	zásuvný otočný blíže neurčit.

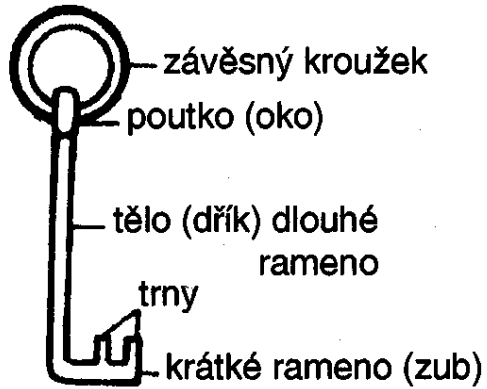

1443

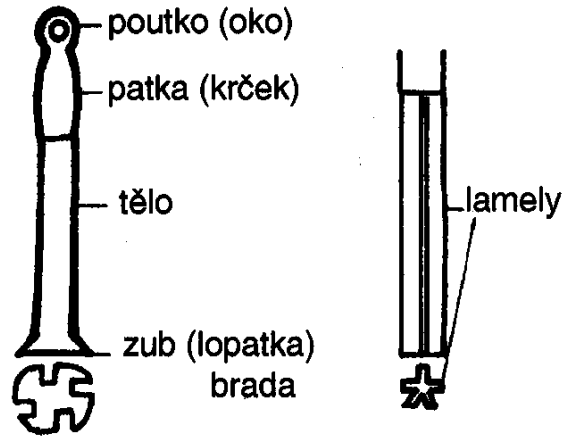

1539

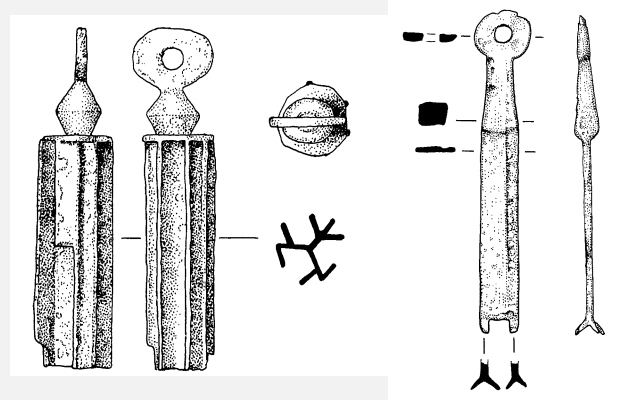
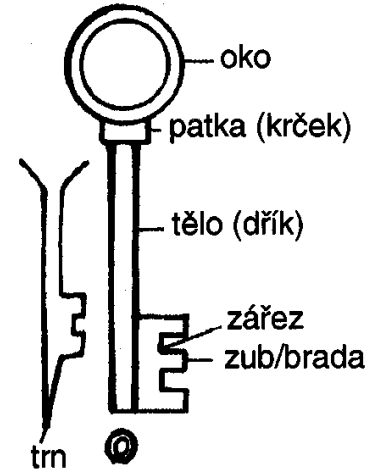
hákovitý

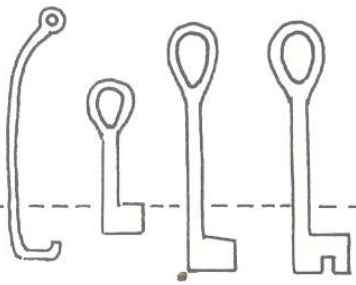

zásuvný

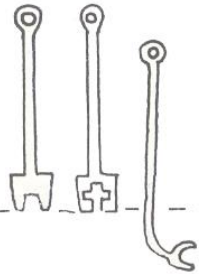

otočný

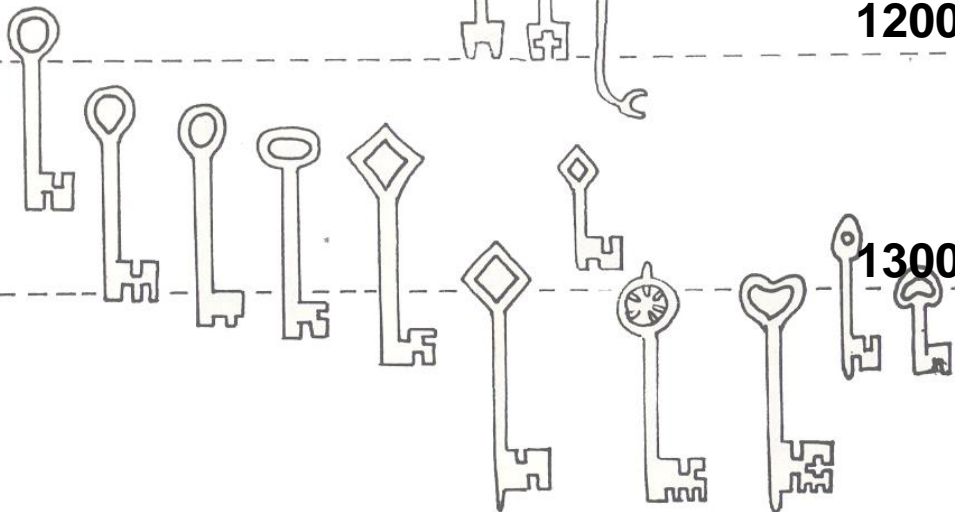

1000

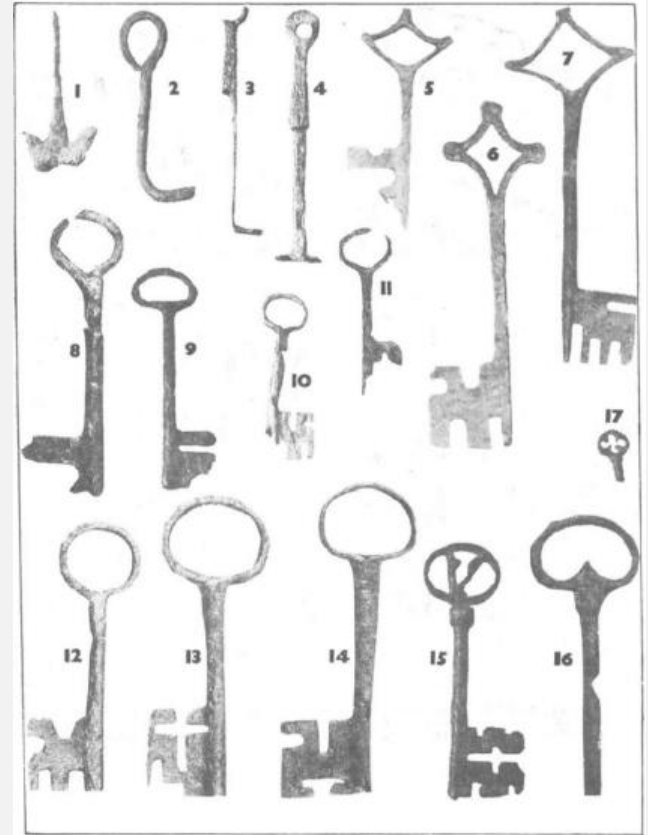

1100

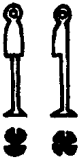

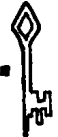

1200

1300

SEZIMOVO ÚSTÍ

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII
2/2 13.													
1/2 14.			+?		+?								
2/2 14. -1420					 ↑ ↑ H Y X H Y +					 		 	

I hákovité

kotvovitý

II

hákovitý

III zásuvné

lopatkový
asymetrický

IV

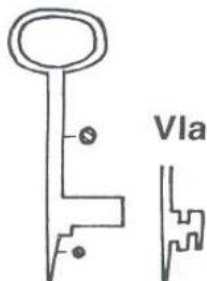
lopatkový
symetrický

V

zásuvný
s lamelami

VI otočné

s plným dříkem

Vla

VII

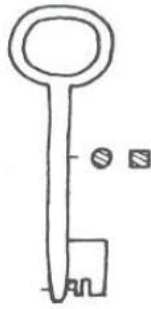

s kosočtvereč. okem

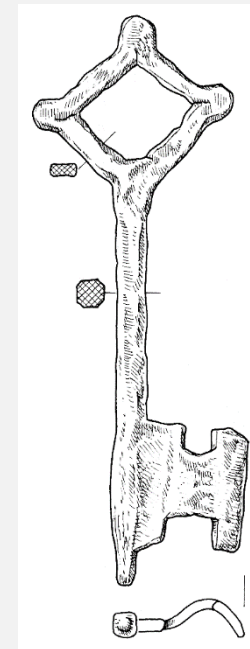
VIIa

VIII

s plným dříkem

IX

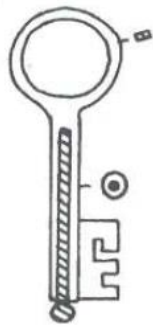

X

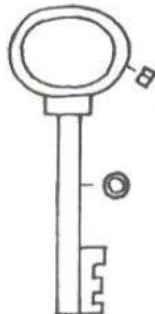
s dutým dříkem

XI

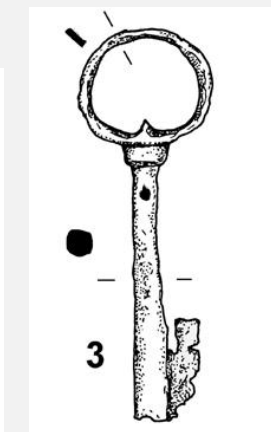
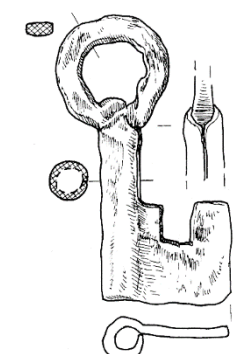
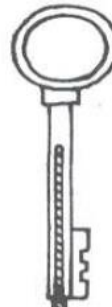
s dutým dříkem
a trněm

XII

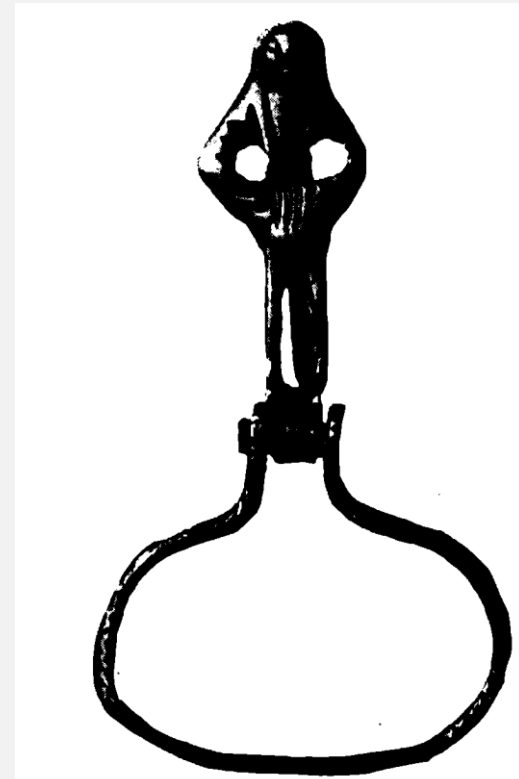
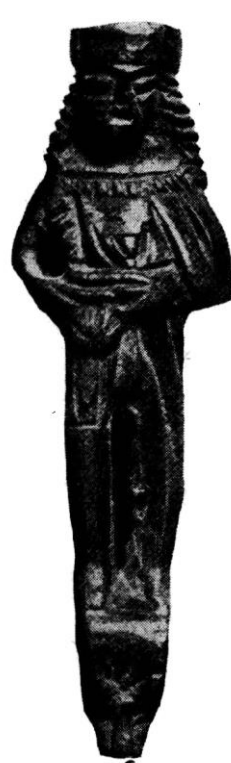
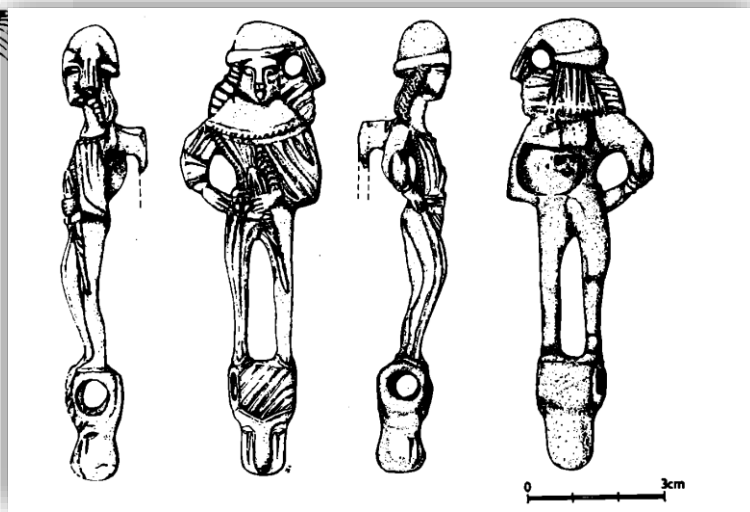

s krčkem

XIII

3

Závěs na klíče

Závěsné/visací zámky

svorníkové

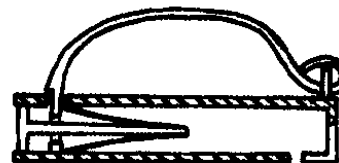
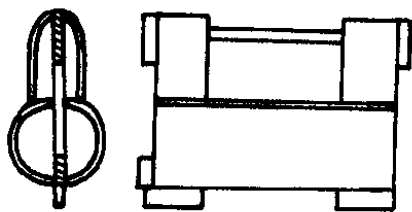
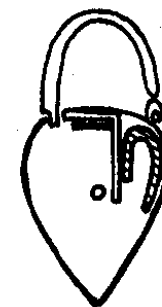
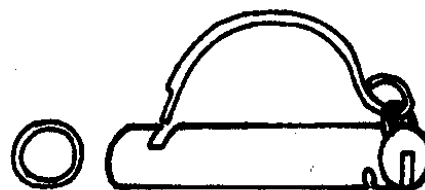
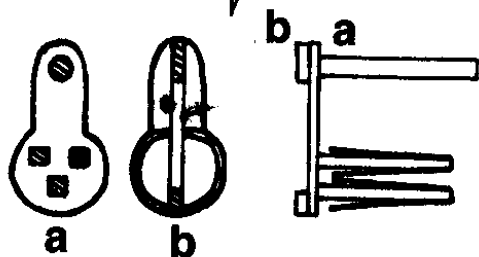
třmenové

pružinové

závorkové

pružinové

závorkové

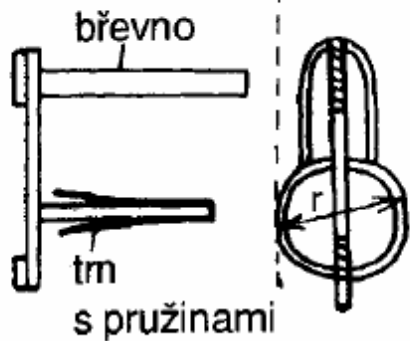
typ I

typ II

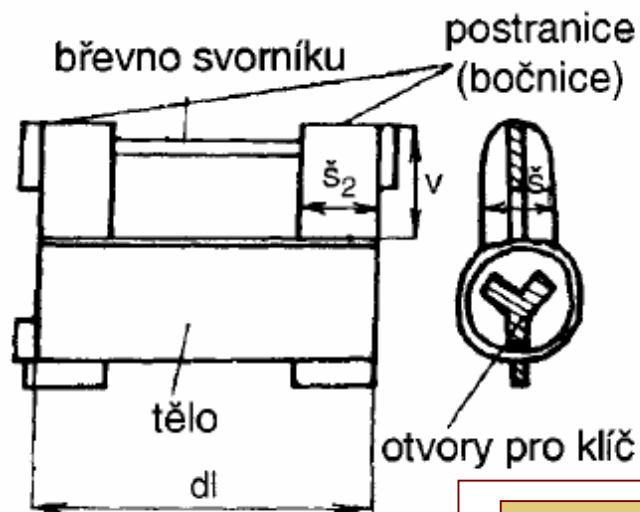
typ III

svorníkové

SVORNÍKOVÁ ČÁST

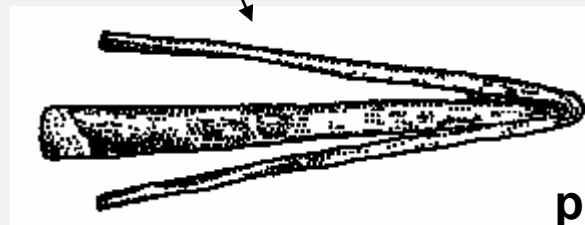
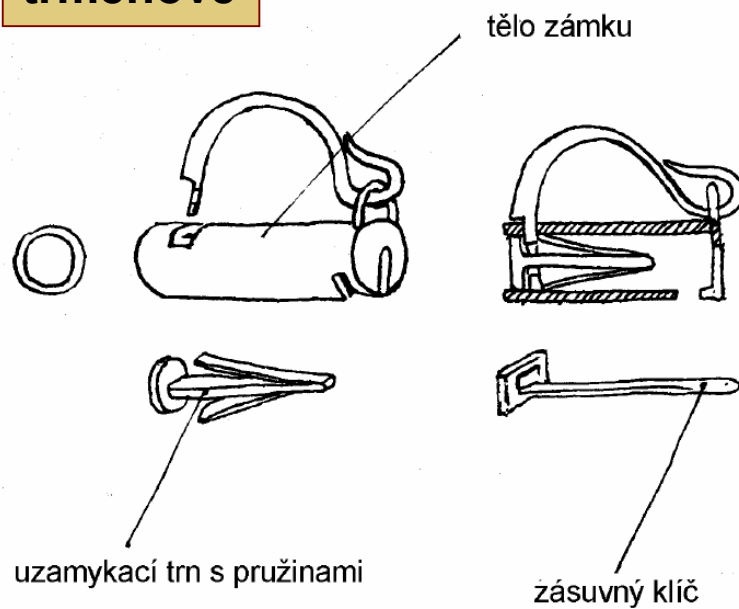
ZÁMKOVÁ ČÁST

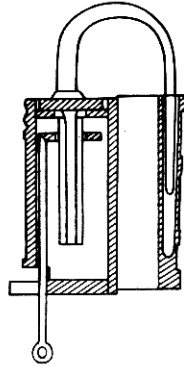
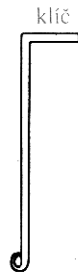
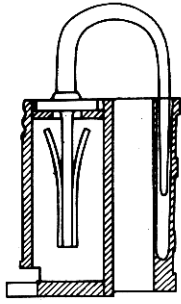
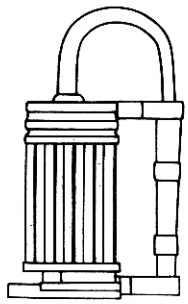
VISACÍ ZÁMEK

pružinové

třmenové

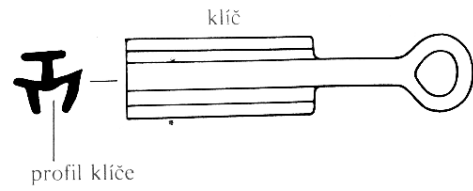
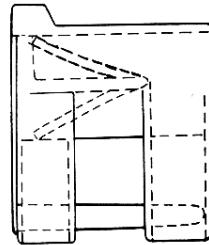
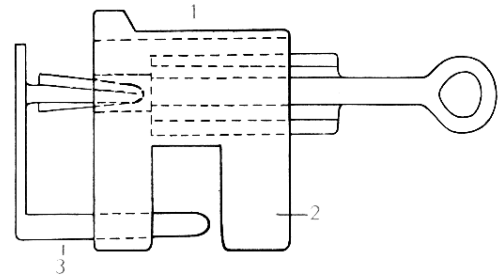
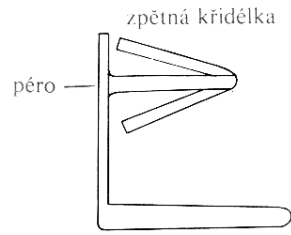
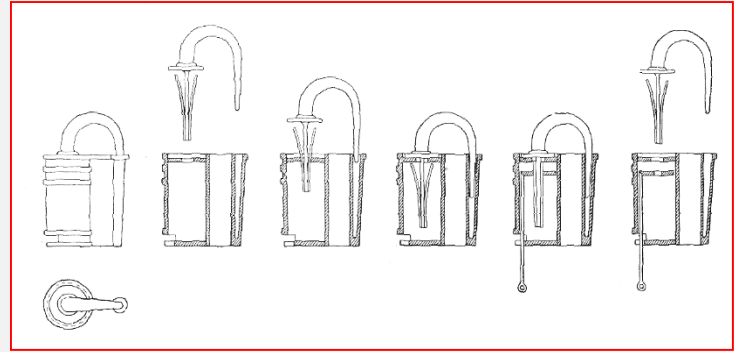
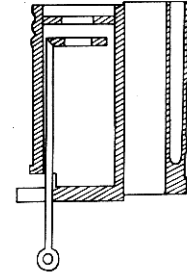
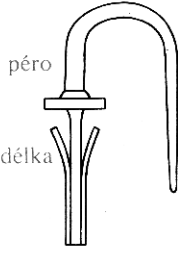

pružina

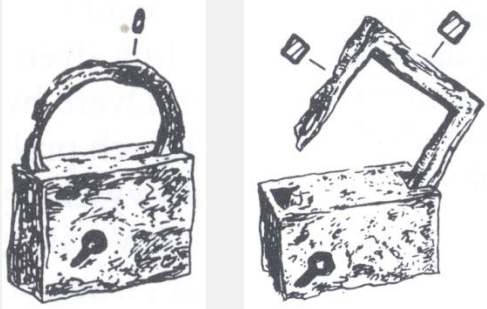

zpětná křídélka

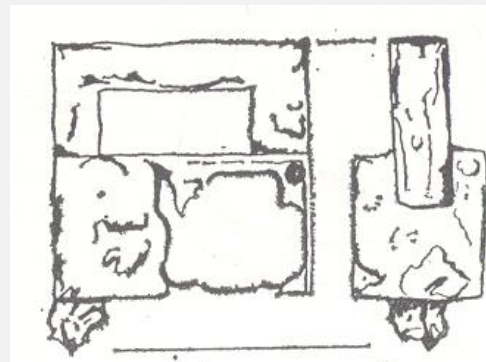
péro

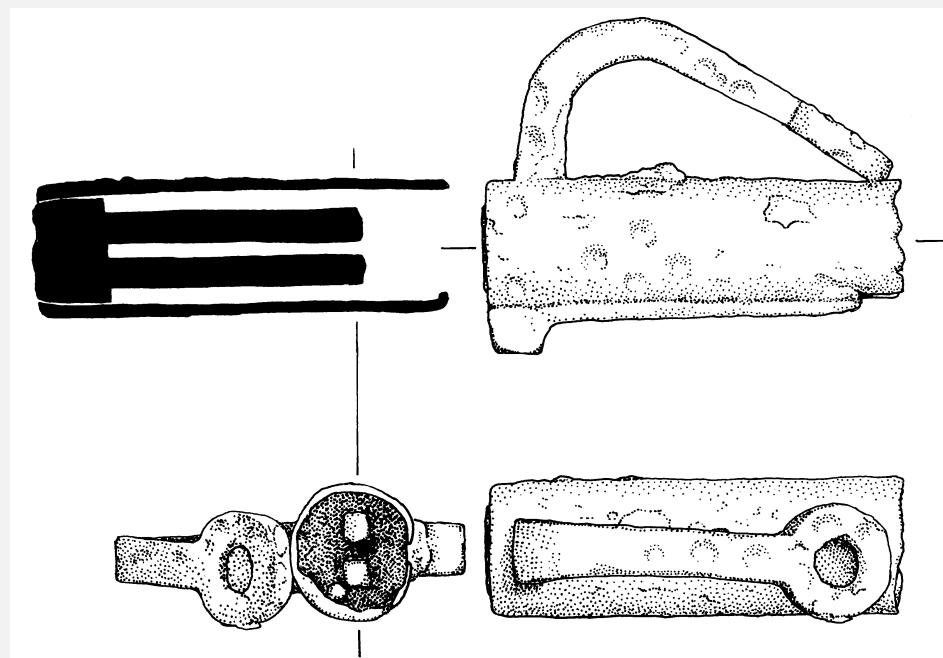
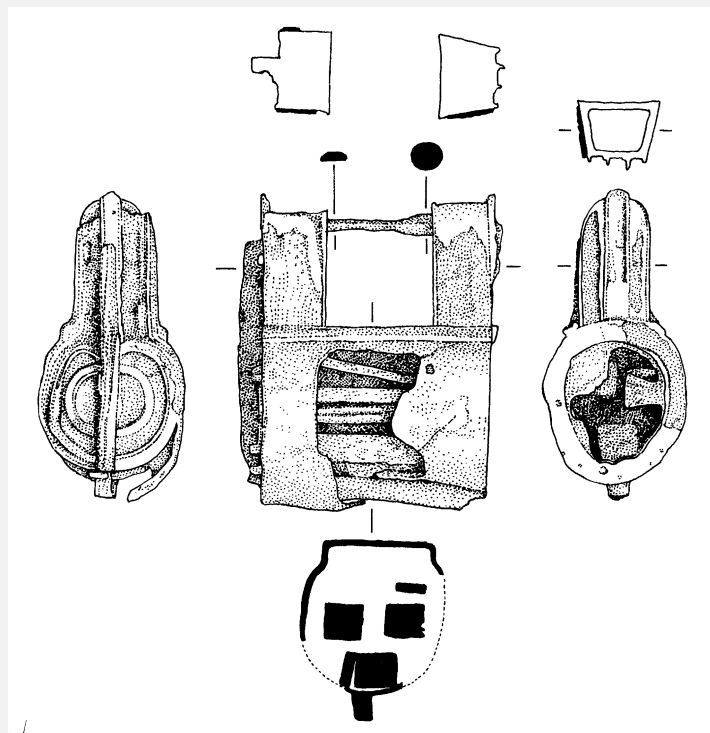
závorkové

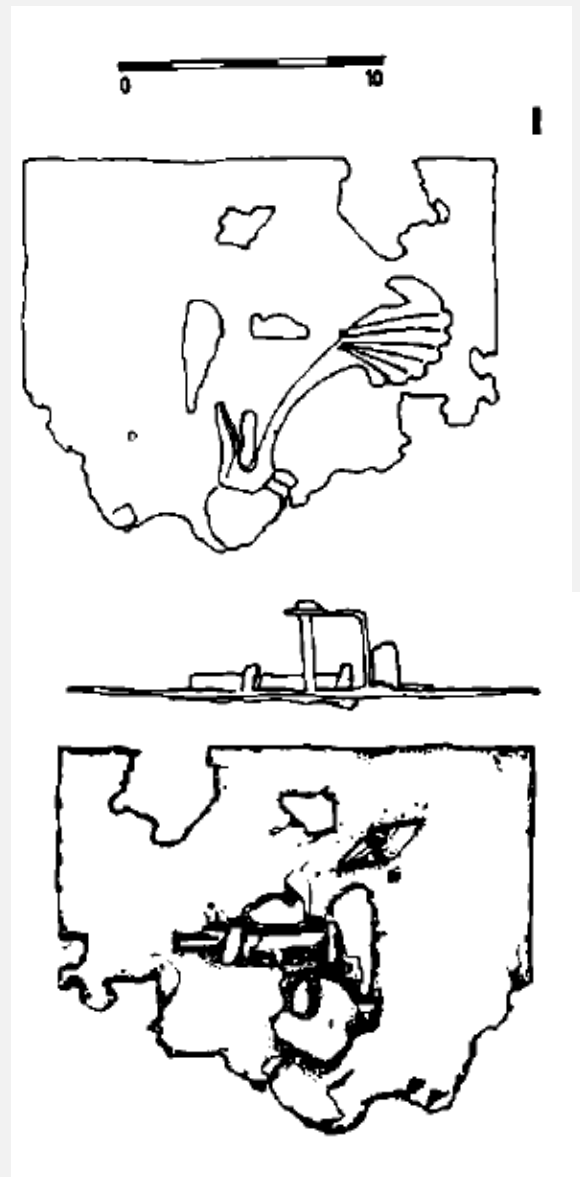
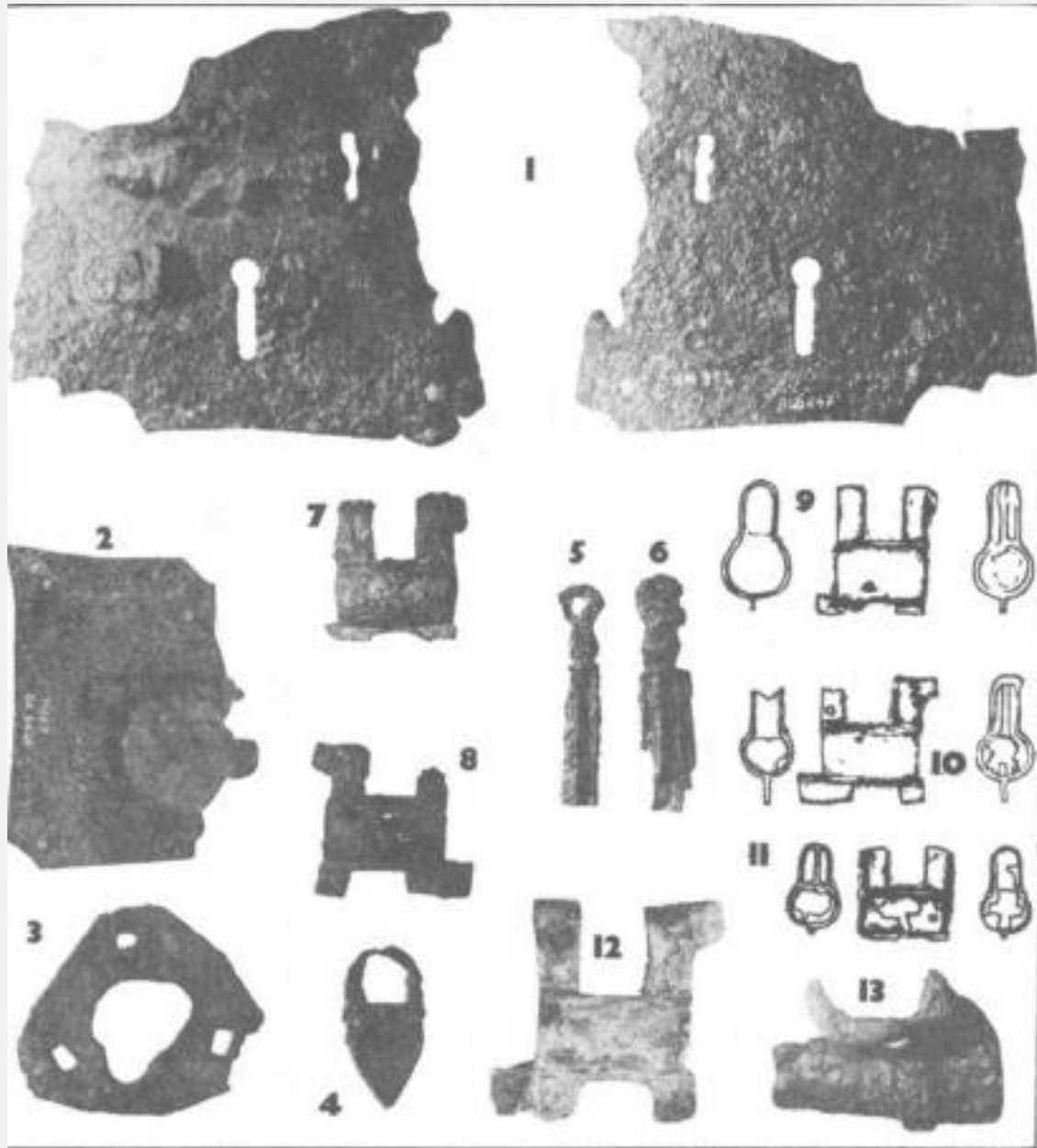

třmenové

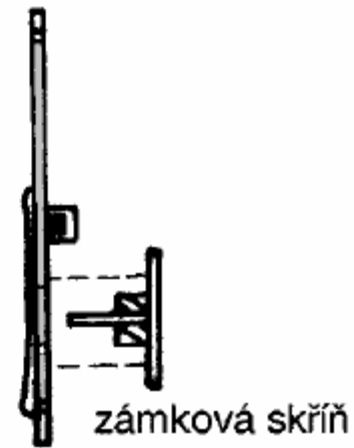
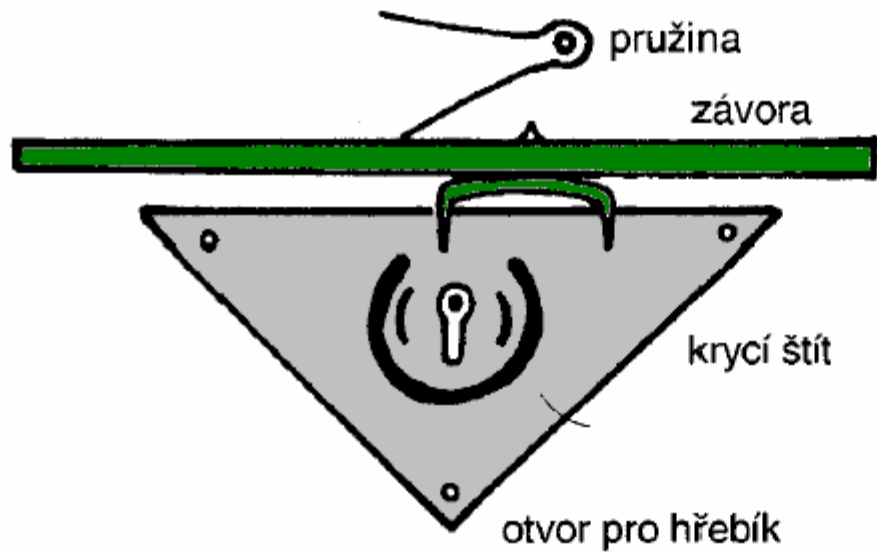

svorníkové

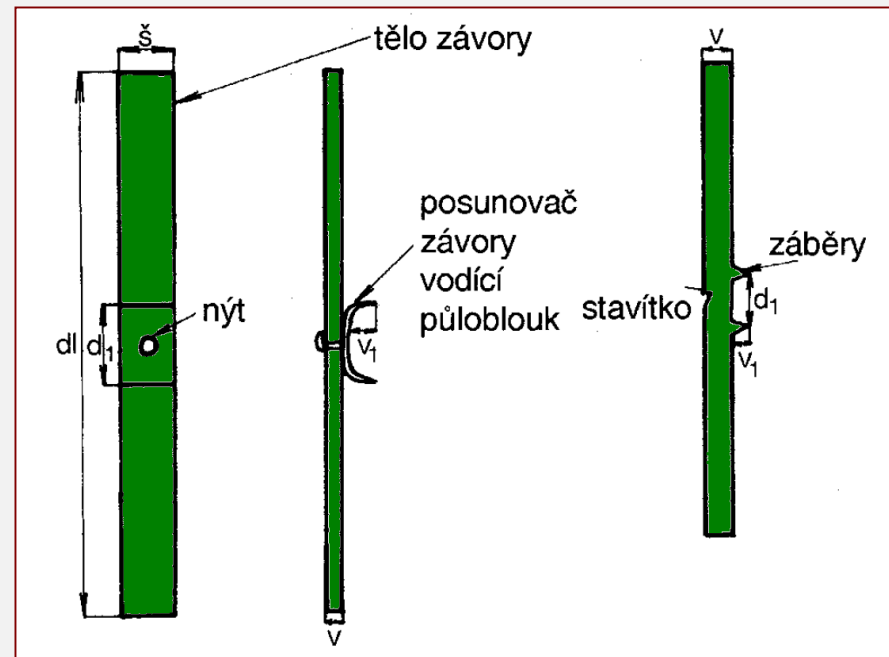
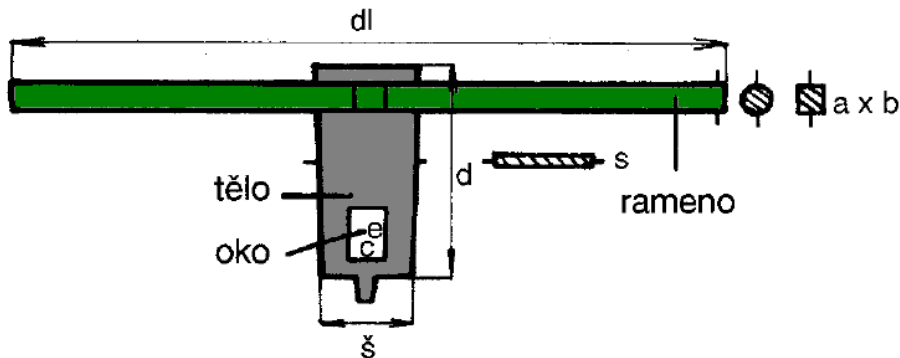
PEVNÝ ZÁMEK SE ZÁVOROU

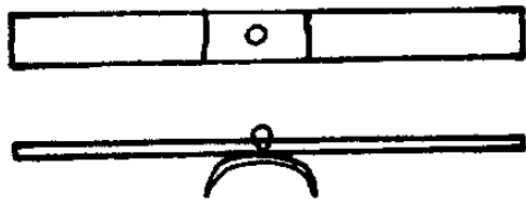
PETLICE

PETLIVOCÁ ZÁVORA

typ I

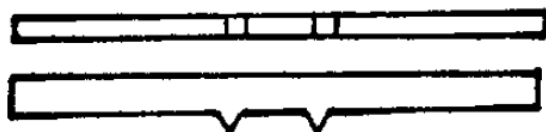

ZSV Spindelbach

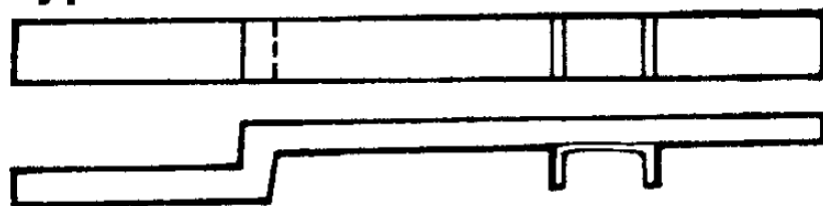
Sezi. Ústí

typ II

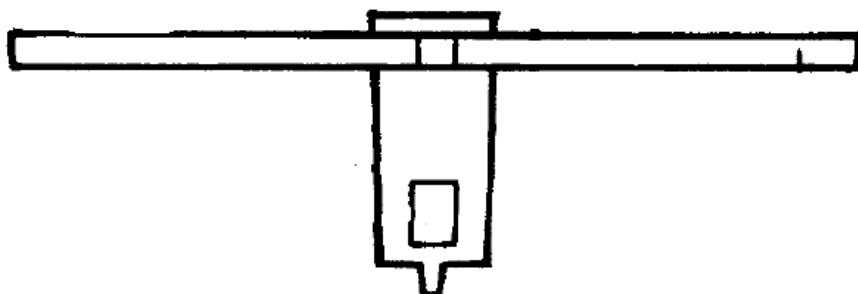

ZSV Hynkovice

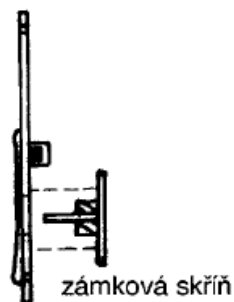
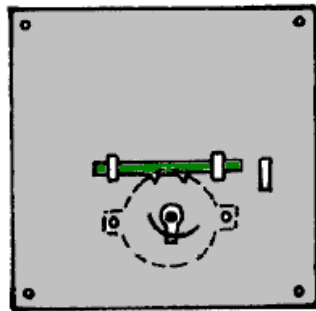
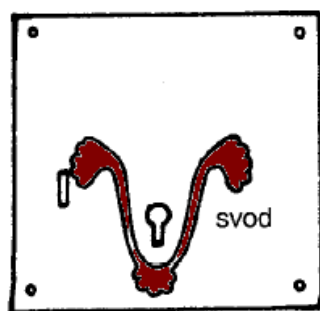
typ III

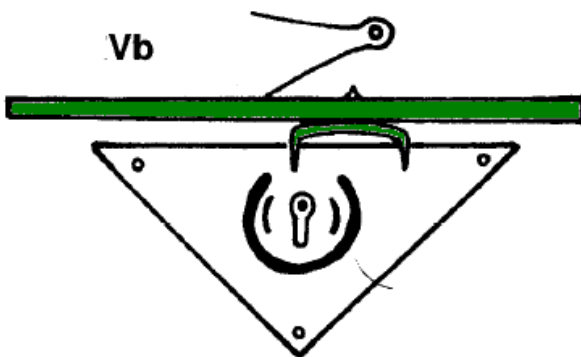
typ IV

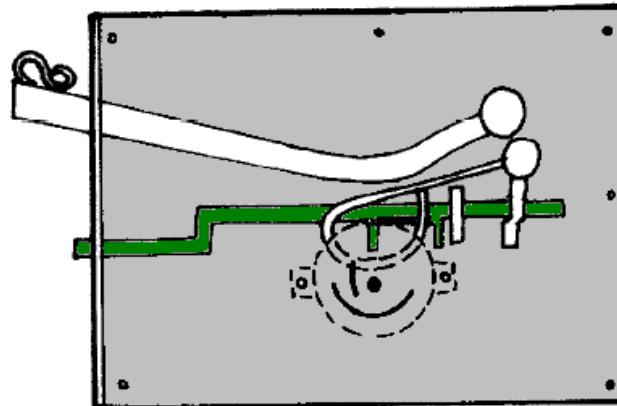
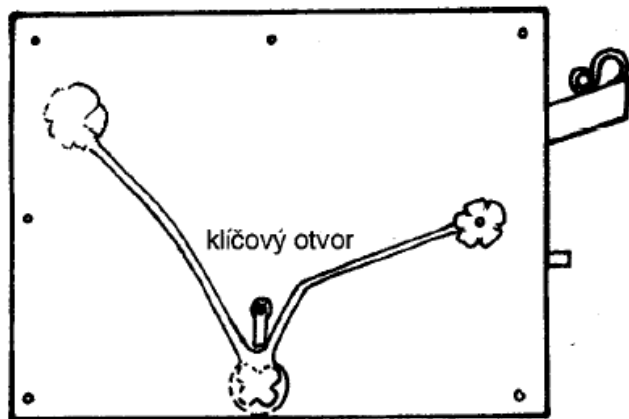
typ Va

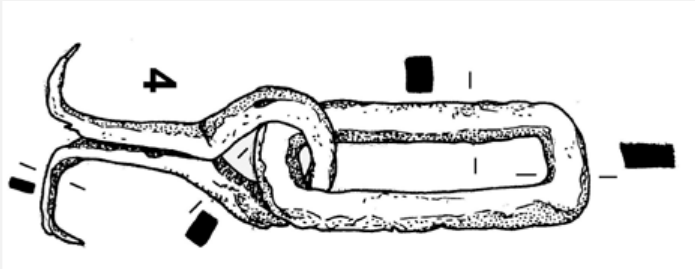
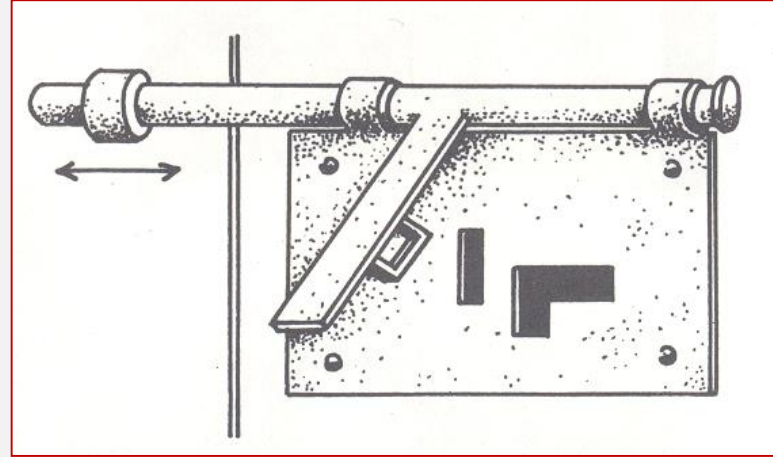
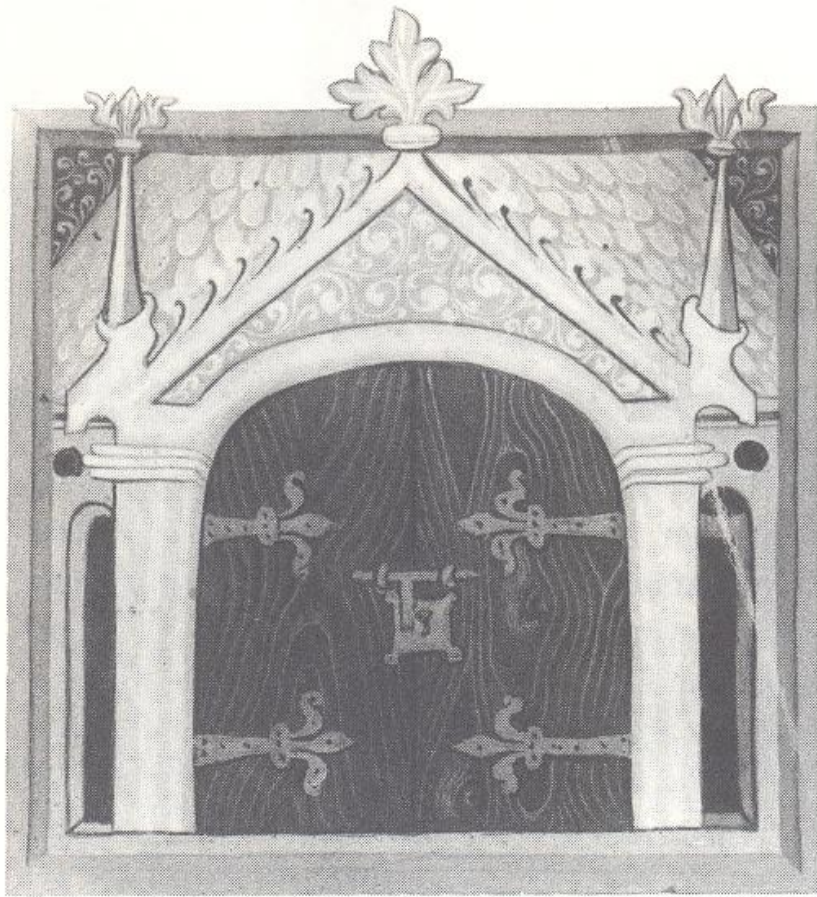

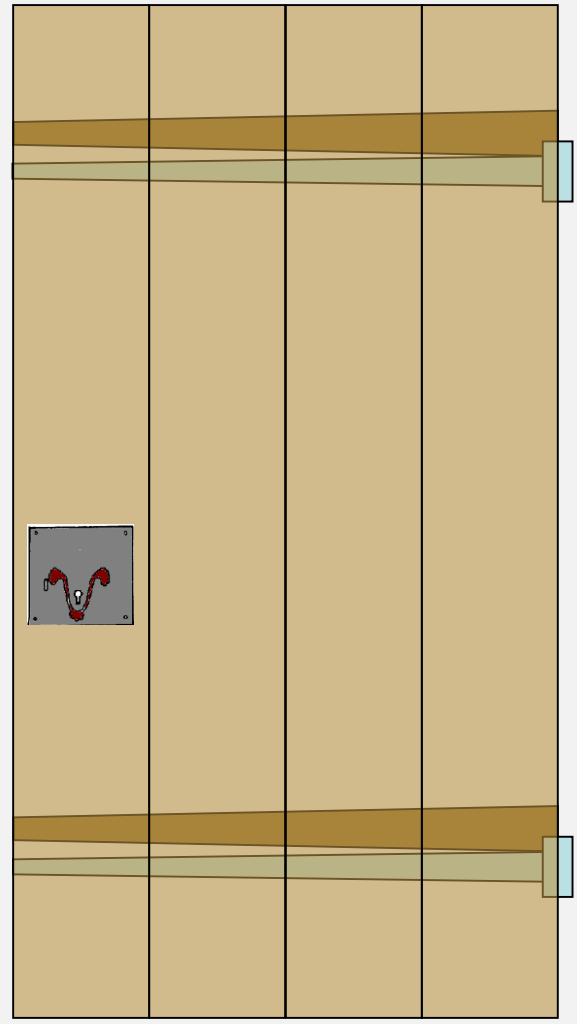
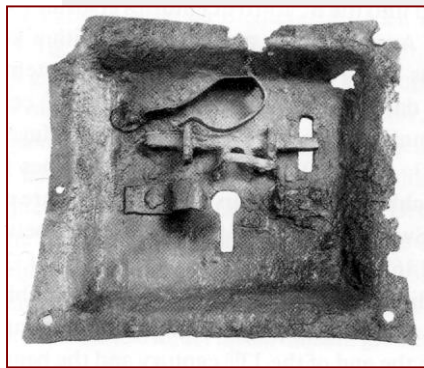
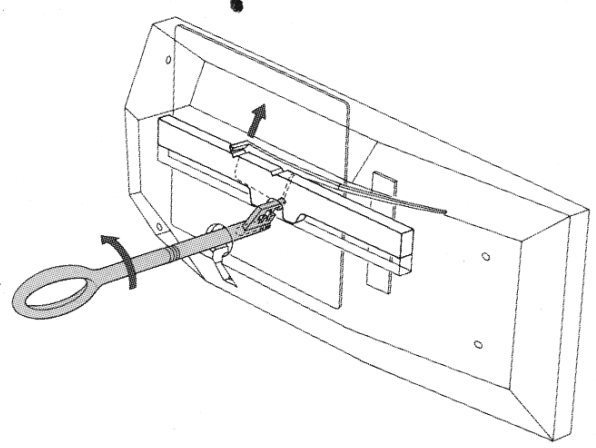
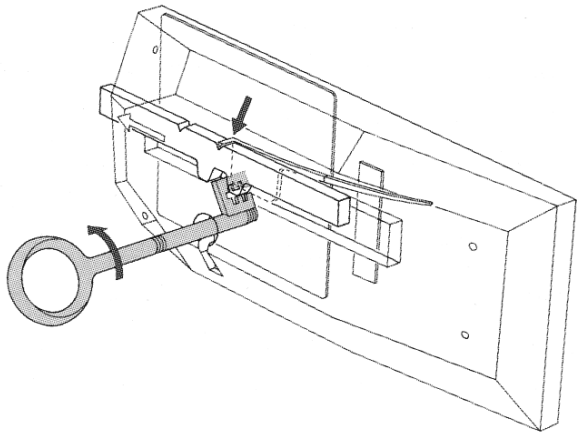
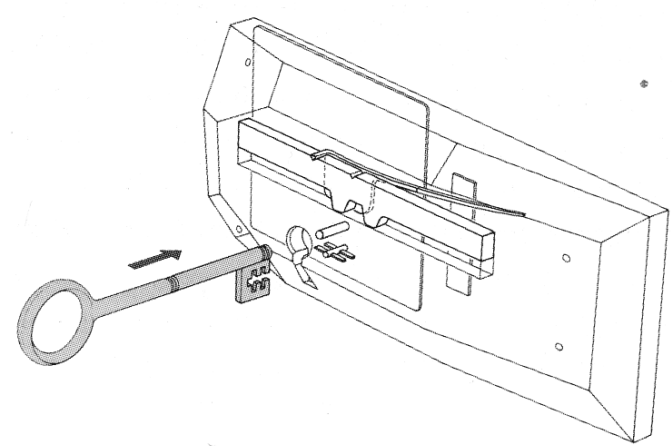
Vb

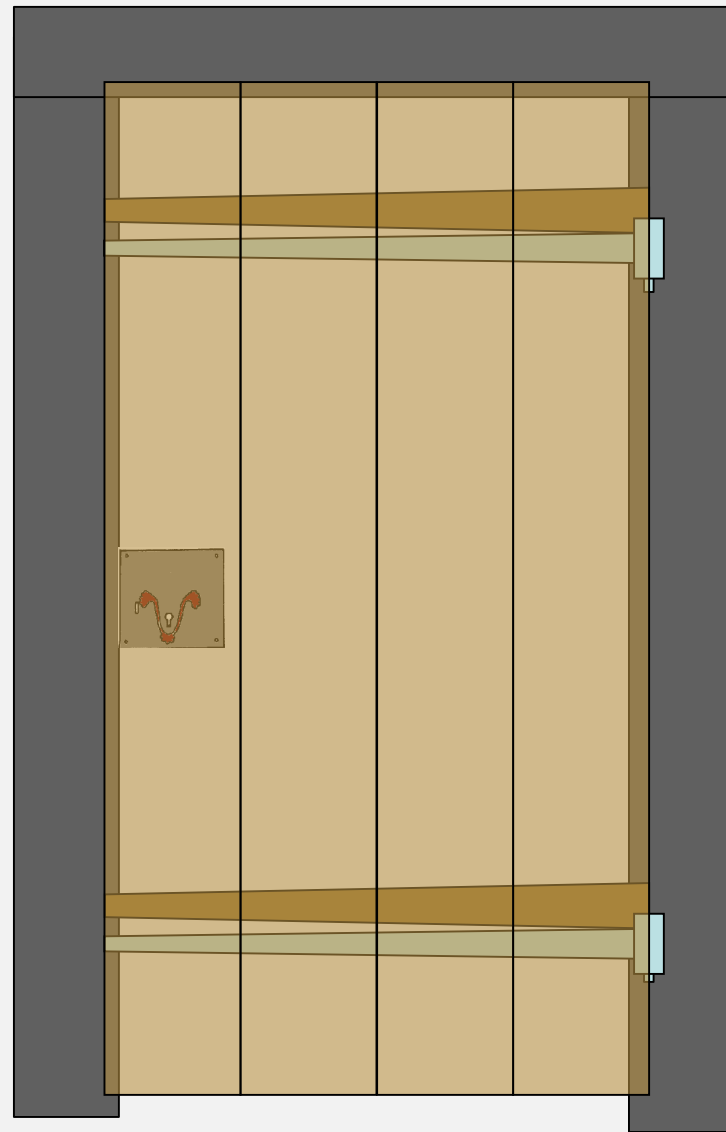
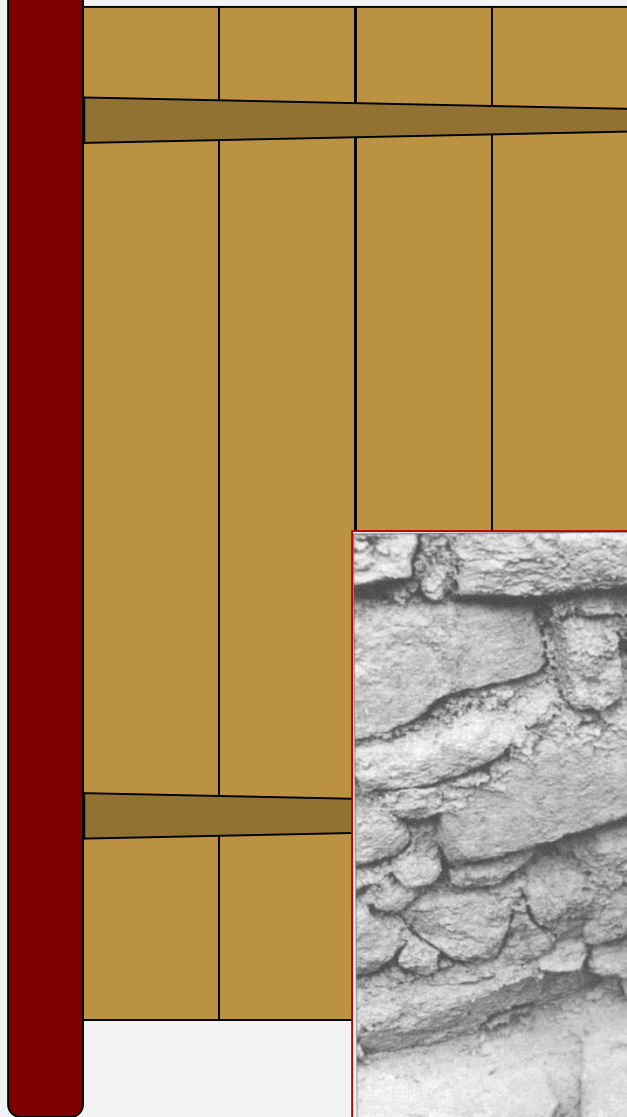
Vc

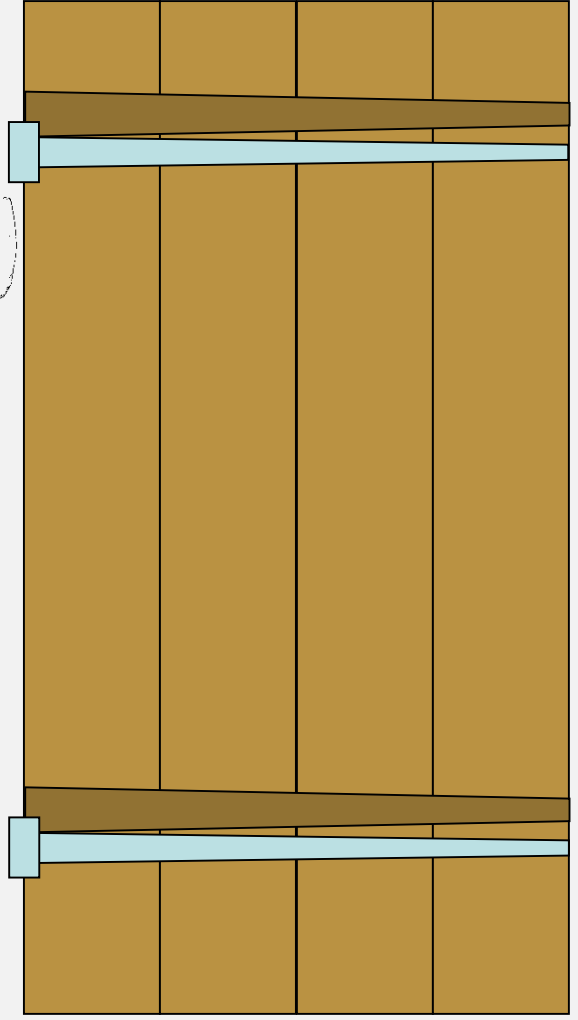
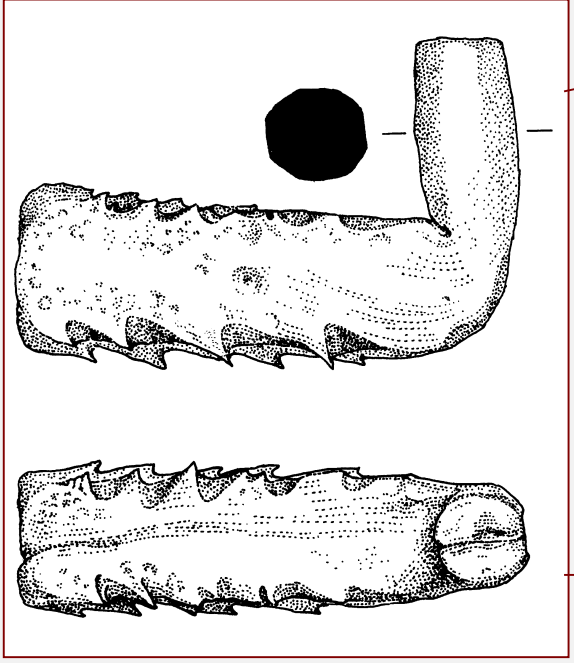
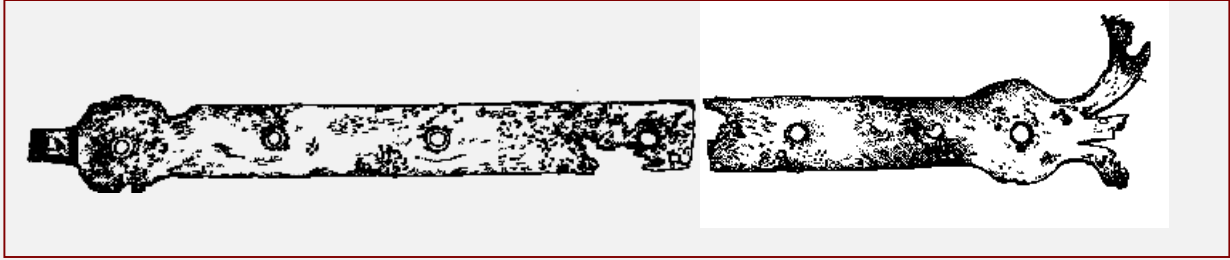

Upevnění dveří domu

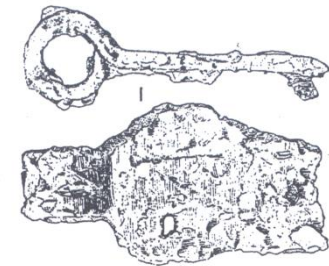
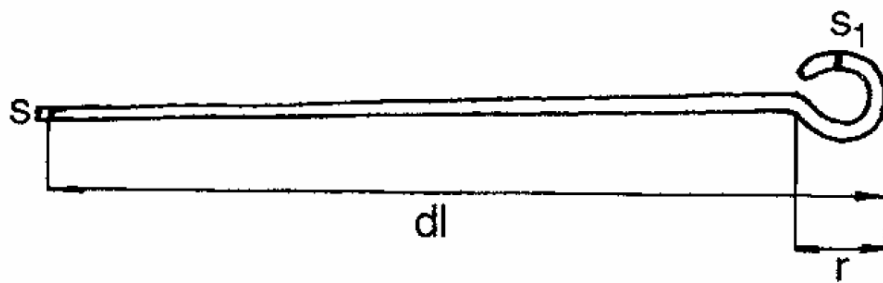
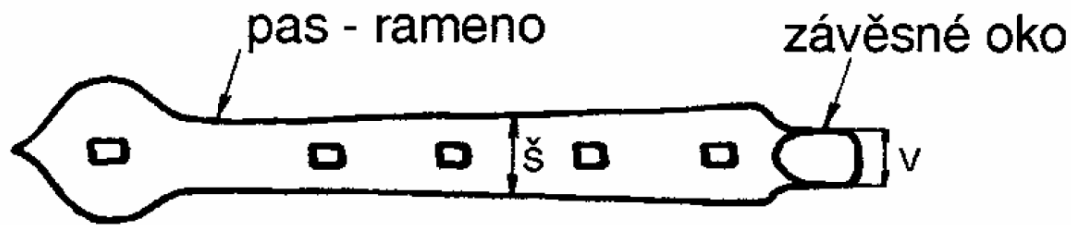

Kování dveří

ZÁVĚS - PANT

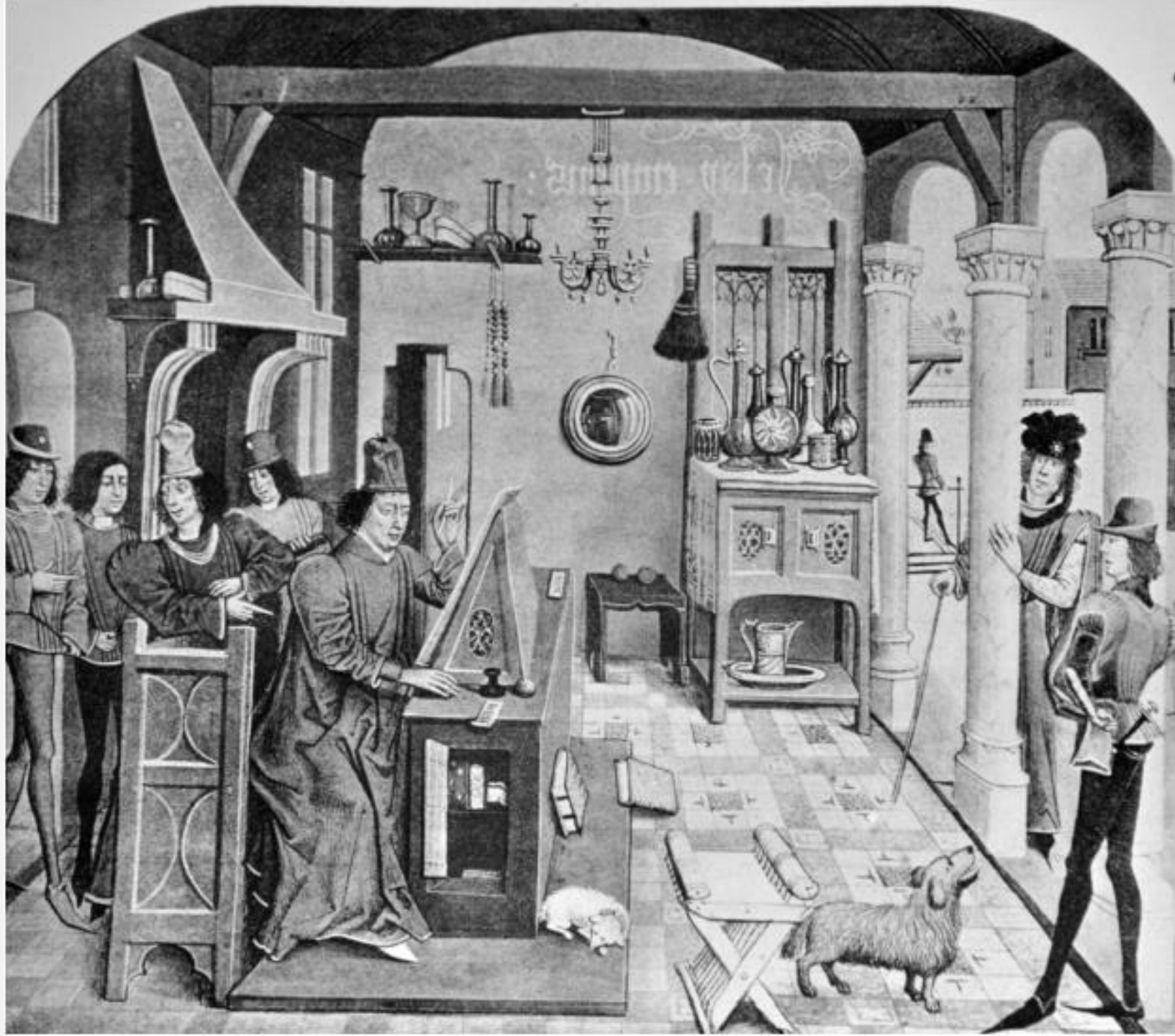

**závěsného oko
rameno**

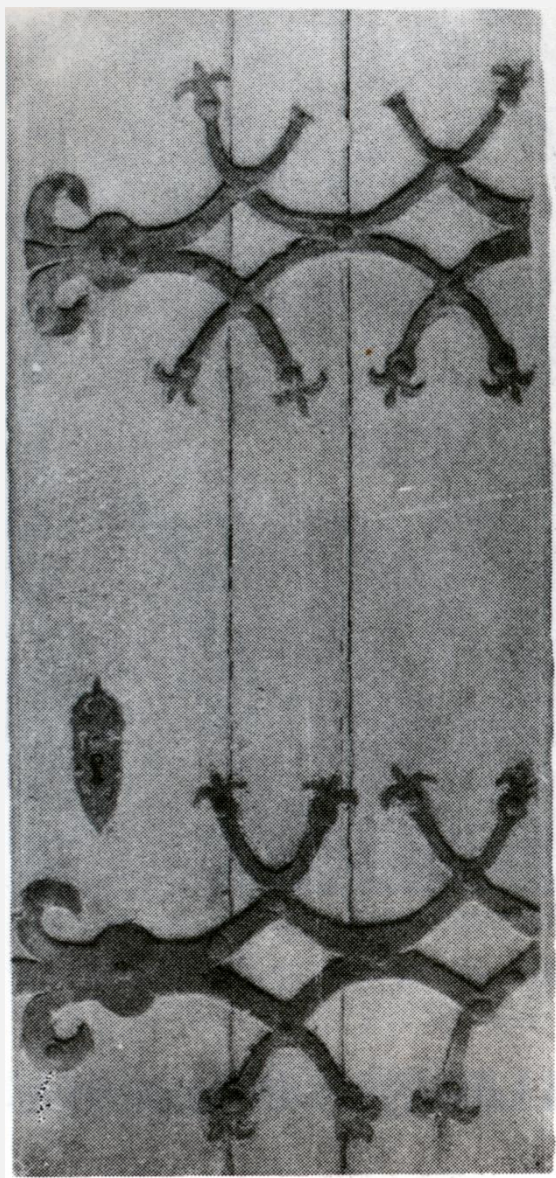
- vykováno do pásu
- dekorativně ukončeno – podoba: listu, nebo stylizovaný tvar lilie, oblouky, geometrické tvary
- ke dveřím připevněno pomocí hřebíků – v rameni proraženy otvory tvaru čtverce nebo obdelníku nebo vyvrtány kruhové otvory.

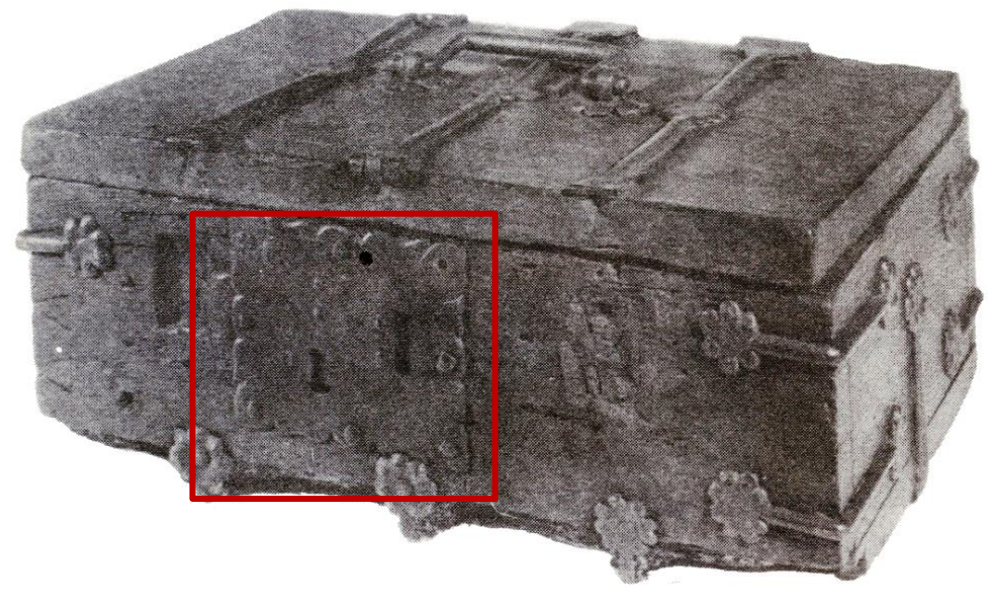
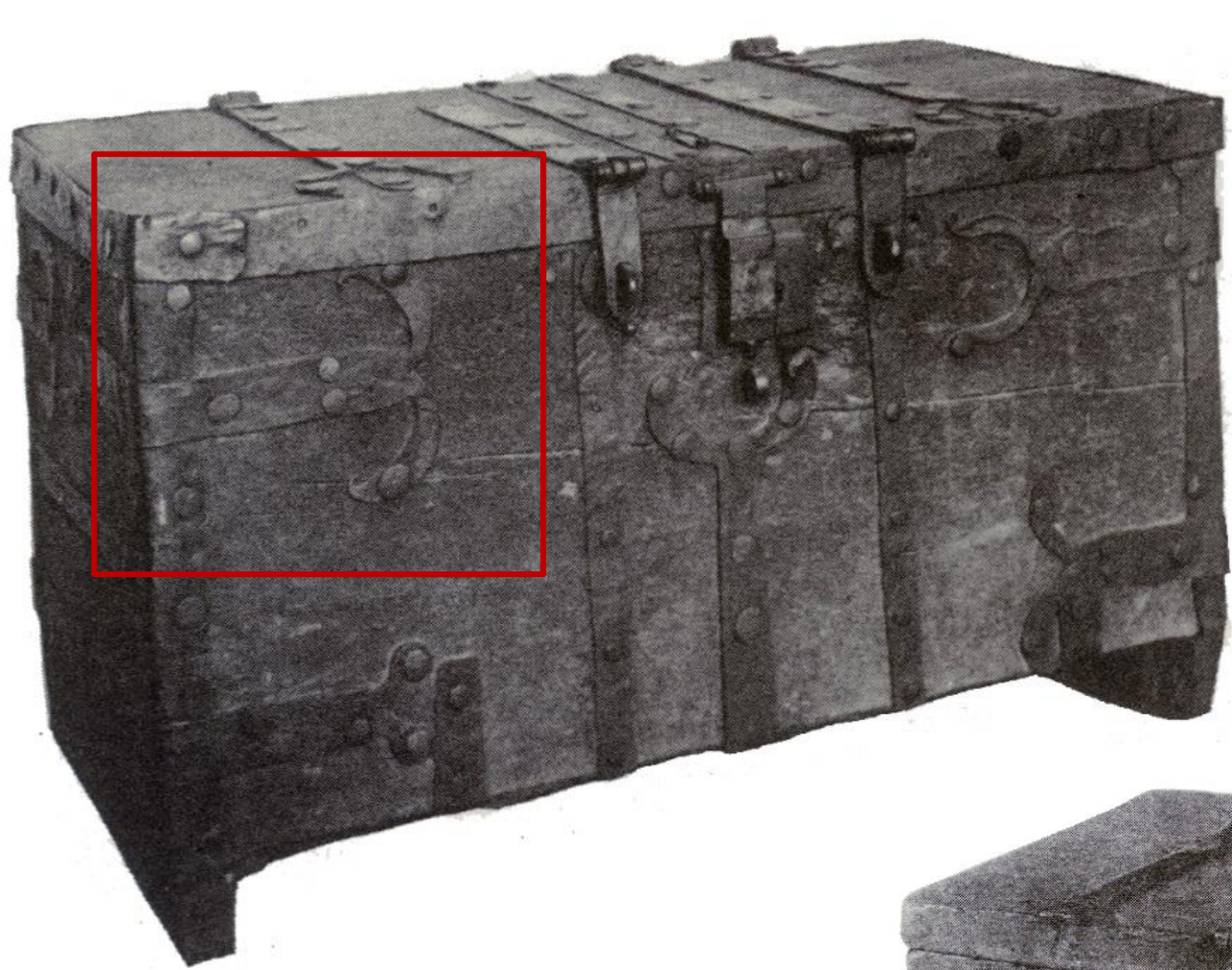
Funkce – nálezové okolnosti

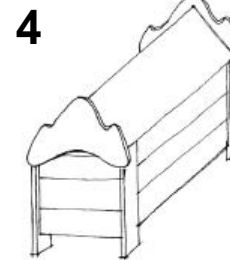
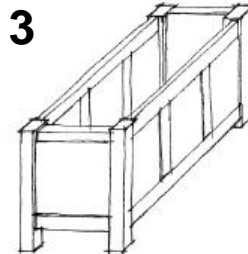
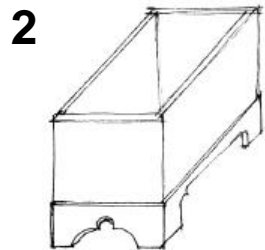
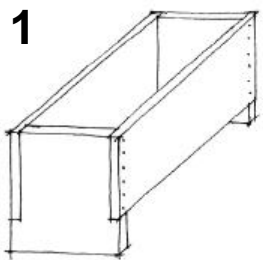
- určení místa vstupu do objektu,
- počet závěsů koncentrovaný v jednom místě – určení velikosti dveří (dveře zavěšeny na 2-3 panty - podle váhy dveří – kované dveře: 3 panty - např. Zalužany (POLLA 1962, 135)

1. bednová truhla
2. bednová truhla s podstavcem
3. panelová truhla
4. tumbová truhla

vyřezávaná bednová truhla s podstavcem,
počátek 15. století, Nürnberg, Německo

Vyřezávaná bednová truhla s podstavcem,
polovina 15. století, Tyrolsko

bednová truhla, Sion, Švýcarsko

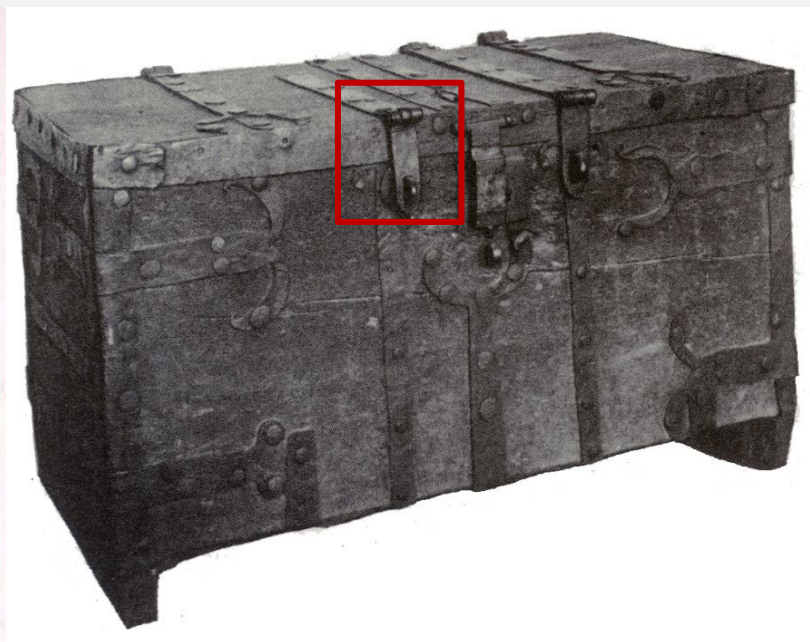
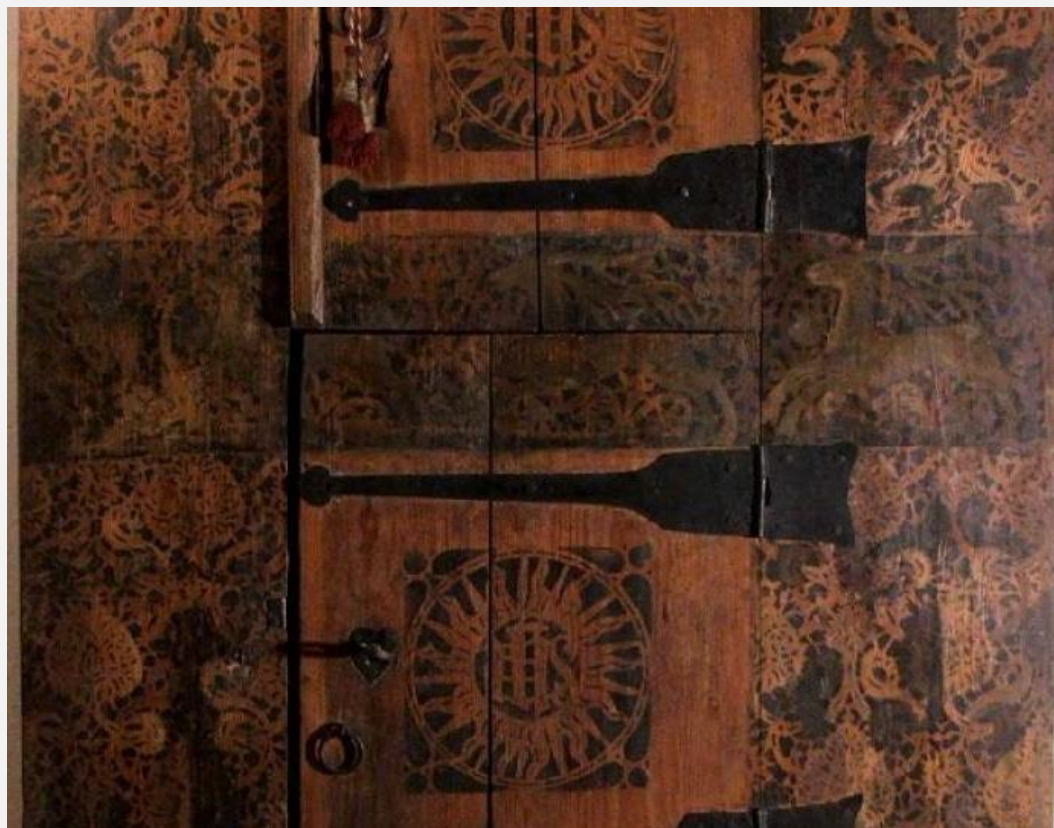
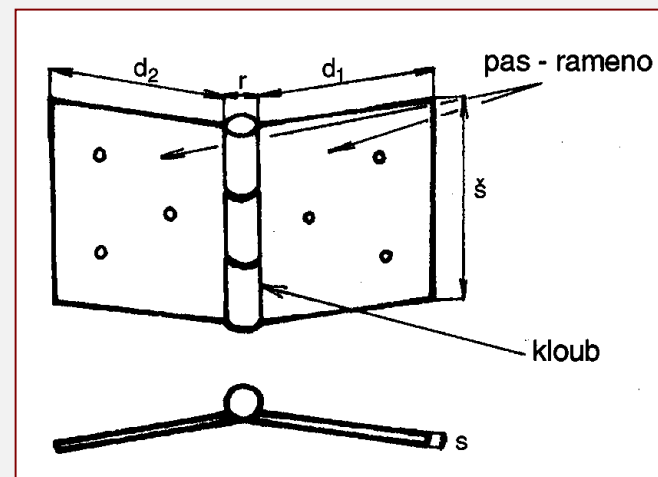
Pant dvouramenný s kloubem

uzavírání nábytku či dalších předmětů z mobiliáře domu

kloubově spojené obdélné až čtvercové panty se dvěma krátkými rameny

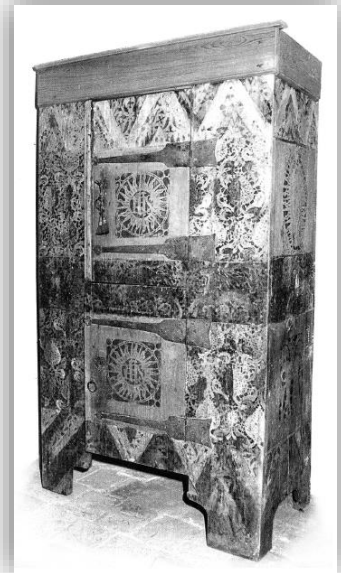
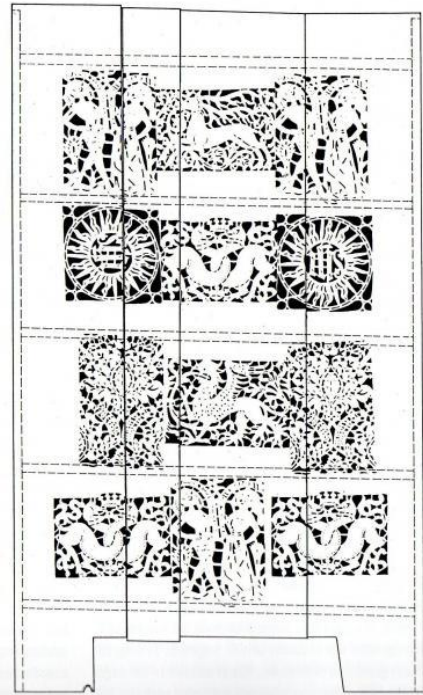
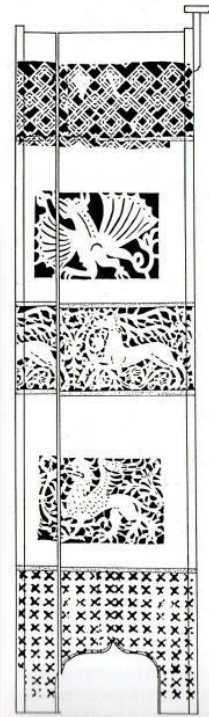
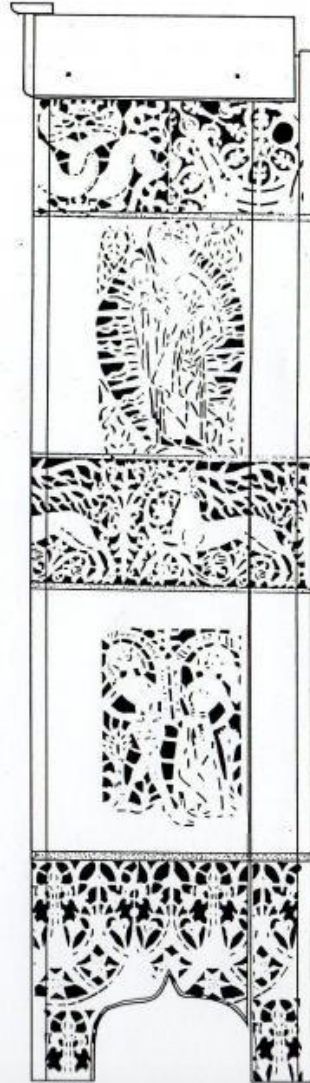
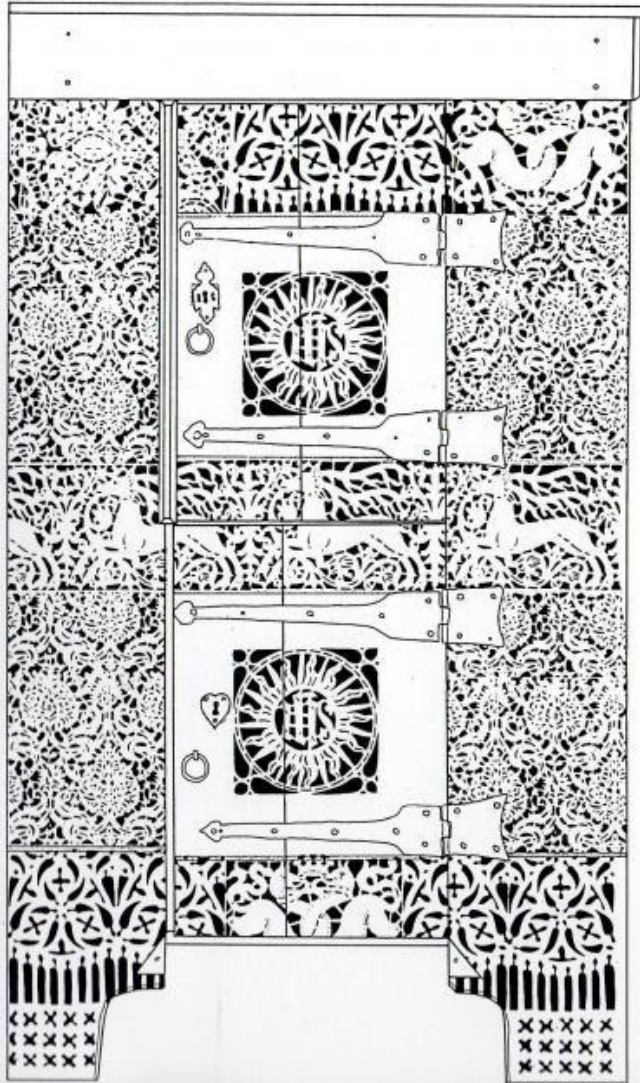
kloubovým spojem prochází čep (tenký železný váleček)

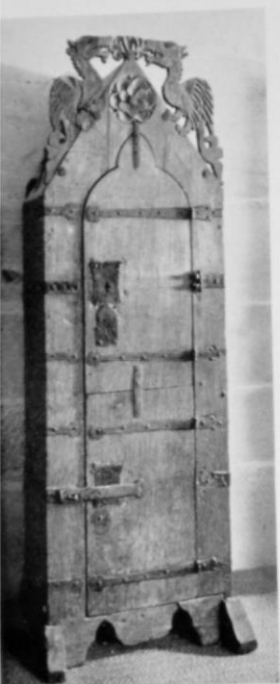
k podkladu - ramena připevněna hřebíky

originál gotické skříně (kolem roku 1490) z Českého Dubu, vpravo její replika

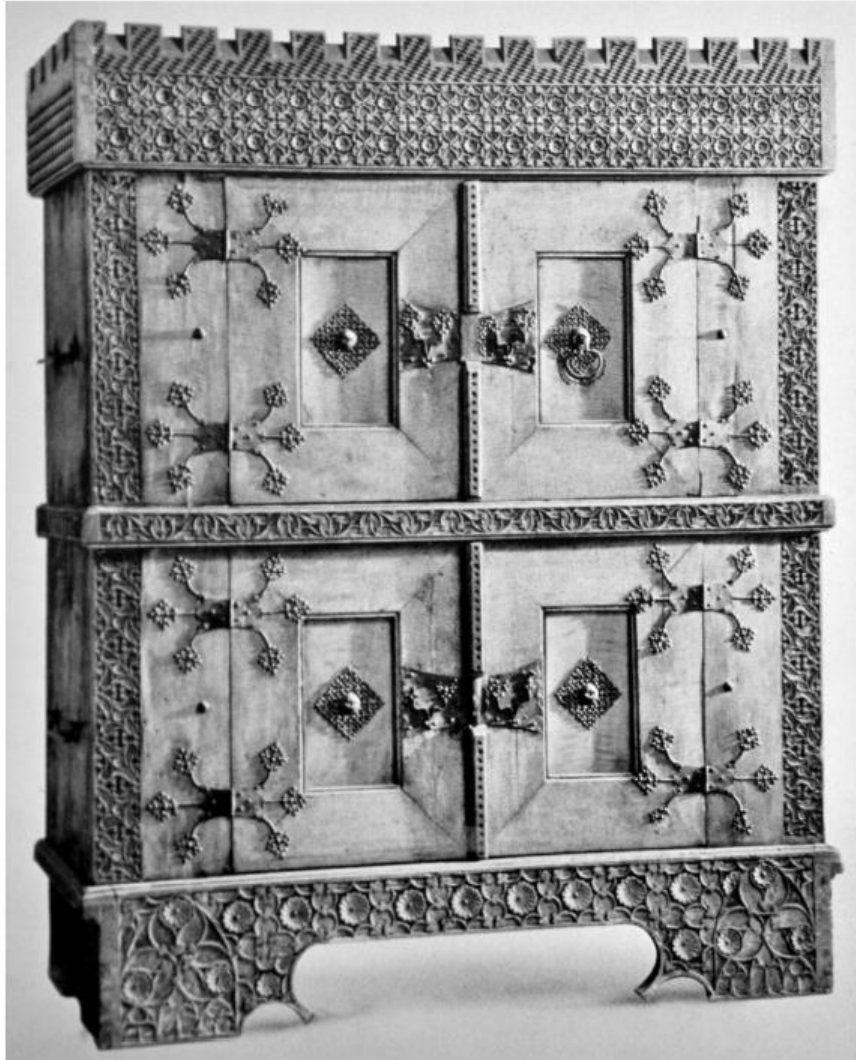
29

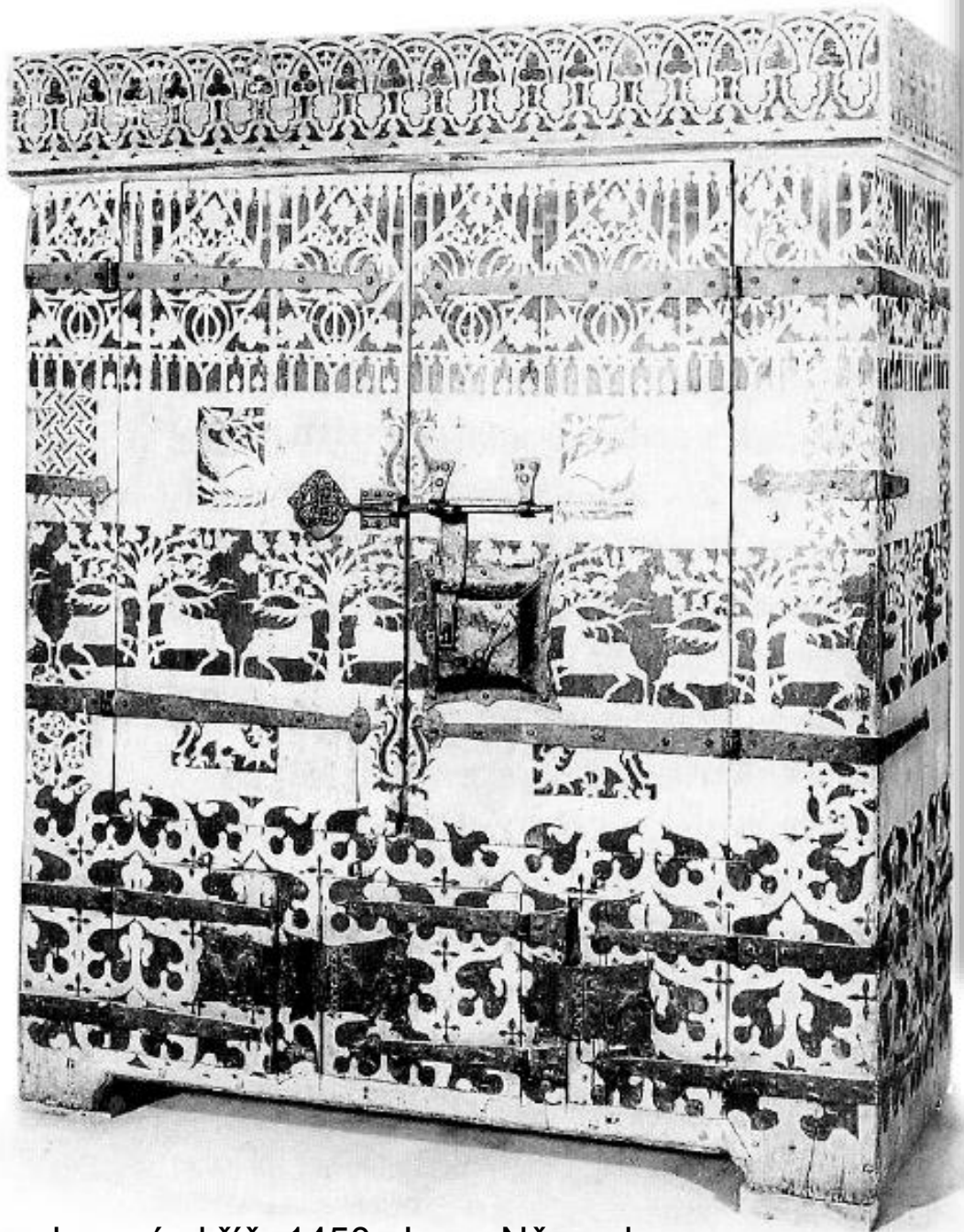
30

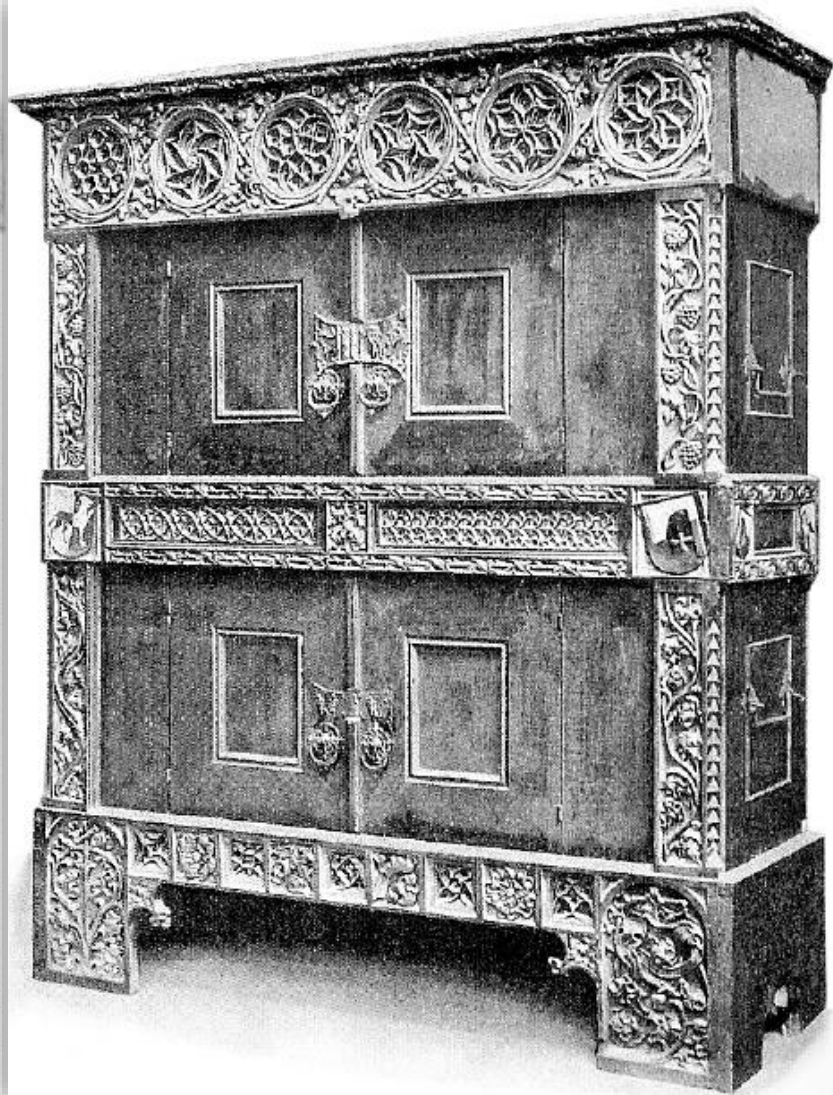
31

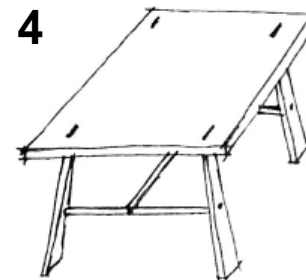
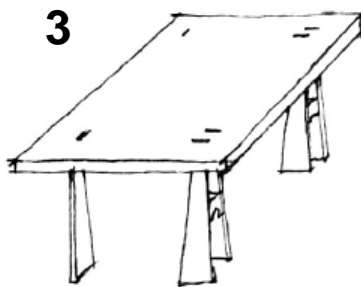
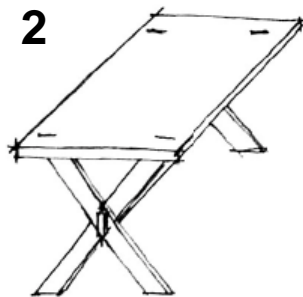
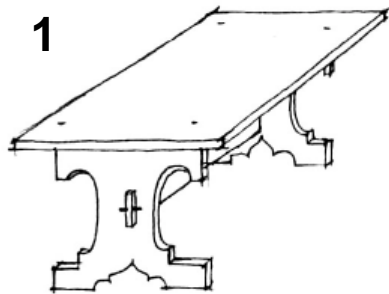
vyřezávaná skříň, jižní Německo

malovaná skříň, 1450, Jena, Německo

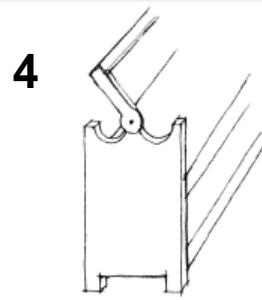
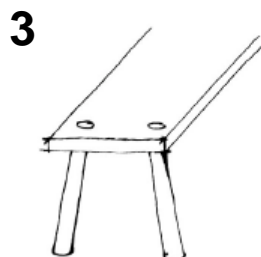
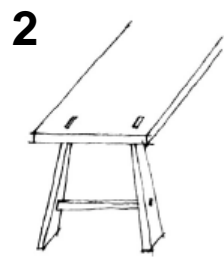
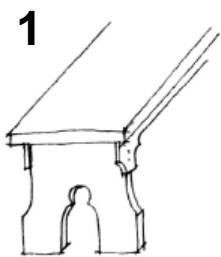
vyřezávaná skříň, 1465, Ulm, Německo

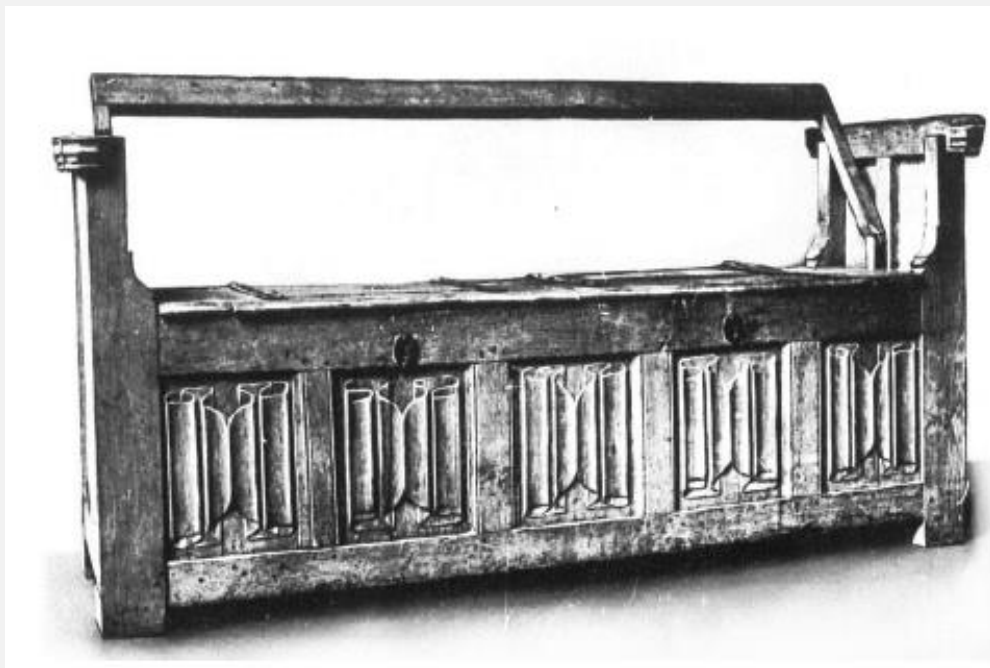
1. stůl s dvěma podpěrami a trnoží
2. stůl s nohama křížem proloženými
3. stůl podpěrového typu
4. stůl se čtyřmi nohama a trnoží

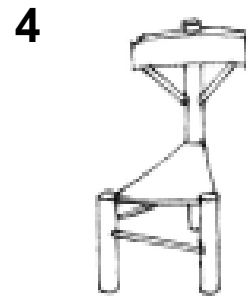
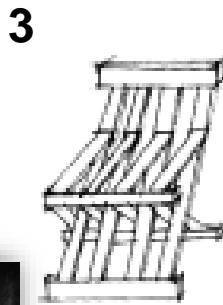
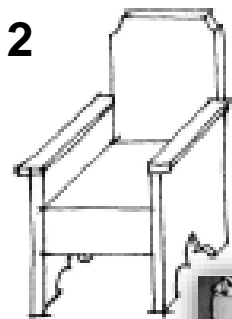
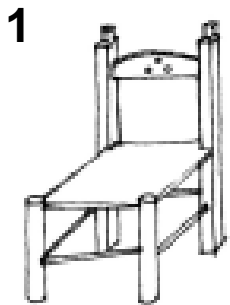
zásuvkový stůl, okolo r. 1500, Nürnberg, Německo

1. lavice s dvěma podpěrami
2. lavice se čtyřmi nohami a trnoží
3. lavice se čtyřmi sloupkovými nohami
4. truhlová lavice s otočným opěradlem

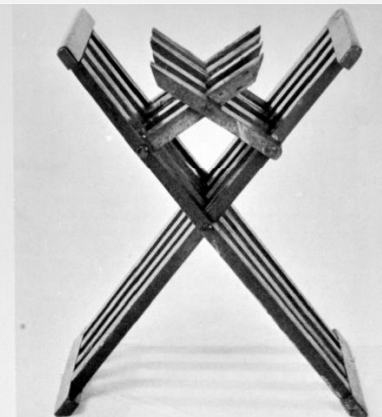
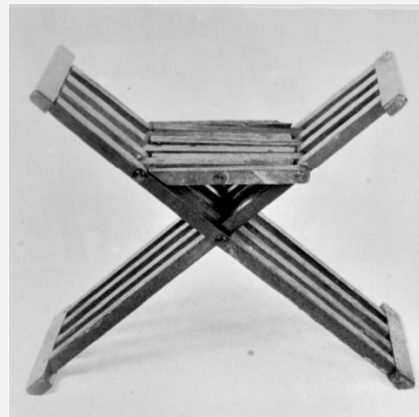
truhlová lavice s otočným opěradlem, 15. století, Berlin

- 1. sloupková židle
- 2. truhlové křeslo
- 3. nůžková skládací židle
- 4. sloupková třínohá židle

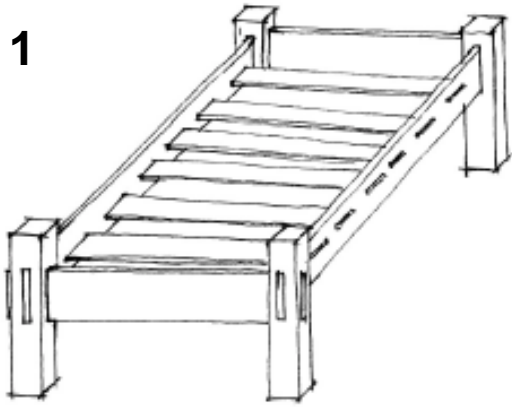
Skládací stolička

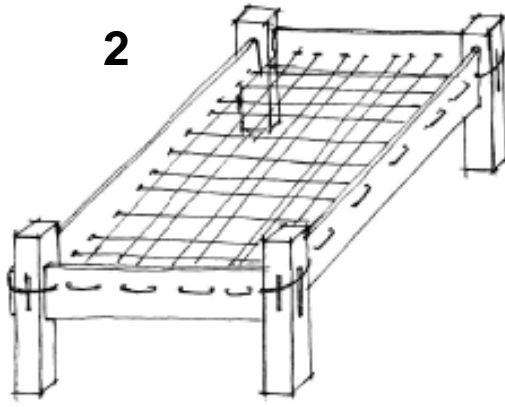
žebrové křeslo, 15. st., Švýcarsko

skládací křeslo, 15. st., Německo

1

2

1. postel s výplní z dřevěných lamel,
2. postel s provazovou výplní

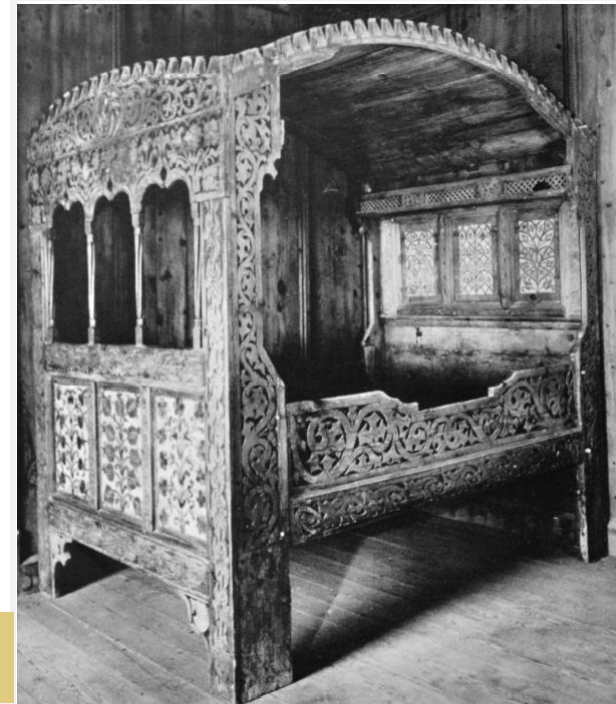
postel, polovina 15. století, Tyrolsko

postel s polobaldachýnem,
1470, München

postel s baldachýnem,
polovina 15. století, München

Diebold Martin 15.století. Detail z oltáře kostela sv. George v Haguenau, Bas-Rhin, Francie.

Vyobrazení očílky z 10.století

Očílky na praporeci ze 14.století

*15.století
Prodejce sirmých nítí a očílek*

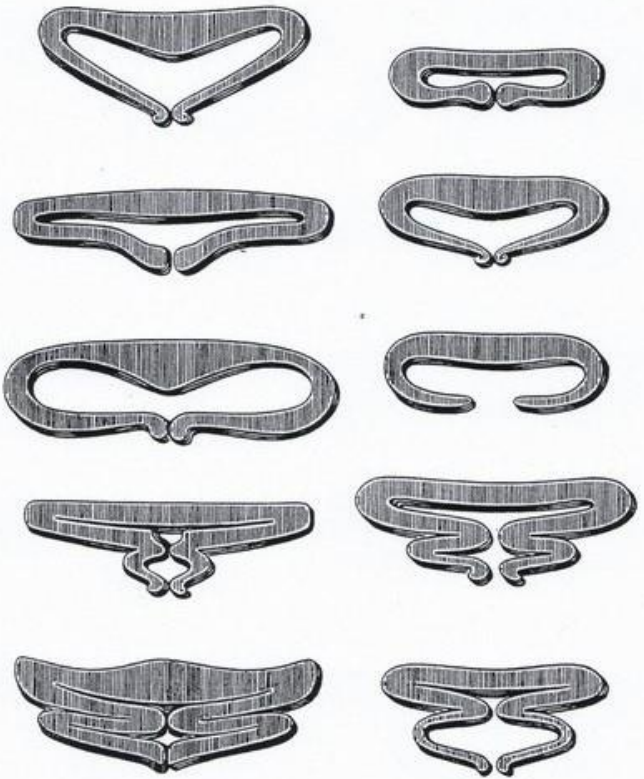

Obraz se třemi typy ocílek - Giuseppe Arcimboldo 1566,

Funkce a použití ocílek

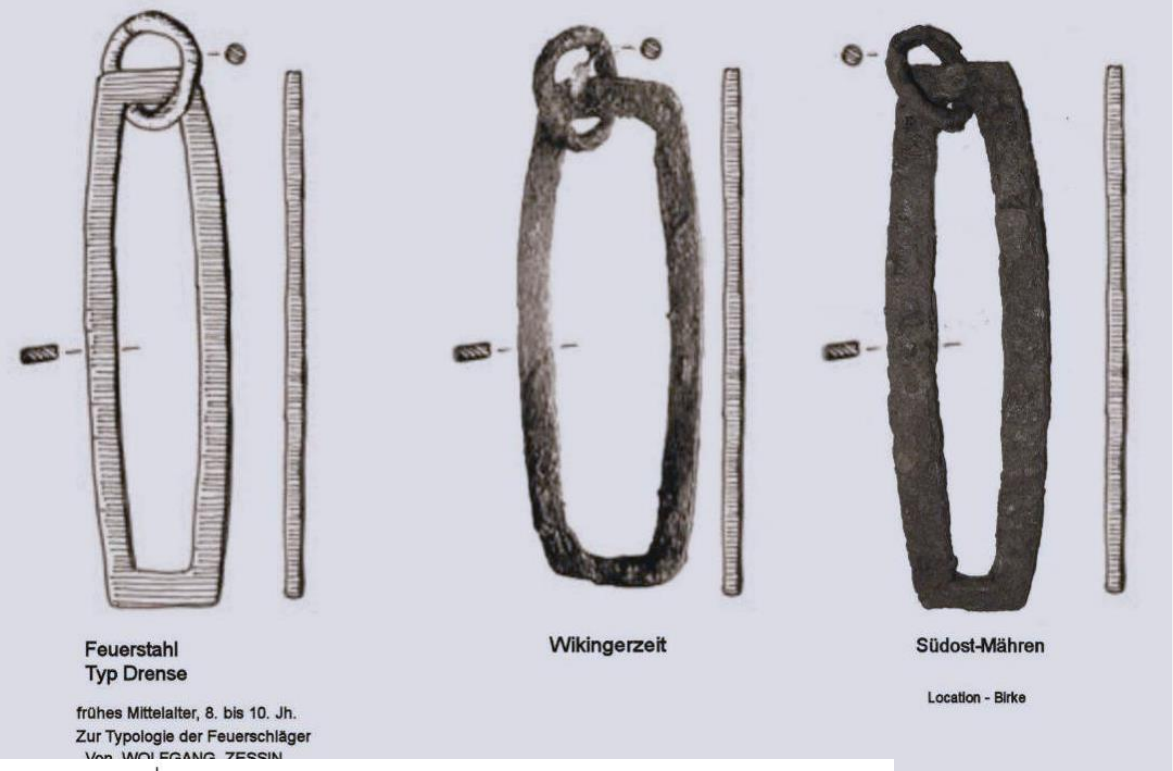
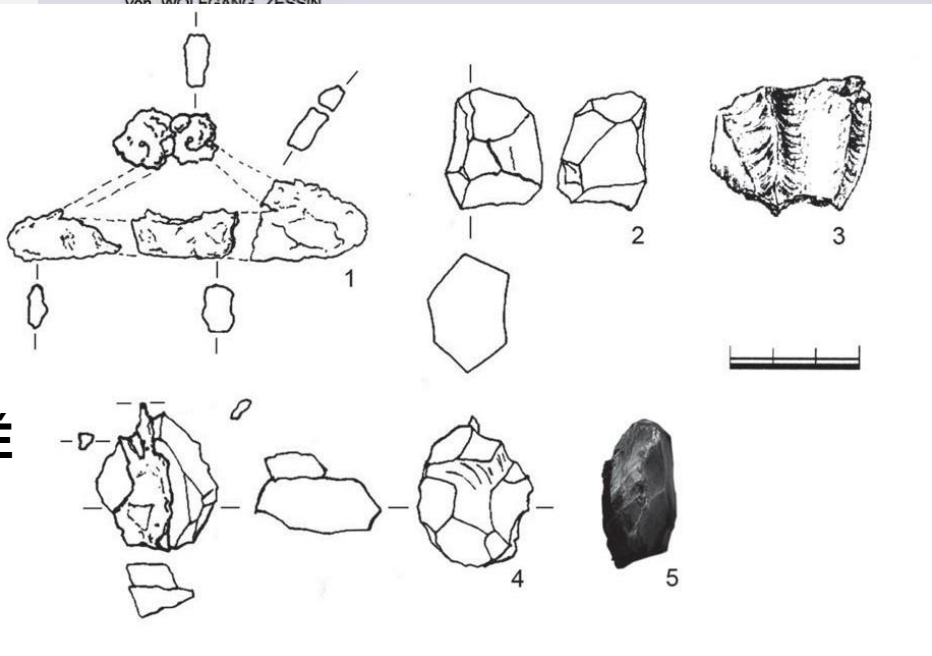
- Ocílky jsou používány k vykřesání jisker, které následně rozdělají oheň
- Ocílkou se rozumí kus uhlíkatého železa, kterým se křese o křesadlo (pazourek nebo jiné varianty křemene)
- Křesáním se od ocílký oddělí rozžhavené malé kousky železa, následně jsou zachyceny do vhodného troudu
- Díky experimentální archeologii víme, že člověk se zkušenostmi a náležitým vybavením (hubka, vodný troudu) uměl rozdělát oheň pomocí ocílký během méně než jedné minuty

Ocílky

Základní tvary ocílek. Podle V. Hrubého.

ŽALOV RS POHŘEBIŠTĚ

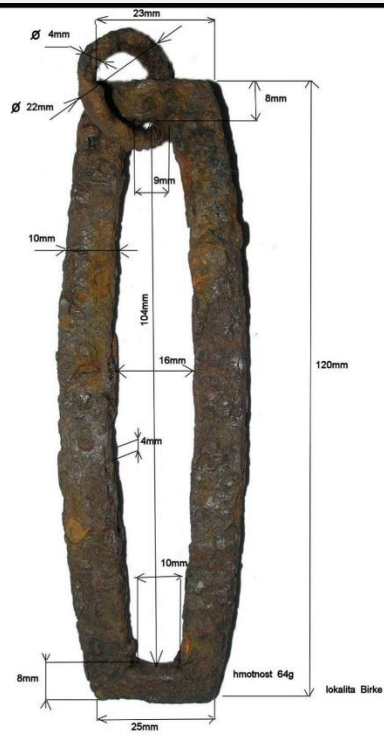
Feuerstahl
Typ Drense

frühes Mittelalter, 8. bis 10. Jh.
Zur Typologie der Feuerschläger
Von WOLFGANG ZESSIN

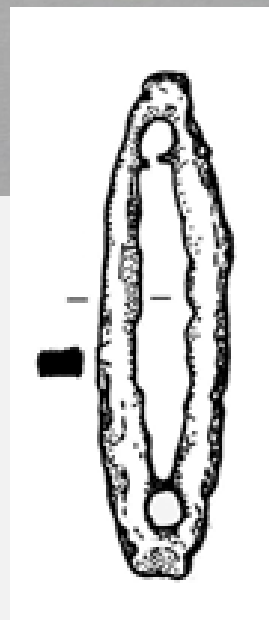
Wikingerzeit

Südost-Mähren

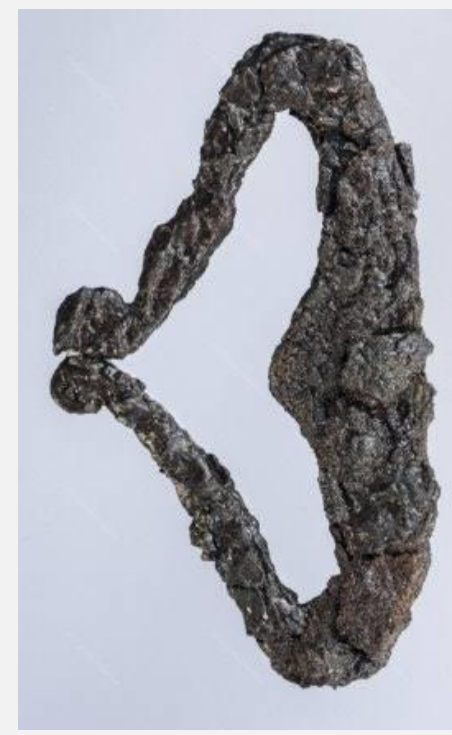
Location - Birke

Rámečkové

kapkovité

lyrovité

U držadel středoevropské skupiny je držadlo k vlastní ocílce připevněno pomocí 2 nýtů

držadlo odléváno na předem zhotovenou ocílku se dvěma trny. Takové připevnění je obvyklé u držadel východoevropské skupiny

Typologie držadel ocílek – Středoevropská skupina

1. Pes

- a. Standardní
- b. Stylizovaný
- c. Atypický

2. Lev

3. Kůň

4. Had

5. Pták

6. Koza

7. Zajíc

8. Beran

9. Lidská postava

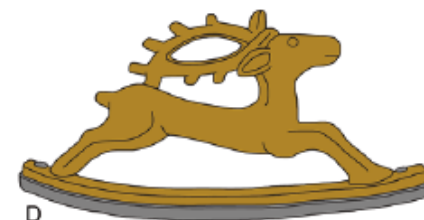
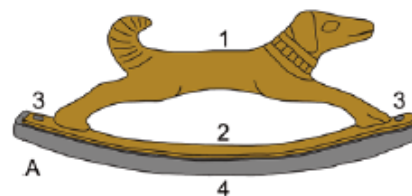

Abb. 2. Übersicht über die in der Habsburgermonarchie verbreiteten Feuerstähle mit zoomorphem Messinggriff (A – Hund, B – Löwe, C – Pferd, D – Hirsch, E – Ziege(nbock), F – Hase, G – Schlange, H – Vogel) und die einzelnen Bestandteile eines Feuerschlägers am Beispiel A (1 – Handgriff, 2 – untere Schiene, 3 – Nieten, 4 – Schlagstahl) (Grafik: D. MODL, UMJ, Graz).

I.a A1

I.a A2

I.a B1

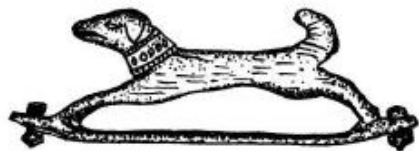
I.a C1

I.a D1

I.a D2

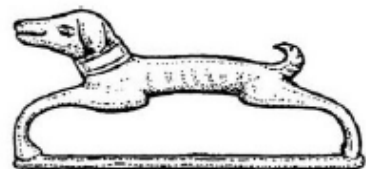
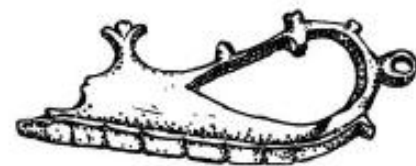
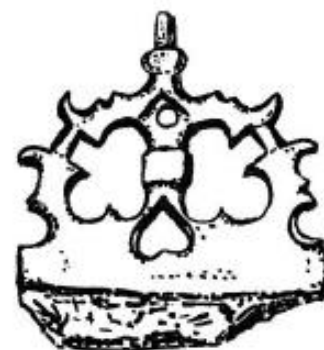
I.a D3

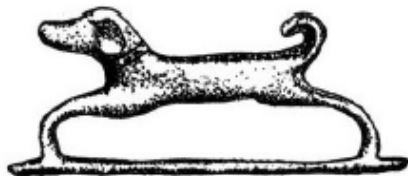
I.a E1

Držadla s motivem psa – standardní řada

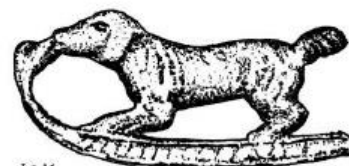

I.b A1

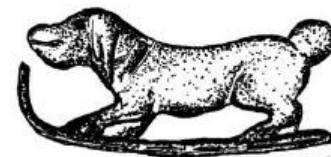

I.b A2

Držadla s motivem psa – stylizovaná řada

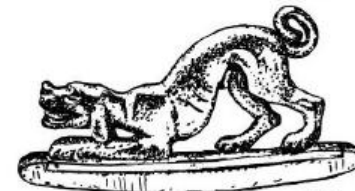
I.c A1

I.c A2

I.c A3

I.c B1

Držadla s motivem psa – atypická řada

II. A1

II. A2

II. A3

II. B1

II. B2

II. B3

Držadla s motivem lva

IV. A1

IV. A2

Držadla s motivem hada